

O

VI

180

BARTHOLOMÆI

BOTTÆ PRÆSBYTERI,

ET CANONICI PAPI-

ENSIS DAVIDIAS.

Biblioth. acad. Ingolst.

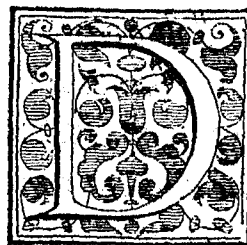
PAPIÆ.

Apud Hieronymum Bartholum. 1573.

M V L T V M R E
VERENDO D. D. IN-

NOCENTIO CRVCCIO PRIO-
RI CHARTVSIAE
Papiensis meritissimo.

Hieronymus Bartolus S. P. D.

*Eo auspice factum est
INNOCENTI religio-
sissime ut atas ni-
stra in ecclesia Chr-
uberiorem in dies fi-
etiam percipiat, Et qui prae alto sunt i-
genio, nefarium ducant sacra scr-
do, legendo, commentando talent-
suum ei acceptum non referre,*

vitam & spiritū hauerunt : nituntur enim omni studio omniq; conatu, ut sacrarum literarum doctrina escam præstet stiritualem, non modo religiosi viris, & ijs qui Christo animum suum sacris initiati deuouerunt, verum etiã profanis, et cultum seculi profitētibus, Dauides, qui Psalmos carmine conscripsit, cœpit ipse carmine in vulgus & ora hominum venire : cecinit ipse mysteria nostræ fidei mellifluo cantu, in vulgò ipsius historia rebus præclaris commendanda poterit cantamina cum dulcedine audientium, in heroico versu conscripta. Huiusmodi pulcherrimi atq; honestissimus est Bartbolomæus Botta Caus Papien. vir certè cum moribus datissimis, & spectata integritatis

tatis fama, tum (ut scripta ipsius partim edita, partim in scrinijs adhuc latentia aperte testantur) doctissimus, atq; eruditissimus. Quo mihi maiore gloriâ videtur affectus: quòd cum omnem suam ætatem tum docendo, tum poematis & commentarijs sacra Biblia & vitam Christi Illustrando, omnem vulgaris gloriæ fucum maxime effugerit; coronamq; suorum laborum & florentis senectæ in eo tantum reposuerit, ut in militia Christi in defesso certamine diu versatus Davidiam suam Deo optimo addixerit & dedicarit, cui placere præmium ante acti laboris existimauit amplissimum. Hoc Itaq; opus accipies Pater religiosissime quod propter admirabilem elegantiam rerum varietatem, carminis splendoris

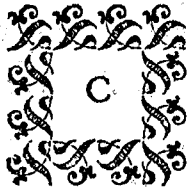
rem; inuentionis nouitatem; atq; exuberantem copiam puto fore tibi gratissimum: nec de futuris per multos, qui materiam grandem, & cothurno sophocleo dignam Hactenus intactam, suspiciant atq; admirentur. Tibi uero laborem impressionis mee in hoc opere dedicare uolui, uel ex hoc presertim quod haec Historia Regis Davidis tua lectione sit dignissima, atq; inter graues illas curas Chartusiensis administrationis iucunditatem non exiguam allatura. & cum ceteris qui pie ac religiose uestrum ordinem atq; institutum profitentur, Hoc ipsum carmen commendaris, tum non mediocre erit tibi nimis solatium Dauidem nouum Psalmi in tectis habere, qui mira dulcedi nouo plectro auribus tuis perfonet

& suauis quodam Psalterio ad meditationem passionis Christi animum inuitet. Interim me tuo amplissimo nomini addictum scies, in idq; incumbere, ut opera mea ac studium aliqua ex parte grauissimis tuis curis & summa rerum quam sustines, tadium iucunditate lectionis leuare possit. Vale.

* 4

REGVM REGI AC DOMINANTIVM

Domino Nostro Iesu Christo, Bartholomæus
Botta P. & Canonicus Papiensis Glori-
am & honorem atq; spirituale im-
perium super omnes gentes
exoptat.

Onsueuerunt non solum vates, verum
etiam historiarum ac rerum scripto-
res omnium opera sua serenissimo
alicui Mæcenati dedicare, & com-
mendare: cuius protectione seruent
illæsa a maledicorū obrectationibus
qui nullius sui boni operis conscii dente canino stu-
dent aliena mordere. Ego verò tibi Christe Deus
meus, optimo defensori tuam Dauidiaden simul
atq; meam (nam spiritu tuo dictante a me composi-
ta est) tibi soli inquam, dedico atq; commendo.
non modo vt tuearis eam: sed potius vt inducas
omnium mentes ad complectendam eam: vt quæ
pro cunctorum vtilitate edita est, a cunctis relega-
tur, ametur, & exosculetur. Salua me autor ipse
salutis. Dat. Papiæ. M. D. LXXIII. Natalis
lara luce.

BARTHOLOMÆI BOT-
tæ P. & Canonicus Papiensis
Antiphoreticum carmen
ad Lectorem.

Armina si qua leges ÷serta poemate nostro,
Quæ prius a secli sunt decantata poetis:
Ne me cætones pinguem farsisse putato,
Nam licet ÷Egyptū Dño spoliare iubent
Quæ male sunt possessa diu, vsurpataq; ab illis (te.
Luce palam eripui, ceu spiritus ipse iubebat.
Et quia censuimus morituris vtile cunctis,
Vt Christum relegant passum, simul atq; sepultum,
Maxq; resurgentem, & caelestia regna petentem,
Perbreuis appendix operi superaddita nostro est,
Liberiore stylo; naris ne despice lector
Tu nimis emuncta: veræ contemnere noli
Planiciem hystoriæ: fuerim quod fidus ad unguem
Legis Euangelicæ interpres: quod sensa secutus
Veridicus Christi vates fragmenta reliqui.
Ne crassum dicas lector, minimeq; poetam
Artis vt ignarum me: nam prudensq; sciensq;
Id feci: quia ficta nefus illudere veris,
Vt facilis facile allicerem ad meliora legenda.

IO. MAR. SIMONETÆ, COLLEG.

Eccl. S. Theod. Prepositus & Doctor

ad Lectorem Carmen.

(ces,

Oròlogi fugiunt, abeant Mimi, atq; loqua-

Et genus omne virū, q̄ nisi Vana canūt.

Talia Mæonides spirat mendacia folle,

Et Maro qui cecinit flumina, rura, Du-

Vas sophia plenum veræ tibi Botta paravit (ces.

Ille sacer Christi Bartholomæus ope .

Hanc vbi gustaris, sacros de fonte liquores

Haurire hoc poteris, donec ad astra voles .

Cuius ab ore fluunt patauino culta lepore

Verba viri afflato pectore cuncta tenens .

Seu tu Rhetoricen spectes, seu sancta requiras

Dogmata, in ambobus clara trophæa gerit .

Tum quia doctrinam redolent Davidis & addunt

Ingenio ingenium carmina facta lyra .

Absit liuor edax, digito compesce labellum,

Sacrifici taxas qui bene scripta pii .

Ipse velis, nolis, percurreres multa legendo,

Innumeri vates quæ tacere diu .

Dicite vos eives vbi mens quæ stare solebat

Vt Botta merito non tribuatur honos

Multum igitur debent auctori hac sæcula nostra,

Cuius in Enropa fama perennis erit .

IN SACRVM OPVS DAVI-
diados Augustus Botta .

Qui cecinit dulci vates psalteria cantu
Et legis docuit Mystica sacra noua :
Iam canitur vatis latio modulamine Botta ,
Et viuis volitat docta per ora virtum .
Argumentum ingens . Dauides gloria Regum
Isacidis primus Regia scepra dedit ,
Hic varii rerum euentus , hic funera , cædes ,
Arma infert Gnatus , diffugit arma Pater .
Intactum hoc priscis venerandus Botta sacerdos
Edidit , hic cupiens Biblia sacra legi ,
Salue autor , salue caelesti nomine Musa ,
Mellifluo lenis que pia corda sono ,
Tu Christi aduentum , tu vatum oracula pandis ,
Historicamq; fidem nobile carmen habet .
Sæcula diuinum hunc Psalterem sic laudibus ornet ,
Lectorisq; animum lectio dulcis alat .

Aduertendum , in folio 20. pagina prima Hi
tres versus , v3. Surgere victorem , cum
duobus sequentibus per errorem fuerunt
postpositi debent legi ante , & statim post
illum versum , Sic quoq; tunc &c.

*Quamuis multis essem districtus negociis, quibus penè
totus obruebar, tamen vt tum docto, tum Catholi-
co Can. Botta, quem vnice diligo, atque obseruo, ob-
sequer, opus Illud sanè lectu perutile quod Da-
uidiados inscribitur per horas succisinas inspicere ,
ac legere accuratè volui, in quo quoniam nihil
quod Catholica fidei aduersetur uidi (meo iudicio)
hanc in testimoniū veritatis schædulam manu mea
raptim exaravi . Domi nostræ . septimo Calen. Iu-
lias . Anno à Deipava partu M. D. LXXI.*

Ego Io. Mar. Simoneta, colleg. Eccl. S. Theo-
dori Præpositus & Doctor Quæ supra no-
taui itidem comprobo, & affirmo .

Ex relatione Reuerendi Io. Mar. Simonettæ
concedit Inquisitor Papiensis , vt supra-
scriptū opus Dauidiados, imprimi possit .

BARTHOLOMÆI

BOTTAE PRAESBYTERI

ET CAN. PAPIEN. DAVIDIADOS.

Liber primus.

R Oborea in scala tecto sub paupere natus,
Gymnasio Illustrem Ticini ductus ad urbē,
(Ticinum antiqui, Papiā dixere minores.)
Ut Merulus varias cecini tibi stridulus odas
Christe Deus, cytharam plectro modulante canorā.
Deinc veluti cygnus fluuij liquentis ad vndam
Ingemui dulces Elego tibi carmine psalmos.
Nunc autem assumptus per te velut aere nubes
Bartholomæus ero celebri cognomine Bottæ.
Suspendentis aquam & ne degener arguar heres,
Maius opus moueo, clangentis & alitis instar
Horrida bella cano. &c.

IO. AVGVSTI BOTTAE

FRATRIS NOSTRI IN PRIMUM
DAVIDIADOS ARGUMENTUM.

Monosticon. Libri Primi.

Sūt belli causæ primo: & fuga Regis ab vrbe
Argumentum.

LVCifer inuidia Dauidem accusat, & ipsum
LEXANDŪ exposcit, quod & obtinet: vnde rebellē
CONTRA illum gnatum clam suscitāt, atque dolo sum
Iungit ei consultorem Gillontis ab vrbe:
CRIMINA sparguntur, quod turpis adulter amicū
Sustulerit, cædiq; maritum hostilibus armis
Iusserit: vltorem scelerum se se Absalon offert.
ITUR in Ebronem: fit conirratio dira
ACCELERARE fugam Rex imperat; vrbe relicta
Iordanis petitur: fluuium properatur & vltra
In Manaim: duo ductores Galaade potentes
Excipiunt, fessumq; opibus solantur amicis.

BARTHOLOMEI

BOTTAE PRAESBYTERI

ET CAN. PAPIEN. DAVIDIADOS.

Liber primus.

HORRIDA bella cano, mirandaq; facta potentis
I facidum Regis: quo vindice libera tandem
Finitimæ gentis Iudæa Tyranide pulsa
Aurea sceptrā manu fixit, capitiq; coronam.
Tu quæ sola potes caelestibus inclyta regnis
Musa mihi causas expande Theocharis oro.
Crimine quo lesus certissimus arbiter æqui
Electum iuuenem præstanti robore firmum,
Insignem facie, & nulli pietate secundum,
Casibus innumeris permisit vndiq; tundi.
Quid uè dolens herebi custos exposcerit ater
Hunc sibi concedi pulsandum mille periclis.
Scilicet extinctus Pharaos, merseq; phalanges
Niliacæ, vituli simulacraq; vana deorum
Cum templis excisa suis, altaria versa,
Irarum causas, odii fomentaq; seni
Præstiterant: stimulis simul vgebatur iniquis,
Fædæ vsurpatum numen regionibus illis
Interiisse surm: quæ tanta superbia victo est?

Bartholomæi Bottræ

Exciderant animo necdum feralia sacra,
 Dirâ quibus natos mactabat dextera patris.
 Prob scelus indignum? prætereunda pocula nati
 Plena cruore suis: quæ pessimus hauriat hostis?
 Vritur intus atrox, sæuisq; doloribus ardet.
 Iacturam regni succisis undiq; Lucis.
 Ferre nequit; caca quibus dâta Libidine turba
 Post epulas, tybasos, & pocula sumpta salaces
 Admiscabantur nemorosa valle sub umbris.
 Sed magis atq; magis curis mordacibus intus
 Excoquitur: nec habent duram indefessa quietem
 Pectora: cum secum reminiscitur affore tempus
 Gloria quo regni totum maleparta per orbem
 Omnis erat validis surgentibus undiq; bellis
 Amittenda sibi, & spolijs priuandus opimis.
 Quin etiam dempta dititione inglorius esset.
 Captus & irrisus tum demum in vincla trahendus.
 Progeniem siquidem Iudæa gente futuram
 Nouerat inuisitam bello celestibus armis:
 Venturum audierat Christum per sæcula Regem
 Stirpis Iesseæ Davidis sanguine duci.
 Qui Ducibus sumptis, simul & legionibus, inde
 Imperium immenso propagaturus in orbe.
 Numina quiq; Deum gente erasurus ab omni.
 Solus ut ipse Deus cælo terraq; colatur.
 Hinc studijs hominû genus in contraria versis
 Paulatim respiceret: tum meliora secutis

Deberi

Deberi æternas sedes, quibus ille tumentis
 Eiectus fastu, dum vult æquare parentem.
 Insanus metam qui excedere posse putari.
 Hæc sibi permetuens, odijq; accusus amaris
 Inuidus, assiduis extorserat arte querellis
 Pulsandum iuuenem prætenso crimine diro.
 At Deus iis sapiens oculis, quibus alta tueritur
 Corda, dolos versare videns, testisq; parare
 Insidijs (si forte sinat) præuertere rerum
 Ordine turbato quas fixerat arte pereunt
 Aeternas leges: atq; irrita ducere fata.
 Prouidus arte pari simul id concesserat: iras
 Finxerat & inflas. lucrent pro crimine penas
 Ut fontes meritas: exercerentur & acri
 Torpida corda viri bellorum urgente flagello.
 Sic fore Leuiatan proprio ut comprehenderet hamo,
 Mergeret aprensus fouea quam foderat ipsa.
 Annuit ergo Deus voto latrantis iniqui,
 Interdum orantes qui non exaudit amicos.
 Ut ilius quippe est quandoq; malagmate ferrum.
 Hoc ferus exaltor factus truculentior ipso.
 Quod voti compos, ratus est valuisse vel astu.
 Propterea Regem tantis vexare flagellis
 Censuit omnino, donec radicitus omnem
 Tolleret inuisam gentem cum stirpe futura.
 Tanta molis erat nutanti inducere mundo
 Crisicolum inuisitam per ferrea sæcula gentem.

*Vix Arabum populos Dauides inclytus armis
 Contuderat: parto & victricia signa triumpho
 Ingressus solymam celsa suspenderat arce
 Exiguam fessis Ductoribus atq; quietem
 Militia missis concesserat, Inuidus ecce
 Congrua proposita fraudi sibi tempora nactus,
 Exaturare parans conceptum corde dolorem.
 Hæc secum, tumido tacitus quæ pectore dudum
 Presserat: enomuit nimia tum percitus ira.
 Ergone me victum tandem suprema morari
 Funera? nec tantis excisum cladibus ultum?
 Tot populos, fortesq; Duces, sauosq; tyrannos
 Nequicquam? exciuisse feros in bella Gigantes?
 Sexcentos currus pharios cum milite forti
 Corniger in rubris Ductor mihi miserit vndis?
 Dehinc Amalechitas inter deserta feroces
 Ne quicquam oppositos solum tollendo supinas
 Ad caelum cum voce manus mihi strauerit idem?
 Serpentes idem omniigenas mea semina dira
 Erecta in lignum facie serpentis aeni
 Perdidit? iam iam morituraq; corpora morsu
 Letali, sola sanavit imagine visa?
 Occideritq; meus frustra Ammoræus Ogiges?
 Atq; seon Rex ille ferox Basanidis oræ?
 Quid numerem quæ damna mihi Nauæus Iesus
 Intulerit? cuius mandata faceffere soli
 Fas fuit, & Lunæ, cuius sauoq; furori*

Triginta

*Triginta tanti Reges mea maxima cura
 Cum populis cessere suis, & terga dedere.
 Ille meas vrbes, mea templa, meosq; prophetas
 Perculit, euertit ferro populatus & igni.
 Ille meos cultus, mea numina magna per orbem
 His horis, meritosq; mihi deleuit honores.
 Me miserum, inuisam gentem, stirpemq; perosam
 Imperitare mihi patiar? dominarier unquam
 Lucifer ille feram cælo tam nobile sydus?
 Qui super ætherea quondam regnator in aula
 Penè secundus eram: magno similisq; tonanti?
 Id patiar nunquam, potius sursum atq; deorsum
 Et maria, & terras omnes cælumq; ciebo.
 Impius hæc rabido cum tortor ab ore tulisset,
 Dentibus infrendens, & flammea lumina torquens.
 Protinus aeream celsæ Gillontis ad vrhem
 Præcipiti cursu tendit: duriq; repente
 Acchitofellis adit dudum sibi peruia tecta.
 Hic Iuris prudens fuerat doctissimus vnus.
 Gillon itarum, Regis quoq; fidus ab aure.
 Consilio pollens responsa petentibus vltro
 Non accepta minus, quam si diuina ferebat.
 Indignabundus tamen is secesserat aula.
 Ob dirum facinus Regis, Isaumq; pudorem
 Bersabeæ neptis, generi dehinc cede secuta.
 Ocia me miserum quid non mortalia cogunt
 Pectora? virtutes tollunt, scelus omne ministrant.*

A 4

Bartholomæi Bottæ

*Dum detractaret Dauides ferrea bella,
 Tantisper duros declinaretq; Labores.
 Militiæ: Luxurq; domi, somnoq; vocaret.
 Delitiis primum mollita ferocia sensim
 Pectora sunt: atq; inde suborta obliuia recti:
 Tum virtus, cultusq; Dei pietasq; relicta.
 Rex alias iustus, sanctus, Rex inclytus armis,
 Rex vates, psaltesq; Dei, quem nulla pericla
 Quem nulli casus olim, nullinè Labores
 Inuictum edomuere, nec umquam a tramiterecto
 Diuinæ Legis torseret: vel inuidus ille
 Illaudatus, atrox saul, implacabilis hostis.
 Insidijs, armisq; palam licet esset adortus:
 Non tamen ardentem iuuenem propellere quiniit
 In furias, meritamq; sui succedere cadem.
 Quin forte oblatum, viuum incolumemq; reliquit
 Hunc tamen, ac tantū, immemorem virtutis anitæ
 Ocia iamq; senem strauerunt Namq; diurno
 Surgens a somno, specula prospexit ab alta
 Vxorem alterius nudā, quæ corpus ab æstu
 Perspicui fontis gelida recreabat in vnda.
 Ah miser, vt vidit, perit, rapuitq; volentem,
 Blanditijs vt Rex delinitamq; remisit.
 Infelix mulier, geminos quæ perdidit vna.
 Et quam leta fuit Regi potuisse placere,
 Tam misera ingemuit merita sibi morte propinqua
 Namq; animaduertit signis sibi conscia certis*

Hoc

Dauidiados Lib. I.

5

*Hoc vno amplexu se concepisse, necemq;
 Haud dubiam mox aluo turgescente morari.
 Ergo sibi, fama; suæ furtiuus amator
 prospiciens, pariterq; volens auertere casum
 Bersabæ: mittens confestim accersere iussit
 Vriam, e, castris: scitatur prælia quanta
 Excierit Rex ille ferox Ammonius hostis,
 Quæ spes inclusis? quæ iam solatia victis?
 Vnde queant ciues tanta obsidione teneri?
 Quo pacto valeant tanto durare Labori?
 Vnde malum tolerare famis quo gramine passis?
 Singula percurrens dum solueret ordine gesta
 Facundus miles, nec dum finiuerat, & iam
 Appositis dapibus ieiunia soluere Regem
 Attentum instabant fumuli: manibusq; Lauandis
 Spargebant Lymphas. Belli sermone soluto.
 Rex hylari vultu denum iubet ire morantem,
 Hortaturq; domum, dulcesq; reuisere natos,
 Coniugis inq; sinu requiem pro tempore posse
 Carpere deffessum? blandas haurire querellas.
 Abnegat Aethæus miles castrensis & acer
 Seruator moris, minimæq; decere merentem
 Sub Duce pugnaci tentoria dura colenti
 Mollibus in stratis teneram captare quietem.
 Sic foret æternum positus inglorius armis,
 Si semel auderet bellando vxorius esse.
 Hæu quid amatores ceci tentare recusant?*

vt

Bartholamei Bottæ

*Vt sua furta tegant; sopitus at emicat ignis.
 Fit Regis conuiuia: epulis vinoq; repletur,
 Ebrius vt faciat, quod sobrius ante negarat.
 Fortior at cunctis pulcherrima & inclyta virtus
 Moribus assiduis hominum concreta medullis
 Non epulis nouit, non hausto cedere vino.
 Sternitur ante fores, & humi bellator ut acer
 Admittit durum per corpora fessa soporem.
 Quid faciat tottes victus miserandus amator?
 Quo se vertat adhuc? curis atrocibus intus
 Torquetur: capiunt nec Regia lumina somnum.
 Ante oculos pulchræ species versatur amata.
 Quam (nisi succurrat) certæ succumbere morti
 Obseruata diu inclementia legis auitæ
 Imperat, idq; ferox, & inexorabile pectus
 Coniugis: haud vnquam scelus hoc patietur inultum.
 Forsan & id populus si nouerit, impete facto
 In Regem insurget correptis vndiq; telis.
 Ah potius pereat tam durus & horridus index.
 Iustitia hinc, timor atq; Dei, reuocabat honestas.
 Vicit amor famæ, maculæ metus atq; pudendæ.
 Scribitur extemplo feralis epistola: iusto
 Immeritoq; viro testæ datur arte ferenda.
 Heu nimis infelix: vt diri nuncius extet
 Ipse sui interitus? quem mox homicida cruentus
 Militiæ ductor peditumq; magister Iobas.
 Exequitur præcept, hostiliq; enecat ense.*

Hunc

Dauidiados Lib.I. 6

*Hunc casum cademq; viri persenserat olim
 Impatiens animi Achitofel, & cesserat aula
 Indignabundus, patriaq; iacebat auita
 Sapius has repetens summissa voce querelas.
 Flagitio hunc tanto sedatum? cæde cruentum
 Ferre mei generi poterò? Lesumq; pudorem?
 Perpensa prorsus nostri ratione nec vlla?
 Quo luctu miserum? quo me squallore reliquit?
 Sanguinea vt solus sine me regnaret in aula?
 Talia plorantem stimulis grauioribus ecce
 Lucifer adueniens pupugit: vulnusq; refrixit.
 Nam pueri in speciem Regis teterrimus ille
 Vix sese aptarat, prætensi insigne decoris
 Cæsariem induerat, cultum mutatus & ora.
 Hisq; acuit diltis, mæstiq; exaggerat iras.
 Quid gemis Achitophel? quidinani pectora plactu
 Assiduo torques? frustra suspiria ducis.
 Te dolor, & iustus, crudiq; iniuria Regis
 Dira ciet: sed quid iuuat indulgere dolori?
 Fœmineum est plorare, virum decet vltio digna.
 Tantane degeneres animi patiemur inulta?
 Bersabeen neptem turpis violarit adulter?
 Ammonioq; virum in fontem confoderit ense?
 Addideritq; scelus sceleri sicarius ille
 Vt graue sub tacita facinus prætexeret arte?
 Tam fidum fortemq; virum interfecerit astu?
 Funestoq; vaser thalamo sibi iunxerit agram*

Nomine

Bartholomæi Bottæ .

Nomine coniugii quærens obducere culpam ?
 Ast ego tantorum scelerum fortissimus ultor
 (Si mihi consilio , quo plurima posse putaris
 Affixus lateri fueris dignatus adesse)
 Amplius haud patiar dirum hunc regnare tyrannum ,
 Nec magis id parvum nomen , sacrumq; verbor
 Quâ decus augustum regni , Regisq; decorem
 Ipse suum veritus macularit crimine tanto :
 Quamq; pium veritus matris fœdare cubile .
 Et superinducta me me vexare nouerca :
 Germanam ac veluti Tamarim , sum fortiter ultus
 Vim fœda passam scelerato fratre perempto .
 Sic te , meq; manu , (modo tu digneris adesse)
 Defunctum & generum , læsi quoq; iura pudoris
 Fortiter vlciscar . penas dabit improbus ille .
 His dictis medium sermonem abruptit : & inde
 Subtrahitur fugiens , tenues ceu fumus in auras .
 Talibus extemplo monstris exterritus ille
 Obstupuit : sensitq; malum in præcordia virus
 Diffundi : & diras tacito sub pectore flammæ .
 Moxq; furore nouo patientia pulsa refugit .
 Prosiluit in furias , vlcisci maxima virtus
 Visa viro . & dicto parere monentis amici .
 Absalon interea forma pulcherrimus vnus
 Natorum Regis , genitus prolem aïde nymphæ
 Seditioe potens , armis , cultuq; decorus .
 Ambibat sceptrum : captusq; libidine caca

Regnan di

Dauididos Lib. I.

7

Regnandi patris ante diem , captauerat auram
 Iamdudum instabilis vulgi , spe iudicis æqui .
 Namq; fores regis , simul & prætoria celsa
 Mane recens orto vigil arte frequenter adibat
 Quadringo inuictus curru stipante caterua
 Multorum-procerû , & currentibus ante quadrigam
 Quinquaginta viris , quibus est pro munere magno
 Cœlatas auro concessum ferre bipennes .
 Descendens curru sella sibi deinde parata
 Non minus atq; throno Rex ipse sedebat in auro ,
 Ante fores , populis hinc inde fluentibus vltro
 Assurgebat ; item lætis amplexus in vinis
 Oscula iungebat : causas discebat eorum .
 Quas fore censebat rectas , iustasq; querellas .
 Sed senuisse patrem : iustos sed abesse dolebat
 Præpositos aula , qui patris more sedentes
 Iudicium facerent : sed declinasse ferebat
 Post sordes cunctos , prolem Samuelis ut olim ,
 Muneribusq; datis præuerti cuncta gemebat .
 O si me Regem (simul adiiciebat) hic vquam
 Constituat populus : iudex haud ipse grauabor
 Reddere iudicium seruatis legibus æquum .
 Adde q; assidue conuiuia læta parabat
 Regifico luxu : vestes ; donaria multa
 Lar gifluus passim iuuenes spargebat in illos ,
 Quos fore deuotos sibi , seruicioq; paratos
 Mente reuoluebat , captato & tempore promptos .
 Præcipitesq;

Bartholamæi Bottæ

Præcipitesq; manu coniecerat esse futuros.
 Quin etiam specie fiebat amabilis oris.
 Aurea casaries illi, proceraq; cervix,
 Qua cunctos proceres humeris super altior ibat.
 Gratia fulgureis inerat, venerandaq; claris
 Maiestas oculis, Regali & murice digna.
 His lenociniis populos allegerat omnes
 Temporibus multis: quos ut cognouit adesse
 Iam sibi deuinctos animis, passimq; susurros
 In vulgus spargi veterati Regis in umbra.
 Percupidas rebus plebes instare nouandis.
 Tunc opportunum tempus captariet ergo
 Absalon esse ratus, certos transmittit ad vrbes,
 Atq; vocat socios, tacitus de fœdere regni
 Sollicitat cunctos. multis quoq; plurima spondet.
 Sponte quidem promptos, & ad omnia iussa paratos
 Innenit, ergo diem factò condixit, & vrbem.
 Scilicet ingratas capiunt obliuia plebes.
 Seruicio oppressos duro fortissimus heros
 Sanguinè Dauides proprio, capitiq; periculo
 Bellando eruerat miseros: pulchramq; vocarat
 In libertatem, delebris vndiq; circum
 Hostibus, & regno munimina firma locarat.
 Sedibus vnde suis, sua prædia quisq; colebat.
 Nunc autem vana spe Lusi perdere tentant
 Hunc ipsum Regem, & patrem, autoremq; salutis?
 Obsuit heu tantum, pecudem rapuisse vel vnam?

Pastorem

Dauidiados Lib. I.

8

Pastoremq; ipsum gladio multasse cruento?
 Heu sceleris vindex sceleratior ipse futurus.
 Fama mali tanti per sybila dira draconis
 Iamdudum vulgi faciles asperferat aures.
 Transferatq; volans longe lateq; per omnes
 Finitimas vrbes, Iudæaq; regna repletat.
 Cordaq; cunctorum percusserat: vnde caneant
 Murmure non tacito, tollendum sede tyrannum,
 Qui rapuisset ouem, pastorem deinde necasset.
 Vrbis antiqua fuit solymorum præuia regnis.
 Sedibus vnde suis poterat translata dolere.
 Atq; odiis certare Latentibus æmula sceptri.
 Arbea quæ quondam dicta est: nunc dicitur Ebron.
 Nobilis hospitio primi genitoris Abrantis.
 Nobilior superis quercu tribus antereceptis.
 Quattuor esse ferunt hic condita corpora patrum.
 Insidiis ea visa fuit, sceleriq; patrando
 Opportuna: locum sociis præscripsit in illa
 Absalon, ut raptim possent, tacitiq; coire.
 Subdolus ergo patrem blando circumuenit ore.
 Tempore captato, quo mitia pectora Regis
 Visa fuere sibi curis uacua, atq; serena.
 Da mihi Rex fandi ueniam, quem pœnitet oro,
 Da reminiscenti temere quæ gessimus olim:
 (Quæ tamen & iustus dolor, atq; iniuria nata
 Rex pater alme tua, nostraq; sororis adexit)
 Me piget antiquum genitor renouare dolorem

Sed

Bartholomæi Bottæ

Sed fuit orandi causam uemorare necesse.
 Illa tempestate michi dum nubilus esses,
 Protraheremq; moras regnis fugitiuus auitis,
 Vt tandem fieres pacata fronte serenus,
 Vota deo noui soluenda Ebrone, vetusta
 Illice sub mambra partim, dupliciq; sub antro.
 Numen vbi præsens diuinum, sanctaq; nostri
 Autorum generis præmolli ter ossa quiescunt,
 Reliquia & digno nobis celebrantur honore.
 Exul vbi duros primum finire labores
 Tu quoq; care pater cepisti ex hoste maligno.
 Auspicium fælix vbi tu sceptrum, atq; coronam
 Sumpstisti primam, quæ duret secula cuncta
 Parta tibi generiq; tuo: concede roganti
 Vt pateat gnato paucis vrbs illa diebus.
 Dixerat, at genitor memorata cade perempti
 Natorum Ammonis primi, quem præ omnibus vnum
 Vt successorem regni dilexerat ante.
 Vix tenuit lachrymas, votis tamen annuit eius.
 Suspicionem mala menti subeunte nec vlla.
 Absalon at voti compos, feruentior astu
 Tam facile admissio, successuq; acrior ipso.
 Accersit iuuenum primos ex vrbe ducentos,
 Ignaros rerum, nihil vnumquam tale putantes.
 Quos votum simulans secum deducit ouantes:
 Ast alios plures, (quorum sunt conscia fraudis
 Pectora) habet, fidos comites, sociosq; laborum

Accinctos

Dauidiados Lib. I.

9

Accinctos gladio, & sub veste latentibus armis.
 Ibant hi taciti, mediumq; hinc inde tenebant
 Ductorem: campis alii discurrere gaudent.
 Nuncius interca Regis præmissus, & vna
 Achitofel scelebris fictor, fraudisq; magister,
 Reddiderant monitos ciues: Ebrone parandum,
 Regius vt digno puer exciperetur honore.
 Iam prope erant portis, & manibus vrbs auita.
 Occurrunt illis ciues: præfectus & vrbs
 Maiores natu iuuenum stipante caterua.
 Panduntur portæ, muris sternuntur & ostro:
 Barbarici fuluo postes ornantur & auro.
 Parietibus pendent aulae; tapetia picta
 Exornant aedes, penetrantiaq; alta domorum:
 Sternunturq; viæ ramis, fertisq; comantur.
 Ingreditur tandem multo spectabilis auro.
 Accurruunt omnes læti, admirantur euntem.
 E speculis compta matres, teneraq; puella
 Mirantur speciem Ducis, intentaq; salutant:
 Excipiunt alacres cuncti, & comitantur ad arcem.
 Hospitibus læti ciues implentur amicis.
 Tum recreant fessos hylari conuiuia vultu.
 Exhibita amissas reparant & pocula vires.
 Nec tamen hinc mollire ferocia pectora possunt
 Coniuratorum iuuenum: quin luce sequenti
 Ad quercum Mambrae coeant: vbi sacra iuuentis
 Effingunt casis, & soluere vota videntur.

2

Velleris hinc nigri pœcudes mactantur ad ora
 Speluncæ duplicis , manesq; vocantur auorum .
 Expletis haud rite sacris , nam oracula nulla
 Consueto de more petit : neq; sperat habere .
 Nec monitus certos noctu per somnia temptat .
 Sed mox exhibitis epulis Galamonius ore
 Composito Acchitophel erumpit pectore vocem .
 Compressasq; diu diras de Rege querellas
 Luce palam exponit : vindictamq; inde reposcit .
 Regis adulteriam , fraudes , cædem atq; cruentam .
 Dignum morte virum , grauiorem saule Tyrannum .
 Asserit , Actutum plecti debere , nec ultra
 Iudicis expectanda deus est sententia tanto
 In scelere : ultorem ante oculos ecce inquit habemus
 Magnanimum heroem : qui forti pectore & armis
 Germana vt stuprum temerata virginis vltus
 Emeritas pœnas scelerato ex fratre recepit .
 Sic turpem hunc regem nec patris nomine dignum
 Desertumq; Deo vestris fauricibus armis
 Opprimet extemplo : & regno spoliabit inertem .
 Protinus his surgit clamoribus acta iuuentus .
 Absalon exclamant niuat Rex . Absalon omnes
 Ingeminant : fiat scelerum Rex Absalon vltor .
 Purpureos fascès rapit , oblatamq; coronam
 Imponit capiti : sceptrumq; manu tenet aureum .
 Illi alacres positis genibus Regem ore salutant .
 Dantq; nouo regi qua præsciens ante pararat

Munera

Munera quisq; sibi . in primis fortissimus offert
 Quadrupedem mixti generis (licet omine leuo)
 Militiæ princeps iam tum signatus Amasas .
 Achitophel torquem , gemmis auroq; monile
 Bachatum , atq; comæ decus haud ignobile sertum .
 Post alii proceres dextras pro viribus implent .
 Bis centena cohors quæ tantæ nescia fraudis
 Venerat , iacta metu subito , & suffusa pudore
 Exiit torques : nitidoq; monilia collo
 Detrahit , ac offert pendentes pectore bullas .
 Absalon vt Regem se se videt esse creatum .
 Ambitoq; diu regno se posse potiri :
 Ne qua superueniens tantos mora rumperet ausus .
 Imperat extemplo Rex efferus ore cruento
 Arma , capi bellumq; patri clangore tubarum
 Protinus indicit cunctis ferale futurum .
 Sepositis regni raptis insignibus illis ,
 Induitur subito cunctis spectantibus armis .
 Baltheus aptatur lateri mucrone coruscus .
 A Eratamq; manu clauam tenet : atq; magistri
 Militiæ officio pro tempore fungitur illo .
 Arma citi capiunt alii : structaq; repente
 Hinc atq; hinc acie cunctis gradiuntur ad urbem .
 Namq; tribu ex omni condicto tempore multa
 Millia traxerunt designati ante tribuni .
 Ebronem introeunt stupefactis impete tanto
 Ciuibus , extremumq; pati metuentibus vna

B 2

Excidium , cunctos ingens inuaserat horror .
 Diffugiunt passim , & tectis conduntur in altis .
 Ast illi propero cursu prætoria primum
 Celsa petunt , implentq; forum . præfectus at vrbs
 Hospitis & comitum quem maxima cura trahebat ,
 Vt vidit populos ex omni parte fluentes
 Impete perculsus vasto sine more ruentum ,
 E foribus cæcis (quas nouerat) exiit urbem .
 Arreptaq; fuga miser , incomitatus , inermis
 Hierusalem vt poterat cursu properabat anhelus .
 Achitophel autem positis custodibus arci
 Agmina partitur : portas & milite complet .
 Vt pateant , & adhuc venientibus vndiq; multis .
 Exitus at cunctis stricto mucrone vetetur .
 Ne Solyman possit tenuis vel nuncius ire .
 Absalon interea ciues Ebronis ab alta
 Arce vocat pauidos se se intra tecta tenentes .
 Vixq; ausos exire patres effatur ad ipsos .
 Cunctantesq; metu dictis hortatur amicis .
 Aedes hospitibus iubet , ac penetralia pandi .
 Cognatos fratres , vnius originis omnes ,
 Se iustum Regem toto Israele creatum ,
 Nequitie vitorem patriæ , granium atq; malorum .
 Quin collectandum potius sibi commonet vna
 Sperandum quippe , amisi vt reparentur honores .
 Posthabitisq; Hierosolymis (si forte resistent)
 Restituatur eis solium , locus atq; senatus .

Nempe

Nempe sui regni caput ipsam Ebrona futuram .
 Atq; vt celsa parens reliquas dominetur in vrbes .
 His consolati dictis , tantaq; leuati
 Spe posuere metum primo : magni inde recepti
 Sunt animi : solite rediere in pectora vires .
 Deinc etiam arrecte mentes ad culmina regni .
 Vnde recedentes non solum limina pandunt :
 Verum etiam sese comites , sociosq; laborum
 Exponunt , vna ire parant : capit arma iuuentus .
 Vix iubare exorto portis effunditur agmen .
 Erumpunt equites , peditumq; exercitus ingens ,
 Hierusalem properant seruato hic ordine nullo .
 Sed sine more ruunt , & quo trahit impetus illos .
 Ac veluti torrens subitis ex imbribus auctus
 Montibus erumpens campis spaciatur apertis .
 Aggeribus ruptis populatur & omnia late .
 Interea fugiens præses Ebrone recisis
 Vestibus ; & madido conspersus puluere totus ,
 Mane recens orto Solyman perueuerat , vrben
 Ingressus lachrimis resluentibus ora rigabat .
 Squallentem barbam lacerans & pectora pugnis .
 Vt stetit ante pedes Regis defessus anhelus
 Insueto , ac propero cursu , nimioq; labore ,
 Concidit exanimis , tandem recreatus ad horam :
 Heu fuge Rex (inquit) Dawides , perditus ecce .
 Filus ille tuus tibi proditor , atq; rebellis ,
 Absalon ecce aderit toto Israele creatus

Bartholomæi Bottæ.

Rex Ebrone nouus, qui regnum vindicet, ultor
 Impius: hunc acies instructæ mille sequuntur
 Ex tribubus cunctis: fugito, nec plura locutus
 Ante pedes iterum cecidit, fessusq; quieuit.
 Talibus auditis, casu & percussus amici
 Rex, fugiamus (ait) nec enim crudelia nati
 Lumina nos viuos, populinè furentia corda
 Esse sinent. fugiamus (ait) solioq; resurgens
 Discindit vestes, & crinem puluere spargit.
 It pedibus nudis specie miserandus in ipsa,
 Festinate viri ingeminat, ne forte repente
 Nos ipsos, urbemq; simul premat alta ruina.
 Egreditur paucis vxoribus aede relictis,
 Turbati famuli quem deinde sequuntur onusti
 Arreptis propere (poterant ut quisq;) talentis,
 Argenti infecti, facti quoq; pluribus auri.
 Et pariter flentes fidi comitantur amici,
 Præcipue celeti, pheleti, pariterq; Gethai.
 Atq; alii proceres fortissima pectora bello.
 Sexcentiq; viri per mille pericla probati.
 Et duo Ductores, cum fratre magister Iobas
 Militia. Ethhaimas Achides, princepsq; sadochus.
 Omnes extemplo correptis vndiq; telis
 Corporibus Regem fugientem hinc inde tegebant.
 Quis faciem illius fando monstrauerit vrbis?
 Procinus, ut rumor diffusus vbiq; locorum est.
 Dauiden ipsum Regem fugisse; repente

Aduen-

Dauidados Lib. I.

12

Aduentare nouum multis cum millibus hostem;
 Insinuat cunctis se se pauor ossibus ingens.
 Et iam summa procul poterant, e, turribus altis
 Per valles inuas venientum signa videri.
 Puluerèumq; globum denso velut aere nubem.
 Horribilisq; virum clamor, clangorq; tubarum
 Audiri propius, stridensq; hinnitus equorum.
 Tum miseri ciues quorum sunt nescia corda
 Concepti sceleris, fugere, huc illucq; vagari.
 Quærentes latebras vbi possent condier altas.
 Nulli tuta domus sua: sed suspecta videntur
 Culmina tectorum quamuis sint alta suorum.
 Ergo altæ turres, & sicubi saxa petuntur
 Concaua, me miserum turpi formidine quædam
 Corpora viua etiam tumulis conduntur apertis.
 At pauidæ matres, timidæ simul atq; puellæ
 Per thalamos fugiunt, penetraliaq; alta domorum
 Discurrunt tenebris si forte latere repertis
 Posse viderentur. Lachrymis manutibus vltro,
 Vngibus atq; genas, & pugnis pectora plangunt.
 Propositi interdum oblitæ, eiulativus implent
 Omnia: & extollunt querulas ad sydera voces.
 Pallantes cernas inopes (miserabile vulgus)
 Sarcinulas transferre suas, vbi condere tuto
 Posse putant, alio, atq; alio migrare repente.
 Tempa Dei persæpe petunt, abeuntq; videntes
 Ipsos custodes diuini fæderis arcam.

B 4

Pellibus obductam, iam iam transferre parantes.
 Non secus ac nauta cum nigro turbine cernunt
 Solem obscurari, piceasq; per aera nubes
 Ventorum huc illuc aduerso flamine ferri.
 Huc illuc per transtra fremunt, metuuntq; dolentq;
 Præcipue summa cum cernunt puppe magistrum
 Vela reuolucntem: vt correpta proxima lintre
 Littora quæq; petens fugiat, nauemq; relinquat.
 Esse locum nusquam exclamant, quo credere possint
 Se: mercesq; suas: fessi ergo extrema morantur.
 Sic inopes illi cernentes lumine toruo
 Leuigenas ipsos sacrati fæderis arcam
 Atq; tabernaculum ciliicino vellere tectum
 Transportare suis humeris, & cedere templo.
 Quis locus heu nobis poterit securus adiri?
 Exclamant cuncti? vel quo fugiemus inermes?
 Si Deus a templo cum sacro pignore cesit?
 Mortē igitur cuncti horrendam, excidiumq; morantur
 In certi valeant dubios vbi figere gressus.
 At si alii (rebus quibus anxia cura nouandis
 Et metus acer erat dudum, ne tecta pateret
 Proditio, dum Rex armatus in vrbe sedebat.
 Protinus egresso fugitiui more latronis
 Hostibus vt iam dicebant audacius ore procaci)
 Armati prodire parant: venientibus vltro
 Vt coeant patefacto limine porta.
 Abbiathar verò redimitus tempora sacra

Iam

Iam senior cydari, qui per discrimina cuncta
 Ante secutus erat Regem, dum Saulis ab ira
 Cæde sacerdotum peteretur vterq; cruenti.
 Iustitia insignis diuino & numine plenus.
 Secum aderat psaltes idem, vatesq; Sadochus.
 Ambo suis humeris correpta cominus arca
 Sponte sequebantur profugi vestigia regis.
 Et pariter mæsti suspiria pectore ab imo
 Ducebant, lachrimisq; fluentibus ora rigabant.
 Quos vt Dauides abiens respexit adesse,
 In terram genibus positus & poplite flexo
 Pronus adorauit numen: dehinc talia fatus.
 Ite sacerdotes fidi, altarisq; ministri
 Ite referte domum, temploq; reponite pignus.
 Cum reus eiiciar, presenti haud numine dignor.
 Si castis precibus vestris placatus ad horam
 Non placet ille mihi, responderit: ipse libenter
 Aut iussus moriar, variasuè repulsus in oras
 Exul inops agar: et superum stet fixa voluntas.
 Sin aliquando mihi fuerit pacatus & ipse,
 Sedibus hisce suis arcam dabit vrbe videndam.
 Ergo redite: adytis illamq; recondite sacris.
 Dixerat hi stentes rediere, Deumq; precati
 Restitui Regem, templo siluere recepto.
 Consciis at culpa præcedere iusserat omnes
 Ille, salebroso, & conscendere limite cliuum
 Montis Oliuiferi per scruppea saxa, per alta

Quo

Quo poterat rupes gressu properabat anhelus ;
 Iam senior, nudisq; ferens incedere plantis .
 Quas tribuli , & sentes & acuto murice saxa
 Insuetusq; labor lacerabant sanguine multo .
 Veste superiecta capiti summissus omnes
 Ponè sequebatur , velut eger sponte relictus .
 Heu heu quam species Regis miseranda fugati .
 Nunc erat, ab quantum facie mutatus ab illa
 Magnanimi Isacidum Regis Diademate compta ,
 Ammonitarum spoliis redeuntis onusti .
 Quando triumphator solymorum intrauerat urbem
 Quadriiugo inuectus curru , trabeaq; recinctus
 Purpurea victor , sellaq; sedebat eburna .
 Quando inter proceres armatos altior ibat
 Præ cunctis , aciesq; regens , hostesq; minaci
 Aspectu terrens ipso dare terga iubebat .
 Quando palestinos ardentes cminus hasta ,
 Fulmineo cœdens vel cominus ense premebat .
 Nunc autem mœrens cunctis præcuntibus ipse
 Vilis & abiectus fugiens extremus abibat .
 Non animo fractus , solito uel robore cassus .
 Sed grauis admisi non sola voce fateri
 Contentus culpam tanto squallore piabat .
 Additur his alius penè intolerabilis horror .
 Nam gemitu , & lachrymis facinus cū triste lauaret
 Suspiransq; diu , plangens , & pectora pugnis ,
 Hostia viua Deo fieret mactatus ad aram .

Corde

Corde sub ardenti quam tempore struxerat illo
 Quo vates ipsum paradigmate strinxerat acri .
 Filius ecce Geræ gemini de stirpe creatus
 Qui sauli quondam fuerat comes atq; propinquus .
 Egredus Bauri semel fuit ausus in ipsum
 More canis Regem rabidos iactare latratus .
 Egredere egredere vir sanguinis , atq; malorum
 Rex opifex scelerū egredere, et male parta relinque .
 Reddidit ecce tibi gnatus , quæ tu ante tulisti
 Dira tuo Domino , Regi , soceroq; patriq; .
 Tu quoq; pulsus abi regni violator , adulter .
 Hec simul ingeminans lapides cum pulvere multo
 Per transuersa iugum currens iactabat in illum .
 Summisso capite hæc Dauides probra ferebat ,
 Tantam ignominiam ducens sub corde premendam .
 Quo citius posset numen placare ferendo .
 Abbisais verò velocior alite , cursu
 Impatiens animi iusta succensus & ira .
 Quid canis hæc (inquit) iam iam moriturus ad auras
 Personat impune ? Regemq; laceffere Christum
 Fas putat esse probris tanto temerarius ausu ?
 Rex tamen hunc duro presit sermone frementem .
 Quid mihi præcipientes vobiscum protinus (inquit)
 Saruiada ? furor hic , præsumpta nec ultio numen
 Iratum , at potius mitis patientia placat .
 Si Deus hunc maledicta mihi proponere iussit ?
 Quis vetet in faciem cœdi ? cum iusserit ille ?

Filius

Filius ecce meus qui lumbis exiit istis ,
 Pellere me regno sitit , atq; excludere vita .
 Quid mirum? Gemini si me oderit exera proles ?
 Pœniteat , faxo . dabit hæc patientia dignos
 Maxima virtutum fructus : stat tempore in isto
 Digna indigna pati : quæ iusserit arbiter aui .
 Sedatus iuuenum furor his , animiq; quierunt .
 Pergebant igitur taciti per operta ferarum
 Deuia , per saltus deserti , ac tuta petebant
 Antra : quibus iuuenis toties latitauerat olim ,
 Dum fugeret Cidæ inuidiam soceriq; furorem ,
 Ad vada Iordanis donec sibi nota venirent .
 Interea Arrachus Chufes Davidis amicus
 Consilio eloquioq; potens , a Rege remissus
 Solueret vt technas male deficientis amici ,
 Vix Solyman intrarat paulopost fœderis arcem .
 Impia cum tanti patris Iesseia proles
 Rex veniens Ebrone nouus iam mœnibus vrbis
 Fit propior : portasq; petit quas conscia fraudis
 Dudum teستا cohors raptis patefecerat armis .
 Ingreditur latæ turmis stipantibus urbem .
 Tum ciues trepidare metu : tacitiq; minaces
 Intranant vultus , atq; horrida tela tueri .
 Ille Sion eam reستا contendit ad arcem .
 Incautum sperans immisso milite patrem
 Opprimere : optato & solio , regnoq; potiri .
 Verum illi patuere fores certamine nullo

Fœminibus

Fœmineus plangor solum resonabat ad auras .
 Namq; abiens matres bisseñas liquerat intus .
 Quæ quasi seruarent vacuas custodibus ades .
 Introgressi igitur furibunda voce per omnes
 Discurrunt thalamos , penetraliaq; omnia lustrant .
 Dirripiunt alii vestes , arcasq; refringunt .
 Dux autem solus thesauro opibusq; relictis
 Incubat : vnde suis partem ductoribus offert .
 Partitur , donat , vulgus quoq; spargit in omne .
 Interea ciues partim terrore subacti
 Blanditiis partim allecti coguntur in aulam .
 Armatumq; Ducem pauido sermone salutant .
 Qui monitus solio ceu Rex consedit eburno .
 Hinc & adoratus pacatis ciuibus vltro
 Optatam spondet pacem ; renuentibus autem
 Parere imperio pœnas , & dira minatur
 Supplicia , atq; ipsas excindere funditus vrbes .
 Perpetuum populi tu Rex seruabis amorem .
 Subiicit Acchitophel : si suspitione leuata
 Conciliandi vnquam patris te viderit ausum
 Commaculare thorum iam nunc genitoris iniqui .
 Cui sceleri parcit regnandi cæca libido ?
 Ambitio sceptri fas omne abrumpit , & audeat
 Omne nephas , iubet extemplo tentoria figi
 Partibus æde canis , tabulataq; celsa parari .
 Extructo atq; thoro cunctis spectantibus , illuc
 Luce palam victor super aduolat imperibus , audeat

Exitiale

Exitiale nephas patrium fœdare cubile .
 Inde trabunt matres , quæ passis crinibus ora
 Ora genasq; rigant lachrymis , & lumina tollunt .
 Vincula namq; manus , hostis vetat ædere voces .
 Veh quibus illa dies nitidum tulit atra pudorem :
 Ab quanto satius saluo cecidisse pudore
 Quam crudelis heri incestum subiisse cubile .
 Hoc scelere inspecto , firmo ceu robore cunctis
 Obdurati animi Dauidem expellere regno .
 Nec prius a cepto fessi desistere bello ,
 Quam vita indignum multo cum sanguine perdant .
 Ductores igitur populo cum milite misso ,
 Consultit , Vt videant (ex quo omnia prospera cedit)
 Quod superest . quid agi , quo pacto consieri res .
 Prospicite in medium maturius Absalon inquit
 Ne uè moræ precium fiat fœlicibus ausis .
 Vix ea fatus erat , scelerum Galamonius autor
 Protinus exurgens dixit , mihi dena virorum
 Millia lectorum assumam : fugientis & alta
 Noctæ repente sequar tacitus vestigia patris .
 Nec labor iste grauis per amica lumina luna .
 Incantum ac fessum , somno curisq; grauatum
 Aggrediar : comites congressu prælia primo
 Diffugient , indefensum , solumq; relinquunt .
 Desertum inuadam , tantorum vltiorq; malorum
 Ipse manu sumam scelerato , e , sanguine pœnas .
 Quo simul exvincto blandis reuocabiuus omnes

Pallan-

Pallantes socios monitis , quin sponte redibunt
 Orantes veniam erroris pietate redempti .
 Consilium hoc prudens cunctis atq; vtile visum .
 Impia præcipiti hæc placuit sententia Regi .
 Se Duce commodius tamen hoc succedere factum
 Posse ratus : siquidem multum præsentia Regis
 Ductores vrgere solet , populosq; sequentes .
 Arrachiten ergo veterem quem patris amicum
 Et si crediderat fidum florentibus annis ,
 Dum regno incolumis staret , dum prospera cuncta .
 Hunc tamen eiectum , imbellem , sentioq; grauatum
 Deseruiffe videns , reliquis Ductoribus esse
 Qui sibi adhæserunt similem ratus , aduocat ipse .
 Et prope confidens illi (quia nouerat esse
 Prudentem , astutumq; nimis) scitatur & eius
 Consilium , expositis primum , quæ dixerat ante
 Acchitophel . magnum ergo premens sub corde dolorē
 Audito chuses discrimine regis amici .
 Composito vultu stetit , & sic farier orsus :
 Hactenus Acchitophel fuerit Rex inclyte prudens
 Dum non sollicitus , dum non erat anxia curis
 Libera mens vllis : dum non iniuria clarum
 Ceu nebulis animum caligine texerat atra .
 Nunc ira viltus fertur , nimioq; furore
 Percitus heu diro vindicta exestuat igne .
 Propterea tibi consilium minus vtile prompsit .
 Quin potius (uerum ut dicam) discrimine plenum .
 Quodq;

Quodq; tibi queat, & nobis afferre supremam
 Perniciem, temere id fueris si forte secutus.
 Magnanimus nosti, bellandiq; arte peritum
 Esse tuum patrem, assuetumq; laboribus istis.
 Atq; viri fortes illum comitantur vbiq;
 Quæ legio secum? quam robustissima bello?
 Qui Celephi, & Pheleti? durisq; exercita quondam
 Sexcentena cohors & castibus atq; periclis?
 Qui nullo cessere metu, sed Rege iubente
 Urbis ob excidium (quod erat pugnantibus illis
 Instans omnino populi molimine tali,
 Se cassos igitur regno sudore parato
 Vulneribus multis, toties & sanguine fuso.
 Cernentes, animo mihi credite sunt & amaro,
 Pectore cunctorum, & feruens exæstuat ira.
 Versa velut catulis si insaniat effera raptis,
 Saltibus hi notis in tuto Rege locato
 Expectant populum certi, turbasq; sequentes.
 Insidias artus in faucibus ergo viarum
 Disponunt: strictis mucronibus atq; latenter
 Agmina nostrorum venientia prima morantur.
 Quos vbi cognorint iam saltibus esse propinquos,
 Protinus assurgent improuisi: inde lupi ten
 Mactabunt illos ut oves nil tale verentes.
 Mox aderit pugna collectis vndiq; turmis
 Rex acie structa, veniens aliunde retrorsum
 Opprimet incautos, sternetq; instructus inermes.

Ignotis

Ignotis alii foueis labentur & antris.
 Diffugient alii: fiet plaga aspera primo
 Congressu in populo tua signa tua arma secuto.
 Pesimus hic rumor iam iam spargetur vbiq;,
 Fama mali tanti & grauior consurget in horas.
 Res tua nunc felix, sensim prolapsa retrorsum
 Corruet. hinc fracti populi labentur & vrbes.
 Quare posthabito tali discrimine pleno
 Consilio illius, tibi Rex oratio nostra
 Tuta magis placeat: iam nunc exercitus ingens
 Finibus, a cunctis Equitum peditumq; paretur.
 Mox aderunt omnes, dum res tua prospera floret,
 Dumq; sedes solio felix, sceptroq; potiris.
 Quin profugo patri, & tanto squallore iacenti
 Exiguo se se subducent tempore plures.
 Inq; tuas partes (modo si dignaberis illos)
 Ipsi etiam paulopost transferrentur amici.
 Stent omnes etiam fidi (si credere dignum est)
 Vnica quid poterit legio circumdata tantis
 Millibus? aut si qua fugiens exceptus in vrbe
 Iam fuerit, miseram rapidas torrentis in vndas
 Funibus iniectis tot brachia iuncta trahemus.
 Tantarum aut potius solo clangore tubarum,
 Horribili & fremitu populi clamantis ad auras,
 Mænia pulsa ruent, dura Hiericuntis ut olim.
 In medio nostri procerum stipante caterua
 Te duce, conspicuoq; sub his fulgentibus armis.

Dixerat, hac melior visa est sententia cunctis.
 Grator atq; Duci, sella qui deniq; surgens
 Consuluit melius prudentior Acchitophelle
 Arrachites (inquit) nobis magis expedit, ingens
 Vt collecta manus toto Israele paretur.
 Tutius & nostros iuncti superabimus hostes.
 Eligit inde Duces equitum: peditumq; tribunos.
 Præficitur cunctis audax & fortis Amasas
 Militiæ princeps proscripto prorsus Ioba.
 Interea chuses cum multis inde recedens
 Regis ab aspectu se se subtrahit amico
 Per celeres fidos Dauidi nunciat acta.
 Mandat & oppositum confestim vt transeat amnem.
 Ne fortè Acchitophel regis mutabile pectus
 Retraberet rursus: furiis aut percitus artis
 Ipse Duces raperet, mox persequeretur & illum.
 Ad vada Iordanis vix dum peruenerat ager
 Isaides, dulci fessos vbi fluminis vnda
 Et viridante thoro ripæ recreabat: anhalo
 Dans animo spacium, quo fatus firmior esset,
 Liberior tenues auras dum reddit, & haurit.
 Ecce sacerdotum duo pignora fida, secuti
 Acchimaas Ionathasq; simul vestigia Regis
 Veloci cursu veniebant, ora gerentes
 Pallida, nam latebra putei discrimine mortis
 Vix fuerant rapti, fluido & sudore mædebant.
 Aptæ quiescendi non hæc sunt tempora vobis,
 Surgite

Surgite proclamant miseri, properate, soporem
 Rumpite: iamq; aderit multis cum millibus hostis.
 Perfidus: incautos qui vos necet, atq; iacentes.
 Arrachites fidus nostris cum patribus, o Rex
 Hæc portanda tibi nobis mandata dederunt.
 Tolle moras, celeriq; fuga te subtrahere lato.
 Nam vetus ille tuus gnato suggessit amicus.
 Extemplo vt raptis denis cum millibus armis
 Hac te nocte premat, teq; obruncet inermem.
 Fecissetq; cito: contraria ni ipse dedisset
 Consilia, hunc ipsum longo sermone moratus.
 Sed metus est illo ne Rex absente retractet
 Dicta iterum secum: mutetur & acta voluntas,
 A furiis quibus impatiens agitur auernis.
 Quare age dum potis es, rapidum preuerrere flumen.
 Maturate viri surgens Rex protinus (inquit)
 Trans vada Iordanis quæ sunt prope castra petamus.
 Illic tuti erimus: multis ex vrbibus illuc
 Auxilia aduenient nobis; Galaditide terra.
 Oppida sunt centum nostris defensa sub armis
 Seruatura fidem, illic Berselaus amicus
 Noster erit dudum per multa pericla probatus.
 Maturate igitur, dum nullus præpedit alueum:
 Dum qui terga premat, nec qui vrgeat, imminet hosti
 Noctæ sub obscura prætergradientibus ergo,
 Ipse genu posito in ripa Iesseus heros
 Extendens palmas in cælum & lumina supplex

Bartholomæi Bottæ .

Orabat pacem tacito sub pectore numen,
 Nec minus Abbiathar princeps , secumq; Sadochus
 Iustitia cultor, diuini numinis aram
 Nocte tabernaculum subeuntes pectore toto
 Atq; sacerdotes alii pia vota ferebant :
 Cum gemitu & lachrymis pacem pro Rege petebant.
 Thure vaporato, sacris & rite peractis
 Excessere omnes vigili Nathane relicto .
 Sincero hic Regem Dauidem ardebat amore .
 Iustitiam admirans , probitatem, & fortia facta .
 Sed magis atq; magis diuino carmine vatis
 Mulcebat vates animum mirandus & ipse
 Hic superum Regem lachrymans affari ausus
 Pro Dauide graui & supplex pulsare querella.
 O pater omnipotens rerum moderator & autor
 Qui pius & clemens mortalia respicis acta :
 Quiq; hominum errores virga miseratus ab alto
 Corrigit : ac miti aspectu dignaris adesse
 Correctis : duro sed tundis fuste rebelles .
 Quo te iterum admissio potuit percellere tantum
 Noster hic Isaias, cui sceptrum tu ipse dedisti ,
 Cui vari , psaltiq; tuo, mysteria Christi
 Tanta reuelasti ? dederas cui munera multa ,
 Pluraq; pollicitus , quo te inquam ledere facto
 Dauides iterum potuit ? propellere regno
 Vt sineres miserum tanto discrimine parto ?
 Atq; exanclatis sine fine laboribus auctor ?

Imperii

Dauidiados Lib. I. 19

Imperii in specimen multorum & sanguine fuso ?
 Per scelus atq; dolum fraterna cade cruentus
 Proditor hoc potitur ? mox & paricida futurus ?
 At nudis pedibus fugit ille per auia syluæ .
 Exul egens iterum saltus deserta peragrat .
 Sicubi deliteat per lustra relicta ferarum .
 Vt se se eripiat gnati crudelibus ausis .
 Tu tamen hæc oculis Deus & pater aspicias æquis?
 Plura locuturus vates erat , & prece casta
 Cum lachrymis fuerat pacem oraturus amico .
 Verum , e sede sacra tenui vox missa susurro
 Mox interrupit lachrymas , & verba loquentis .
 Desine me tandem ingratis pulsare querellis .
 Dauidis miserebor enim : suamq; labori
 Ipse dabo : atq; tuis precibus in regna reponam .
 Actutum & meritas soboles dabit impia penas .
 Debita pollicitis inerunt sua pondera nostris .
 Improbus interea tamen hic descendus amicus
 Pro grauib; lapsis , quibus hanc excusserat urbem
 Exercendus erat curis maioribus istis ,
 Et mollita caro grauiore labore domanda :
 Concretam vt lueret lachrymis mens anxia labem .
 Vtq; ego ceu clemens , ita possem iustus haberi .
 Esse mea ac norint homines mortalia cura .
 Præterea Christi Dauidem esse figuram
 Tu meminisse mei debes : mysteria cuius
 Alta mente videns dum vita purior esset

C 3

Iam pridem cecinit perflatus numine nostro .
 Namq; arcana tibi, quando hæc te cura remordet
 Summatim exoluam , & quæ sunt ventura docebo .
 Parvulus hic Salomon tuus & dilectus alumnis
 Sceptra manu capiet iuuenis genitore iubente .
 Rex vt erit sapiens populos in pace tenebit .
 Templum, augustū ingens, solido mihimarmore cõdet .
 Intus odorata cedro quod & induet auro .
 Hic prope quingentos solemnia festa quotannis .
 Stirpe sub Isaci dum patiar celebrarier annos .
 Et mea sacra coli . Verum in contraria versis
 Cunftorum studiis , templum populabitur ignis .
 Vrbe quoq; excisa , procul hinc Babilonis ad horas
 Reliquiasq; sobolis proani Davidis amore
 Migrari iussas seruabo : iterumq; reducam
 Bis septem in patriam Lustris Babilone peractis .
 Restituet rursus templum Iessæius hæros
 Zorobabel , muros reparabit & vrbis auita .
 Casibus hinc variis per centum lustra laborans .
 Regia progenies nostrum versabitur vsq;
 Ad Christum . quem more nouo Iessæia virga
 Proferet alma parens congressu intacta virili .
 Decolor in melius sensim mutabitur ætas .
 Hunc Saluatorem conuersus sentiet orbis .
 Huic ego selectisq; viris quos scripserit ipse
 Imperium sine fine dabo per sæcula cuncta .
 Quas pius is mecum moderetur & orbis habenas

Ante

Ante tamen veluti Dauidi perditus alter
 Absalon ingratos sustollet in aere calces .
 Atq; rebellis ei temptabit funera dira .
 Cliuus oliuarum nudas quoq; vertice plantas
 Ipsi orantis feret , ac vestigia diui .
 Tunc quoq; res bello (vt cernis) versabitur acri .
 Vt modo nam populi , gentesq; ferentur in illum .
 Vt dura ceruice ingum colloq; parata
 Vincula discutiant , sed erit conatus inanis .
 Namq; vti nunc cernes instanti millia bello
 Infinita manu Dauidem sternere parua :
 Atq; alacrem parto in sua regna redire triumpho
 Sic quoq; tunc cernes prostratis gentibus illis
 Deficere aspicias similesq; voluere penas
 Informi lato, corruptaq; viscera tabo
 Cuncta fluent : & honore carebit vterque sepulchri
 Infando sceleri condigna hæc premia sunt .
 Luciferum verò qui siliabat ore trifauci
 Surgere victorem Christum, virtutis & alta
 Exiguos numero socios astare triumpho .
 At duo suspensos per funera dira rebelles
 Infuriasq; trahit gentes , post dira suorum
 Funera marentem , manibus post terga ligatis
 Immergi baratro, tormenta; ferre videbis .
 Hæc ait : & celeres Galilæa per oppida mittit
 Vt regem exciperent fugientem manibus altis .
 Vtq; ministrarent annonam opibusq; fouerent .

C 4

Barth olomæi Bottæ.

*Castrorum in morem fossis atq; aggere cincta
 Vrbs ibi Manaimæ fuerat : sic dicta vetusto
 Nomine ab euentu felici . Namq; Iacobus
 Isacides tribuumq; parens Galaade relicto
 Post dorsum , patriam Diues remeabat ad urbem .
 Cum supplantatum nimia formidine fratrem
 Sanguineum horreret , se se exhortantia mille
 Agmina vidit ibi aligerum mirabile dictu
 Ne pæneas (aiunt) tecum sumus . acrior ille
 His visis factus , solitoq; audentior ibat
 Et simul admirans (ait) hic exercitus ingens
 Militiæ sunt castra Dei : timor omnis abesto .
 Quare Manaimen urbem dixere priores
 Nomine mutato Gola nunc munita vocatur .
 Hanc subiit fessus Dauides , robore tanto
 Præsidii angelici , & diuino numine fretus .
 Hunc ergo excipiunt Et Bersellaus amicus
 Et Machir ille potens, terra Galaditidis ambo
 Primores summo Regem venerantur honore .
 Atq; fatigatos opibus solantur amicis .
 Tum victu reuocant vires , oblataq; sponte
 Munera suscipiunt tanti solatia casus .
 Nox erat & fessos paucis recreauerat horis
 Admissus per membra sopor: nec Lumina somnum
 Vltèrius auris capiebant excita curis .
 Tum senior multa Ductorum astante corona
 Bersellaus ait , nostri Rex inclyte regni ,*

Casibus

Dauidiados Lib. I.

21

*Casibus innumeris durisq; exercite fatis ,
 Per sacra cuncta precor supplex , ediffere nobis
 Hoc adamante tuum pectus si firmitus , vnquam
 Tanto erummarum, grauiore eue pondere pressum
 Extiterit ? vitamq; tuam iuuenilibus istis
 Insere pectoribus : discant vt ferre labores :
 Barbara nec timeant virtute retundere bella .*

Libri primi finis .

Monosticon Lib. II.

SVNT CASVS VARIJ: ET IUVENILIA fata secundo . Argumentum .

*Rex narrat , veluti puer a Samuele perunctus
 Virtutem induerit pugnandi : atq; inde Leones
 Infestos pecori , turpes lacerarit & vrsos .
 Prostratum saxo Goliath truncavit & ense .
 Inuidia hinc Saulis cum multa indigna tulisset ,
 Cogitur externas etiam male tutus ad vrbes
 Confugere : incurrit subiti discrimina leti .
 Vexatum furiis reuocatus liberat : ille
 Perfidus insontem petit : euolat , inde fugatus
 Solus adit Nobem, panes gladiumq; poposcit .
 Ille sacerdotes necat: urbem exiuit eorum .
 Hortatur Samuel profugum : petit inde Zipheos .*

Dauidiados

DAVIDIADOS

LIB. II.

ISaides autem suspiria pectore ab imo
 Alta trabens, solioq; sedens sic farier orsus.
 Audite, o proceres; intentiq; ora tenete.
 Quos ego per casus, per quæ discrimina rerum
 Transferim iuuenis, referam modo voce senili.
 Ut macti virtute viri possitis adesse
 Instanti bello: & duros tolerare labores.
 Multa quidem grauiora tuli florentibus annis:
 Omnia quæ fido multorum audita relatu
 Anne licet medio, tu Berselae per avum
 Ut senior meminisse potes: nisi grandior etas
 Quæ minuit, sensus, affertq; obliuia rerum,
 Hæc tibi iam tulerit: sed tanto pondere nullum
 Omnibus ex aliis iuuenilia pectora pressit.
 Namq; inerat maius feruenti sanguine robur:
 Vulnus & externo mihi tunc veniebat ab hoste.
 Conscia mens recti non vlllo crimine lesa
 Constantes animos, & mundo pectore vires
 Tunc mihi præstabat. Deus & protector vbiq;
 Defecere seni iam nunc hæc omnia fesso.
 Mors optanda mihi fuerat: nisi nuper ab alto
 Quod superest cunctis, supplet quod & omnia soloni
 Iam mihi paccatum rediisse ex æthere numen

Sensissim

Sensissim præsens: dulcesq; in pectore flammæ
 Incaluisse mihi; quas in puerilibus annis
 Tum primum sensi sacro perfusus oliuo,
 Cum senior Samuel populi pater atq; sacerdos
 In patriam Bethlem diuino munere plenus
 Exquirens Regem venit: pater hospite tanto
 Letatus, prolemq; omnem mox obtulit illi,
 Meq; simul vasti reuocatum e saltibus agri.
 (Nam puer officium iam tum pastoris agebam:
 Consonaq; articulis breuib; psalteria pangens
 Mulcebam superum modulato carmine Regem.)
 Ut vidit vates, hunc Rex hunc poscit olympi
 O felix tacito pater inquit in aure susurro.
 Pro gregibus populos supera Deus arce regendos
 Huic dabit, hinc paruo cornu redolentis oliui
 Aspersit caput: & summo lux aurea cælo
 Confestim emicuit, crinem lustravit, & ora
 Ingrediens magnos animos, magnam quoq; mentem
 Mox inspiravit, validasq; in pectore vires.
 Firmauitq; thoros nervis, solidauit & ossa.
 Crura super plantas stabiliiuit: & acria fecit
 Velocem ad cursum, fortesq; ad bella lacertos,
 Robur & inuictum perfudit corpore toto.
 Vnde nec expaui tanto munimine fretus
 Vrsorum dentes, rugientis & hora Leonis.
 Nam puer eripui diris e faucibus agnas
 Semineces: in me conuersa deinde ferarum.

ORA

Bartholomæi Bottæ .

Ora fame rabida , amissaq; furentia præda
 Nil metuens dextra apprehendi , tenui , & laceranti ,
 Saxo etiam tutudi dentes , ac fuste peremi .
 Non tamen elatus prostrati cade Leonis
 Aut vrsi turpis superiorum a laude vacavi .
 Quin magis hinc supplex puerili carmine grates
 Reddebam , & psalmos maiori voce canebam .
 Nominis vnde mei volitare per oppida cepit ,
 Et circumferri celeberrima fama per vrbes .
 Benniameas , Gabaa donèc peruenit ad oras .
 Rex vbi saulus erat solio sceptroq; superbus
 Quod sibi caelesti dederat fors numine ducta .
 Attamen ingratus cervicem erexerat altam ,
 Contempto omnipotente deo regniq; datore .
 Annalechitarum spoliis ditatus opimis
 Atq; triumphali erecto sibi fornice victor
 Ingressus patriam nam dum tumefactus in vrbes
 Ah demens ampla se se iactaret in aula ,
 Heu miserastigia subito correptus Erynni
 In furias abiit flammatus pectore toto .
 Viscera torta diu spumas ex ore vomebant .
 Tunc illi ruere , ac retro sublapsa referri
 Omnia : nec mirum , quia destruit omnia fastus
 Tunc ego ceu scitus puer , & psalteria doctus
 Tangere , sum Gabaam confestim accitus ad urbem
 Vt mentem accensam diuino carmine & hymnis
 Lenirem , dulciq; furentia pectora cantu

Mulcerem

Dauidiados Lib. II. 23

Mulcerem : ne forte sacri violentia morbi
 Armata in se se , Regem conuertere dextram .
 Vrgeret : quemquam vel cominus ense necare
 Auratam quoties cytharam (mirabile dictu)
 Vix ego vel digitis vel pectine letus eburno
 Contigeram , primas modulatus in aere voces :
 Protinus arreptum corpus velut acta flagello
 Territa psalmidico cantu linquebat Erynnis .
 Tum me ceu plenum diuino pneumate blando
 Suspiciens vultu cbarum Rex ipse tenebat .
 Tum mihi dilecto Regi , armigeroq; creato
 Et procerum cætus , tota arridebat & aula .
 Sed quantum Golia victoria deinde secuta
 Hunc aura dulci lætum spirante fauorem
 Auxerit , inuidia didici subeunte maligna .
 Namq; Palestini dudum coniecta dolentes
 Frena super gentem nostram perfracta creato
 Rege nouo : rursus venere in bella parati .
 Millibus innumeris fisci , quibus arua tegebant
 Stirpis Arapheæ siquidem robustus & acer
 Ennachides Goliath acies armatus agebat
 Monstrum horrendum , ingens turris procerus vt alta ,
 Mole valens magna membrorum , montis & instar .
 Ponderis immensi celsum caput ærea cassis
 Vix poterat tegere : expasum dehinc pectus , & armos
 Dorsum immane viri conserta trilicibus hamis
 Squammæaq; exterius crepitans lorica tegebat .

Cruribus

Cruribus atq; graues ocreas adtauerat altis.
 Insertum & laua clipeum septemplicis arisi
 Lancea persimilis malo de naue reuulso.
 Hisq; Gigas armis acies instructus obibat.
 Agmina nostra quidem super alto vertice montis
 Oppositi præfixa diu tentoria habebant:
 Sed conferre manum horribili perterrita monstro
 Non prius ausa metu quam me pugnante soluto.
 Tunc etenim me forte pater, quem cura premebat
 Anxia, sollicitum patriæ, transmiserat illuc:
 Tres alios fratres vt quartus & ipse viderem.
 Quæ fierent castris scitarer, & omnia fidus
 Mox rediens ea quæ didicissem facta referrem.
 Vix castra attigeram, quæ tunc Arzcha Sochonoq;
 Hinc atq; hinc colles cingebant valle virenti.
 Qua memorant nostros olim sedisse parentes
 Cum gregibus: syria postquam rediere relicta.
 En video nostras acies astare paratas
 Ad bellum. vnde tubæ clangorem ad sydera tollunt
 Ingens fit strepitus: resonat clamoribus æter.
 Nec tamen e castris procedere longius audent.
 Admirans oculos ego circumquaq; ferebam
 Vnde mora tante, vel quæ noua causa pavoris.
 Cum procul, e castris hostilibus ecce Gigantem
 Monte sub aduerso magna se mole mouentem
 Aspicio, quem structa phalanx peditum agmine d'eso
 Ponè sequebatur, donec stetit agmina contra

E regione

E regione procul nostra: illinc vnde videri
 Totus: & audiri poterat vox horrida nostris.
 Atq; ibi se figens sylua ceu quercus in alta
 Arduus ostentat se se, qui & quantus in armis:
 Corporis immensam molem, proceraq; membra,
 Grandia crura pares vltimos, a stipite dicas.
 Surgere paulatim, & truncum coalescere in vnum.
 Lati fluamq; aluum velut utrem, aut dolia credas
 Pectora uasta dehinc, sinuosaq; brachia iacta
 Quales extendit ueteres Terebinthus in altum
 Adsychimam ramos, ubi sunt Idola Labanis
 Fossa dei syriæ, calataq; furta Rachellis.
 Ipsi ad tumulum luctus anno saue quercus.
 Tum de forme caput ceruice insurgit ab alta.
 Lumina torua sedent franti mittentia flammæ.
 Naribus, e patulis nebula spirantur & atræ.
 Quin etiam dentes exercis rictibus oris
 Exacuit frendens ut aper, uel barrhus ab indis
 Cæruleæ vnde fluunt spuma ceu faucibus orci.
 Queis concreta riget prolix hirsutaq; Barba.
 Tu pater omnipotens dignare auertere terra
 Talia monstra tua, talem & disperdere pestem.
 Isq; ubi quantus erat se se ostentauit in armis
 Agminibus nostris: horrendam ad sydera uocem
 Extulit asimilem tonitru: qua mugit æther,
 Intremuit tellus: fremuere & littora ponti.
 Et conuexa poli liquere uolatile quassa.

Compellere

Bartholomæi Bottæ.

Compellare dehinc clamans nostra agmina cepit.
 Gens Hebræa mihi pugilem transmittite vestrum
 Vt litem regni liceat decernere ferro.
 Cur totas acies potius disperdere vultis?
 Ecquis erit vestrum tam forti pectore & armis
 Audeat vt mecum hanc litem decernere ferro?
 Eminus aut hasta, stricto vel cominus ense?
 Quod si nullus adest, summittite colla volentes:
 Vt quid adhuc pro libertate peribitis omnes?
 Quis Deus, e, cælo nostris vos eruet armis?
 Talibus ignauum populum increpitauerat audax.
 Atq; Deo vero detraxerat ore procaci.
 Tunc nostri nimia monstri formidine capti
 Dissoluere acies, campo & fugere relicto.
 Ast ego (cui diuinus honos & gloria summi
 Regis erat cordi, quem tum incusauerat, amens)
 Impatiens factus, puerili ætate relicta
 Presumens animos ipso inspirante viriles
 Ausus & id facinus, quod erit memorabile in æuum
 Multorum in medio clamauit: solus adire
 En mihi fert animus, vastumq; hunc perdere homonem.
 Increpet Helliabas quantumlibet, atq; minetur.
 Forte superueniens is enim me viderat ante
 Atq; redarguerat fraterno iure minorem:
 Me nimis audacem increpitans puerumq; superbum,
 Quod grege deserto properassem inuisere bellum
 Bellua nunquid erit (sequor) ista ferocior urso:

Cunctorum

Dauidiados Lib.II.

25

Cunctorum horridiorue animantium rege Leone?
 Quos ego sæpe manu laceravi fortiter vrgens.
 His dictis properè feror ad tentoria Regis
 Multorum applausu, qui se gaudere ferebant
 Inuenisse virum fortem iuuenilibus annis.
 Rex animos grandes & si miratus in æuo
 Tam paruq; tamen annos despiciebat inermes
 Et detrahebatur puero committere pugnam.
 Tunc ego Rex (inquam) pueri ne despice vires:
 Robur inest animo, non solo corpore firmum.
 Firminus adsit vbi numen cæleste: quod annos
 Nullius attendit, sed viam in pectore flammam.
 Numen vbi presens, victoria certa paratur.
 Me Deus audentem seuis ex vnguibus vrsi
 Reddidit incolumem, direpta e faucibus agna
 Me Deus audentem tutatus ab ore Leonis:
 Ariete cum rapto insequerer per devia saltus
 Nam pecoris caudam apprehendens violenter ab ore
 Excussi prædam: mentum rugientis, & in me
 Conuersi, his manibus tenui, lacerumq; reliqui.
 His inquam manibus lacerauimus ora ferarum
 Exhornenda viris, rerum presente satore.
 Et dubitatis adhuc virtuti fidere nostræ?
 Nempe quis iste Gigas? similis nisi bellua quadam?
 Non impune sibi Deus hunc maledicere passus.
 Concidet hac nostra, attutum mihi credite dextra.
 His animum arrepti, me me incunstanter in hostem

D

Ire iubent: meq; ipse suis Rex induit armis,
 Loricam propriis manibus Rex ipse tralicem
 Dorso aptat pueri letus, capitiq; galerum
 Imponit: Longum & lateri mihi subligat enssem.
 Tunc ego: tentavi, si possem armatus adire.
 Non etenim fueram circumdatus hætenus armis.
 Inter oues versatus eram puerilibus annis
 Pastor ad arma rudis: potiusq; grauabar ab illis.
 Protinus auferri dorso insueta arma rogavi.
 Ipse manu galeam posui: fundamq; plagamq;
 Confestim accinxi mihi pastoralia tela.
 Armatusq; pedo rapidi torrentis ad vndam
 Quinq; tuli nitidos lapides: plagulaq; recondi.
 Tum leuis accurrens tacita mihi mente precabar
 E caelo solitas augeri in pectore vires.
 Armaq; vouebam si dirripienda gigantis
 Si spolia illa daret Deus excutienda superbo,
 Me suspensurum summi ad fastigia templi.
 Audiit ex alto armipotens mea vota, precesq;
 Accessisse nouas sensi mihi pectore flammæ.
 Acrior iis igitur contraq; audentior iui.
 Ast ubi me vidit venientem maximus ille
 Tam minimum: fortisq; imbellem: armatus inermem,
 Aspectu toruo pugilem despexit. & iræ
 Impatiens ut erat, dira in me lumina torquens.
 Numquid (ait) me forte canem ratus esse, petisti
 Hoc baculo male sane puer? te criminibus istis

Arreptum

Arreptum saxo collidam: corpus & ipsum
 Membratim manibus discerpam, auibusq; relinquam
 Hic ego nil vasta membrorum mole, nec ipso
 Aspectu toruo, uerbis neq; territus istis.
 Quid mihi tu peruerse Gigas immane minaris?
 Quid mihi te credis facturum viribus inquam
 Corporeis sisus, membrorum & robore vasto?
 Ast ego te contra diuino numine fretus
 Impie cui nuper rabida maledicere lingua
 Non expauiisti: caput aceruice superba
 Abscindam: carnesq; tuas aut igne cremabo
 Aut linquam alitibus coli, canibusq; vorandas,
 Nec plura his, fundam, lapidemq; repente rotundam
 Apprendo, velut ad metam diuinitus ictum
 Sublata sursum leua cum lumine libro.
 Vndantes circum caput inde rotatus habenas,
 Terq; quaterq; manu laxato pollice saxum
 Eiaculor, dicto citius volucrisq; sagitta
 Euolat ut fulmen contortum flantibus austris,
 Perculit & vacuam frontem, illistiq; cerebro.
 Nec minus ac celsare si torta phalarica turrim
 Fulminis acta modo concusserit eminus: illa
 Pulsa tremis: procumbit humi, neq; sustinet ictum.
 Fulmina sic ille petra cadit ictus, humiq;
 Retrorsum extemplo labens prosternitur ut Bos
 Tempora post, claua sacram mactatus ad aram.
 Protinus accurri, vaginaq; ipsius enssem

D 1

Exolui, secuiq; caput deforme Gigantis .
 Implicitumq; coma Linquens immane cadaver
 Sustuli : & horrendum spectantibus hostibus ipsis
 Obieci : quorum tanto concussa pauore
 Pectora sunt : signis dederint vt terga relictis .
 Arripere fugam simul omnes ocius euro .
 Ast acies nostræ magnos ex hoste perempto
 Sumentes animos , solitasq; in pectore vires
 Ingenti plausu fremere , & clamore secundo
 Tum rapuere viam porrectis vndiq; telis
 Hostem insectantes , fugientum & dorsa prementes
 Contendere diu longo per littora cursu .
 Addiderat celeres timor iis fugientibus alas :
 His furor , & summo demissus ab æthere feruor
 Corda perurgebat , cursumq; innoxia alobat .
 Fulminis instar eunt , veluti talaria plantis
 Flammea cincta forent pernicibus : illicet ergo
 Conuersis hostes oculis instare corusca
 Cuspide telorum vt cernunt : iam iamq; tenere
 Tum nouus insinuat se se pauor artubus intus
 Defessis , gelidaq; coit formidine sanguis .
 Tum tremefacta solo cunctis vestigia passim
 Iam titubant, genua ægra labant, cursumq; moratur .
 Poplitibus flexis labuntur & vndiq; multi :
 Quos tremor ante necē, quosq; æger anhalitus angit .
 Torpentes alii dorso fodiuntur aperto .
 Caduntur passim : sternuntur inertia passim

Corpora

Corpora quassa fuga, fluit, & cruor vndiq; riuus .
 Ac veluti pæni ceso pastore Leones
 Discerpunt armenta ; gregemq; per auia sylua
 Dilacerare solent urfi tutore perempto .
 Sic pugile extincto , nostri sic cominus hostes
 Confodiunt , iugulant , lacerantq; per arua cadentes
 Millia caesa virum terdena in iugere paruo
 Cernere erat, totidem quoq; saucia vulnere capta
 Sicq; palestinis induti robore firmo
 Reddidimus , nobis irato numine quondam
 Quæ sibi plaudentes tulerant mala, quando sub Helis
 Prole parum cauta, & se se petulanter agente
 Et quæ sacra Dei ritu violare nefando
 Haud fuerat verita : incestu & maculauerat aras .
 Vnde laceffiti bello bis terga dedere ,
 Cæsaq; sunt totidem nostrorum millia patrum .
 Est dirupta silos vrbs inclyta patre perempto .
 Qui sella cecidit fractis ceruicibus alta .
 Cum populi stragem audisset , cademq; suorum .
 Insuper amissam & diuini fæderis arcam .
 Infula non illos , non inuerrat vntio sacra .
 Quin super adueniens (vt turba ascinerat omis)
 Infensus Deus ipse patrem, natosq; perofus
 Cum populo , ædituos, sua pignora ab hoste teneri
 Maluit (Horrendum dictu) quam fulmine misso .
 Celitus vt moris fuerat sua castra tueri .
 Talibus auspiciis siquidem ductuq; malorum

D 3

*Ante sacerdotum fuerant sua sacra relicta .
 Non tamen inde diu tellus hostilis opima
 Hac præda , partoq; fuit gauisa triumpho .
 Nam tulit ex templo meritas temeraria pœnas .
 Diis Mutilata suis & turpi tabida morbo .
 Quo nimis affecti satrapæ consultis arcam
 Sponte remisserunt testati munere plagas .
 Quam septem gemini durissimus incola Nili
 Qui toties cælo , terra , percussus & vndis
 Vix primo tandem genitorum funere quassus
 Cædenti populo tortas laxauit habenas .
 Quem nece paruorum , durisq; laboribus ante
 Impius afflictum teltaq; oppresserat arte .
 Hostibus at partim casis , partimq; fugatis ,
 Victores nostri redeunt : hostilia castra
 Dirripiunt alacres terebinti in valle relicta .
 Hic ego Victor ouans , spoliis & onustus opimis
 More triumphantum Regem præcedere iussus
 Horrendum dextra Goliæ caput ipse tenebam .
 Ast alii vestes , immaniaq; arma gigantis
 Ut comites fidi a dextra læuaq; ferebant ,
 Ponè sequebatur cantans exercitus omnis
 Diuinas laudes , ac vinctos fune trahabant .
 Cumq; propinquarem solymorum mœnibus altis .
 Ecce puellarum , matrumq; exire videmus
 Seiunctos hinc inde choros . quasi strā tenentes
 Alterno plausu modulata voce canebat .*

Nam

*Nam Regi matres , mihi virginea ora fauebant .
 Millia dicebant vno sunt impete matres
 Cæsa virum sub Saule Duce & fœlicibus eius
 Auspiciis . Quid ni ? sed multo augustius illæ
 Auspicium iuuenis nostri præcesserat (aiunt)
 Millia dena virum cæso qui perdidit vno :
 Qui lapide , & funda caput hoc iacularier ausus ,
 Qui tulit hebrææ subeunda opprobria genti .
 Hinc mihi prima mali labes , ea causa laborum
 A Erumnaq; graues ea carmina læta tulerunt .
 Atq; ego vix siccis oculis (mihi credite fratres)
 Quæ mala vipereo tulimus liuore suborta
 Commemorare gemens potero , vel cuncta referre .
 Nam mihi preteritos videor renouare dolores .
 Sed quia virtutem iuuenes verumq; laborem
 Ex his quæ passi fuimus captare periclis
 Est animus vobis , experto credite Regi .
 Discite cuncta pati quæ Liuidus obiicit hostis .
 Namq; aciem ferri prædura vt cote retusam
 Exacui nostis : iuuenem sic pectora tabes
 Inuidia alterius succendit ad inclyta facta .
 Incipiam casus varios discrimina vitæ
 Regis ob inuidiam quecumq; & dura fuere
 Insoniti immeritoq; mihi tolerare necesse :
 Promisso vt tandem regno scæptroq; potirer .
 Rex opera victor nostra superumq; receptis
 Quas prius ex culpa fastus excluderat , auris .*

D 4

Tantarum audito percussus carmine laudum
 Invidia subitam fuerat succensus in iram :
 Dixerat & secum : mihi millia sola dedere ,
 Dena sed huic puero signarunt millia nostro ?
 Quid superest illi , regni nisi sumere scaptrum ?
 Hoc etiam inbeant . hinc torua fronte tueri ,
 Obliquis oculis hinc me spectare , salutis
 Autorem populi cepit , procul atq; tenere .
 Præcipua recolens quæ dudum oracula vates
 Reddiderat samuel redeunti a cede superbo
 Ammalechitarum sibi iussa ob numinis iram .
 Olim contractam nec strage minore solutam .
 Propter auaritiam turpem populiq; suamq; .
 Traxerat ingentem prædam , captiuq; multa
 Corpora nobilium , Regem quoq; gentis Agagen .
 Quem pinguem , et tremulum Samuel discerpere iussit
 Victorem increpitans , scelus id cur viuere passus ?
 Nec demollitus peccantum cuncta fuisset ?
 Imperio magni dederat qui sceptrâ tonantis ?
 Quare alium Regem proiecto calitus ipso
 Elegisse Deum : qui iussa capessere promptus .
 Duceret atq; nephas nisi cuncta facefferet ardens
 Vnde animaduertens solito se munere cassum ,
 Et mihi perspiciens tam fœlix numen adesse ,
 Me ratus esse Ducem quem iam prædixerat ille
 Ad regimen populi caelesti voce vocatum ,
 Ut successorem regni iam iamq; paratum ,

Quem

Quem nollet ; sibi dum metuit , proliq; cauere
 Dum studet , exosum me odris infensus inquis
 Persequitur : primumq; furenti pectore versat
 Perdere quo pacto tacitus , quauè arte latenti
 Et quibus insidiis incautum excindere possit .
 Acceptum populo atq; Deo felicibus ausis .
 Ah nimis imprudens qui contra numen adortus
 Bellum intestinum , sibiq; exitiale futurum :
 Nam quæ calliditas , vel quæ prudentia vafri
 Artificis niti valeant , vel tendere contra
 Fata dei ? claro qui lumine corda tuetur ?
 Qui tumidos Reges folio deponit ab alto ?
 Qui rehit omnipotens humiles ad sceptrâ vocatos .
 Quam sapiens Deus est artes molimina dira
 Insidiasq; omnes inimici , aut vertit in ipsum
 Aut facit esse gradus minimis ad summa vocatis
 Atq; illinc scandant , detrudier vnde videntur .
 Sic & Iosephum nostri euexere parentes
 Inuisum fratrem , quem duri penè necarunt
 Talari exutum tunica , foueâq; sepultum .
 Deniq; & abstractum veluti minus vtile vili
 Mancipium argento , solamen id omne parentis
 Finibus abiecere suis : dominarier illum
 Ut portendebant insomnia visa pauentes .
 Quid tamen iis nocuere malis ? exercita virtus
 Emicuit iuuenis : nam post discrimina passa ,
 Rectorem Aegipti , seruatoremq; creatum

Orbis

Orbis adorarunt humiles, & panis egentes.
 Sic mihi, sic Sauli infenso euenisse probauit.
 Nam cum me inuisum procul eiecisset ab aula,
 Atq; tribunatum specimen donasset honoris.
 Ecce iterum quæ me præsentem silebat Errynus
 Nacta per inuidiam tempusq; locumq; nocendi.
 Acripuit Regis grauiori turbine pectus,
 Nec solum furere, & vitiosa mente profari
 Quæ ventura forent insani more propheta,
 Quem genti illudens olim cacodemon Apollo,
 Iuppiter aut falsus, vino vel plenus Hiachus,
 Aut ficta Aonides prædicere vana iubebant.
 Quin ipsum corpus vesana mente relictum
 Collidebat humi, spumasq; ex ore vomebat,
 Protinus accersor, rursus reuocatus ad aulam
 Semianimem inuenio rursus, vitamq; furore
 Penè exhalantem, diuino carmine psalter
 Mulcere incipio digitis psalteria tangens.
 Diræ fugit pestis. furor ille remittitur acer
 Paulatim, corpus, pacataq; membra quiescunt.
 Non tamen insano concretus pectore cesit
 Liuor edax: vt me inuisum conspexit adesse,
 Obliquis oculis torquens cœn vipera collum
 Tollit humo corpus: fixam laquearibus hastam
 Corripit extemplo: simulato deinde furore
 Pro meritis, & pro vita, atq; salute recepta
 In me contortam multa vi coniicit: ictu

Secum

Secum posse putans valido meæ pectora figi,
 Pariete cum solido, cui dum modularer eburna
 Hærebam cythara, at diuino munere tutus
 Declinaui hastam venientem corpore flexo.
 Inde; profilii male fida cautus ab aula.
 Nec renocare pedem volui per sepe citatus.
 Tum cernens odium quod texerat hactenus alte,
 Atq; simultatem detectam: crimina fingit.
 Proditione palam falsa me accusat iniquus
 Cæde intentata soceri, reus arguor ecce
 Et domini, & regis: quasi sceptrâ libidine ceca
 Regnandi prope affectarem: nocte sequenti
 Ergo improuisus quæstor demissus ab arce
 Quem robusta cohors prætorâ milite multo
 Accingebat adest: vt me obruncaret inermem.
 Fecissetq; , nisi nostro quæ ardebat amore
 Regia sponsa mihi pariter dilecta repente
 Surge age. Dauides dixisset: & effuge mi vir:
 Heu fuge, namq; fores armato milite complent.
 Corripio estratis corpus; tunicaq; volutus
 Fune interiecta speculis summittor ab altis
 Per sportam: fugio tacitus per operta locorum.
 Urbis adhærebant nostræ nam manibus ædes.
 Deferor huc illuc tenebris defensus opacis.
 Nec metus abscessit: donec diuortia quædam.
 Venatu assiduo dudum mihi nota petiui.
 Tum patuere doli: tum mens mihi Regis iniqui

Cognita

Cognita : quæ gnatum lateri mihi iunxerat agro .
 Vt patris obsequio quasi delinita peracto
 Proderet arte virum , digno nuptura marito .
 Hostibus inuictum veluti deuinxerat olim
 Dalida Sansonem succiso crine sacrato .
 Quæ mala , quos casus , vel quæ discrimina post hæc
 Deniq; sum passus fugiens : quis talia fando
 Ammalechitarum , durus Moabita , vel Assur
 Temperet a lachrymis ? non illum filia , coniunx
 Fida mihi , flendo potuit cohibere : nec illum
 Continuit Ionathas natorum maximus vnus
 Et comes , atq; leuir , fraterno & iunctus amore
 Fœdera amicitia genitor quia nouerat esse
 Religionem patrum iurato & numine firma :
 Consilia , atq; dolos natum calauerat omnes ;
 Cognita sunt illi sed postquam crimina patris ,
 Ah quoties pro me iusta ratione parentem
 Tempore captato fidus superabat amicus ?
 Quid tibi Rex (inquit) Dauides obfuit vnquam ?
 Aut in quo genitor læsit fidissimas vnus
 Armiger atq; gener tua iussa faceffere promptus ?
 Maxima pro populo illius reminiscere facta .
 Officia inq; domum nostram collata memento .
 Opprobrium genti nostræ puer abstulit ingens .
 Ille feros hostes casti Ducis ore fugauit .
 Ille insperatam sublato morte Gigante .
 Atq; tibi illustrem palmam donauit habere ,

Vnde

Vnde triumphator deuectus es alite curru' .
 Hostibus ac caesis per eum spolia ampla tulisti .
 Isq; palestinos ex multa strage recepta
 Perdomuit , finesq; intra retinere coegit .
 Ille tuo iussu sexcenta hostilia monstra
 Attulit ante pedes truncis auulsarelictis
 Regius vt fieret gener hac mercede redemptus .
 Te quoq; cum fureres pulso cacodemone cantu ,
 Et molli cythara , quoties reuocauit ab atra
 Morte prope extinctum ? vitam dedit , atq; salutem ?
 At tu care pater meritis pro talibus illum
 In fontem insequeris lingua seductus iniqua .
 Forsitan aut odio (quod nolem) accensus amaro .
 His licet affatus gnato tam iusta monenti
 Caderet interdum ; & lenita quiesceret ira .
 Attamen in furias post paulum excoctus abibat .
 Suspectumq; neci me dedere sepe iubebat .
 In Ramathan igitur sancti Samuelis ad urbem
 Confugio , quæ passus eram cuncta ordine narro .
 Condoluit senior : Natiotha recedere secum
 Meq; bono iubet esse animo : & confidere magno
 Orbis rectori , superumq; hominumq; parenti .
 Pectora qui Regum mulcet , qui temperat iras .
 Colla superbiorum qui deprimit : atq; potentum
 Dorsa quatit : iuuenumq; animos exercet iniquo
 Fasce erummarum : Ceu tauros pondere rastræ
 Agricola indomitos paulatim exercet aratro .

Præterea

Præterea quicumq; studet conscendere celsam
 (Ut tollatur humo) inuicta virtutis ad arcem :
 Pectore magnanimo debet tolerare labores ,
 Anfractusq; via, insurgentia tollere monstra ,
 Vimq; sibi inferre : & rabidos cohibere furores .
 Algoremq; hiemis , signi feruentis & æstum .
 Quin famis , atq; sitis ieiunia multa necesse est
 Sæpe pati : duramq; extrema per omnia vitam
 Ducere : vt auratam summa de rupe coronam
 Accipiat : sedeatq; throno spectabilis auro .
 Et nisi quisque graues inimicos duxerit intus
 (Dum Deus hos suffert) tolerandos esse : nec ipse
 Emicat inuictus , propria superatus ab ira .
 Nam nisi pressa lacu sub iniquo pondere præli
 Ante sit vna recens , & amaris pausia baccis
 Non erit ille liquor superis gratissimus ipsis .
 Sic exerceri fortes heroas oportet
 Nequitia alterius dudum liuentis amici .
 Non erit vllus Abel, quem non premat ante Caymus
 Sic fuit ille sethes multis exercitus annis ,
 Inclytus vt fieret primi successor Adami .
 Sicq; fatigatus diuini nominis AEnos
 Nobilis excultor , dum propagare per orbem
 Inuitum id satagit : cultumq; sacrare per aras
 Sic grauis eloquio , vitaq; & moribus AEnox
 Antedeo placuit , per multa pericula notus ,
 Quam dignus fieret , qui transferretur ad AEden

Diuini

Diuini electus custos fidissimus. horri .
 Ver vbi perpetuum : floretq; tepentibus euris
 Semper ager : pendentq; sua super arbore poma .
 Fons ubi consurgit liquidis argenteus vndis :
 Quattuor vnde fluunt præclari nominis amnes
 Gurgitibus quorum perfunditur vndiq; tellus .
 Non hominem infestant morbi : non curua senectus
 Aggrauat hunc annis : neq; mors iis audet in aruis
 Seu licet cupiat , duras immittere falces .
 Nam quoties propiat rump hæa expellitur ignea .
 Ligno alitus vitæ incolumis perdurat in æuum .
 Hinc prothoplastes fuit olim explosus , vt acre
 Experiando ; bonum quod non agnouerat ante
 Disceret amissum : & sic suspiraret ad illud .
 Centum annis sic est exercitus ipse Noëus
 Alter in orbe parens magnam dum fabricat arcem
 Qua superesse queant animantium semina vna .
 Dilluuiò ex illo quo terras æquora cunctas
 Sordibus abluerent corruptæ carnis ab auo .
 Sic denota Semem soboles exercuit ipsum
 Qui fuit Irrisor nudi Camus ante parentis .
 Hunc etiam infestum linquens , (ne cade maderet
 Fratris vt ante manus) alias migravit ad oras .
 Iapetus pater , occiduas qui semine multo .
 Impleuit terras , populisq; ferocibus vrbes .
 Quas sua progenies partim , & quas condidit ipse
 Sic quoq; te filiam nunc pacienter oportet

Hunc

Hunc tolerare malum Regem, & superare ferendo
 Vris vt ardentem superauit Abramus & ignem
 Caldaeos patiens infestos; vtq; propinquos
 Ifacus est passus: Reges, superauit & illos.
 Vtq; pater nostri generis tolerando fugauit
 Gentis Idumææ autorem, fratremq; ferocem.
 Sic & Iosephus duros pro tempore fratres
 Sustinuit: victosq; fame tolerando subegit.
 Tu quoq; Dauides quanto grauioribus vrget
 Ferreus ille malis, tanto, constantior esto.
 Namq; viam inueniet cali regnator & orbis
 Qua te præficiat, qui te delegit & vnxit.
 Et ne iterum paueas, ipsum (mirabile dictu)
 Aduentare ferum Regem tibi nuncio, & armis
 Confestim positis, te coram ludere nudum.
 Voce vel inuita & diuinas promere laudes.
 His animum dictis arregerat: atq; parentum
 Exemplis veterum mentem firmauerat agrani
 Cum procul ecce glabum conscendere pulueris, atræ.
 Persimilem nebula, aut fumo egrediente caninis
 Cernimus: at nimia pulsi formidine vates
 Qui nobiscum aderant voces Liquere canoras
 Dissoluere choros circumq; dedere videntem.
 Hostis adest, clamant, pater heu fugiamus ad arceam
 Nil metuens Samuel, (vt erat sub vertice montis
 Rupe sedens celsa summus moderator eorum)
 Surgit: & in medio palmas, vocemq; leuauit.

Quid

Quid formidatis segnes? nolite pauere:
 Plures nobiscum sunt, lumina tollite vestra:
 Fortia castra dei sursum non cernitis? (inquit)
 Pergite celastes hymnos depromere cantu:
 Rumpere diuinam rem, summa piacula sunt.
 Vix hæc ediderat senior: rediere profeta
 Ad solitum cuncti obsequium, vocemq; dedere.
 Mira Duces vobis refero, sed vera: repente
 Vt cepit genibus positus orare sacerdos,
 Prorsus id omne ferox, quod me comprehendere in sum
 Venerat agmen; equis descendere, tela videmus
 Omnia proicere, exuere arma, sagisq; relictis
 Vatribus adiectos predicere prospera nobis
 Voce vel inuita vitato pectore diris,
 Maior enim saliens in eos furor ipse profari
 Corde renitentes stimulis vrgebat acerbis.
 Ac veluti Balaas olim conductus aruspex
 Quem neq; iumentis vox terruit ore loquentis,
 Pectore deuoto quoties maledicta pararat
 Congerere in patres nostros, ac dira minari:
 Spiritus hunc toties supera delapsus ab arce
 Profiliens in eum contraria dicere menti
 Ingratum vrgebat, & prospera cuncta precari.
 Sic quoties celsa misit Gabaone ministros
 Rex Saul armatos vt me comprehenderet, arma
 Ponere & exutos toties mihi fausta precari
 Spiritus ætherea delapsus ab arce coegit.

Æ

Donec & ipse furens auditis talibus , ira
 Succensus nimia multo cum milite venit .
 Demens , spiritui , quo spirant omnia , qui se
 Dentibus infrendens obsistere posse putavit .
 Immemor accensum se quondam pneumate tali
 Tota luce inter medios cecinisse profetas .
 Sed furor , ac præceps mentem turbauerat ira .
 Ergo ubi cantantum vocem Rex auribus hausit .
 Desilit altus equo , festinus , & abiicit arma .
 Exiit & clamidem , nudusq; , canentibus hæret .
 Nudati comites secum , ventura canebant
 Multa aduersa sibi , verum fœlicia nobis .
 Interea Ionathas animum mihi Regis amicum
 Reddidit eloquio dulci , secumq; reduxit .
 Nam fauor iste dei mihi tam præsentis vbique
 Securum medios iam fecerat inter & hostes ;
 Explorata fides Ionathæ , cognataq; , dextra
 Iusserat infido ne me concredere patri .
 Ambigerem , pro me excubias ducturus & ipse .
 Coniugis & desiderio reuocabar amata :
 Cessi igitur , patriam , affines , sponsamq; , reuiso .
 Dum gener vq; prius blanda versarer in aula ,
 Ecce palestinos iterum noua bella parare
 Finibus egressos patriis fert nuncia fama :
 Dux iterum populi lætus , soceroq; , iubente
 Progredior medios confestim armatus in hostes .
 Millia congressu primo prostrata fuere

Dena

Dena virum : fugere alii , castrisq; relictis
 Turbati Azotum petiere : nec ante morati ,
 Quam subiere domos celsæ sub mænibus vrbs .
 Nos alacres spoliis & adepta celitus armis
 Insigni palma : ad Regem inde redimus ouantes
 Occurrunt populi , & victricia signa salutant .
 Excipiunt fessos : & saucia corpora curant .
 Diuisæq; , choris ludunt noua cantica matres .
 Ingentem prædam lætæ mirantur , & auro
 Captivam vestem texto , argentoq; , rigentem .
 Crateras auro solidos , cœlataq; , in auro
 Barbara facta Ducum : quin & mirantur auorum
 Vincula , quos grauis ira Dei subiecerat hosti .
 Sacra Deo sunt , oneratur & ara iuuenicis .
 Victima multa cadit , ducta ex hostilibus aruis .
 Signaq; , capta tholo suspensa locantur in alto .
 Exultat populus ; festa plebs fronde per urbem
 Letitiam ingentem , atq; , epulis testatur opimis .
 Non tamen hostilis tanta hæc victoria Regem
 Exhilarare potest : quin tabida pectora torquet
 Maiori inuidia : ægra fert mea prospera facta .
 Successuq; , dolet generi , & victoris amici .
 Ergo nata locum liuenti in pectore Erynnis
 Occupat hunc , furiis solito & granioribus urget
 Expunctum stimulis : ferit aurea sydera clamor
 Horrendus : spumæ rabido eruantur ab ore
 Cæruleæ : inq; , solo corpus prouoluitur omne .

E 2

Nec retinere valent famuli : eiulatibus aula
 Personat : & iam iam moriturum lumina deslent.
 Me Ionathas iterum pius aduocat : atq; querelis
 Me simul ac lachrymis vltro manantibus implet.
 Subueniam gener vt socero , vitamq; parenti
 Iam fermè extincto reddam : quo munere quaeso ?
 Scilicet vt surgens sceleratam torqueat hastam ?
 In me iterum ? vite & feralia præmia reddat ?
 Condoleo tamen, & lachrymis deuictus amici
 Accurro : & sacris iubeo procul esse prophanos
 Carminibus famulos : parenti mihi protinus omnes .
 Solus ibi linqur : digitis psalteria doctis
 Tum moueo : & dulci modulor noua carmina cantu .
 Ecce repente fugit torri ceu fumus obusto
 Ex ore egrediens qua vexabatur Erynnis ,
 Tartareaq; petit tenebras , & conditur orco .
 Me miserum (horresco referens) quam concitus ille
 Surgit humo incolumis , simulac rapit , & iacit hasta
 Que iaculata volat , subito sed flamine torta
 Pariete vicino casso configitur ictu .
 Protinus effugio , suspectaq; tecta relinquo .
 Ille necem fugisse videns , comprehendite (clamat)
 Arma viri , ferte arma , cito succurrite Regi .
 Proditor en vestrum voluit me perdere Regem .
 In me contorsit fixam quam cernitis hastam .
 Dum iubet accingi telis , atq; arma parari :
 Nuncius ecce puer Ionatha clam missus ab ipso

Me monet, vt testis excedam, vrbemq; relinquam
 Vxor & ipsa ruens carpento vt cesserat arce .
 Effuge cum lachrymis, miserande vir effuge clamat :
 Iamq; aderit Quæstor multis cum millibus ardens
 Qui te comprehensum ac socordem fune latronem
 Subliget : informi leto & te tollat in auras .
 Dum potes infelix citus his te subtrahere tectis .
 Cædo igitur (victor) portisq; patentibus vrbs
 Concitus egredior nunquam rediturus ad illam
 Heu species miseranda oris fugientis ab vrbe
 Quam gener vt Regis , Dux belli, vt victor ouansq;
 Intraram nuper rediens ex hoste fugato
 More triumphantum residens super alite curru .
 Hinc atq; hinc proceres , equitum, peditumq; tribuni
 Ponè sequebatur cantans exercitus omnis .
 Nunc vrbe excedo incomitatus , inermis , & expes .
 Gaudia sic tristes luctus extrema sequuntur .
 Sic vertit Rex ipse vices , qui temperat orbem .
 Conscia mens rekti sola exhortatur euntem ,
 Solamenq; mali præsentia numinis ipsa
 Quo duce sacratam lento sub respere fessus
 Aduenio Noben , vbi federis arca vetusti
 Cumq; Tabernaclo confederat hoste remissa .
 Direpta sylo culpa senioris Helia .
 Prolis & ignauæ vitio luxuq; fluentis .
 Vt me sacrata fulgens in veste sacerdos
 Expletis qui rite sacris adoleuerat aram

Quam tener imbuerat præreptus ab vberè fetus .
 Vt me (quem uorat) solum , atq; aspexit inermem .
 Obstupuit primum Achimelec , dehinc talia fatus .
 Heus vbi sunt comites filii , gener inclyte Regis ?
 Quis te iterum casus , vel quæ fortuna fatigat ?
 Cur mihi solus ades ? nihil est pater optime (dixi)
 Quod mihi sollicitus timeas : ab Rege secreta
 Sunt mandata mihi , quæ concitus exequar : vnum
 Hoc oro , vt precibus facias placabile numen .
 Consule , num felix , velit & mihi dexter adesse .
 Ille prece effusa , & libamine rite litato
 Dexter (ait) postquam caelestes hauserat auras ,
 Omnipotentis adest tibi spiritus inclyte filii .
 Te tamen Erumnæ (video) durique labores
 Ecce manent : obeunda tibi & discrimina multa .
 Qui te persequitur tergo ferus imminet hostis :
 Quem tolerando tamen poteris superare : nec illum
 Vis tua bellando , sola at patientia vincet .
 Inq; manus aliquando tuas si venerit vsquam
 Nam veniet , tibi fautor adest qui pertrahat illum
 Ne seui , ne te vindictæ dira libido
 Ipsi in eadem moucat pietate relicta .
 Interea ne cede malis . nam prospera cerno
 Aduentura tibi , scæptrum , regniq; coronam .
 Hæc ait , & fesso mihi dat sacra liba roganti
 Et fuerant Goliæ quæ fortia tela Gigantis
 His monitis instructus Achis peto regna Gethei .

Hostili

Hostili in terra reputans me posselaterè .
 Sed mea me virtus , & fortia facta per orbem
 Reddiderant notum , decus & spectabilis oris .
 Quare vbi sum visus , confestim & cognitus illis
 Inq; vicem , tenui ciues cepere susurro
 Dicere : Dauides hic est Hæbræus : ab alto
 Rex terræ hostilis iam designatus olympo .
 Cui pubes alacris cantantes atq; puellæ
 Sublato horribili percussa fronte Gigante
 Millia nostrorum decies occisa dederunt ?
 Territus his verbis me protinus esse furore
 Corruptum effinxi rabido : discurrere cepi
 Huc illuc , caput impingens in pariete duro :
 Hostiaq; interdum confringere clausa minabar .
 Meq; meis manibus repens quandoq; ferebam .
 Auersis sursum plantis velut arbor in auras .
 Turbatasq; frequens tollebam ad sydera voces .
 Quin etiam fisco spumas ex ore vomebam
 Saucius incerto veluti percussus ab iclu
 Ante aram taurus , mox stupea vincula rumpit :
 Leuigenumq; manu vi multa elabitur atrox ,
 Ferrea difugiens huc illuc cornua iactat .
 Mugitus simul horrendos extollit ad auras .
 Sic ego , sic manibus famulorum elapsus ab aula
 Quo me sustulerant nihilominus arte furentem ,
 Protinus excludor : tota quoq; pellor ab vrbe .
 Di grediens liber tanto discrimine leti ,

E 4

In patriam redeo : caros accerso propinquos :
Ne furor irati Regis simul auferat omnes
Conueniunt multi . fratres , ipsiq; parentes ,
Et quibus acer erat metus , & commune periculum .
Aut quibus infensus fuerat quandoq; tyrannus .
Conueniunt inopes etiam quos durus agebat
Exactor longo ac crudeli sænore pressos .
Et quoscunq; animo res dura premebat amaro .
Iamq; quadringenti glomerarant vndiq; nostro
Affixi lateri , telis ac mente parati
Me quocunq; sequi ductorem , siue morari
In pa tria malim , donec miserator ab alto
Prospiceret nobis , qui regna & tempora mutat .
Dumq; ibi vicinos saltus coleremus O dollæ
Infensi nullis : nec enim vexare sinebam
Finitimos , aliundeue raptas ducere prædas
Sed gregibus nostris quos pinguia pascua alebant
Contentis paruo placuit traducere vitam .
Ecce autem fido solum comitatus alumno .
Infelix puer Abbiathar sacra pignora amici
Acchimelecis adest sæua vix lapsus ab ira
Principis iniusti , & flammis populantibus urbem .
Ille refert casû crudelia fata parentis
Ob nostrum hospicium suspecti : Namq; paterna
Nuper Idumea veniens ex vrbe Doechns
Prodiderat Regi templo vidisse sub arcto .
Cum mihi tela daret senior panemq; sacerdos .

Ergo

Ergo patres ipsos crudelia iussa secutus
Tercentum sacris indutos vestibus omnes
Impius ipse suo velut agnos ense trucidat .
Nempe Deum veriti lictores improba dicta
Hæc detraharant taciti scelus atq; nephandum .
Quiq; latus Regis celeres de more propinqui
Benniamidæ ambibant , facinus crudele fatentes
Horruerant fedare manus in sanguine sacro .
Trux Syrus immani Saule & truculentior ipso
Patribus hic casis , famulis comitatus ad urbem
Sanctorum Nobem delendam iussus anhelat .
Non domus illa dei , non fæderis arca cruentum
Ascelere infando pietas non illa retinxit ,
Haligenas omnes , paruosq; ex vrbere raptos
Infantes atrox iugulat cum matribus ipsis
Sic placitum Regi superuni . vt phyncia proles
Ante diem caderet , caderent Ophniq; nepotes .
Dehinc urbem sanctam ferro populatur & igni .
Sic veteres inimicitias fraternaq; bella
Exaturare volens odia aspera gentis in iquæ .
Hoc igitur tanto nos funere gentis amicæ
Excidioq; vrbis percussi , fleuimus omnes .
Vestibus & scisis cinerem conspersimus atrum .
Extulimus triduo mæstas ad sydera voces
Pectora plangentes , ieiunq; corpora largo
Noctes atq; dies lachrymarum afflicimus imbro .
Funereo officio functis decedere visum

Tutius

Bartholomæi Bottæ

Tutius: & Regis tam scui linquere fines:
 Ne indea tribus cognato sanguine iuncta
 Pro nobis similes lucret sine crimine pœnas.
 Sumpto igitur puero taciti migravimus inde
 Proxima quæq; habitant Arabes Rababhaia regna
 Ipsius antiquos Saulis contendimus hostes.
 Regem adeo suplex; & suspitione subortas
 Exilii doceo causas, remq; ordine pando.
 Inclyte Rex arabum cui me mea fata precari
 Casibus excussum variis voluere: vel ipse
 Regnator superum, nostri moderator & orbis,
 Qui nos mortales for: una exercet iniqua,
 Mentibus vt nostris cluceat abdita virtus.
 Nam scelore extorres ad te confugimus villo,
 Sed procerum invidia, Saulisq; furentis iniquo
 In me odio, quem liuor edax succendit ab illo.
 Tempore quo Goliath puerili strauimus auro:
 Atq; palestinos persape fugauimus hostes.
 Vn le sibi, ac proli metuens noua crimina fingit:
 Tollat vt immeritos, gratisq; trucidet amicos
 Impius insontes, sic nos in regna reponens.
 Quæ mihi pollicitus rerum qui torquet habenas,
 Præsidi ergo locum desertam in finibus urbem
 Exposco, fessos vbi longa etate parentes
 Insuetasq; pati tenero cum pignore matres,
 Et profugos ciues in tuta sede reponam.
 Non regno indecôres, nulli damno esse futuros

Polliceor

Dauidiados Lib. II.

38

Polliceor: pecorum fructu quæ traximus ipsi
 Vbere contentos duris & frugibus omnes,
 Præterea scito nostris maioribus vnum
 Antiquumq; genus, fratresq; fuisse parentes
 Gentis vtriusq; & veteri Babilone profectos
 Vnde Moabita, inde Abrantiadaeq; creati.
 Namq; semæus Heber, gens a quo Hebræa vocata est
 Communis generis pater est: post quinq; nepotes
 Inde Thares ortus, Syrium qui procreat Arram,
 Hebraumq; Thares Abrantem procreat idem,
 Sicq; genus nostrum descendit stipite ab vno.
 Nam gemini fratres caldæa ex vrbe profecti
 Mania ad Eufratem posuerunt prima, sed vrbi
 Qui mansurus erat proprio de nomine nomen
 Imposuit vester Syriorum maximus Arras.
 Ex Arra genitum immatura morte perempto
 Maximus inde lothum caelesti voce vocatus
 Decedens Abras secum tulit. Isq; recessit
 Diues opum factus, sodomisq; habitauit in ipse
 Vnde tamen fugiens superum munimine fretus
 Vltrices flammæ euasit ab æthere missas
 Mirificam Lothus hic de stirpe superstiti prolem
 Nescio quo pacto somno vinoq; sepultus
 Suscipit Ammonem primum, vestræq; Moabum
 Autorem gentis, nostræ creat Isacon Abras.
 Nos vnde Isacida dicti qui mansimus illic.
 Inde Moabita vos, qui has migrastis ad horas.

Sed

Bartholomæi Bottæ.

*Sed quid ego hæc recolo patrum monimenta vetustis
Antiqua ex cedro qua commendata libellis ?
Te mihi Rex iungit fraterna recentior orta
Proximitas, & sanguinis arctior vnio nostri .
Namq; Moabitis proauignata inclyta vestri
Principi Iudæo Bethleemitaq; moranti
Tunc peregre vestra regione hac tempore multo
Nupserat, illo autem defuncto, est iuncta Boozæ .
In patria nostra socrumq; secuta Noamin .
Rutha vocabatur mulier, qua natus Obedes
Pulcher auus, pater atq; mei genitoris Iesse .
Cognatus vobis igitur cognata reposco
Auxilia, atq; locum modico pro tempore tutum .
Annuit oranti lætatus origine gentis
Audita Rex ipse Naas, proceresq; propinqui .
Cognatam agnouit gentem, nostriq; misertus .
Et consanguineo dans oscula blanda parenti,
Heu quis te casus, vel qua fortuna fatigat
Frater ait senior ? gnati felicitibus ausis
Invidet illa tui iuuenis quoq; fortia facta
Æmula persequitur, sed deniq; victa quiescet .
Hæc vtinam dudum mihi fas audire fuisset
Quæ de communi genere memorastis amici :
Non in cognatam gentem bella improba quondam
Mouissem durus : nec me Galaditis labe
Extrema pars vestri tunc hostem experta tulisset .
Cum simul obsessos effossos lumine dextro*

Deformare

Dauidiados Lib .II. 39

*Deformare ferox voluissem, & perdere ciues .
Nec mihi (rex hominum qui nutu dissipat vno)
Propterea iratus (quod nunc aduerto) fuisset .
Nunc igitur fratres fratrum succedite testis .
Dixit, & hospitio cunctos solatur amico .
Præsidio demum firmo locat vrbe petita .
Ast ibi per paucos lenta ocia ducere Gades
Fatidico finit ore dies : iam iamq; labantes
Ad simulachra Deum traheret mora nequa iuuentam
Instabiles animos, & amaro pectore plebem .
Linquimus ergo senes illic, & inutile vulgus .
Est vrbs extremis in Iudæa sinibus apta
Exulibus : facile vnde queant excedere regno .
Cum formidarint instare pericula rursus
Ire redire viam quoties & oporteat illos :
Hanc placuit nobis colere, vnde recedere tuti
Possimus ; si forte malo vrgeremur ab hoste .
Ecce autem taciti dum versaremur arethæ .
Nomen id urbis erat, Ceyla venere rogantes
Auxilium a nobis ciues : vt ab impete vasto
Acchatonitarum nostris tegerentur ab armis .
Consului numen prius hic caeleste, sacerdos .
Abbiathar quo plenus erat vestitus Ephode
Quod secum tulerat fugiens, insigne paternum
Ite ait intrepidi ceylamq; instante ruina
Eripite . Ecce Deus vobiscum dexter ab alto
Quitonet occultas & vestro in pectore vires*

Suggerat

Bartholomæi Böttæ.

Suggerat En video pallantes eminus hostes
 Terga dedisse fuga prospectis ilicet armis.
 Iam prope sexcenti gradimur castrisq; propinqui.
 Ut sumus, immensum clamorem aut sydera cuncti
 Tollimus: addiecto horribili clangore tubarum
 Vnde Aer pulsus reboat, tonitruq; secundo
 Ingeminat strepitum: quo territus abiicit hostis
 Arma, sibiq; fuga mox consulit, agmina cernas
 Confestim correpta metu disiecta vagari.
 At veluti quondam Madianum exercitus ingens
 Sicut arena maris sonitu Gedeonis, ab alto
 Concussi rapuere fugam cum Regibus ipsis.
 Hostes insequimur stricto mucrone corusco.
 Pallantesq; metu passim laceramus inertes
 Occurrunt hylares redeuntibus hoste fugato
 Expansis ciues portis & carmine dignus
 Pro meritis grates reddunt, ac munera donant.
 Excipimur fessi, dapibusq; epulamur amicis.
 Fas hominum nulli blandis considerare rebus
 Nam simul ac Regi victoria nostra relata est,
 Protinus arma parat zelo percussus amaro
 Insidiasq; struit ceyla cum ciuibus ipsis
 Noctis ut obscuræ Lunæ sub luce maligna
 Incautos veniens superet tradentibus illis.
 Non est consilium; non est sapientia contra
 Omnia cernentem: patuere doli, insidiæq;
 Nam nouus Abbiatar nobis pro patre sacerdos
 veste

Dauidiacos Lib. II.

40

Veste sacra indutus, diuina afflatus & aura
 Hinc fugiamus ait, cerno mihi vincla parari.
 Subdola texerunt ingrati retia ciues:
 Hostibus erepti, nos hosti prodere tentant.
 Hanc quoq; deserimus terram: profugiq; vagamur
 Huc illuc, vastam donec peteremus Eremum
 Iuxta Ziphæos, q; erant mihi sorte tribules,
 Securas poteram penes hos sperare latebras.
 Tuta sed exulibus profugis loca nulla: nec vsquam
 Tuta fides miseris: cognataq; pectora cedunt.
 Regis enim blandum Ziphæi ambire fauorem
 Dum querunt, vltro nostras bis terq; latebras
 Scrutati, Saulem traxerunt indice certo.
 Qui tribus armatis cum millibus auia syluæ
 Impronisus adit, vestigia ponè secutus.
 Ut venatores latrantibus ante molossis
 Seltantur prædam, disponunt retia circum.
 Sic quoq; Ziphæis nostri preeuntibus hostes
 Sollicita cingunt omnes indagine saltus.
 Nos tamen ante citi monitu senioris amici;
 Saltibus egressi Ziphæis, nocte silenti
 Per vallem obscuram, ad celsi deserta Maonis
 Inde procul vigiles ieramus: & antra ferarum
 Si qua forent nostris demum opportuna latebris
 Exquirebamus, specula cum noster ab alta
 Infestos hostes per denia quæq; secutos
 Aduentare vigil fremitu cognouit equorum:
 Surgimus

Bartholomæi Bottæ.

*Surgimus arreptis vt nos tueremur in armis .
Sed tamen aspirans diuinitus aura monebat
Omnia pertentanda prius quam vertere tela
Debita in allophilos aduersus viscera nostra .
Inter & Isacidas plusquam ciuilia bella
Esse nephas duxi præsumere , abiuimus ergo
Trans petram nemorosi montis ad ima Maonis .
Ad pugnam instructi , tantum si forte pararent
Vim nobis inferre . necem propellere cuiq;
Fas & iura sinunt , docet ac natura tueri .
Nec potis effugere , aut pacis spes vlla dabatur .
Præueniens equitum syluam quia cinxerat omnem .
Circumfusa manus , rararum more plagarum .
Cum desperarem me saltu euadere posse
Absq; graui pugna : regni de sinibus ecce
Nuncia fama venit se se effudisse Gerthæos
Perpetuos hostes captato tempore belli
Ciuilis : nostra & latè popularier arua .
Ergo metu damni grauioris ab hoste vetusto ,
Concitus inde abiens Rex Saul consultius esse
Duxit in aduersas conuertere tela phalanges .
Que nimia in ciues feruens erexerat ira .
Publica bella sequi potius quam ciuica : prudens
Perpetuo & felix : ea si sententia menti
Durasset stabili : dubio procul ille fuisset .
Plura quidem fuerat Danides ore diferto
Inde locuturus , strepitu ni intrantis amici*

Concio

Dauidiados Lib. II. 41

*Concio Barbarici Ducis interrupta fuisset .
Totus en im heroum chorus assurrexerat illi .*

Dauidiados II. Libri finis .

IO. AVGVSTI BOTTÆ

FRATRIS NOSTRI,

In tertium Dauidiados Argumentum.

Monosticon tertij Libri .

Tertius erumnas exponit Saule sub hoste
Argumentum .

Dona Syphax offert : ducibus que diuidit aula
Istaiides : princeps Ioabus cum fratre iubentur
Agmina militibus complere , & castra locare
Ad Mauain : Nati fugiens huc arma rebellis
Venerat : hospitioq; vsus senioris amici
Prosequitur duros casus , atq; labores .
Vt spirans immane socer scua agmina contra
Infontem intulerit , tenebris cui forte petenti
Secessum chlamydis retro præciderit oram .
Fœdera componunt , sequitur fatum inde Nabalis .
Opprimitur rursum à socero : sic elechida paruam
Liberat vxore intacta , natisq; receptis .

F

BARTHOLOMÆI

BOTTÆ

Dauidados. Liber III.

Egrediens Arabū nouus hic de finibus hospes
 Audierat subitō fama referente tumultus,
 Unde cito alituū cursu properarat equorum,
 Penderet ut iusto domino imposta ante tributa:
 Ut simul accepti memorem se reddere regni,
 Et si quas posset iam tum prætere gratas
 Pro meritis regi inciperet persoluere dignas.
 Ergo intromissus, multoq; exceptus honore,
 Ut stetit ante pedes, hac Regem voce salutat.
 I facidum salue populorum acerrime vindex,
 Inclyte Rex regum salue; tua bellica virtus
 In nostris experta malis, & fortia facta
 Quæ nostri sensere Duces, collataq; regni
 Maxima in hostilem puerum nil tale merentem:
 Gratia apud memorem stat adhuc, & stabit in animum.
 Non tuus hic casus, me non aduersa morata est
 Instabili facie, quæ te fortuna fatigat:
 Nec puer infelix aura seductus inani
 Plaudentis vulgi (licet illum multa sequantur
 Agmina turbarum) venientem ad munera iussa
 Persoluenda tibi domino, absterrere potens est.

Quin

Dauidados Lib. III.

42

Quin properare magis me instans ea cura coegit.
 Ne tibi sollicito stipendia forte deessent:
 Danda nouo pediti, Ducibus reddendaq; fidis.
 Hac ait, atq; offert argenti mille talenta,
 Auri quingenta, & panchæos addit honores.
 Sexcentos adiecit equos astare volucres,
 Præ foribus, totidem iumentaq; fortia dorso.
 Annua quæ fuerant victori debita Regi.
 Munera præterea domino, sceptrum, atq; coronam.
 Addidit, & vestes tenui quas vellere pexis
 Arboribus seres bombicibus inde remotis
 Texuerant auri mixto subtegmine fului.
 Inq; ministerium mensæ est addiecta supellex.
 Aurea, cum pateris crateres, cymbia, lances.
 Namq; Siphax Arabum multi ditissimus auri
 Argentiq; magis, tulerat quamplurima vasa.
 Celatos tripodas, fuluosq; ex ære Lebetes.
 Arma quoq; argento tulerat celata, virorum
 Quod solet esse decus, rapido & tutamen ab hoste.
 Aptaq; militia saga plurima, serica quadam,
 Argento virgata nitent quadam intertexto.
 Omnia dona Duces quæ Rex partitur in ipsos.
 Leuia quinetiam veteranis omnibus arma
 Quingentos & equos Arabes largitur eisdem
 Pectore quod fido fuerant sua castra secuti.
 Este equites inquit, preciosi muneris instar.
 Impera inde nouas omni ex Galaditide terra

F 2

Bartholomæi Bottæ

Urbibus & populo plenis Basanidis ora
 Ascribi legiones, armariq; iuuentam.
 A facie Regis confestim egressus Iobas
 Militiæ princeps Galadinam circuit omnem:
 Seoniam Abbisais montana per oppida frater,
 Inde legunt iuuenes, quorum sunt pectora bello
 Fortia, & assiduis durata laboribus ossa.
 Cogenda accipiunt ductores agmina certi,
 Magnanimi, bellis assueti, robore & acres.
 Prælia quiq; manu certatim singola forti
 Consecere, viri prudentes, arte magistri.
 Instructas acies regere, ac versare parati.
 Tum Rex Dauides surgens, & Amanthius heros,
 Vna diues Arabs, ac Berselaus amicus,
 Atque alij proceres portas & mœnia longo
 Circuitu lustrant: custodibus omnia complent.
 Dehinc refici muros, fossis atq; æggere cingi
 Si qua labant, totam & muniri protinus urbem
 Præcipiunt, statuuntq; locis qui fœdere certo
 Disponant onera: utq; vices certo ordine seruent
 Quisq; suas: instent operi, fabrosq; repungant.
 Vndiq; ut emineant urbis munimina forma.
 Opportuna locis & propugnacula fiant
 Dum pacat, hostiles & adhuc à flumine turma
 Abstinuere procul: nec enim bene firma parantur
 Præsidia: exterius cum circumfuderit hostis.
 Festini ciues ergo, agricolæq; vocati

Vnâ

Dauidiados Lib. III.

43

Vnâ omnes operi incumhunt: quin durus & ipse
 Sepositis miles miscetur ciuibus armis
 Voce laborantes, factis hortantur & ipsis.
 Namq; manus humerosq; oneri supponere iusto
 Haud dedignantur: leti venientibus vltro
 Occurrunt, onera accipiunt, fabrisq; reponunt.
 Non aliter quam cum stagnantem Aegyptia Nilum
 Permetuens Ales æstiuo tempora ripas
 Opposita reficit nidorum mole labantes.
 Feruet opus, gaudentq; Duces munimine tanto,
 Tempore tam paruo gliscenti: letus & ipse
 Rex sperans meliora sibi succedere tandem
 Exhilarat faciem: socijs moderata parari
 Hospitibusq; iubet iam tum conuiuia fessis.
 Post epulas iterum audet Berselaus amicum
 Compellare virum, blandisq; inducere Regem
 Compleat ut ceptum sermonem: exhausta pericla
 Commemoret; quibus & successibus omnia Letis.
 Transierit tandem: præsentibus atq; futuris
 Impositura modum sint exanclata pericla.
 Hinc iuuenes nostri spem viuam, animosq; viriles
 Concipient; atq; hic nouus obletabitur hospes.
 Militiam atq; grauem sub te tolerare magistro
 Tam multa experto, tam duris casibus acto,
 Euentusq; Ducum varios didicisse inuabit.
 Hæc senior: sponda tum Rex subnixus in alta
 Sopitos inquit, tu me renouare dolores

F 3

Dum petis euentus varios, hortaris amice.
 Sed si tantus amor casus cognoscere nostros,
 Vt per successus duros tolerare labores
 Hi iuuenes discant, veræ virtutis amore,
 Prosequar. Ereptus dubiæ discrimine pugna
 Quam nimis horrebam propter ciuilia damna,
 Ne cognatorum mea dextra cruore maderet,
 Ne Dominum, Regem, ac Socerum fortasse necarem
 Impius ipse manu, dum me defendere vellem,
 Finibus hys modicum sedata mente quieui.
 Ad comespandos igitur dum nuper obortos
 Ac charonitarum grauiores ipse tumultus
 Rex digressus abit, nobis in monte relictis
 Cum socijs pugna saxi dirimentis iniqua,
 Vtteriora tamen diuino flamine recti
 Engada deserto contendimus ire Maone.
 Sed nec ibi diuturna quies latitantibus esse
 Tunc valuit, nam cum victo redisset ab hoste:
 Nuncius ecce ferox vestigia nostra secutus
 Engada nos omnes retulit petiisse, latebras
 Rupibus inq; cauis super alto monte fouere.
 Saul igitur sumptis equitum, peditumq; cateruis
 Interitum sitiens nostrum venator vt acer
 Protinus accurrit, Syluas & milite cingit.
 Nos quoq; scrutatur feruens per opaca ferarum
 Antra, per abruptas rupes, per scruppea saxa,
 Per iuga verticibus celsis: quæ consita dumis

Peruia

Peruia sunt tantum capreis syluestribus: vnde
 Cornibus appensæ vix frondea pabula carpunt.
 Per foueas omnes vestigat & omnia lustra
 Defessus tandem cura frustratus abibat.
 Agmina ponè sequens corrodēbatur & intus.
 Est specus ad caulas ouium redeuntibus vltro
 In latus ore patens, vastoq; immanis hiatus,
 Inde cauernoso tractu torquetur in amplam
 Speluncæ faciem, longa sub rupe cauata,
 Per densos frutices illi spiracula rara
 Luminis angusti latitantibus aeris vsunt
 Exiguum præbent: intrantem vt cernere possint
 Inuisi: verum in postremis faucibus antri
 Exitus arctus erat, rapido descendere saltu
 Vnde quis in vallem obscuram queat hoste reuiso,
 Solicitam intrantis facile & deludere curam.
 Visceribus tortus, rapido ac concoctus ab aestu
 Pectora, præteriens hostis viridantis in umbra:
 Oris speluncæ tantisper ab agmine toto
 Secessit, donec mentem corpusq; leuaret.
 Nos intus trepidare prius, debinc nemine viso
 Cum Rege infenso, tenui sub murmure quidam
 Ecce tibi promissa dies, qua perditus (aiunt)
 In nostras aliquando manus hic decedat hostis.
 Quid reuereris eum? qui nos venatur vbique?
 Perdat vt inuentos & cruda morte trucidet?
 Surgo igitur, tacitis nudatum & gressibus ense

F 4

*Ante manu stringo : dehinc exitiale perofus
 Mentè pia facinus : Regi potuisse nocere
 Esse satis duxi . clamydis sed forte reiecit a
 Vepribus hærentis placuit succindere limbom .
 Præclarum exhibita indicium pietatis in illum .
 Verum etiam facti leuis huius (testor Olympi
 Rectoris numen) me penituisse repente .
 Ac pectus pupugisse , vt me Metanæa momordit .
 Ad socios intus redeo : frangoq; furentes .
 Inde dolore leuem , causaq; doloris & æstu
 Prosequor egressum Regem comitesq; sequentem
 Namq; volente deo totum præcesserat agmen .
 Nil igitur metuens vadentem voce vocavi .
 Conuersum atq; gradum sistentem protinus illum
 Pronus adoranti : tum sic affarier orsus .
 Sit mihi fas (oro) iustes exponere questus
 Ante meum Dominũ & Regem , socerumq; patremq;
 Tam faciles miserum in me delatoribus aures
 Hactenus vt patuere tua , semperne patebunt?
 Dauides (aiunt) quærit tibi demere vitam .
 Ambito ante diem vt regno queat ipse potiri .
 Te Deus ecce meis manibus te tradidit ipsum
 Nunc in spelæo , mærens dum forte iaceres .
 Nec gener in socerum volui consurgere dextram
 Nec passus maculare piam : licet ipse cruorem
 Tu sitias haurire meum implacabilis hostis .
 Siceine sum meritis de te mihi talia reddis*

Præmia

*Premia? pro regno, vita, atq; salute recepta?
 Viderit ista Deus iustus quoq; vindicet ultor .
 Per me illesus eris : regno incolumisq; manebis .
 Quem Rex persequeris? perdicem in montibus altis?
 Aut leporem paruum magnus venator in antris?
 Hæc agnosce tua succisa lacinia vestis:
 Si te (ceu latrant) voluissem perdere crudus ,
 Sic caput ingenti potuissem abscindere trunco .
 Dum potes ergo præcor mentem depone malignam
 Atq; insectari iam nos desiste precamur .
 His ille auditis animaduersaq; recisa
 Parte sua chlamidis , tanto necis atq; periculo
 Obstupuit primo , veluti cum fortè viator
 Tergo improuisum respexit adesse leuam ,
 Qui tamen illius passim vestigia seruet
 Non audus prædæ , sed opem medicantis anhelo
 Qui gemitu imploret , laeso pede sentibus aspris .
 Sic ille intuitu nostro prius horruit amens .
 Dehinc pietate mea , mira & charitate , fideq;
 Inse constanti sunt viscera mota : subortas
 Nec tenuit lacrymas nec enim ignea semina prorsus
 Innata virtutis gerant extincta , tametsi ,
 Concreto liuore diu sopita iacerent .
 Sub cinere interdum velud ardens pruna litescit .
 Flens igitur palmas vocemq; leuauit ad astra .
 Talia dehinc fatur socero tu mitior acri
 Me tua Dauides pietas , tua maxima uirtus*

Exuperat

Exuperat : mollitq; animas clementia duros,
Cum tibi reddiderim mala multa infensus ut hostis
Hucq; aduentarim grauiora inferre paratus,
Si manibus nostris te fors inimica dedisset,
Tu tamen infesto mihi (quem Deus arbiter æquus,
Seu dira ultrices manibus fortasse necandum
Obiecere tuis) potuisti parcere tandem,
Victus amore pio soceri . quis talia fecit
Hactenus? aut facturus erit post sæcula multa?
Hinc ego conatus in uentos tendier omnes
Coniicio nostros : incassum & uelle uetare,
Quominus accipias regnum Israelis olympo
Præfixum tibi : non igitur te persequar ultra.
Si mihi iuraris te nostrum nomen ab omni
Non erasurum populo , stirpemue perosam
Non succisurum surgentem a stipite nostram.
Hæc mihi conditio placuit , iurauimus ambo.
Mansisset dictis rimam . nec fœdera pãcta
Fregisset prior : eius adhuc stirps incluta staret.
Sed quem liuor edax valeat præstare fidelem?
Constantemq; virum lædendi tempore nato?
Digredimur . redit ille domum : nos auia syluæ
Concaua petrarum , contendimus atq; ferarum
Lustra , nihil fidei verbis illius habentes.
Nam licet exiguam requiem Samuelis ad horam
Tristitia præstiterint patris mihi fata secuta,
Penitus non tamen exuta formidine vixi.

Pectora

Pectora cuncta quidem populorum funera tanti
Mæsta viri , patris patriæ , cultoris olympi,
Cruda quoq; ipsius malegrati viscera Regis
pulsarant : per eum si quidem sperabat adepto
Posse frui regno incolumen ; dum uiueret ille,
Qui precibus lacrymisq; suis placare tonantem
Nouerat , aduersus populi peccata , Ducisq; .
Verum collecto cum sanctis patribus illo,
Intercessorem medium nequissimus ipse
Quemue precatorem poterat sperare cruentus?
Cede sacerdotum , sanctæ populator & vrbs?
Nec tamen interea mala mens odia aspera prorsus
In nos exuerat , quin sæpe obducta cicatrix
Corde diu labis concretæ pulsa susurris
Aut delatoris syri , vel læsa suapte
Exoluebatur renouata in pectore plaga .
At nos interea carmelli vertice tuti
Dum versaremur prope septa Naballis Iudæ ,
Pastores ouium lento quæ vimine dudum
Texuerant pecori tutos in nocte recessus .
Accidit , vt stolidi verbis expunctus amaris
Ipse furore nouo raperet (mirabile dictu)
Vt tantis durata malis quæ passus ab hoste
Infenso fueram , tum sit patientia victa .
Sed nimis indignum vehementia pectora ducunt
Nobilium Regum cognato a sanguine turpem
Ferre ignominiam , qui debuit vltor haberi.

Mos

Bartholomæi Bottæ.

Nos fuit (ut nostis) conuiuia leta parari
 Cum tondentur oues, pastoribus atq; propinquis.
 Misimus ergo decem iuuenes in tempore tali
 Ad consanguinei cognataq; tecta Naballis,
 Nos quoq; tam leta mandaret ut esse diei
 Participes: fessos & solaretur amico
 Munere: ceu natum pater atq; leuaret egentem.
 Aspernatus eos Nabal, ac ceruice retorta
 Nempe quis Isaiides fugitiuus seruus (hic inquit)
 Ut pingues epulas, & quæ pastoribus ipsis
 Dulcia uina meis, ac munera digna parauit,
 Ad profugum erronē, quem prorsus nescio mittam?
 Scilicet emeritis tollam, indignisq; refundam?
 His inhonorati iuuenes, uacuiq; remissē
 Ardentes animos socioꝝ ac uere furore.
 Intumuitq; meum iecur atra in pectore bili.
 Arma amens capio, telis accingimur omnes.
 Ut temere dicti duras furibundus & ipse
 Astolido exigere pœnas, descendimus ergo
 Succensi nimis, & disperdere cuncta parati
 Ultrici ferro, Dominum, famulosq; domumq;
 Cum stabulis armenta gregesq; exurere flammis.
 In cassum (aiebam) uera pecora omnia fidi
 Custodes huius seruauimus? inde fugando
 Latrones auidos prædæ, seuosq; leones?
 Atq; feras omnes telis eiecimus istis?
 Nullaq; disperiere sub his turricibus armis?

EA

Dauidiados Lib.III.

47

Et mala pro meritis etiam conuiuia tantis
 Ingratus rabido ac temerarius ore rependit?
 Hostibus ista meis uindex Deus addat, inuultus
 Hanc ignominiam fuero si passus inerti
 Rex animo uel si uiuens euaserit ullus?
 Dum furerem feruens, & dira minarer ad iras
 Quattuor ecce trahens ima sub ualle camellos
 Annona ac dapibus contumæ illius onustos,
 Occurrit festina ruentibus obuia nobis
 Abigail, speciosa quidem, facieq; uenusta:
 Sed magis atq; magis mulier speciosa decoris
 Moribus interius, prudens fandi q; perita.
 Eloquio mitis dulci, genibusq; uoluta
 In me (sic cepit) Rex clementissime quæso
 In me uertatur furor hic tuus, iraq; uindex
 Et non in stolidum hunc hominē meritoq; Naballem,
 Non aderam presens muliebri more reuēta,
 Cum pueri uenere tui, nec uidimus illos.
 Nam tuā si presens o rex ancilla fuisset,
 Non uatui iuuenes rediissent: testor olympi
 Tellurisq; Deum: nam onerasset protinus illos
 Panibus, adiectis, qui ferrent dona, camellis.
 Sed sero audiui puero referente recessum
 Illorum: nec iam poterant audire uocati.
 Confestim hæc surgens congesta cibaria sumpsi.
 Quæ precor exigui iam nunc uel muneris instar
 De nostra tu carpe manu: potiusq; benignam

Deuotamq;

Bartholomæi Bottæ .

Deiutamq; tibi famulæ Rex aspice mentem,
 Quam rudis ac fatui volitantia verba mariti.
 Quo furor iste tuus? quonam cadat iraq; præceps?
 Tu prudens attende magis, mala quanta sequentur.
 Nam si cognato fueris nunc sanguine tinctus,
 Dum parat vlcisci se se tua dextera fortis:
 Quid poterunt reliqui de te sperare tribules?
 In te fortassis vertetur & omnis Iudæ
 Desperata tribus correptis vndiq; telis;
 Quæ te prosequitur votis: Regemq; futurum
 Iam dudum expectat: tali vt dignetur honore.
 Et si præterea nullus moueatur ad arma:
 Pœniteat Regem cedente furore necesse est.
 Et maculasse manus post horrida facta pigebit.
 Vince animos, iramq; tuam, sæuumq; furorem,
 Cætera qui superas, ipsūq; per omnia Saulem:
 Iam tandem præcibus, lachrymisq; reflectere nostris:
 Sic tua vota Deus per sæcula cuncta secundet.
 Imponat finem erumnis, longosq; labori.
 Detq; meo Domino regnis sceptroq; potiri.
 Hæc ait, & lachrymis manantibus ora rigabat:
 Amplexuq; pedum molli retinebat euntem.
 His verbis lachrymisq; mihi furor iraq; cessit.
 Mollitiq; animos socii posuere feroces.
 Parcimus o prudens mulier, tibi parcimus inquam.
 Vade refer grates, & carmina digna tonanti,
 Quo duce in occursum venisti concita nostrum.

Nam

Dauidiados Lib. III.

48

Nam nisi venisses, ipsius numina sacra
 Testor, in æde tua viuentem craftina nullum
 Lux oriens visura fuit, quo carmine dignas
 Aethereo Regi potero persoluere grates?
 Qui nostros etiam tenues circospicit actus.
 Quiq; medetur eis opifex medicamine molli,
 Carmine tuq; meo laudabere docta uirago,
 Inter, & Heroidas sapiens numerabere matres:
 Quæ dulci eloquio potuisti sæua Leonum
 Pectora mollire, ardentesq; extinguere flammæ
 Rorifluo sermone tuo, noxa ecce remissa est.
 Quamquam indigna uiro per te: nec munera sperno.
 Vade: tui uiuam memor: atq; aliquando repondam.
 Cum mihi Rex orbis diues benefecerit ipsi.
 Et quæ pollicitus toties, exoluerit olim.
 Leta redit: sobrioq; refert hæc gesta marito.
 Quem stupor ex nimia subito formidine tantus
 Occupat: ut tremulos defuncta reliquerit artus,
 Pristina uis omnis, gelidoq; in corde coactus
 Duruerit sanguis: neruosq; atraxerit omnes.
 Fauctibus oclusis interceptoq; meatu
 Vocis & escharum iacuit, ceu lothea coniux.
 Bisquimos siluitq; dies a frigore torpens.
 In decimo calor omnis abijt percussus ab alto.
 Diriguit moriens concretum ex frigore corpus.
 In lapidem dicas conuersa rigentia membra.
 Ac ueluti statuam gelido de marmore cussam

Quis

Quis condat tenebris, sic conditur ille sepulchro,
 Obsupuere omnes multatum morte Naballem
 Hac immatura: nec defleuere peremptum.
 Sed timuere Deum, qui non est passus inultum
 Deducus id nostrum de promptum ex pectore duro
 Res tumulo signata, breui stat carmine nostro.
 Durior in Regem Nabal hoc induruit antro.
 Ipsa thoro coniuncta meo post tempora luctus
 Hec mihi narrauit tædis melioribus usa
 Abigail nunc usq; mihi gratissima coniunx,
 Cui soli fas est (tumidum feruescere pectus
 Turbato ex uultu simul ac perpenderit ægra)
 Eloquio dulci, aut lachrymis lenire furentem.
 Non tamen in longum placita hæc sponsalia tempus
 Sunt protracta mihi; Carmello namq; Ziphai
 Proxima deserti angusti iuga celsa colentes,
 Collis Achillei sub uertice forte morantem
 Cum me uidissent uestigia certa secuti,
 In me iterum Regem stimularunt fœderis acti
 Oblitum, atq; grauis quo subfuit ante pericli.
 Aduolat ergo iterum sperans prodentibus illis
 Hostem posse suum uel nunc comprehendere tuto.
 Ab nimis imprudens? qui contra immobile fatum
 Consiliumq; Dei circumspicientis ab alto
 Non modo facta hominum sed Abyssi condita corda,
 Ade successorem, populo diuinitus unctum,
 Selectumq; Ducem, se perdere posse putarit,

Abneris

Abneris auspicio, numerofo & milite fretus,
 Insidiis tectis ac prodicione malorum,
 Debuerat tamen & meminisse potenter Abramum
 Hoste manu parua multo exemisse nepotem.
 Ac ductore Deo stranisse ingentia castra,
 Exuuias Regum & uictricia signa tulisse.
 Nonne duo fratres sychimorum Rege perempto
 Vastarunt urbem latam, & spolia ampla tulerunt?
 Nonne duo fratres Symeon & ductor Iudas?
 Militibus paucis Chananeos, atq; gigantum
 Horrendam gentem strauere ad prelia natam?
 Nonne Pherozcos atrociam pectora bello
 Sedibus euulsere suis cæso ante tyranno?
 Quod Deus autor eis pugna, & protector adesset.
 Ut sua completeret promissa fidelis in omnes
 Debitor, eius enim nulli confringere fata
 Fas fuit, impune aut peruertere iussa licebit.
 Hac minime aduertens inimicus noster iniquo
 Per durans animo, prodentibus inde Ziphais,
 Millibus hinc fesus multis cum principe forti
 Venerat: & montis cum castra locasset in imo
 Vesperis occasu, sera sub nocte silebat,
 Mane putans torum subcingere milite collem:
 Insidias tacita nobis & mente parabat.
 Ast ego premonitus redeunte ex vellite fido,
 Veste sub ignota comitantibus atq; duobus
 E sociis, facinus cunctis memorabile seclis

G

*Nec temere aggredior (superum pater ipse monebat
 Interius spirante leui diuinitus aura)
 Nocte intempesta sopitum inuisere Regem.
 Atq; iterum monstrare fidem, qua prosequor illum.
 Territus vt saltem rursus discrimine vite
 Vim fati agnoscat, mentem virtutis & alta.
 Desinat ac tandem in celo præuertere fixa
 Scripta Dei imprudens vano molimine nixus.
 Tres igitur iuncti per amicæ lumina lune
 Callibus attritis pecudum custodibus ipsis,
 Venatu assiduo & nobis per deuia syluæ.
 Externis iam nota viris, contendimus vna:
 Gressibus hinc tacitis properamus ad æquora campi
 Omnia tuta silent, tentoria sola videmus
 Tegmine populeo pendere sub arbore fixa.
 Tempus erat medium quo nox tendebat ad axem.
 Lunaq; descendens properabat in æquore mergi:
 Humida quo suadent labentia sydera somnos,
 Præcipue fessis operum mortalibus agris,
 Atq; labore vie, cunctos sopor altus habebat.
 Oppressos igitur, stratosq; iacere sub armis
 Electos vigiles ipsos prope castra videmus.
 Audentes ergo ingredimur: penetramus & vsq;
 Vexillo signata leui ad pretoria Regis.
 Hic currus, hic arma iacent, turbataq; vestis.
 Supposito capiti pedes hic umbone recumbit.
 In viridante thoro requiem capit alter, in herbis
 Frondibus*

*Frondibus aut cæsis aliis: dant stragula mollem
 Pluribus alta thorum: duram nihilominus ipsa
 Alma parens requiem substratis ossibus infert:
 Illis præcipuæ quos alea lusit inanes:
 Exiit indociles vel quos male sana voluptas.
 Tendebant equites hinc inde tapetibus altis
 Exanimis similes perflabant ore soporem.
 Nec minus ipse ferox equitum peditumq; magister
 Proximus a dextra qui parte tetenderat Abner.
 Regius vt custos esset: leuaq; Doechus
 Nequitia inflator substratis ambo iacebant
 Mollibus: atq; graui somno compressa tenebant
 Lumina cum famulis uacua inter pocula stratis.
 Stant haste in terra fixæ, seuq; bipennes,
 Præduram segetem tellus habet horrida pila.
 Intus erant enses, arcus, grauidæq; pharetræ.
 Omnia quæ bullis pendentia plurimus auræis
 Balthæus expansas ueli religabat ad oras.
 Progredimur taciti, & suspensis auribus omnes
 Captantes auras huc illuc lumina passim
 Festinus: & Regem ecce iacere uidemus in ostro
 Sepositis grauibus compressaq; lumina curis:
 Cernimus admissio tandem indulgisse sopori.
 Tunc ait Abbisais, qui mecum uenerat intra
 Castra, foris quasi pro uigili remanente Gethæo,
 Tu uiden, ut manibus nostris concluserit hostem
 Omnipotens Deus: hac igitur quæ prominat hasta*

Per latera effodiam semel: haud iterare necesse.
 Protinus aprensa quam iam deflexerat hasta
 Continui iuuenem, & summissa uoce repressi.
 Absit ut in Christum sceleratam extendere dextram
 Impius ipse feram, soceroq; patriq; nocere.
 Perdere sit potuisse satis: inuict ista potestas.
 Nonerit id faxo: perterritus atq; recedet.
 Quin hastam retinens, capiti quem cernis adesse
 Sume sacrum calicem, Lymphas haurire salubres
 Unde solet, tanti certissima signa pericli.
 Atq; recedentes nihil amplius inde feramus.
 His igitur sumptis, argentea pocula centum,
 Crateres auro solidos, ostroq; decoram
 Linquentes ultro uestem, pictasq; pharetras:
 Et sciticos arcus, cortynia tela sagittas,
 Cumq; ocreis leuibus clipeos septemplex orbis,
 Armaq; preterea uisu pulcherrima multa,
 Protinus egredimur. tacitis & passibus extra
 Omnia suspensi tentoria uadimus ambo,
 Inuisti omnino, nec ab ullis auribus hausti.
 Nec leuis auditus strepitus (mirabile dictu.)
 Iam grauis irruerat super omnes lapsus ab alto
 Letargo similis sopor: atq; immerferat artus.
 Assumpto uigili sorcio transuimus amnem
 Exiguum, campos media qui ualle secabat.
 Oppositum hinc collem conscendimus. unde uocantes
 Fas erat audiri: quia cerni lumine nullo

E castris

E castris longè positis poteramus ab illis.
 Nam neq; tum stellæ uolitantibus aere denso
 Nubibus obscuris sicut paulo ante micabant.
 Cornuaq; occiduis argentea merferat undis
 Luna prius fulgens dum uenissemus amica,
 Sed nec amica minus nobis abeuntibus altos
 Condiderat radios, nostris accommoda furcis.
 Nil metuens igitur celsi de vertice collis
 In tuto positus Ductorem uoce uocauit
 Militiæ primum, quem sic affarier ausus
 Fare age Dux prudens, positus & foris in armis
 Eximie o princeps non respondebis ab alto
 Somno experrectus? nunquamne moueberis Abner?
 Quisquis es in sylua qui uocem ad sydera tollis
 Nocte intempesta, lucem piget usq; morari?
 Scilicet (Abner ait) tua maxima cura quietum
 Sollicitat Regem; nec te pudet improbe quiduis?
 Egregiam uerò curam (tum subsequor ipse)
 Sollicitum & studium uestro exhibuistis ad horam
 Presentem Regi: incumbentia munia uobis
 Scilicet implestis uigiles? ingressus ad ipsum
 Perdendum nulli uobis custodibus hosti
 Nunc paruit? sed ubi disquirite Regia cantu
 Sint vexilli feri iam nunc insignia pili?
 Quod fuit ante fores, monstrans prætoria, fixum?
 Et sacer ille calix argenteus, unde salubres
 Rex aurire solet sera sub nocte liquores?

G 3 Qui

Qui capiti ipsius puluillo pendulus hæsit.
 Quam bene seruastis Domini prætoria vestri
 Digni morte viri? sopitum perdere regem
 Nonne soporatis vobis custodibus ipsum
 Tum manus hostilis potuit, cum sumeret ista?
 Territus extemplo notis Rex vocibus istis
 Corripit e stratis corpus, calicemq, requirit.
 Turbatiq; Duces pariter prætoria signa.
 Vox tua (Rex inquit) Dauides vox tuâ fili
 Cognita nempe mihi est: quem perdere posse putau
 Insidiasq; tibi meditantes venimus vltro.
 Obiectare caput tantis immitte, periclis
 Crimine flagranti inuento quis reddidit hosti
 Talia? tu mittis lætium crudele paranti
 Retribuis vitam mihi, cum disperdere posses.
 Crimen erat nostrum, tu sancte reuertere fili.
 Per superum Regem qui cuncta tuctur vbiq;
 Iuro ego quem viuuum seruasti: me quoq; viuuum
 Pro meritis tantis habiturum semper amicum.
 Me Deus aspiciat iudex pius omnibus idem
 Subiunxi, & sapiens operum librator vtriq;
 Pro virtute fideq; sua condigna parauit
 Premia, quæ nobis reddat miseratus ab alto.
 Nouit enim inspector qui te mihi tradidit ipsum:
 Me potuisse neci te dedere iamq; secundo:
 Nec voluisse, sed vt caro indulgisse parenti.
 Iam puer adueniat, pilum, calicemq; reportet.

Hæc

Hæc vbi dicta dedi, socios in monte reuiso.
 Vnde recedentes læti longo ordine turmas
 Cum primum terris oriens aurora fugasset
 Humentes noctis tenebras, prospeximus ire.
 Id cernens socios pietatis munere fungi
 Hortabar; duro quæ nos seruasset ab hoste.
 Nec permisisset civili sanguine nostras
 Commaculare manus, famamq; leuaret olympo.
 Ne tamen infidus volucrisq; similimus auræ
 Saul iterum, atq; iterum liuore coactus edaci,
 Siue susurronis stimulatus ab ore Doechi,
 Nos insectandos sibi duceret vtile rursus:
 Vndeq; horrebam, vrgeret decernere ferro,
 Neud infestus adhuc nostris fortasse propinquis
 Propter nos fieret, premeret simul atq; tribules
 Tutius esse rati malefidos linquere fines
 Hebrææ gentis, diuersæ & credere terra.
 Exiliumq; pati, donec miserator ab alto
 Prospiceret nobis Deus: ac reuocaret abactos.
 Ergo palestini consinia Regis adimus.
 Exulibus paruam oramus sicelechida sedem
 Exoratus Achis satrapas concessit habendam.
 Seruitio vt nostro bellorum tempore posset
 Cum reliquis vti, quos secum diues alebat.
 Sexcenti ergo viri mecum possedimus urbem.
 Aggere quam circum & fossis muniuimus altis.
 Sapius vnde foras egressos ducere prædam

G 4

Ingentem lætatus Achis sibi parte retenta
 Quod raptam ex agris Iude vergentis ad austrum,
 Aut ex cenæis, vel Hiemremielle putaret,
 Quam tamen a longè positis hostilibus aruis
 Gessurium armati tuleramus, reliquiisq;
 Ammalechitarum, populatis urbibus olim
 Omnibus ipsorum, suprema ex arce tonantis
 Imperio: quoniam egredientibus æquore rubro
 Structa acie patribus se se opposuere rapaces:
 Improba que innocuos gens ausa laceffere bello,
 Non regno indecores fuimus: qui sæpe coactis
 Exulibus mos esse solet, quos undiq; possunt
 Connectare iuuat prædas, & viuere rapto,
 Omnibus insensos, patriæ nec parcere caræ.
 Nos procul a patriâ, longeq; a finibus hoste
 Perpetuo fuimus contenti ducere prædas.
 Hospitibus nostris parcentes tempore toto
 Quo iuncti hospitio sicelechide viximus vna,
 Quin potius tam læta colentibus arua Gethæis
 Præsidio fuimus, procul hostibus inde retentis,
 Dum licuit nos esse domi: sed feruida bello
 Agmina iusserunt satraparum pectora postquam
 Aduersus Saulem Hebræosq; in castra coire.
 Nos quoq; ductor Achis prudens, bellator & acer
 Officio sibi deuinctos, ac iure coactos
 Hospicii secum penitus deduxerat omnes,
 Nil metuens urbi vigilem neq; liquerat vnum

Ex

Ex nostris, sed signa sequi præceperat alta,
 Ecce repentino deserta casus ab hoste
 (Horresco referens) nostræ superaccidit urbi,
 Nam quæ pallantes per de uia compita turmæ
 Per nemora & saltus aliàs errare solebant
 Ammalechitarum succisis urbibus olim
 A nostræ gentis populo victricia Saulis
 Dum floreret adhuc regno vexilla secuto,
 Dum polleteret adhuc sensu & iuuenilibus armis,
 Nescio quo ductu prædonum more coacti
 Improvisi urbem inuadunt data tempora nacti
 Protinus & capiunt omni custode vacantem,
 Diripiuntq; domos, captiuæq; corpora matrum
 Imbellem & plebem pueros pariterq; puellas
 Me miserum infantesq; simul nec ab urbere raptos
 Pendentes sed adhuc gremio nutrice papilla
 Cumq; suis parui mixtim abducuntur alumni,
 Omnibus eductis flammæ ad culmina iactant,
 Suppositis tædis ipsa & tabulata domorum,
 Succendant sæui, foribus formenta sub ipsis
 Arida lignorum struibus quacumq; repertis
 Accumulant; vacuas implent & fassibus ades
 Accensas passim stipulas & stramina sicca
 Supponunt, tractis augent & follibus auras,
 Ascendunt subitæ populantur & omnia flammæ,
 Erumpunt speculis velut, e fornacibus ignes:
 Qualis erat species quondam regionis adustæ

Tentapolim

Pentapolim exussit miseram cum calitus ignis :
 Talis erat facies nostræ sicelechidos vr̄bis .
 Mœnibus atq; solo exceptis restisq; domorum
 Parietibus , noster quos esse nequiverat ignis .
 Costilibus siquidem muri cum turribus altis
 Erecti stabant : quamvis structura ruinam
 Sola videretur , mox & casura minari .
 Prædones igitur succensa protinus vr̄be
 Dispersi per agros populariter omnia passim
 Cum tauris duro vertentes vomere glebas
 E stabulis armenta trahunt , & pascua nudant
 Cuncta dehinc abigunt alacres ad propria versi
 At nos interea cum Rege Maohide casus
 Tam grauis ignari collecta per oppida quinque
 Castræ subilamus . structas vbi tamq; phalanges
 Ordine censebant satrapæ : dielisque morantem
 Incunctanter Achim subigunt : tum milite viso
 Atq; recensito , quem nosler Ductor agebat .
 Me , simul ac mecum sexcentos gentis Hebrææ
 Ut videre , habitu facili & nonere loquella .
 Irati in Regem nostrum contendere visi .
 Quid sibi deposcent aduersæ gentis Hebræi ?
 Admixti nobis hostilia pectora semper ?
 Numquid in Hebræos nō hæc modo castra mouemus ?
 Dauiden respondit Achis non nostis Iudæ
 A facie Saulis fugientem tempore multo ?
 Quem mihi cognoui per tempora longa fidelem

Cum

Cum legione sua : nec nostris hætenus horis
 Terpetrasse mali quicquam : potiusq; fuisse
 Pro muro cunctis pastoribus : atq; Gethæi
 Finibus in regni decus , & tutamen in armis .
 Hætenus extiterit fidus tibi callidus (aiunt
 Succensi satrapæ) nec quicquam offenderit , esto ?
 Quo meliore modo poterit placare relictum .
 Ille suum Dominum quam multo sanguine nostro ?
 Nonne hic Dauides Rex terræ calitus (aiunt)
 Iam decantatus ? cui clara voce frequentes
 Atq; choro iunctæ per compita multa puellæ
 Concinnuere diu . Dauides millia dena
 Sustulit itūno : Saul tantum mille cecidit ?
 Confestim hinc abeant facito : redeantq; tuendis
 Finibus intenti , donec configitur armis .
 Tempore congressus hostes ne forte feroces
 Dorso incumbentes exercitus omnis adortus
 Experiatur eos : ac territus alterutrimq;
 Diffugiat casus : palmamq; relinquat adeptam .
 Deniq; & irrisi sero sapere incipiamus .
 Discedant igitur procul hinc & castra relinquunt .
 Militia missi sic Rege iubente redimus
 Concessam bidui spacio sicelechida nobis .
 Me miserum quoties recolo suspiria ab imo
 Pectore mesta traho , lacrimisq; cadentibus ore
 Impedior fari singultu voce perempta .
 Cernimus exussam cunctis ex partibus urbem

Vndiq;

*Vndiq; nigrantem terra caligine fumum
 Inuoluentem omnes nebularum more ruinas,
 Aspiciamus circumferri volitante fauilla,
 Atris deinde globis passim conscendere in altum.
 Scintillæ exiliunt tractim ructantur & ignes.
 Ingredivimur portis feruentibus ære soluto.
 In cinerem postes ierant a cardine vulsæ.
 Heu vacuas omnes nostras inuenimus ades
 Pendentes muros, prolapsaq; tecta videmus.
 Carbones tractim cadere a laquearibus altis.
 Tigna trabes, tabulæ, tectorum & fragmina mixta
 Cunctaq; vasa domus incendia dira vorarant.
 Nec superextabat quicquam nisi torris obustus,
 Sed leuis hæc poterat nobis iactura videri.
 Namq; nouas veluti noua fabrica surgit in ades:
 Durata sic possunt reparari, dante ruina
 Materia partem, partem offert proxima sylua.
 Vxores autem, natorum & pignora cara
 Cum gregibus multaq; labore coacta supellex
 (Omnia quæ rapidi prædones impete in vno
 Abstulerant nobis) quonam molimine grandi
 Fas erit instaurari iterum? irrepairabile danuum.
 Ergo diem totum lachrymando absumpsimus omnes.
 Omnes huc illuc plangentes pectora pugnis
 Vestibus & laceris, ac turpi puluere sparsi
 Discurrebamus velut insani: inq; ruinis
 Semusti rimabamur, si forte sepultam*

Vxorem

*Vxorem, aut puerum quisquam reperire valeret.
 Aut sub fragminibus si qua præciosa laterent
 Obruta: Sed postquam a sociis lustrata fuere
 Omnia nec quicquam: riuui & sudoris inanes
 Efluxere viris: tanto correpta dolore
 Pectora cunctorum sunt: raptis deniq; saxis
 In furias versi vt memè paulominus vnum
 Obruerint: Regis si non reuerentia quædam
 Et præsentis vbiq; Dei vis maior eorum
 Pressisset dextras, excussaq; saxa tulisset.
 Incusabar enim vel solus causa malorum
 Tantorum: nullo penitus custode relicto.
 At postquam lachrymæ siccato fonte perenni
 Defecere viris: pertransiit atq; remisso
 Ille dolore furor grauis, opportunaq; visa
 Vt tandem recipi nostra exhortatio posset.
 Incipio super his. lachrymæ voluuntur inanes.
 Plangimus incassum mærentia pectora, frustra
 Ducuntur gemitus, suspiriaq; alta trabuntur.
 Non est hoc tempus muliebri more terendum.
 Nunc opus est celeri facto: nunc viribus illis
 Utendum est, quibus in maioribus ante periculis.
 Veste sacra induere. Abbiathar tu sancte sacerdos,
 Consule voce Deum, qui rerum torquet habenas.
 Annuat an nobis plectendos morte latrones,
 Si volucri cur su totis & viribus illos
 Insequimur, tantos miseratus ab arce dolores?*

ilicet

Bartholomæi Bottæ.

Ilicet, este uiri supera recreatus ab aura
 Respondit uates: rapido uestigia tractu
 O Rex insequere, & diuino hostilia ductu
 Agmina comprehendes dubio procol: Ocia namq;
 Impauidi secura trahunt, ducuntq; choraas.
 Excuties omnem prædam, incautosq; necabis.
 Arma uiri (tum subsequor ipse) sequamur & hostes
 Corripite arma ciii socii, mora segnis abesto
 Nec plura his, omnes leuibus succingimur armis
 Parsq; breues clipeos & leuia scuta sinistris
 Insertant: alii pharetras arcusq; sonantes,
 Pro iaculis rapiunt hastilia cornea plures.
 Pila quibus uires & forti in corpore robur.
 Armati insequimur rapido uestigia cursu
 Noctes atq; dies, donec torrentis ad undas
 Bessoris imbre graues subito peruenimus: illic
 Aethiopem quendam morboq; fameq; iacentem
 Suprema & macie confectum cernimus: illum
 Exbalantem animam uictu reuocamus ad auras.
 Hortamur fari qui sit? quoue agmine fessus
 Substitit? quauè vrbe? & quo putet esse profectum?
 Ille ubi nos uidit reparatis viribus hostes:
 Conticuit primo: posita formidine demum
 Sic fari est orsus: vitæ pro munere magno
 Quam mihi donastis iuuenes, si præmia vobis
 Haud ingrata feram viuus si digna rependam.
 Me veteri domino minime tradetis iniqui

Officio

Dauidados Lib. III.

56

Officio facti: quem nullis ante benigni
 Seruastis meritis: potius seruabitis equi.
 Vester enim factus tencor non amplius illi.
 Qui me defessum hac ripa crudelis & agrum
 Piscibus exposuit coruisq; ferisq; vorandum.
 Me genere aethiopem scitote, sed aspera que vos
 Nunc eadem fortuna viros aduersa fatigat.
 Meq; favigauit puerum carosq; parentes.
 Captiuos etenim septemplex hostia Nili
 Nos tenuere diu: sed me rapuere deinde
 Ellyphadæ profugi, propriis qui sedibus acti
 Nunc huc nunc illuc omni regione vagantur.
 Oppida quæ possunt ferro populantur & igni.
 Eidentesq; fuga celeri præuertere prædam
 Noctes atq; dies alias gradiuntur ad oras.
 Vt modo fecerunt: Sicelechida namq; Getheis
 Finibus extremam nullo custode retenti
 Diripuere: dehinc flammis atrocibus omnes
 Exussere domos, & corpora capta tulere.
 Oppida vastarunt iidem regionis Indæ
 Non modica: atq; suis spoliarunt arua colonis.
 Nunc prætergressi rapidum quem cernitis amnem
 In tuto positi latis epulantur in agris.
 Ac genio indulgent celebrantes orgia baccho.
 Si mihi quæ petii promittitis, atq; camello
 Vos mites agrum, imbellem, fessumq; locatis
 Mesraimum (namq; hoc tellus ægyptia nomen

Chusano

Chusano superimposuit patrio) agmina vestra
 Securum ad populum lata inter pocula ducam.
 Dixerat ille, fidem damus : hortamurq; preire.
 Ipse manu inualidum iumento sponte locauit.
 Noster eris dicens, omnem deponere timorem.
 Spe viuax hylari factus moderatur habenas
 Præuius, & nota fertur regione viarum.
 Qui potuerit citi mecum tranauimus annem
 Præducis armati vestigia fida secuti.
 At reliqui rapidos metuentes verrere fluctus,
 Substitierant fessi nimis, hac statione retenta
 Hi reditum nostrum prope seruaere ducenti.
 Vnde leues socii secum sola arma ferentes
 Quadrupedem gressu, properis & passibus æquant.
 Tempus erat radiis quo vesperus obuius altis
 Incipit apparere, fatigatumq; diurno
 Inuitat cursu solem requiescere in vndis.
 Expanso velut in gremio : soror ipsaq; fratris
 Seruatura vices candentia cornua monstrat.
 Cum procul in pratis conuiuia ubiq; videmus
 Lata frequentari : tentoria rara sed ipso
 In viridante solo, ac tortis discumbere in herbis.
 Protinus alarum in morem loca cingimus illa.
 Atq; improuisi irruimus, stratosq; necamus.
 Ac veluti lustris catulos cum forte repertos
 Abstulerit pastor, stabulisq; incluserit atris.
 Inrita natura vis traxerit acris odoris

Septa licet procul hircanas ad ouilia tigris,
 Ante fores quoscunq; greges armentauè læta
 Reppererint, perdunt, laniantq; vorantq; furentes.
 Expositos passim sic nos laniamus & hostes.
 Nonnulli ad mensam, vt pecudes maestantur ad arã.
 Inter & appositas epulas laticemq; lixum
 Plena mero caduntur inertia corpora multo.
 Miscenturq; hominum carnes semesq; frustra.
 Vinaq; funduntur simili cum sanguine mixta.
 Purpureas animas potuq; ciboq; grauatas
 Eructare putes effosso gutture quosdam.
 Ast alios videas mixto cum sanguine sumptas
 Euomere ore dapes : alios cum dentibus ipsas
 Eructare animas perfractis dentibus icctu.
 Temporibus scissis fumans vtrimq; cerebrum
 Spargere nonnullos patulisq; in lancibus illud
 Excipier, mensasq; nouis onerariet escis.
 Ac veluti e sylua catuli si quando leonum
 Exiuerit fame rabida ventrisq; coacti
 Collecta ex longo macie, somnoq; parentum
 Pascentes errare greges quacunq; tuentur:
 Impete mox facto rapidiq; feruntur in illos.
 Corpora dilacerant, maestantq; vorantq; prehensã.
 Sic nos Ellyphadas in pascua forte repertos
 Ense trucidamus, ferroq; voramus acuto.
 Parte alia molles simul instaurare choræas
 Cernere erat iuuenes, & sollicitare puellas.

Timpana cum sistris & cimbala pulsa sonare.
 Hos etiam petimus, consortia nostra verentes
 Corpora ab externis maculari amplexibus illis.
 Irruimus densis & circumfundimur armis,
 Ut vespertini si quando lupi inter opacas
 Aspiciant nemorum frondes fortasse vel agnos
 Ludentes ouibus, prope lasciuire vel hedos,
 Protinus erumpunt antris, raptosq; trucidant.
 Tracipue cum longa dies feruoribus æstus
 Exacuitq; sitim, rabies & adegit edendi.
 Exanimata metu iuuenum sternuntur vbiq;
 Corpora: diffugiunt pauidæ huc illucq; puella.
 Terribiles vultus ac tela minantia mortem
 A solito pauidas terrent clamore: nec vllas
 Præ nimio compressa metu dant pectora voces.
 His penitus cæsis tentoria rara subimus.
 Namq; licet tenebris terras sparsisset opacis
 Nox simul adueniens, & prælia cepta per agros
 Iamq; diremisset: iuuenum tamen illa furorem
 Zelantum pro lege thori, patriumq; dolorem
 Pignoribus raptis minima compestcuit: immo
 Maiores stimulos acuit sub pectore tristi.
 Præterea lumen prestabat euntibus ipsa
 Luna fauens nobis. ignesq; ex hoste micantes.
 Maioresq; dabat vires occasio nata
 Temporibus instantis, fugerent ne parte relicta
 Digestis epulis, & quæ maduere Lico.

Abstrahere

Abstraherentq; manu prædam tum deniq; partam
 Nempecamellorum & Dromedantum copia magna
 His ade rat: nostras poterant qua fallere curas,
 Coniugibus nec adhuc visis, natisuè receptis.
 Ergo vbi tendebant partitis vadimus vltro
 Agminibus: cuneis extentaq; vela subimus
 Scænarum in morem: sopitaq; corpora læto
 Mille damus, vestes prædamq; relinquimus omnem.
 Si qua tamen raptis audebant surgere telis
 Agmina parua virum strepitu & clamore coacta
 Protinus à nostris hinc inde ruentibus vna
 Inuoluebantur facile & prope nuda cadebant.
 Altera iamq; dies aderat, tenebrisq; fugatis
 Sol oriens radiis primo surgebat Eoo.
 Quæ latuere prius tandem patuere rapinæ.
 Valle sub occlusa parui torrentis ad vndam,
 Ecce sub arboribus palmis post terga ligatis
 Funibus, haud longè stebant a stipite matres
 Captivæ, pueri circum innuptaq; puellæ
 Errabant, duri dolor & solatia casus.
 Ante retroq; vigil custodia plurima stabat,
 Quæ positis telis, solo succincta flagello
 Voce, minisq; vagos interdum & verberere torto
 Cogebat, sparsosq; fuga renocabat ad amnem.
 Hæc vbi nos vidit, socios cecidisse prehenso
 Nocte sub obscura, quod erat rata, protinus altos
 Quos habuere prope saltu ascendere camellos

H 2

Bartholomæi Bottæ.

More suo celeriq; fuga trans flumen euntes
 Consulvere sibi captiuis pone relictis.
 Gaudia quis ferat huius letitiamq; diei
 Aspera tum vultus feritas, immanis & ardor
 Ex oculis cessit. truculentaq; pectora demum
 Senuitiam tantam posuere: nec esse sequendos
 Duximus vltierius fugientes eminus hostes.
 Quin propere auersa telorum cuspide tineta,
 Atq; cruentatis hostili cade per herbam
 Ensibus abiectis, vxores soluimus omnes
 Vnus quisq; suam, letisq; amplectimur vlnis.
 Exhortamur adhuc pauidas: siccamus & imbres,
 Quis maduere sinus lacrymarum ex ore fluentes.
 Accurrere suis paruiq; parentibus ipsi,
 Arma nec intrepidi aut vestes metuere cruentas
 Quin collo impliciti breuib; strinxere lacertis.
 Oscula per dulcem risum consueta petentes.
 Leti igitur gnatis, vxoribus, insuper omni
 Collecta ingenti prada, quam ex hostibus ipsis
 Vix tridui spacio syluis excussimus atris.
 In quibus errantes dum praelia crebra per agros
 Conscieremus erant serui, iumenta, gregesq;
 Dispersi. nec non abscondita multa supellex.
 Sic tantis alacres spoliis, rebusq; receptis,
 Cum rediissemus torrentem ad Bossera: fessi
 Dudum vbi subsisterant socii quasi castra tuentes.
 Hos vbi gratantes nobis occurrere quidam

Perparci

Dauidiados Lib. III

59

Perparci ingratiq; Deo videre: iuebant
 Pignoribus solis, vxoribus atq; receptis,
 Contentos propriis debere recedere rebus.
 In partem prada nequaquam admittier illos.
 Ast ego compestcens cupidorum murmura iniqua
 Amplexatus eos communia gaudia feci.
 In sortemq; parem pugnantes atq; relictos
 In castris statui prae fixa lege vocandos.
 Murmure compresso, ac parita diuite prada,
 Misimus inde viris & munera grata propinquis
 Qui nos officiis & amica mente secui
 Haftenus afflicti fuerant, aduersaq; passi.
 Mœnia debinc vrbis reparare domosq; iubemus.
 Accingunt omnes operi, & mea iussa faceffunt.
 Itur in antiquam sylvam, validisq; lacertis
 Robora caduntur: cadit ista securibus ilex
 Plurima: voluuntur celsis de montibus orni.
 Populeaq; trabes celsa intabulata secantur.
 Decoquit hinc lateres: ac saxa fatiscere cogit
 Vno eodemq; igni mirabile visu in calcem
 Suppositis septem fornax accensa caminis.
 Feruet opus. videas pueros, matresq; virosq;
 Cum seruis instare fabris, oneriq; subire.
 Vere nouo veluti redeunte, per omnia prata
 Sollicitæ cernuntur apes volitare legendo
 Quos carpant flores, condantq; aluearibus atris.
 Vt reparent ades, & carea tecta reponant.

H 3

Bartholomæi Bortæ.

Quæ pecus ignauum fuci, viridesuè lacerta,
 Supposito ferus agricola aut vastauerat igni.
 Dum labor is socios, eadem quoq; cura remordet
 Instaurare domos, exusta reponere tella.
 Nuncius ecce grauis cunctorum perculit aures:
 Puluere qui crinem consperso ac veste recisa
 Benniamidum e castris se se fugisse ferebat
 Cum populo & gnatis Regem simul esse peremptum.
 Armillas dextra, capitisq; insigne decorum,
 Ac solitas pendere Ducis de pectore Bullas
 Indicium certæ necis Ammalechita tenebat.
 Regis enim is fuerat famulus, Natusq; Doecho.
 Nec veritus Dominum ac Regem supercume morantem
 Quamuis accitus scelerato perdere ferro.
 Impius ac demens qui me pro munere tali
 Allicere, ac veterum flammis sic deinde malorum
 Pestiferi patris restinguere posse putarit?
 Ast ego versutum ac redolentem crimina patris
 Artificis scelerum, dira quoq; cade cruentum,
 Condignas merita penas dare morte coegi.
 Si tamen hunc etiam vultis cognoscere casum
 Isacium primum supremaq; funera Regis:
 Vestra, nec in duro socero mihi, vota morabor.
 Ex humili fuerat, (rerum rectore iubente)
 Nec maiore mea Saul conditione vocatus
 Imperium ad magnum: donec cervice tonantis
 Summissa haud veniit præcepta facessere magni.

Magnus.

Dauididos Lib. III. 60

Magnus & ipse fuit. præclarasq; gesta per omnem
 Hunc tractum syria diffudit: ad vsq; sabæos
 Nominis illius producta est incluta fama.
 Principio regni Ammonitas robore miro
 Qui Iabessenos dira obsidione premebant
 Mœnibus inclusos, sumptis prostravit in armis.
 Inde palestinos ad bella ferocia natos
 Contudit assiduis conflictibus: atq; tenere
 Se se intra fines patrios aliquando coegit.
 Ammalechitarum populos superavit & inde
 Immensam predam traduxit Rege subacto.
 Felix, heu nimium felix, si victor iniquam
 Vt iussum fuerat pœnitus delesset ab orbe
 Omnem illam gentem, nec quemquam viuere passus.
 Ampla nec illi animo spolia appetiisset auaro.
 Vt Hiericuntinos, Haylamq; ab limite terræ
 Immensas & opes gladiis ac vindice flamma
 Abrasere patres obstricti anathemate diro.
 Ille sed exuuuis postquam ditatus opimis
 Post habuit sitiens aurum cœlestia iussa,
 Atq; incusantem haud veritus deludere ratem,
 A Domino cœli & terræ delusus & ipse est.
 Nec non post habitus, direq; relictus Erynni.
 Ergo palestini nobis absentibus vltro
 Instructas acies ceyla erexere relicta,
 Et iuxta sinum metati castra fuere.
 Saul autem occurrens tentoria fixerat alto

H 4

Bartholomæi Bottæ.

Gelboe: suppositos vnde & spectare valeret,
 Et si fata forent posset dominari er hosti.
 Agmina sed postquam cuncta aduersantia vidit
 Hinc equitum: peditumq; illinc astare phalanges.
 Territus est animo defectus viribus aui.
 Consuluit vates igitur quos læserat ante:
 Sed Deus infensus cunctorum obstruxerat ora.
 Somnia mactatis simul atq; bidentibus atra
 Velleribus nigris petiit de nocte volutus.
 Vlla nec irati Mianes responsa dederunt.
 Perditus heu magicas etiam conuersus ad artes
 Quas prius horruerat, regnoq; eraserat omni.
 Endora perrexit, castris in monte relictis.
 Atq; ibi ventril oquam rogitato demone vatem
 Orauit precibus multis. Samuelis vt vmbra
 Arte sua & sacris tetro renocaret ab orco.
 Nempe nefandorum genus hoc illustre Magorum
 Plurima posse putat, nubes inducere celo,
 Imbribus ac subitis latos perfundere campos:
 Et iam maturas percellere grandine messes.
 Et mare pacatum subita vexare procella.
 Se putat ex imis animas educere posse
 Sedibus: eductas & cogere multa fateri.
 Quæ fuerint ventura: quis exitus atq; cruentis
 Immineat bellis: moriturum quemq; trifauci
 Cerberus ore nigra Ductorem personet aula.
 Et quæ multa solet tenebrarum Reftor earum

Mentiri

Dauidados Lib. III.

61

Mentiri: ac vacuis illudere mentibus arte,
 Qua sibi diuinos extorqueat hostis honores.
 Ergo sub efficta Samuelis imagine venit
 Accitus fallax Hecathæo carmine diro.
 Pallio & indutus, quo sanctus sacra sacerdos
 Rite peracturus quondam se amicare solebat.
 Oraq; composuit solita grauitate propheta.
 Terribiles tamen ille modos non exiit asper,
 Quis metui mauult hostili mente Tyrannus.
 Atq; ita congregitur rugientis more leonis.
 Quid me Rex (inquam) Saul ima sede quietum
 Turbasti: aut tacitis cur me diuellis ab vmbriis?
 Expauit vates audito nomine Saulis,
 Insectatorem quem nouerat ante Magorum.
 Et nimio concussa metu sacra penè reliquit.
 Horribili atq; sono Rex territus ipse, tremensq;
 Pronus adorauit quem vatem credidit esse.
 Fare age, subsequitur, quid tu me exposcis ab orco?
 Castra palestini (Saul inquit) milite multo
 Proxima fixerunt: iam iamq; in bella paratas
 Direxere acies: te cassus lumine tanto
 Heu quid agam ignoro: nec enim dignatus adesse
 Rex superum nobis solito de more vocatus,
 Reddita me miserum nec somnia nocte petita.
 Ad te igitur fugi celesti numine spretus.
 Tu mihi prospiciens pater (oro) consule nato
 Alme tuo, vt quondam, & proprius res aspice nostras

Huius

Bartholomæi Bottæ.

Huius & euentam nobis ediffere belli.
 Sic ait, ast inis immugiit ille cauernis.
 Ab miser incassum claro desertus olympo
 Infernas sedes exposcis : & inde salutem
 Vnde salus nulla est, frustra conaris habere.
 Tu, gnatiq; tui immatura cæde perempti
 Cras eritis mecum : vobisq; cadentibus ipsis
 Corruet hic populus ; fiet quoq; maxima strages.
 Imperiumq; tuum transibit ad amula sceptri
 Pectora Dauidis : tibi uaticinatus vt olim.
 His dictis abiens tenebris se condidit atris.
 Mortis & horrorem pavidò sub pectore liquit.
 Saul autem hoc hæuistö ferali carmine quassus
 Concidit exanguis, moribundaq; membra tetendit.
 Vix illum socij, securaq; reddita tandem
 Pythia sublatum vates stratisq; repostam
 Attactu molli, dulcisq; aspergine lymphæ.
 Iam prope desertæ reuocant ad limina uitæ.
 Tum vitulo pingui fessum altilibusq; sacerdos
 Hoc solo laudanda Maga, inuitumq; coegit
 Appetit dapibus reparare in corpore vires.
 Nocte debinc tota vadentes luce sub ipsa
 Exorti solis subeunt in castra : nec vlli
 E Ducibus verbum faciens animosus in armis
 Saul acies struētas venientem erexit in hostem.
 Congressu primo Allophyli cessere reiecti.
 Debinc numero filii vallarunt vndiq; nostros.

Clamores

Dauidados Lib. III.

62

Clamores simul horrendos ad celsa tulerunt
 Sydera, quo strepitu pulsusq; remugijt acr.
 Proxima littoribus maria in tonuere profunda.
 Totus & intremuit mons Gelbois : antraq; plura
 Mox eruperunt vasto telluris hyatu.
 Non tamen his tantis clamoribus atq; boatu.
 Aeris impulsi, motu telluris & acris
 Incluta progenies Saulis perterrita cessit.
 Magnanimi quin facta patris præclara tuentes
 Tres simul armati nixu maiore ruebant
 In medios hostes vibrando hinc inde lacertis
 Fulmineos enses cædebant vndiq; multos.
 Præcipuæ Ionathas, quo non felicior alter
 Veloci iaculo, aut volucris certare sagitta.
 Eminus aut hasta, vel cominus ense per hostes
 Confertos tentare viam pro viribus ausus.
 Et nisi Rex superum magni dominator & orbis
 Imperij Saulis metas si risset in illo
 Conflitu, prorsusq; in me transferre parasset,
 Bellando potuere viri conquirere palmam.
 Sed nihil inuito, iuuenum nil profuit ausus
 Omnipotente Deo, rerum qui torquet habenas.
 Nam satrapæ iuncti cuneo fort asse sub vno
 Cernentes stragem iuuenum quam feruor agebat.
 Arcubus apprensus incautos eminus astu
 Quod prope non poterant medicæ arte sagittis
 Confecere omnes, ipsum & strinxere parentem.

Tres ut erant fratres animis & sanguine iuncti
 Pro patria fortes simul occubere perempti.
 Gutture transfixus Ionathas dum brachia in altum
 Tolleret oppositum Ducorem ut fruderet ense.
 Per latera Amminadas & Melchis arundine fixi,
 Preualidâ duos quaterent dum viribus hostes.
 Quos pater ut vidit grauiter traiectus & ipse
 Ante suos cecidisse pedes tria pignora cara.
 Auerfasq; acies iam vertere terga suorum
 Pectora quippe (Ducum tantorum absterrita casu
 Et manante sui Regis iam sanguine viso)
 Exanimata metû fuerant : signisq; relictis
 Ordine turbato fugiebant agmina cuncta.
 Incertum rabie victus, nimioque dolore
 Traiecti femoris Saul armigero imperat ore
 Quem superesse sibi vidit de millibus vnum
 Ut patrio potius languentem protinus ipse
 Conficeret gladio : quam Rex Ludibria captus
 Hostibus exhibeat : quod dedecus esset in æuum.
 Armiger hoc autem tamq̃ scelus horruit : vnde
 Efferus ipse manu nudato cernuus ensi
 Procubuit . verum multo iam robore cassus
 Non valuit pectus posito transfigere ferro.
 Semianimis tantum super illo pendulus hesit .
 Armiger id cernens, traiecto pectore se se
 Fortior extemplo confecit, & ipse Doechus.
 Quem super accurrens mox filius impius iste est

Hoc

Hoc immane nefas patre & scelerator ausus.
 Nam velut asseruit crudeli vulnere finem
 Imposuit vitæ Saulis . nec feruus herili
 Expauit maculare manus in sanguine diras.
 Non tamen euasit vel sic ludibria cæsus :
 Quæ uiuens adeo timuit . nam luce sequenti
 Allophyli victores cunctis inde fugatis
 Dum spolia ampla petunt, nouere cadauera Regum;
 Quæ nudata procul cauda traxere ferorum
 Quadrupedum, celsam donec Bethsana venirent.
 Vnde cruenta truces capita a ceruice reuulsa
 Palmam ostentantes omnem misere per oram.
 Astharotis templo exuuias atq; arma sacrarunt
 Regia . perq; pedes deformia corpora fune
 Vincta pependerunt Bethsanæ mænibus altis.
 Quod tamen obprobrium (ut scitis) Galaditidis ora
 Electi iuuenenes fortissima pectora vestri
 Non potuere pati . sed sumptis protinus armis
 Curribus ac iunctis pergentes nocte secuta,
 Atq; propinquantes excelsæ manibus vrbis,
 Egregium facinus sunt & memorabile adorti.
 Luce palam, atq; ipso populo victore vidente,
 Hostili e muro deponere corpora Regum
 Sunt ausi ; curruq; leues auferre volanti.
 Officij ac memores septem luxere diebus,
 Debita seruantes ieiunia more vetusto,
 Funerea grandi pompa prius illita multis

Corpora

Corpora pigmentis, & odoribus aucta Sabæis
 Exussere pyra : quam publica functio labis
 Vicina ex Arabum sylua præstruxerat altam
 In nemore umbroso : quem Gezeæ dicitis illic
 In Mausoleo sunt condita marmoris atri .
 Nec minus exequias alijs ego mæstus in oris
 Cum populo celebrare meo sum visus : eosdem
 Duximus & luctus : eadem ac ieiunia tristes .
 Multa super Saule & Ionatha, populoq; perempto
 Carmine Lugubri questi sumus, exhortantes
 Iudeos humeris pharetras suspendere, & arcus
 Tendere : & hamatis in bello assuescere telis .
 Benniamidæ Saulis gemini de stirpe creati
 Hic durus finis vitæ fuit : aspera fastu
 Fata tulit . superum contempto Rege sacratis
 Flaminibus cæsis, iniusta, vrbisq; ruina
 Innocuæ : immeriti atq; mei liuore nefando,
 Cum stirpe occisus, ludibria passus ab hoste,
 Atq; peregrina truncus iacet vstus in vrna,
 Illud hebræorum regno caput ante superbum
 Auulsum trunco hostilis circumtulit hasta,
 Alitibusq; feris inamatam præbuit escam .
 Ast ego defuncti exequijs iam rite peractis,
 Funereo luctu surgens, & si aspera Regis
 Fata perhorrebam, tamen acri liber ab hoste
 Consului ratem : nūmquid Deus æthere ab alto
 Exilio finem nostro imposuisset, & vllum

Regressum

Regressum in patriam sessis daret . Isq; repente
 Flamme cælesti plenus respondit : Hebronem
 Dat tibi Dauides celsam Deus : vrbs ea Regni
 Prima caput nostri : requies ea prima laborum .
 Dimissis ergo parvæ custodibus vrbi,
 Et quos pertesum fuerat duri ante laboris,
 Tendimus Hebronem læti clamore secundo
 Sexcenti numero, quibus alta in pectore virtus
 Quosq; decennalis longa experientia casus
 Reddiderat gnaros rerum, belliq; potentes .
 Intransentem in patriam læti exceperere Tribules :
 Meq; salutarunt vt Regem celitus unctum .
 Atq; Throno celsò summa super arce locarunt .
 Arbitrio ac nostro rerum commissa potestas .
 Quæ primos septem ciuilia bella per annos
 Gesserimus nostris semper victricibus armis
 Benniameos contra audaces, Saulisq; relictam
 Progeniem duram reliquo Israele secutam .
 Vel quæ sublata prorsus debinc stirpe superbi
 Regis, in Allophylos, Arabes, Syriamq; per omnem
 Adiunctis tribubus reliquis confecimus : ipsi
 Vos omnes meminisse, atq; enarrare potestis .
 Si tamen hæc etiam nostris ediscere verbis
 Fortia facta iuuat : præsentem ostendite bello
 Pectore quos animos nostris sermonibus actis
 Hauseritis : quo pacto audita probataq; virtus
 Mentibus in vestris se se insinuauerit olim,

Bartholomæi Bottæ.

Magnanimi iuuenes nunc primum ostendite factis.
Namq; ego polliceor confecto deniq; bello
Instanti : vobis victoribus inde secuta
Post palma, celebraturum conuiuia lata
Regifico luxu multo & maiora remotis
Enarraturum mensis . dehinc digna sequentur
Præmia pro meritis omnes . nunc arma paranda.
Nunc opus est facto sermoni imponere finem.
Sic pater Erumnas, superatos atq; labores
Ante datum sceptrum Dauides inclytus armis,
Nec minus Eloquio clarus narrabat ab alto
Intentis Ducibus solio, Regiq; Siphaci,
Lobneq; seni, dehinc facto sine quieuit.

Dauidiados III. Libri finis,

65

IO. AVGVSTI BOTTÆ

FRATRIS NOSTRI,

In quartum Dauidiados argumentum.

Monosticon quarti Libri.

Auxilijs quarto complentur regia castra.

ARGVMENTVM.

INstructas acies castris , atq; agmina lustrat
Isaides . meritisq; suos proponit honores.
Milia multa virum regno mittuntur ab omni .
Qui bellum excierent animis opibusq; parati .
Nomina cognoscit procerum , cognoscit & vrbes
Id narante sene, & numerum mirantur ouantem.
Triginta Heroes collectis vndiq; turmis
Exosi furiale malum, fastusq; superbos
Crudelis nati , Davidis castra sequuntur .
Adueniunt Gabaon , Gadareus , & Helcana, quiq;
Enarrant patrias leges , qui nomina seruant
Prisca pharæ . atq; omnes ad palmæ accendit honorē.

BARTHOLOMÆI

BOTTAË.

Dauidiados. Liber IIII.

Surgens Hermonio roseis aurora quadrigis
Ducebat præclara diem: qui lampade pura
Lustrabat terras umbris ex orbe fugatis.
Cum Rex intrantes Spectabat ab arce cohortes
Auxilio lectas terra Galaditide ab omni.
Namq; Duces primi lectissima pectora bello
Colle etas raptim turmas sub mœnibus altis
Ordine digestas cogebant: æraq; cunctis
Ipsius ante oculos Regis pensare iubebant.
Principibus verò gentis, primisq; cohortum
Cum vexilliferis largiri ditia dona.
Armaq; præterea partiri in vulgus inerme
Loricæ, Clipeos, arcus, grandiasq; pharetras.
Pilaq; longa viris, hastas, durasq; bipennes.
Primus Ioiades claro de sanguine Iudæ
Bannaias ortus dextra fortissimus Heros
Armatas ducit sexdenas ære cateruas,
Aunothiairi totidem quas oppida regni
Missere Argobie quondam Bassanidis ora:
Vnde Gigas Moysi claua sublatus Ogiges.
Ac sexaginta deletæ funditus vrbes:

Dauidiados Lib. IIII.

66

Quas Ammoræi soboles tenuere Gigantum.
Arua Manassæis concessa fuere colenda
Ante datas tribubus sortes, quia pingua cultu
Ac pecori illorum fuerant aptissima pastu.
Agmina conspicuus sumptis præcedit in armis
Gentis Iairus princeps haud degener eius
Nomen aui referens, acies qui præuius omnes
Sub Duce Magnanimo Isacidum traduxit Iesu
Ultra Iordanis plenissima ab imbre fluenta.
Promissam in terram tum lacte ac melle fluentem.
In medio legionis erat Machir agmina cogens.
Consilioq; potens extrema phadassur agebat.
Robore sed præstans gnatus viridiq; iuuenta
Gamaliel ardens imitari facta potentis
Bannaias, docto quæ sepe parentis ab cre
Audierat, comitatus eum vexilla ferebat.
In quibus acta Ducis memoratu digna notarat.
Insignita trium nam corpora caesa leonum
Niliacumq; virum, membris, ac mole Gigantem
Cernere erat: virga iuuenis quem fortis & audax
Armatum appetit, prop. ij; prostravit & armis.
Proximus, hunc iuxta cognato sanguine phares
Æmulus eiusdem virtutis, & artis ab alta
Sexcentos pedites secum deduxerat Edra,
At reliquos (numerus legionis vt integer esset)
Semiruta Asterote ac Nebo vix traxerat Aphis.
Monte sub hoc Nebo phogorea in valle latere

Bartholomæi Bottæ.

Fama fuit mosen, post quã de vertice phasga
 Contemplatus humum tribuendam sortibus æquis,
 Isacidum populo, quia contradixerat ore.
 Ambiguo incertus saxi stagnantis ad undam.
 Nec minor Elleanar patrueli sanguine Regi
 Proximus, atq; fide, Galadinam ambiuerat omnem
 Gazarcos fines, Aroerem, Arnonis & arua
 Punguia torrentis, quibus insedisse Iacobum
 Isacidam fama est: & ibi luctarier ausum
 Aduersus pugilem delapsum ex æthere summo:
 Atq; Israelem mutato nomine dictum
 Inde ferunt. oculis hominum & imagine tecti
 Viderit ora Dei, steterit luctator & acer.
 Traxerat hisce locis duo millia lecta virorum:
 Quos duo Gade sati, prudens saphar, atq; Ioelles
 Ambo signiferi ducebant partibus æquis.
 Additur his princeps veniens Esebone Michael
 Seonij quondam Regis, qui viribus impar
 Corpore a molis grandi sed robore fretus
 Ac numero ingentis populi stetit agmina contra
 Isacidum, prohibere uolens ne finibus arctis
 Ad promissa sibi transirent cœlitus arua.
 Verum inuito gradi conflictu cœsus & ipse
 Omni cum populo maiori limite fines
 Imperio amisso terræ superauxit eorum.
 Mille viros fortes montanis vrhibus heros
 Traxerat ore potens, armis & sanguine clarus,
 Quingen

Dauidados Lib. IIII.

67

Quingentos Eseb one satns, natalibus omnes
 Nobilibus claros, armis habituq; decoros.
 Quingentos simul ex Maspha, Bethani, atq; Ramoth
 Vallis erat Betharan iuxta, Bethnera, sochonq;
 Vnde Zias, Heber, & Sebeas, & Ioris, Iachan,
 Atq; Michaeli Mosolas sanguine iunctus,
 Quingentos pedites, traxere, Equitesq; ducentos
 Lucentes in equis, iactantes casside cristas.
 Hastis armatos omnes, claua, atq; securi.
 At Rubene sati duro gens aspera bello
 Ismaelitas soliti contendere contra
 Quiq; vagos nuper Gadarenos auspice cœli
 Et terræ domino, quem suplice voce vocarant,
 Ipso in conflictu, casos stranere per arua.
 Tum quoq; in auxilio Regis Sammas, Ararisq;
 Ductores patri, venire ad certa parati
 Prælia: traxerunt & debita munera Regi.
 Ingentis prædæ partem: imprimisq; Bidentum
 Mille greges: & taurorum iuga mille: Boumq;
 Millia viginti fœtarum: armentaqs mille
 Tam iumentorum, quã quæ pascuntur in altis
 Saltibus: ac syluæ celsis in collibus errant.
 Quiq; ferunt dorso viginti millia pando
 Annonamq; simul, positis qua miles in armis
 Victitet, vt duro valeat superesse labori.
 Millia lecta virum numero bisseua fuere
 Rubenitarum: longam latamq; phalangem

Bartholomæi Bottæ.

Cingebant equites bis mille, per ardua saxa
 Et per inaccessas soliti transcurrere rupes .
 Quos ut conspicuis fulgentes vidit in armis
 Rex hilari demum vultu facieq; serena
 Spes animo letas, grauium finem atq; malorum
 Concipiens, canum super vnamquãq; cohortem
 Indigenam Bersellaum rogitabat, & vnde
 Ascripti, & quaquisq; tribu exoriundus adesset.
 Nomina clara Ducum, vexilliferumq; volebat
 Cumq; suis Hecatontarchas audire tribunis .
 Belliger at senior qui dudum nouerat omnes,
 Cunctorum expertus vires, animosq; virorum,
 Vt qui præteritis fuerat supremus eorum
 In bellis Ductor : sed nunc tardante senecta
 Cesserat istud onus Sammæ, fratriq; ferendum .
 Non tamen exierant animo quæcunq; locorum
 Nomina ; montanas vrbes & flumina norat,
 Oppida cum vicis, castellaq; fortia cuncta,
 Aequoreos campos, valles, viridantia prata,
 Vltra quæ fuerant Iordanis amena fluentia,
 In sortem data dimidia, tribubusq; duabus
 Ter Mosen olim ductorem gentis auita .
 Ille (viden) geminæ surgunt cui casside cristæ
 Bersellaus (ait) Phalleus est frater Enoch,
 Quem torrens Arnon rapidis inuoluerat vndis :
 Dum ripa infestos nimis (heu) properaret ad hostes.
 Et quoniam frater fratrem (quæ gratia rara est)

Vnanimem

Dauidiados Lib. IIII

68

Vnanimem phalleus viuentem pectore toto
 Militiæ atq; domi dilexerat : ecce duorum
 Vertice nunc etiam gerit hæc insignia solus.
 Hic mediam vallem ripa torrentis adusq;
 Dum venias Medabam, latæ camposq; patentes
 Possidet, ac sebaman, montemq; Balemona, Balmen .
 Cumq; Dibone, Golam, Cedimoiba, Baalmona, Nabem.
 Inde viros belli expertos tria millia ducit
 Scutatos omnes, geminis hastilibus omnes
 Instructos : procul ijs pertentant prælia primæ
 Audaces : structas iaculis turbare cohortes
 Nituntur, gladij : turbatos deinde trucidant.
 Ductores equitum, quiq; horum signa sequuntur,
 Sunt alij fratres, Esromas præpes, & acri
 Pectore Carmeus dextra, duo fulgura belli,
 Aspice concordēs vt eunt (mirabile dictu)
 Nunc armis iisdem, paribusq; insignibus ambo.
 Concordes & erunt dumtaxat tempore belli .
 Ast vbi tu victor tumidos prostraueris hostes,
 Militia missi (vt semper) de finibus arctis,
 Aut super exuuijs hostilibus acriter ambo
 Inter se se animis exercebuntur amaris .
 Ipse modum inueniam mihi quo discordia concors
 Rex ait, hæc finem post pugnam prorsus habebit.
 Finibus amborum seiunctis, amne sequestro.
 Nam terra Esromas princeps remanebit auita :
 Vltra Iordanem Carmeus dominabitur vrbi,

I 4

Bartholomæi Bottæ.

*Quam dono accipiet parto post bella triumpho .
 Sed mihi tu dicas, quo pacto ex finibus arctis
 Tam multos equites catba fractos tempore paruo
 Collectos secum traxerunt ? namq; ducentos.
 Hinc atq; hinc video amborum vexilla sequentes.
 Inclyta fama virum, bellis & fortia facta
 Fræteritis (senior respondit) mutua pugna,
 Altaq; nobilitas generis trahit vndiq; multos.
 Et tua causa potens o Rex ; ciet vndiq; fortes.
 Sunt memores nostri meritorum deinde tuorum,
 Seruitio erepti nam libertate fruuntur.
 Tu Syrios semel atq; iterum de finibus istis
 Ire coegisti : Tu Arabas dare terga fugaces
 Perpetuos hostes nobis : a fronte molestos.
 Primus Idumæos domuisti . deinde subactos
 Iussisti imperio procerum parere tuorum .
 Non igitur mirum, populi si quosq; paratos,
 Inuenere Duces, confestim sponte secuti .
 Ut famularentur tibi Rex, armisq; iuuarent.
 Nec sola selca aut solo Cariathe relicta,
 Quæ duo cum paucis castellis oppida fraeres
 Sub ditione tenent patria, altercantur & inde.
 Quin plures Aroere situ torrentis in ima
 Arnonis ripa : plures Esebone, vel Edra :
 Erondosa nec non venere Eleale vocati .
 Hinc atq; hinc aliq; desertis saltribus agri
 Audito clangore tubæ accurrere frequentes.*

Dauidiados Lib. IIII.

69

*At qui sunt illi quos frondea ferta coronant ?
 Rex ait, atq; sudes nodosi stipitis armant ?
 Aspera quos misit (senior respondit) .Arymne
 Quæ syluis altis nocturna in lumina cedros
 Luce rebit : syluis occultaq; tela Dolones
 Abscisos ferro præfigit : & inde veruti
 Semper Arimenæi pedites in castra vocantur .
 Estq; Ioel horum Ductor Rubenius heros :
 Leuigenas cui mille dedit Bosor vltima regni
 Plena sacerdotum, ac mater communis Asyli
 Aspice samaiam duros qui Gaulide traxit
 Agricolas, nec non latis Bathalidos aenis .
 Fortibus hi tauris exercent pingua culta,
 Oderunt merces : pascuntur ab vbere glebæ.
 Aspera gens belli miscent agresibus arma
 Horrida pila domi curuis figuntur aratris :
 Ancipites lateri pendent cum falcibus enses
 Ab quoties dura sopito vomere terra
 Pila manu tristes stiuæ rapuere relicta,
 Finibus inq; ipsis de moio limite certant.
 Sanguineq; effuso dirimunt sine iudice litem.
 Nec minus adueniens spoliauit Agogus Abillam
 Milite deducto, vacauit & arua colonis .
 Consita vinetis regio, baccisq; redundat .
 Collibus apricis fuluum trahit vna colorem .
 Vallibus irriguis nimio prægramine prata
 Sæpius admittunt multo cum sanore falces .*

Bartholomæi Bottæ.

Pascua leta boum, pecudumq; videntur vbiq;
 Saltibus inq; feris armenta vagantur equorum,
 Terra ferax olei, frugumq; & lactis Abilla.
 Vnde fluunt riui passim mellisq; meriq;
 Vere nouo videas redolentia floribus arua,
 In quibus admixti ciues pastoribus errant,
 Inuisuntq; greges : paruis sua signa refigunt.
 Parte alia iuuenes, alia quoq; parte puellæ
 In viridante thoro voces ad sydera tollunt,
 Cantantes hymnos, antiquaq; carmina Mosis.
 Exercentur equis alij, nitidaq; palestra.
 Lis nulla inter eos, nisi quã fecere liquores
 Vitales parcis, paulo immoderatus hausit.
 Non tamen oderunt post mutua vulnera se se
 Expergiscences a uino : sed sale plagas
 Cum simul implerint, iterum conuiuia curant
 Mutua : quin etiam ridentes pocula sumunt.
 Inq; vicem immemores rixæ iam pace fruuntur,
 Rex (mirabar) ait, lapsantes ordine quosdam,
 Et titubata pedum vestigia figere cœno.
 His reor expedient bidui ieiunia vino
 Ne vexent alios, vnã vexentur & ipsi.
 Qui verò Iuuenes qui Bersellæ sequuntur?
 Tres simul, & triplices cristas in casside gestant?
 Signaq; tres aquilas forti sublata lacerto
 Sustentant : quantas prætendunt pectore vires?
 Zacharias, Iehiel, Azas, tria fortia bello

Bersellæus

Dauidados Lib. IIII. 70

Bersellæus ait, sunt corpora roboris equi.
 Bellica quos virtus eadem coniunxit in vnum.
 Præterito siquidem bello strauere subactos
 Tres Agarenorum Ductores : arnaq; eorum
 Exuiasq; omnes pariter traxere peremptis,
 Altaq; signiferis dempsere fugacibus acres.
 Hæc vexilla pares aquilas præfixa volantes.
 Oppida sunt illis vicina, Bealmaon. Aze,
 Gessaq; Zachariæ ; socioq; Ab. motha Baallis.
 Nam Iouis Idolum gens Ammoræa Baallem
 (Cuius erat cultu quondam delusa) vocabat.
 Tempore quo patres quondam Duce Mosc potiti
 Sunt bello his oris, deletis gentibus inde,
 Tempora licet iussi cultumq;, arasq; Baallis
 Perdidierint omnes flammis vltimicibus, vrbes
 Aequarintq; solo. lucis tamen intus amenis
 Falce pepercerunt facili, quibus indita primum
 Nomina velliquire quædam mansere Baallis.
 Quæ se se insinuasse recondita ad oppida dicunt.
 Aspice tres alios ceu fratres agmine iuncto,
 Tigridis vtiq; feræ tollant insignia nota.
 Hi duo desertis Cadibus venere duabus,
 Ex Cademotbe alius nobis propiore relicta.
 Namq; cades illas Micha possidet iste priores.
 Fons vbi iudicij est nostris maioribus ortus :
 Palmaq; virtutum promissa laboribus alta.
 Sunt ibi bisfeni muscoso margine fontes,

Bartholomæi Bottæ .

Vnde fluunt riuī totidem, quibus optima tellus
 Imbre velut madefacta nouo (mirabile dictū)
 Sex alit in Gyrum duodenas vberē fructū
 Palmarum plantas : vbi vasta fessus heremo
 Isacidum populus dulci remoratus in vmbra est.
 Bernæas mediasq; cades regit iste Berra,
 Quem medium cernis superantem vertice toto.
 Prominet his cadibus rupes exesa sub alto
 Vertice saxosi montis, quam legifer olim
 Dux populi Moses virga percussit & inde
 Dulcis aquæ riuī manarunt fluminis instar :
 Tempore qui multo populū quacunq; secuti
 Varticibus varijs castris sitientibus vndam
 Sponte ministrarunt : gregibusq; salubria fessis,
 Pocula nunc etiam saxo stagnare videntur.
 Nec procul inde Ducum magnæ stant ossa sororis
 Condita sarcophago docuit quæ psalteria matres
 Concinnere Hebræas sumpto noua carmina sistro.
 Ex cademothe Balas hic Ductor tertius exit.
 Miserat vnde procul Sæonis ad horrida regna
 Legatos Moses . Liber confinibus eius
 Transitus vt fieret populo cananæa petenti
 Ultra Iordanem fatis sibi debita regna.
 Attamen ille ferox spolijs & tractus opimis
 Nil sibi permetues raptis ruit obuius armis.
 Ceu lupus ore inhians exerto ad ouilia plena.
 At cum principibus Madianis, Sure, Recene,
 Cumq;

Dauidiados Lib. IIII.

71

Cumq; Vre Eueo, & Rebea du storibus alti
 Nominis, in celsa occubuit percussus Iasa.
 Nec consultorem nequam cacodæmonis aræ
 Ariolum Balaam iuuere : sed occidit ipse
 Cum reliquis ducibus, populiq; exercitus ingens.
 Vnde cruore ferax facta est, & pinguis Iasa,
 Arida quæ fuerat tellus inarabilis ante :
 Inde iracundos etiam (si credere dignum est)
 Pugnacesq; viros produxit Iasia tellus,
 Sanguine gaudentes hostili : nulla nec ante
 Tela manu gestare, humeris aptare vel arma
 Ante volunt, casum lucta quæ cominus hostem
 Perdiderint tuum aut pugnis, morsuue remansum .
 Eminus aut ictum funda, celerinè sagitta.
 Namq; arcu pueri accinguntur, & arbore celsa
 Deijcere appen iam sucuere parentibus escam,
 Respice quingentos illos iam feruere bili
 Colla tumescentes, exertaq; brachia clausis
 Vt tollant pugnis, ac spumas dentibus apri
 More vomunt, pugnamq; manu vel uoce laceessant ?
 Et nisi Dux Rechias maturus Iasius æuo
 Molliat his animos, acres, & temperet iras,
 Effera gens rapido turbassent castra tumultu .
 Carcare contigua petræ stagnantis Orebi
 Sex hi Ductores equitum venere volando
 Velitibus similes : quos agmina sena sequuntur
 Quadrupedum plantis talaria fixa putares .

Bartholomæi Bottæ .

Salmana , nam postquã Gedeon , fratresq; Zebeon
 Innumeris cinctos populis stratagemate miro
 Terruit , inq; vicem aritos deleuit . ad urbes
 Illorum vacuas , nostri accurrere parentes .
 Et quoniam armentis pernicious illa redundat ,
 Collibus intonsis regio vel saltibus agri ,
 Tempora post quãdam proles ex patribus illis
 Orta , laceffiri crebris incurfibus oram
 Latronum impatiens : ne raptam abducere prædam
 Rupibus atq; cauis , densa vel condere sylua
 Hi valeant : in equis cincti fulgentibus armis
 Noctẽ dieq; sedent : vt sint ad bella parati .
 Dum lituo specula signum det miles ab alta
 Pro statione vigil , moneatq; instare periculum :
 Ante fores vrbis campo exercentur aperto :
 Inq; vicem tentant duri præludia belli .
 Ciuilemq; cient acres sine sanguine pugnam .
 Vallibus interdum hinc atq; hinc conduntur in imis ,
 Vt medios perdant hostes sine more ruentes .
 Montibus at celsis Abari , venere vel Hermo
 Rechia , Hieremias , domitorq; Odoaus equorum ,
 Agmina qui claudunt summo & de vertice phasgæ
 Vnde ferunt olim molem instar montis aquarum
 Iordanis visam retro properantis ad . Arca
 Introitum sacre , maiorum exercitus ingens
 Nostrorum , donec promissa intraret ad arua
 Nos quoq; terdenas equitum turmas : peditumq;
 Millia

Dauidiados . Lib. I I I I .

72

Millia sena damus , quos proxima seruat Iabes ,
 Ne tibi sint oneri : Dux horum filius extat
 Hic meus : & seræ mea pignora cara senectæ .
 Vix ea fatus erat senior , cum nuncius ecce
 Ingreditur ripa veniens Iordanis ab ima :
 Qui pedites , equitesq; , nouos transire fluenta
 Diceret : incertumq; sibi , auxilione uenirent ,
 Hostilinẽ animo properarent ad vada tanti
 Præripienda annis , totis legionibus esset
 Transitus vt deinceps liber venientibus ampli
 Finibus a cunctis regni , quas cogit Amasas .
 Rex animo iubet esse bono , mittiq; timorem .
 Nam sibi promissam diuinitus asserit esse
 E celo palmam , ripas custode tueri
 Fluminis incassum tam longi , tamq; retorti .
 Hostiles nec adhuc legiones esse coactas
 Scire procul dubio , properasse nec annis ad alueum
 Si vada transferint quidam velocius astu ,
 Auxilio venisse : ac subterfugisse Tyranni
 Imperium , potius quã ut primi prælia tentent ,
 Insidiasue animis versent hostilibus vllas .
 Sic aliàs memorat venisse (Tyrannide sæui
 Dum premeretur adhuc soceri) de finibus vltro
 Omnibus Isacidum præcinctos fortibus armis ,
 Robore præclaros : quibus adiutoribus omnes
 Exilij ærummas tulerit : superarit & hostem .
 Dum loqueretur adhuc , portis bipatentibus intrant

Triginta turmæ procerum : quibus aula patebat
 Regia : dum solio Rex ipse sederet in auréo.
 Militiæ princeps dudum præmissus Iobas
 Oppida Iordanî, qui proxima milite multo
 Obuius implerat, socios agnouit & omnes
 Iusserat admitti, Davidis vt ora viderent,
 Exiguum agmen erat, sed bello viuida virtus.
 Nullus eis certus Ductor : sed quisq; tribunus
 Et Dux extiterat, bellandiq; arte peritus.
 Benniamidæ imprimis pugnatia corda feroces
 Sæ se ostentabant, palmas oculosq; leuantes.
 Ex Gabæa Saulis, summo quæ uertice saxi
 Condita sæpe alias infra despexerat vrbes.
 Semmeadæ fratres Geminæ stirpe creati
 Primi transibant Abiczer, & acer Ioas
 Præcipites manibus, animisq; audacibus ambo.
 Triginta socios cognati sanguinis omnes
 Isdem animis, paribusq; armis, habituq; trahabant.
 Sanguineis ibant oculis, ac pectore & ore.
 Aspectu ex ipso Gabæotas dixeris esse.
 Illorum proles haud inficianda parentum.
 Qui dextra leuæq; manu librare potentes
 Saxa vel e fundis, duro vel spicula cornu
 In metam certam, secuissent acere crinem.
 Sed nimis in facinus proni, nam tempore quodam
 Cum surrexissent in eos populiq; tribusq;
 Vltiores scelerum fratres, exercitus ingens.

Sunt

Sunt ausi illatum Gabæotæ sumere bellum:
 Vt contemptores hominum, superumq; parentis.
 Vrbe nec obsessi, campo sed prorfus aperto
 Sunt ausi conferre manum, & discernere ferro
 Millia (vix credas) viginti quinque virorum
 Benniamidæ stirpis, reliquum genus omne Iacobî
 Sexdecies superans, causaq; potentius æqua,
 Aggressi semel atq; iterum feruentibus armis
 In turpem uertere fugam : strauere furentes
 Millia viginti, primo, totidemq; secundo
 Congressu, retro cedentes vsq; secuti.
 Nec prius a tanta cessarunt cade suorum,
 Quam super adueniens pugnam nox atra diremit.
 At scelerum vindex precibus lacrymisq; piorum
 Pacatus tandem, tela impia vertit in ipsos.
 Conflitu siquidem terno cessere pauentes,
 Et prope deleti sunt omnes vrbe recisa :
 Sexcenti tantum superarunt alta petentes
 Pernici cursu Remmonis saxa iugosi :
 Ne tamen omnino tribus hæc excisa iaceret.
 Indultum est illis, & patria reddita tellus.
 Inde ferox, durumq; genus nihilominus exstat
 Benniamidû ex Gabæa, sitibundû & sanguine semper.
 Quatuor ast alii, Iasiel : phalletus & ardens,
 Ambo Asmothæi . prudens cum fratre Barechas,
 Sunt equidem magnis animis ac pectore forti,
 Robore corporeo validi dextraq; potentes :

K

Moribus at mites, pulchra & grauitate decori,
 Consijs astuq; valent, cum tendere oportet.
 Hostibus insidias, dubia uel fallere techna.
 Ductor & hostilis norunt quam præparet escam
 Precipiti turmæ: quæ tendat retia fallax.
 Spem prædæ obiciens subitum simulando pauorem.
 Eloquioq; valent iuuenum pacare furores,
 Militis infesti, & rapidos sedare tumultus.
 Atq; insurgentis turbæ compestere fluctus.
 Nec mirum: a teneris hi sacra lege fuerunt
 Imbuti: votis & respondere parentum.
 Proxima nam Solymis mores de fontibus hausit
 Leuigenum, vatumq; parens Anathota probatos.
 His natale solum fuit hæc Anathota parensq;
 Flaminibus tractanda dedit pro tempore sacra.
 Horrida pro patria, pro rege ad bella remisit.
 Sic Moses olim bellator, & ipse sacerdos,
 Pro populo quandoq; gemens orabat ad aram,
 Pocula rite sacri dum ferret plena cruoris.
 Nec minus ipse manu sumptis iuuenilibus armis
 Terribiles visu læto dedit ense Gigantes:
 Ense Ammoræos Reges pro tempore strauit:
 Ense Moabitas, Ammonitasq; feroces
 Sustulit: atq; suos diuina adiussa rebelles
 Israelitas gladio quandoq; feriri.
 Interdum & flammis exuri iussit acerbis.
 Obrueret & duris quosdam factis impete saxis.

Eius

Eius & imperio viuos. Abirona Darhanq;
 Sorbuit infernus subito telluris hyatu.
 Talis erat Phinees superi zelator honoris
 In contemptorem Zambrim pugione cruento.
 Talis erat Samuel impingucm armatus Agagum.
 Nil igitur mirum: missis pro tempore sacris
 Si successores maiorum exempla secuti
 Pro Rege, ac patria nec non pro legibus ipsis
 Pestiferum in natum sunt ausi tela mouere.
 Magnus amor Regis, pietasq; probata bonorum,
 Ex Gabaone viros solymis (quæ proxima) traxit.
 Sammaias quorum princeps fortissimus vnus
 Inter triginta, superat quoq; robore cunctos.
 Terdeni Heroes Dauidi namq; suæ
 Magnanimi, fortes, experti, grandia facta
 Qui variis omnes bellis gesserat, nec vlllo
 Dedecore aspersi famam super astra tulere.
 Sammaios horum primus maioribus ausis
 Enumerabatur celsæ Gabaonis alumnus.
 Duxerat hic patria præclari nominis vrbe
 Haud sibi dissimiles socios: qui præmia summa
 Virtutis varias olim meruere coronas,
 Nec timuere modo vicini dira Tyranni
 Arma: quibus multos opprefferat ante viriles.
 Quominus antiqui Dauidica castra petentes
 Agglomerarentur lateri Ductoris: honores
 Auspice quo fuerant & publica munera adepti.

K a

Bartholomæi Bottæ.

*Ac libertatem diuino munere nacti.
 Nam Gabaonæi gens olim asperrima bello
 Et genus antiquum Canaæ, formidine quadam
 Insolita ducti, Naxæi robur Iesu
 Collatum e celo præclaræ lumine mentis
 Cum perspexissent : cui nulla resistere posset
 Vis humana viro nec celsa potentia regum.
 Proxima causa metus Hiericuntis visa ruina
 Mœnia strata solo muro septemplete fulta,
 Aggeribus totidem, & totidem circumdata fossis.
 Tormento belli nullo permota: nec vlllo
 Ariete concussa : aut cuneis effossa, tubarum
 Terribili at sonitu solo, populiq; boatu
 A fundamentis ruerant : dederantq; patentem
 Hostibus ingressum, celo terraq; fauente.
 Atq; creatori parentibus omnibus alto
 Fluctibus æquoreis, fluuiorum cursibus, alma
 Motibus & terræ, flammis, ac flatibus Euri.
 Vt promissa sibi gens sancta capefferet arua.
 Additus his etiam fuerat nouus vrbis Aynæ
 Excidio terror ferro flammisq; voratæ.
 Comparis ergo metu casus, similisq; ruina,
 Ac vicinorum facti discrimine cauti,
 Consuluerè sibi Gabonitæ, atq; dolosè
 Quod ui nec precio poterant, precibus uè tenere:
 Arte extorserunt mira : distantia missis
 Mœnia legatis pacem veniamq; petentes*

Finxerunt

Dauidiados Lib. IIII.

75

*Finxerunt : longe quoq; trita veste dederunt
 Signa viæ, multo pannos & puluere sparsi.
 Arida quin etiam frugum prætere dextra
 Crustula sunt visi, quæ mane recentia furno
 Cum procul ex posita patria egrederentur auita
 Sumpsisse ex clibano simulabant: oraq; anhelò
 Vix poterant aperire sono pallentia fessi:
 Membraq; siccabant sudore fluentia grandi,
 Fas fuit ætutum perituram, & funditus urbem
 His seruare dolis : vitamq; pacificier astu,
 Nulla aliunde salus: nec spes opis vlla dabatur.
 Credidit his signis natura mitis Iesus,
 Credidit his simplex procerum chorus : atq; dederunt.
 Fœdera pacis eis, ac munera missa tulerunt.
 Verum vbi progressi sunt paulo longius : ecce
 Apparent vrbis mentitæ mœnia celsæ.
 Calliditas patefacta virum, turbataq; castra
 In proceres, ipsumq; Ducem : res cognita durum
 Commouit populum : scuitq; ignobile vulgus.
 Seditio exoritur : vox hæc est omnibus vna.
 Nulli intra fines terræ fatalis alumno
 Parcendum : nulli Cananæo posse licere
 Secum habitare : dolis extorta; fœdera clamant.
 Nulli inconsulto superum rectorè fauere.
 Magnates populi contra grauioribus instant
 Vrgeri stimulis : concessaq; fœdera pacis
 Quacumq; ex causa penitus seruanda, reclamant,*

K 3

Bartholomæi Bottæ.

*Jurisjurandi præserim robore firma .
 Cum nulli promissa fides solvenda, vel hosti .
 Hoc velit ipse Deus : velit hoc natura per ipsum
 Inscita pectoribus nostris : sancita per omnes
 Lex iubet id gentes : quas latus continet orbis .
 Omnis religio docet hoc : veteresq; parentes
 Exemplis monuere suis, ut frædera pacis
 Pacta fide media franguntur tempore nullo .
 Ne tamen improbitas quæ nos (impune) sefellit
 Transeat hostilis, remanereue possit inulta :
 Fraus miseranda virum, quam non inimica nocendi
 Mens auida instruxit studio insidiata doloso,
 Sed metus excussit mortis, certæq; ruina,
 Ima per ossa paucor gelido sub pectere currens,
 Excidium, & duris vrgens in rebus egestas .
 Nunc equidem vita potiantur munere nostro,
 Sustineant verò commentæ fraudis inertes
 Seruitio pœnas : ara populoq; ministrent
 E fluuijs lymphas, e syluis ligna calones .
 Hac misera steterant sub conditione granati
 Hi Gabaonæi tercentum atq; amplius annos .
 Demum etiam grauius Saul oppresserat illos,
 Sub specie ficta quasi religionis auita .
 Obijciens genus, ac nomen, fraudemq; remissam,
 Informi dederat multorum corpora leto .
 Haud fas esse ferens fatali uiuere terra
 Hos alienigenas Chanaanæ stirpe creatos .*

Verum

Dauidiadus Lib. IIII

76

*Verum sammaie primi Ductoris eorum
 Virtutem atq; fidem miratus, & ardua facta,
 Multaq; Dauides illorum aptissima bello
 Corpora prospiciens, animosq; in pectore fortes,
 Seruicij discussit onus cernicibus altis :
 Libertatis eos omnes dignatus honore .
 Astringi nec enim passus quos libera virtus
 Segnicie eruerat patria, turpiq; pauore,
 Corda quoq; ingenuos iamdudum libera mores
 Imbuerat : mentemq; animis ciuilibus altam .
 Ergo pro vita, pro libertate recepta,
 Trans flumium petiere citi Dauidica castra :
 Nam bene apud memores pulchri stat gratia facti .
 Post Gabaonitas paribus Rex vidit in armis
 Bis geminos fratres ijsdemq; parentibus ortos,
 Hieremiam similem Iezeli pectore & ore,
 Ut vix ex oculis tenui discrimine possent
 Agnosci : proprio vel nomine quisq; vocari .
 Ab quoties ipsi sæpe errauere parentes,
 Vni dum vellent, alii quandoq; inbebant .
 At Iezabadas habitu facieq; Ioannem
 Dum starent in equis poterat persepe referre:
 Sed pedes ire parans confertos (ut fit) in hostes,
 Interdum gressu discernebatur ab illo .
 Nam poterat cinctis præcurrere concitus armis
 Ille : sed a teneris accepto vulnere tardus,
 Dum puer in socios lusu exarsisset in iram .*

K 4

Bartholomæi Bottæ.

Gadaream turrim superantem culmine nubes
 Quatuor hi fratres caesis custodibus arcis
 Dauidis iussu dum versarentur in aula,
 De manibus seui tandem excussere latronis.
 Qui mercatores summa speculatus ab arce,
 Exulibus famulis spoliari sæpe iubebat.
 At gemini fratres opulenti munere Regis
 Acceptis aruis quæ circumquaque colebant.
 Quosq; viatores purgatis vndiq; syluis
 Ire redire viam rerum discrimine nullo.
 Incolumes semper noctuq; dieq; sinebant.
 Hoc vno iustum sunt ausi offendere regem:
 Quod syluis tecti rebantur posse latere,
 Insidias siquidem incautis quandoq; puellis
 Tendere sunt ausi iuuenes, ausoq; potiti,
 Rex vnde iratus procul esse iubebat ab aula,
 Comminitans grauiora reis propiore querella.
 Fortasse hoc vitium regioni ascripseris illi:
 Vt proni in venerem iuuenes (licet) inconcessam
 Absq; intellectu quasi sint iumenta, ferantur.
 Hanc etenim constat prisco Rubene fuisse
 Incestu turpi pollutam antiquitus oram.
 Cum pater hanc iuxta turrim Gadareæ Iacobus
 Duceret externas tamquam peregrinus in oras,
 E syria vxores, natos, armenta gregesq;.
 Pascua leta videns aptissima tempore verno,
 Pastorum in morem cuneis tentoria longis

Fixit

Dauidiados Lib. IIII.

77

Fixit ibi & caulas pecori : custodibus autem
 Culmine congesto paleis magalia fecit.
 Saltibus in variis errantes dumq; Iacobus
 Prosequeretur oues : metuens ne deuia quæq;
 Esca lupis fieret, victu vel turpibus vrsis.
 Proximus ecce domi Ruben dum pasceret hedos
 Egressam nuper Ballam tentoria vidit
 Vxorem patriam vultuq; habituq; decoram:
 Quæ matrum in morem Lymphas e fonte petebat.
 Nil metuensq; mali inter eundum fraga legebat.
 Concupiit visam iuuenis, furiisq; subactus
 In solius subito rapuit tenuitq; nouercam,
 Multa reluctantem facinusq; piabile nullis
 Horrentem sacris, tandem violentior ipse
 Præualuit : blandis deliniuitq; subactam.
 Furtiuum præcibus patrem vt celaret amorem.
 Nec tamen id sceleris misera reticente nouerca
 Peruigilem potuit genitorem vtcunq; latere.
 Sed iuuenile dolens factum, nolensq; pudorem
 Polluti thalami externas vulgare per oras,
 Tunc tacuit, pœnas serum sumpturus in eum.
 Nam moriens regni priuauit honore futuri :
 Ac vetuit sacra redimiri tempora mitra
 Exiguam & prolem lapsuram vt fluminis vndam
 Prædixit sceleri pœna hæc condigna nephando.
 Obsuit heu quantum ? patrium temerasse cubile?
 Nec minus in facinus lapsi læsere potentis

Bartholomæi Bottæ.

Hi iuuenes animum Regis: prudentius autem
 Consulere sibi, quã Ruben: namq; timentes
 Inde graues pœnas abutunt aliquando luendas:
 Obsequio Regem natura vincere mitem
 Decreuere: ideoq; citi venere trahentes
 Quatuor auxilio turmas e rupibus altis,
 Instructas armis, setoso & pectore firmas,
 Proxima tergemini fratres qui lata colebant
 Arua, sequebantur vestigia penè terentes,
 Inseni, studio simili, sed dispare causa.
 Corpore luccius paruo, sed pectore magnus,
 Cum Hierimunthe graui, qui ardentès temperat iras,
 Atq; Baaleias cum fratre Corace ruebant,
 Ardentes animis necnon grauiore loquella.
 Moleq; corporea fuerant qui penè Gigantes
 Stupis Araphæ fortasse ex semine nati.
 Sammarias acer, Saphatheias atq; bilinguis.
 Sex simul hi senas ducebant ære cateruas
 Instructas fuluo, pharetris arcuq; sonanti.
 Hi vitatarum fratres probra saua sororum
 Gadareã in sylua cum dura mente tulissent:
 Proposita dudum coram æquo Regè querella.
 Dignam exposcebant vindictam: at criminis huius
 Autores, facinus sylvarum tegmine tuti
 Inficiabantur: causabanturq; latrones.
 Et quoniam Regis titubante examine liiræ
 Iudicium pendebat adhuc: accendere in iram

Hi co-

Dauididos Lib. I III.

78

Hi conabantur: contra mollire furorem
 Tendebant illi, blandum & captare fauorem.
 Sic par auxilium tam dispar causa citabat,
 Helcana cum sociis patriæ conciuibus exul
 Obscuro Careime loco stagnante palude
 Adueniens comites paucos e paupere terra
 Sub spe polliciti ducebat egenus & ipse.
 Hic Samnele satius fuerat Ramathæius heros
 Nomen aui referens, difugerat atq; Tyrannum
 Insectaturum quos norat patris amicos.
 Hunc etenim genitor Samuel Dauidis amicus
 Præsciis & regni, fugienti adiecerat illi
 Crudelis Sauli metuens feralia facta:
 Ne veluti vates Nobæos percitus ira
 Propter Dauidem gladio consumpserat omnes:
 Sicq; suam stirpem (uiuens quia sauerat illi)
 Deleuet postquam superum cecisset ab oris.
 Cum vidisset eum procul, & nouisset ab arce
 Antiqui exilii socium, sanctiq; parentis
 Progeniem claram, & qui portis federat olim.
 Dum præfecturæ regni gauderet honore.
 Nunc & inexplata comitatum incedere turma.
 Vixq; habituq; tenui mœstum vetera arma regentem.
 Sistere Dauides iussit miseratus egenum.
 Atq; illum lachrymis sic est affatus obortis.
 Et quis erit finis nostri exilii atq; laborum
 Tantorum? ecce iterum miseros fortuna fatigat,

Emula quæsitæ multo sudore quietis :
 Sperandum tamen est, finem quandoq; futurum
 Casibus his nostris : nam qui grauioribus olim
 Nos Deus eripuit iuuenes miseratus egenos,
 Sicq; grauescentis nostri miserebitur æui,
 Hæc fatus socium conscendere iussit in arcem.
 Numeribusq; datis in opem est solatus amicum.
 Ioroadæ post hos sabadæi atq; Ioelles
 Dimissa Gedro pingui cum diuite turma
 Auxilium linguis, animis, opibusq; ferebant .
 Nam docti varias ineunte ætate loquellas
 Exploratores transmitti a Rege solebant.
 Sub mercatorum specie quascumq; per oras
 Oppida munitas vrbes belliq; paratus
 Sic ibi barbarico iussu fortasse coirent,
 Spectarent cauti : Regemq; ad certa vocarent :
 Vndiq; vt instanti veniens occurreret hosti .
 Ne procul expositæ tam largo limite regni
 Finibus extremis vrbes quaterentur : & ante
 Quam serò monitus certum trasmittere posset
 Subsidium, subitis deuastarentur ab armis .
 Contra, immunis Rex ipse instructus adesset
 Ex improviso castellis, vrbibus, atq;
 Collectis manibus, quæ paulatim arma pararent .
 Nunc autem armati mœstis venere dolentes
 Hi fratres animis : quòd dum nimis extera regna
 Sollicitis oculis scrutati ac mente fuissent :

Hoc intestinum minime aduertere parari
 Quod manus intulerat tam cauta domestica bellum .
 Pestis enim miseris infesta potentius vrget
 Nulla patres, quam filius atq; domesticus hostis .
 Quippe nec insensum, nisi sumpto vulnere vorunt .
 Sex quoq; Gadde sati, dextra leuaq; potentes
 Robore, sex turmas propria de gente trabebant .
 Selectos omnes, animis & viribus æquis .
 Magnanimo pænos superabant corda leones .
 Ocius & capreis omnes iuga montis obibant .
 Ardua : pallantes aquilis velocius hostes
 Insectabantur : confertas inq; phalanges
 Ense ferebantur rapido nil tela verentes,
 Tigridis in morem raptis dum forte catellis
 Sæuit in oppositam uenantum dente coronam
 Fulmineo laceratq; canes hominesq; cruenta
 Nil gladios metuens, lati aut venabula ferri .
 Bisseni post hos alii fortissimus Ezer
 Ante omnes ibat clipeo munitus & hasta .
 Abdia post illum pennatum hastile leuabat
 Cuspide præfixa crispum quod in æra vibrans
 Addebat sociis animos : terrebat & hostes .
 Tertius Eliabas lituoq; insignis & hasta .
 Namq; manu pugnas acuebat & ære canoro .
 Masmana quartus erat, vigilantia lumina celsa
 Fronte gerens, turma custos, pugnaq; magister .
 Hieremias quintus : sed in ordine sextus Ethais ,

Bartholomæi Bottæ.

Par tamen ad cursum celerem, vel ad arma mouenda.
Septimus est Eliel hominum superumq; parentem
Nominè non solum referens, sed pectore, & ore,
Namq; dei auspicio sua prælia cuncta gerebat.
Nec nisi pacato sacris precibusq; tonante
Emissis etiam votis in bella ruiisset.
Insuper ol latum diuina sorte Ioannem
Addiderat comitemq; sibi, sociumq; laborum:
Gratia magna Dei quoniam fulgebat in illo.
Nam super æthereo præcordia numine plenus
Euentus belli, tempusq; locumq; canebat.
Fataq; iam dudum prædixerat impia nati:
Egregiumq; patrem rediturum ad pristina sceptrat:
Nonus at Elzabodus se se coniunxerat illis,
Natura præceptis, nimia quòd feruidus ira
Instar torrentis sine more ruebat in hostes.
Sed velut opposita riparum aut aggeris alti
Mole premebatur diædis factisq; duorum.
In sua ne rueret damna: immaturaq; fata.
Insidiis vasfro vel ne caperetur ab hoste.
Naturam moresq; suos agnoscere cuiq;
Est operæ precium: seseq; adiungere iustis
Pacatisq; viris: irarunt fœdere certo
Contrahere, & laxas qui norint mittere habenas.
Hieremias alter celsa qui mente per omnes
Astrorum varios cursus pariterq; recursus
Sæpe ferebatur: rapidosq; per aera motus

Ventorum

Dauidados. Lib. IIII. 89

Ventorum: hinc norat data tempora rebus agendis.
Ab quoties Regem portu ne bella moueret
Classica, terruerat: leni licet æquora flatu
Sparsa viderentur puppes ac vela vocare:
Sæpe etiam contra nigra nimbis
Hostibus incantis hyemem metuentibus atram,
Consuluit Regi celeres dare classibus austros.
Atq; improuisis, passimq; vagantibus illis
Dum formidarent nihil: apparere repente.
Instructas acies portu demittere capto:
Ac somno oppressos, epulis vinoq; vacantes
Sternere: & abreptas casis custodibus vrbes
Cogere iussa pati, immisso aut popularier igne.
Vndecimus verò rudis ad cœlestia quæq;
Bachanæus erat, saducæumq; traherat
Doctorem ingenio pariter cum corpore crassum,
Saducæa quibus pinguis schola dicitur orta.
Hi duo postremi præstanti robore & armis
Arte quidem belli manibus pugnando valebant;
Accensis animis pro re, pro lege parati
Semper erant quæcunque pati, & pro Regis honore.
Non male suada fames illos, non turpis egestas
Bellicus aut sudor, non longo parta labore
Dura quies lecto retraherat ab auspice belli
Non cruor effosso terrebat pectore manans.
Horribilis cunctis nec mors inspecta mouebat.
Parere imperio Regis. fixumq; sedebat.

Bartholomæi Bottæ .

Immotumq; animis pulchram per vulnera mortem
 Oppetere . vt fugerent morbos inopemq; senectam.
 Verum immortalem nullam post fata putabant
 Esse animis vitam : scelerum qua sumeret vllas
 Exactor pœnas : vel redderet æquus honores
 Pro meritis dignos : parta, & sua premia palma.
 Quin curare Deum mortalia nostra negabant.
 Sed satis atq; super, dum cœli cardine summo
 Mole sedet magna si magnos torqueat axes.
 Sydereos cursus, cœlestem ac temperet orbem
 Rectorem superum minime inferiora decere.
 Sed neq; per celeres mortalia facta ministros
 Credebant hæc nostra regi : quia scilicet esse
 Inficiabantur : nec enim Deus indiget illis,
 Maximus, omnipotens, solus sua regna gubernans.
 Res hominum verò volui simul atq; reuolui
 Non fatis superum, quæ certa lege mouentur.
 Non fluxu astrorum, quæ metum semper ad vnam
 Vnumquodq; suam vario licet ordine currunt.
 Non casu ancipiti reputant, radiisue rotarum
 Fortune instabilis tolli, ruere atq; deorsum.
 Cuncta virum potius pro sensu & viribus ipsis
 Possè gubernari : sic voluere regna per orbem
 Magnanimos reges, summumq; ascendere culmen
 Imperii rentur : sic florida scēpra tenere.
 At cadere ignauos celsa de sede potentes,
 Cum sensu fuerint & viribus ante minuti.

Sic

Dauidados Lib. IIII. 81

Sic quoq; Dauidem regno cecidisse putabant,
 Mente alio versa quod non præuiderit astus
 Prudentis gnati, aut studia Achitofellis iniqui.
 Nunc ipso casu doctum, sensuq; recepto
 Posse per ignauos reparatis viribus hostes
 Tollere lapsa manu ualido sua scēpra lacerto .
 Quare alacres ambo properarunt agmine iuncti
 Cum reliquis Ducibus castra auxiliaribus armis
 Exbilarare suis, coramq; assistere Regi,
 Sicut & astiterant parua sicelechiide primi.
 Cum Saule extincto laxis Hebrona venire
 Propositum est signis, vbi scēpra capefcere regni
 Fas fuerat nec non cissei extinguere prolem.
 Nec minus ardentes fuerant hi Gadde creati
 Bisseni heroes tunc cum plenissima cursu
 Iordanis rapido superasse fluuenta feruntur
 Tempore quo multo nix plurima soluitur imbere
 Exuperat ripas, noto nec se capit aludo .
 Agmineq; aggressi populos orientis eodem
 Qui vada tentabant procul exegere minaces.
 Inque fugam versis secuere volantia crura.
 Nec prius ancipites gladios vagina recepit,
 Quam cesis passim cunctis spolia ampla tulere.
 Oppidaq; & villas & circumqua; iacentes
 Diripuerè vrbes cultoribus inde fugatis.
 Vnde inter primos fulgebat honoribus aula
 Hæc duodena cohors, nam quisq; receperat horum

L

Cingula digna sibi : nam primi præmia pili,
 Atq; tribunatus decorabat gloria quosdam,
 Proxima Iordani loca qui tenuere Manassæi,
 Quamquam sunt veriti profugo succurrere patri
 Aduersus gnatum, qui regni sceptrâ tenebat.
 Multarum assensu tribuum & popularibus auris.
 Non tamen Ilchediel, & cum Michæle Iosabas
 Officii memores, veterum memores & honorum
 Ac dulcis vita, qua functi tempore longo
 Post longum exilium ac multo discrimine plenum
 Dum Deus, & iusti Regis sine crimine mores,
 Moribus atq; ipsis conformia fata sinebant,
 Limitibus patriis se se tenuere : sed vna
 Cum Salathi atq; Heliu, Iosabathe, duobus & Ednis.
 Armati rapidum turma sectante per amnem
 Dissecuere viam : qua castris ocius essent
 Dauidis iuncti : & gratum prætereundum amorem
 Cum reliquis possent tanto in discrimine rerum.
 Quos tamen vt vidit Dauides altus ab arce,
 Leniter his dictis segnes causatus amicos
 Increpuit, quæ vos mora tam diuturna propinquos
 O proceres tenuit ? an non vrgere videntur
 Hi satis atq; super quibus angimur vndiq; nostri
 Tam duri casus ? at vestra videte pericla.
 Qui patrem insequitur, patriis num parcat amicis ?
 Vix ea fatus erat, cum cernit adesse ducentos
 Isachari de stirpe viros : qui fortibus armis

Accincti,

Accincti, quantum dextra pugnando valebant.
 Tantundem sensu poterant, linguaq; disert.
 Nam multo studio diuina lege periti
 Maiorum imbuerant etiam sine crimine mores.
 Censores igitur tribuum, iuuenumq; magistri
 Dispergebantur castris, turmasq; per omnes
 Sape locabantur, maiorum ut scita docerent
 Ignaras plebes : ductoribus ante subesse,
 Parere imperio : pro Rege effundere vitam,
 Tutari patriam, reuererier atq; parentes.
 Omnia dura pati pulchra virtutis amore,
 Collaq; seruiicio diuinæ subdere legis
 Paulatim assuecant ; vatum & responsa piorum
 Suspiciant, nec enim conficta humanitus illa :
 Bachantum in morem nec processere furentum,
 Diuinam vocem sed cælitus æthere missam,
 Cum populo sua iura daret de vertice Synæ
 Cunctorum omnipotens genitor (mirabile dictu)
 Humanæ hausserunt aures : nimioq; pauore
 Terribilis sonitus procul excessere subacti
 Isacide : mediumq; Ducem orauere : loquentis
 Esset vt interpret, præcepta capefferet ipse.
 Omnia : fas populo diuina faceffere iussa.
 Sicq; pii vates diuino numine quando
 Aflati æthereum intus concepere calorem,
 Non quæ sunt hominum, cælestia cuncta loquuntur.
 Nulli igitur fas est oracula temnere diuum.

Nec fore cuiquam impune, licet videatur inultum,
 Præsenti in vita forsan transire quibusdam.
 Namq; aderit tempus post sæcula longa futurum
 Cum minor hic flammis vlticibus ardeat orbis.
 Tunc, immortales animæ, mortalia dudum
 Corpora quæ fuerant, prorsus reparata resument.
 Iudicis æterni sistemus & ante tribunal:
 Fallere quem nullus poterit, nullusq; latere.
 Conditæ quæ dudum fuerant, manifesta patebunt.
 Pro meritis & quisq; suis vel premia læta
 Æternam accipiet requiem super æthera vectus.
 Vel luet æternas pœnas in tartara trusus.
 Talibus Isachari proles hæc inclyta, verbis
 Ceruices hominum duras mollire solebat.
 Ad legem cultumq; dei virtutis amore,
 His compeſcebat turbarum sæpe tumultus,
 Maiorum culpa quos contingebat oriri,
 Patrati sceleris vel suspitione maligna.
 Horum præcipui doctores quinque fuere
 Maximus ille Phares, Michael vocitatus & ante
 Vnde pharisei certissima secta coorti.
 Qui Saducæis epulonibus omnibus horis
 Digladiabantur: quos omnia ventris amore
 Atq; voluptatum exercere libidine cæca
 Dicebant & haris Epicuri victima digna
 Qui macerarentur, nimioq; abdomine tardos.
 Phylosophos habuit sapiens haud græcia tales.

Maxima

Maxima prudentes vllos nec Roma catones.
 Qualis in Hebræa fuit olim gente propago
 Isachari: coluit dum vera: nec ara secuta est.
 Auri sed postquam species pulcherrima visa est,
 Vnde Magistratus emerent, primasq; cathedras.
 Nomine seuncti solis contendere verbis
 Saducæorum turma didicere loquaces.
 Conueniunt vita, factis, ac moribus ipsis.
 Veraq; religio cessit, simulata subiit
 Inter eos probitas, quæ plurima crimina obumbrat,
 Vnde phariseos omnes hæc occupat vna
 Vana superstitio, qua Sabbata prisca tuentur.
 Sicq; male optato facta est schola discolor auro.
 Alter Obadias pugna, sandiq; peritus,
 Insignitus adhuc olea caducifer alba
 Optabat pacem populis: scelerataq; bella
 Execrabatur quæ norat iusta, fouebat.
 Inde Tholas, ozaq; sati Ieseia, Ioelles,
 Apparent Regi fama super æthera noti,
 Robore præcipui, sensu linguaq; potentes.
 Namq; Tholas studio dum multa reuoluit auaro,
 Annales veterum celeri dum mente recurrit,
 Optima quæq; legit: memori quæ pectore condat.
 Sic patrias imitatus apes quæ per inga dense
 Hermonii montis volitant, non omnia carpunt
 Arbute quæ rostro passim tetigere frequenti:
 Verum illos tantum solita decerpere flores,

L 3

Quos fore mellifluos gustu, vel odore probarunt.
 Ozeada verò naturæ munere fortes,
 Armati exercentur equis, sociosq; fatigant.
 Donec ad Hesperias fuerit sol proximus vndas.
 Vespere, adhuc madidi sudore, ac puluere sparsi
 Noctæ fere tota libris meditantur auitis:
 Quicquid & ore legunt taciti (si credere dignum est)
 Protinus accipiunt: memoriq; in mente reseruant.
 Hinc acres sensu: sed viribus inde, probati
 Evasere duces ad tempus vtrumq; parati,
 Bellorum & pacis: seu partas legibus vrbes
 Rex mandat regere: aut armis frenare superbas.
 His Ducibus, Turmis, legionibus atq; probatis
 Manaimes celsa Rex præmunitus in arce
 Nil metuens hostes ad bellum exire parabat.
 Innumeros quamuis iam nuncia fama referret
 Imperio gnati Solymis subiisse sub amplis.
 Norat enim palmam e cælo pendere petendam
 Ante quidem multis precibus, votisq; , sed inde
 Viribus heroum, magna & virtute parandam.
 Non hominum numero, aut vulgi clamore rebellis
 Imperat ergo Duces, primosq; heroas ad aulam
 Et qui venerunt externis nuper ab oris,
 Et quos diues alit sua Regia, voce cieri.
 Nec mora, conuenere citi ad prætoria Regis:
 Saruiade primi; castris præfectus Iobas,
 Qui Iehusæos vrbes prohibere volentes

Dauidi

Dauidi ingressum primus percussit, & inde
 Militiæ factus princeps, meruitq; Ducatum.
 Proximus a læua sumptis acerrimus armis
 Abbisais frater: & rapidos qui soles in hostes
 Tercentum numero nodosam comminus hastam
 Extulit, ac pauidos omnes exterruit audax.
 Fulmineoq; dehinc turbatos ense peremit.
 Iesbaus a dextra, quia plures vicerat hostes
 Impete sub simili paribus vadebat in armis.
 Nec ferus Asabel frater viuebat Iobæ
 Amplius: Abner enim versa confoderat hasta,
 Cum supra vires iuuenis tentasset eundem
 Belligerum fortemq; virum comprehendere cursu.
 Magnus at inde Ducum globus est ingressus in aulam
 Quos secum eductos variis ex finibus illi
 Collegere suis monitis cum milite forti.
 Parte alia medium multa stipante caterua
 Antiqui proceres aulæ, sociiq; laborum
 Introduxerunt Regem, solioq; locarunt.
 Confedere omnes stratis hinc inde tapetis
 Ordine quisq; suo. dextra, læuaq; potentes.
 Rex sibi bis geminos Heroas iussit adesse.
 Terribiles igitur vultu manibusq; minaces
 Protinus assistunt iussi, hinc Eleazarus ardens:
 Illinc bellipotens Semmas Agegius, hasta
 Fraxinea armati, ceu semper vterque solebat
 Hoc gestare decus magni memorabile facti.

L 4

Bartholomæi Bottæ .

Hastam primus enim Regi patruelis in hostes
 Allophylos solus populo fugiente leuauit:
 Hordea dum uellet medii tutarier agri.
 Cumq; ibi permultos dura strauisset in hasta
 Eduxit gladium rugiens atq; impete facto
 Confertos solus se se coniecit in hostes.
 Hinc atq; hinc vibrans ueluti Leo turgidus ira
 Mille viros leto dedit : instantesq; fugauit
 Cum Ducibus turmas iam deficiente lacerto
 Pondere prænimio, atq; cruore rigentibus armis.
 Vnde reuertentes focii spolia ampla tulerunt.
 Fecit idem semmas Aggæi filius audens
 Niliacæ lentis plenum ut defenderet agrum:
 Namq; Palestini rursus de valle gigantum
 Præruptam ad petram quæ urbem tutatur odollam,
 Concaua ubi saxis subsunt spelæa ferarum,
 Cum surrexiissent numerofo milite freti :
 Præsidioq; aduersus eos in vertice petræ
 Cum iam Rex staret speluncas agmine complens;
 Atq; fatigatus nimio sudore sitiret:
 Exclamauit : aquas si quis mihi porgeret haustas
 Fonte Bethlemítico quem castra aduersa tuentur?
 Tres simul heroes (nam se se adiunxerat illis
 Ieshaus Ammonides) confestim turbinis instar
 Erectis hastis medias fregere phalanges,
 Intrepidiq; lacu lymphas hausere profundo :
 Per medias acies iterum, atq; stupentibus ipsis
 Hostibus

Dauidados Lib. I I I I.

85

Hostibus audentes rediere, & pocula Regi
 Porrexere : Deo quas maluit omnipotenti
 Rex libare uirum sitiens quam haurire cruorem.
 Astitit hos iuxta custos iam Regis ab aure
 Bannaiæ fidus : quem tergora fulua leonum
 Induerant, manuum quoddam hæc monimenta suarum.
 Bannaiæ lateri duo uiuida pectora bello
 Semper adhærebant : quos gloria magna Gigantum .
 Stirpis Arabhææ casorum euexit ad aulam ;
 Sobochai Ausitides Zapham prostrauerat altum.
 Monstrum ingens Ionathas Regi patruelis & ipse
 Quod senos manibus digitos, pedibusq; tenebat,
 Viribus e celo stratum obtruncauerat auctis.
 Quinquaginta uiri fortes hos quinq; secuti
 Regem Asserubant ubicunque, ex more bipennes,
 Auratas soliti gestare insigne decoris.
 Bellica quos uirtus & fortia gesta leuarant
 Ordine magnanimos ad tanti culmen honoris .
 Inde Duces omnes peditum legionibus, altis
 Atq; equitum turmis ad bellica facta uocatis
 Præficiebantur : prætoriq; inde replebant.
 Urbibus asciti Rectores tempore in omni.
 Hac circumseptus procerumq; Ducumq; corona
 Rex animo gaudens omni formidine pulsa
 Exhilarat uultum sociis, faciemq; serenat .
 Porrecta inde manu folio sic infit ab alto.
 Hactenus o socii iusto mærore repletus

Hoc commune malum graue, communemq; dolorem
 Turpiter eiectus dolui : mecumq; gemiscens
 Improuisum animo nostrum hunc miseratus amaro
 Sum casum te facta gnati ambitione rebellis .
 Quæ latuit falsi sub proditione Giluntis .
 Iacturam regni multo cum sanguine parti
 Pertulimus grauiter, tantisq; laboribus aucti .
 Ac præfecturas meritorum insignia vestras
 Turbine tam subito dolui mea munera dempta
 Sed magis obstupui populorum ingrata meorum
 Pectora, peruersosq; animos caligine cæca .
 Tantorum oblitus ut meritorum, ita protinus omnes
 In me iurarint Regemq;, patremq; salutis
 Autorem, pulchræ libertatisq; datorem .
 Atq; ego visus eis fuerim culpabilis, esto .
 Est hominum peccare : quis insons vixerit vnumquam?
 Vnum crimen amor nostrum, & male suada voluptas .
 Infirmæ carnis, quæ animum pellegerat ægrum .
 Non tamen angaris miseras deglubere plebes
 (Vos estis testes) placuit mihi more Tyranni .
 Iudicia & nobis venalia nulla fuere .
 Nec fauor, aut odium nobis examine recto
 Iustitiæ libram torfit : nec spreuimus vlllos
 Clamores inopum : si quis compressera illos .
 Sacrilegæ uè manu superum maculauimus aras
 Cæde sacerdotum : nec sanctam exussimus urbem .
 Nec quemquam procerum solo liuore perosi

Pressimus

Pressimus exilio : quæ crimina cuncta Cieum
 Benniamidem patrasse patet : mecumq; tulistis
 Ex vobis multi sub eo discrimina mille,
 Noctes atq; dies horrenda per antra ferarum .
 Nec tamen iccirco quisquam popularibus armis
 Illum insectatus tentauit pellere regno .
 At mihi solius contractæ labis amore
 Fletibus abluta iam dudum, hostiliter omnes
 Inseni profugo feralia bellæ minantur ,
 Nec pepulisse satis solymorum sede sacrata ?
 Proh scelus arma parant (ut cernitis) vdiq; duri
 In nos censores : ut prorsus ab omnibus ampli
 Finibus expellant regni : quod sanguine partum
 Noctes atq; dies bellando, redegitur instar
 Imperii magni, quæ maxima gloria nostra est .
 Ergone tam segnes erimus, turpiq; pauore
 Contracti : ut dudum fortissima pectora bello
 Magnanimi proceres cedant imbellibus istis
 Plebibus ? assuetiq; armis duroq; labori
 Militæ, effugiant molles, in delitiisq;
 Nutritos . festis qui se exercere diebus
 Ad sonitum sistri patulæ sub tegmine ficus
 In leuibus thyasis soleant, vel pocula tantum
 Fronde coronatos prætere mutua suctos ?
 Pluraq; sint quamuis numeris sua millia nostris,
 Arte carere omnes, & inertia corpora nostis .
 Pugnandum clamore putant, ad sydera inanes

Bartholomæi Bottæ .

*Extollunt voces : verum cum ad fortia facta .
Ventum erit, ac proprio sua corpora sanguine tincta
Inspicient : pecudes vt mutæ proinus vltro
Terga dabunt : fugientq; necem minitantiâ tela
Præterea nobis vatum responsa piorum
De celo palmam pacato numine tandem
Fletibus his nostris (quæ sunt certissima) spondent.
Mane quoq; oranti, solito & psalteria plectro
Pangenti, lachrymis merentiaq; ora riganti,
Astittit ecce mihi summo vigil æthere missus ;
Tergere qui lachrymas, atq; hæc suspiria iussit
Comprimere : affariq; Duces, solaries omnes
Voce mea . super æther ei nam rector olympi
Qui mare, qui terras, excelsaq; sydera torquet
Quiq; dat imperia, ac adimit, qui temperat orbem,
Comprimat elatos, humilesq; extollit, & illos
Quos amat vt genitor cum fontes viderit esse
Blanditiis factos, duro quatit ecce flagello.
Vt castigati redeant in vota, precesq; :
Mutati emendent mores, meliora sequantur.
Pollicitus nobis veniam, atq; ad sceptrâ regressum.
Este uiri fortes igitur, sperate laborum
Optatum finem, promissam appendite palmam.
Atq; bilares grauibus tantem his exoluite curis.*

Dauidiados IIII. Libri finis,

10. AV-

87

10. AVGVSTI BOTTÆ

FRATRIS NOSTRI,

In quintum Dauidiados argumentum.

Monosticon V. Libri .

E denis tribubus populos quinto Absalon armat.

ARGVMENTVM.

PRimi adsunt solymi, solymum narratur origo
Et simul arca Dei, primus fit ductor Amasas
Militiæ, Ebronis priscum fuit Arbeca nomen .
Ocia florentis studii hic excusat, at ille
Promptus adest animis : Amalec describitur hostis .
Inde Palestini factisq; animisq; dolosi
Conueniunt, fugiunt multi bella impia nati
In patrium suscepta caput . Narratur Idumæ
Et Hiericus : sperat sceptri reparare coronam
Benniamides, speratq; tribus, quæ misit Iesum
Ductorem Isacidum primum in fatalia regna .
Centum oratores frustra de pace loquuntur .

B A R-

BARTHOLOMÆI

BOTTÆ.

Dauidados. Liber V.

DAuides socios dictis affatus amicis,
Thesauros Arabū demū partitur in omnes.
Pro meritis, pro spe, pro nobilitate fideq;
Munera dat cunctis sua, prudentissimus heros.
Corpora deinde iubet curari, atq; arma parari.
Nec minus interea chuseia dicta secutus
Absalon, imperii cunctis ex urbibus ampli
Aduocat armatas solymorum ad mœnia plebes:
Vndiq; concurrunt rerum studioſa nouarum
Agmina mobilium turbarum, compita feruent.
Iam mihi non Erato, non Calliopea vocanda,
Vllæ Pieridum quas Græcia vana sororum
Rupibus in celsis Parnasi habitare, vel vndis
Castalii fontis falso sub Apolline finxit,
Exercere choros, iuuenesq; repente creare
Pegaseæ solo vates aspergine Lymphæ,
Somnia quæ cæcus docuit Colophonius olim.
Vnde etiam nostri in latio lethargica vates
Pocula sumpserunt, longumq; bibere soporem.
Sed super ætherei quæ seruas limen olympi.
Tu mihi vera faue mea musa Theocaris oro

Edoceas

Dauidados Lib. V.

88

Edoceas vrbes, castellaq; & oppida terra
Olim dilecta, felicitis & vrere glebæ,
Quam coluere patres antiqui, quamq; Nepotes
Possedere diu cælesti munere partam.
Absalon vnde Decem tribuum infinita coegit
Agmina turbarum, quibus insequeretur & vltra
Iordanem profugum, debellaretq; parentem.
Primi adsunt Solymi, quorum pars maxima Regem
Admirata nouum, subito turbataq; motu,
Atq; sibi grauiora timens inuita secuta est.
Officij nec enim patris hanc obliuio prorsus
Sopierant vrbe magnam: nam facta per ipsum
Regia, sceptriferam super omnes inclyta dextram
Vt Domina Hæbræas tum demum extenderat vrbes.
Nam licet antiquus Semees pulcherrima proles
Illius archifabri (rapidis quo vindice ab vndis
Humani generis semen permansit in orbe)
Huius prima nouæ vrbis fundamenta locarit:
Attamen angusto pro tempore Mœnia parua
Ciuibus & raris posuit: quæ iustior alter
Rex idem populo gratissimus atq; tonanti
Melchisedech sacra liba ferens dulcemq; liaum
Cum dilataſſet, fossis atq; aggere cinxit.
Vrbem deinde Salem longa de pace vocauit.
Quod sine principio, simul & sine fine dierum
Ac genitore carens, genesiq; & matre, quietus
Iustitia ac sacris pacatam rexerit vrbe.

Bartholomæi Bottæ.

Dehinc Iebusei tenuerunt secula plura:
 Iebus & a multis hinc est persepe vocata.
 Hiebusalem interdum patrio cum nomine priscum.
 Hierusalem vero Dauides ipse vocari
 Instituit, Solymam Salomon post condita templa.
 Hanc sibi Benniamida media plus parte relictam
 Patribus a priscis poterant contendere frustra.
 Nam licet hac sortis fuerit non vilis eorum
 Portio, cum tribubus sua limina scripta quibusq;
 Attamen ignavi quia non pepulere colentes
 Hanc Iebuseos celsissima mania propter,
 Amisere in ea quicquid tum iuris habebant.
 Translato siquidem regno cum facta fuisset
 Regiæ clara tribus vicina sortis Iudæ,
 Sub duce Rege nouo certantibus atq; cateruis
 Magnanimum Heroum muros aggressa repente
 Applicitis schalis ea mania celsa virorum
 Audaci ascensu superauit: & inde repulsum
 Præcipiti saltu Iebuseum ense minaci
 Est in se statatus, donec tremefactus ab vrbe
 Parte alia fugiens portis exiret apertis.
 In nunc & cacos, claudosq; in turribus altis
 Dauidem irridens facito derisa sedere?
 Impia gens inimica Dei procul vrbe fugata,
 Saltibus in cæcis dirarum eris esca ferarum.
 Rupe Syonæa Rex victor condidit arcem
 Circuitu lato in gyrum, parua vrbis & instar:

Regia

Dauidiacos. Lib. V.

89

Regia magna domus medio stat vertice cineta
 Aedibus Heroum, quæ celsa palatia dicas.
 Militia princeps reliquam cum cinibus vrhem
 Manibus extructis habitarunt ædibus amplis
 Hæc est Hierusalem regni caput, vnde coronam
 Isacidum Reges ac sumere sceptrâ solebant.
 Non erat illud adhuc (quo non prestantius vllum
 Orbe fuit toto) patrio de marmore templum,
 Intus odorata cedroq; auroq; renidens.
 Porticibus vacuis suberat sed fœderis arca
 Quam templi in morem, tabulata effulta columnis
 Argenti Basibus linita forinsecus auro
 Per quadrum ambibant pro muris marmore tectis.
 Per latera immisi tabulas compagibus ætæis
 Iungebant veites: quos pluvima fibula duro
 In gyrum amplectens morsu retinebat, & omnes
 Aurea suffixis ornabat lamina clauis.
 Polymita circum cocco lÿssoq; retorta
 Nec non purpureo, celiq; colore sereno
 Cortinæ effulgent textæ. Cylicinæq; sui sum
 Vndenis consuta sagis: fastigia cernas
 Pelle superiecta qua tutaretur ab imbre.
 Mobilis in medio templi a summo vsq; deorsum
 Concludunt sacros adytus pendentia vela.
 In quibus arca latet cherubinos inter vtrosq;:
 Fœderis antiqui tabulas quæ continet aureo
 Pulchra sinu, digitoq; Dei (mirabile dictu)

21

Bartholomæi Bottæ.

Excultas, Mosisq; datas in vertice Syna.
 Signorum quoq; virga potens, qua Nilus & omnis.
 Aegipti tellus duris est percita plagis.
 Qua mare diuisum hinc atq; hinc pendentibus vndis
 Liquit iter siccum populo, rursusq; regressum
 Vorticibus rapidis pharios absorbuit hostes.
 Intus erat tua virga potens Dux legifer illa:
 Aspera qua rupes largas sitientibus vndas
 Ista dedit: duri compressaq; murmura vulgi.
 Arida quæ seruata diu refloruit, vnde
 Expressæ patuit, quis nam foret ille sacerdos
 Maximus e cunctis, qui poscebatur olympo.
 Dulci etiam Manna plenus Gomor aureus alubo
 Intus erat sacro: qua gens Hæbræa per annos
 Quadraginta fuit siccis pro panibus alta.
 Ros matutinus coriandri seminis instar
 Manna fuit crispæ, gelidæ similisq; pruine.
 Sacharei mellis gustu similagine mixti,
 Angelicis manibus populo data cœlitus esca.
 Fœderis huic arcæ supereminet aurea sedes
 Qua Deus ipse sedens fieret rogitantibus autor
 Consilii: populoq; daret responsa petenti.
 At citra velum veteris pars longior huius
 Sacra tabernaculi mensam cum panibus auream
 Hinc tenet: atq; illinc hastilia anaglypha septem
 Ex candelabro simili fulgente metallo.
 Cum super appositis toridem surgentia lychnis.

Pancheis

Dauidiados Lib. V.

90

Pancheis mediam suffibat odoribus aram:
 Thuribulo & plena successor Aronis acerra;
 Qui tamen ante manus labro lauisset abano,
 Extaq; lenigenis mandasset lota cremari.
 Altari exterius sub diuo ad sacra locato.
 Vestibulum ante ipsum, circum tentoria circa
 In quibus orabant: pecora & mactando ferebant.
 Dauides media dum Rector in arce sedebat.
 Impius at postquam gnatus genitore fugato
 Absalon incubuit regno: pia sacra relicta,
 Oclusæq; fores, desertaq; limina templi.
 Arma amens clamat: ciuesq; vocantur ad arma:
 Qui licet inuiti scelerata ad bella parantur.
 Impulsi grauiore metu, & minitante Tyranno.
 Dux igitur belli summa præfectus Amasas
 Millia dena virum tanta vix vrbe coegit.
 Præposuitq; Decem scelerata ex parte tribunos.
 Quorum primus erat Chananaa matre creatus
 Eiectusq; a patre phares ac fratribus ipsis
 Diuisus, quia lusor erat, Noctus, atq; bilinguis.
 Alter erat Zaras Thamari cum matre fugatus:
 Quod nurus a socero semen furata fuisset.
 Anteriore viro subita dum morte percempto
 Alterius fratris connubia debita lege
 Impatiens mulier nimium protrahita doleret.
 His & odallamitæ similes stirps improba Sybæ
 Tres aderant fratres: quorum duo Charus & Onop

21 2

Ore dabant mortis certissima signa futura :
 Pallor enim faciem, corpusq; inuaserat horror.
 Inuasi cælo quoddam ducta vxore puella
 Erigerent prolem : speciem ne perderet vxor
 Facta parens : foeta, fructus haud impune liceret.
 Sella quoq; horrorem fugiens similemq; tremorem
 Consortem thalami renuebat tempore multo.
 Ergo simul steriles, sterili quoq; semina arena
 Spargere malebant, quam cultæ condere terra.
 Depositus vero praturæ Charmis honore
 Propter auaritiâ, cupido seruire Tyranno
 Restitui sperans, duxit, post tempora belli.
 Quinque alii inuidia Regi quod sanguine iuncti
 Nobilitate pares maiorum & stemmate clari,
 In præfectura, summis & honoribus vrbis
 Post habitum, oblitique, diu, ac sine honore fuissent,
 Cum tamen ex aliis tribubus plerique, gradatim
 Pronecti ad summos etiam erigerentur honores.
 Conscriptosq; patres inter legerentur eorum,
 Nomina, castrorumq; Duces in tempore belli.
 Hæc erat in plateis illorum sæpe querella.
 Maiores quorum nulli, & sine nomine patres,
 Ignoti, e terra geniti, de cespitæ glebæ,
 Emicuerunt velut nocturno sidera cælo ?
 At nos Iudæi maiorum sanguine clari
 Decidimus, rutilo ceu lucifer altus olympo ?
 Debuerant meminisse tamen : quod gloria patrum

Degeneres

Degeneres natos pulchra & virtute carentes
 Arguit : ignauosq; docet, non lusirat inertes.
 Inclyta nam virtus nostrarum & gloria rerum
 Vera est Nobilitas, & comendabilis vna.
 Stemmata quid profunt ? maiorum & nomina clara ?
 Cum vos sternat humi, teneatq; furore, dia segnes ?
 Ast Ebronitis, vrem cum Subale vasro,
 Pectora qui instabilis vulgi propensa tenerent
 Sicut erant, astu dudum præfecit Amasas.
 Formidabat enim, ne sana mente recepta
 Desererent gnati partes : molimina cuius
 Non ex consulto impulsu sed turbine quodam
 Præcipiti fuerant & deteriora secuti.
 Quod nisi pollicitis teneat, blandaq; moretur
 Spe sceptri, optati & solii, regniq; corona
 Principio sicut promiserat Absalon illis
 Callidus hic Ductor Subal, fraudisq; magister.
 Hic vres ni animos emolliat arte feroces
 Compositi eloquii, peterent iam castra parentis.
 Nam bellatores semper tulit Arbea tellus
 Audaces promptosq; manu, iam tempore ab illo :
 Quo parvi Abramo iurato fœdere iuncti
 Tergemini fratres Mambra, Escholus, Anirq;
 Exigui numero, Assyriis sunt Regibus ausi
 Et conferre manum, & victricia perdere castra.
 Enachidas etiam magnos hac terra gigantes
 Edidit & quorum montana per oppida terror

M 3

Bartholomæi Bottæ.

*Acer erat : structasq; acies dare terga iubebat.
 Iepronides donec calebas ardentior illis
 Robore cœlesti munitus, & ardua montis
 Scandere, & aduersos ausus prosternere telis.
 Lustra decem ac septem longi transegerat aui :
 Hic senior iuuenum sed adhuc non viribus impar
 Accingebatur telis, tendebat in hostes.
 Et galeam capiti, & dorso grauiâ arma ferebat.
 Inferta clipeo leua vibrabat & hastam.
 Fulmineoq; acies gladio cœu salce metebat.
 Profuit huic tantum, quæ viderat ore referre;
 Veridico missus terram explorare beatam.
 Partem illam & meruit quam pes calcauerat eius.
 Arbeadæ ciues hunc magnum habuere parentem.
 Iccirco audaces dici belloq; potentes
 Gaudebant : ne essent tanti patris improba proles.
 Suspensis tamen hos animis accita Dabira
 Fecerat esse viros : socias quia iungere prudens
 Et consanguineas acies de more, negarat.
 Quod studiis iuuenes intenti bellica dudum
 (Vt causabantur) iactassent arma parentum.
 Namq; Dabirenos & si subiecerit olim
 Iunior Ottoniel, vt sic gener esse valeret
 Ieptonidæ patrui : doctas nihilominus artes
 Sicut & ante legi permisit in vrbe refecta.
 Gymnasium florere, Academica scripta vigere
 Quin veterum sectis, patrias super addere iussit,
 Præcipue*

Dauidiados Lib. V.

92

*Præcipue Essenam : libros quoq; legis auitæ
 Iussit honorari cathedris interprete scriba.
 Vatibus atq; piis meritos præfixit honores.
 Ne tamen his studiis segnes addicta iuuentus
 Fasta, vel imbellis cunctis incurſibus hostis
 Nescia tutari se se, indefensa pateret.
 Seruitione premi contingeret, atq; tributis.
 Secerni iussit pueros cervicis ab ænæ
 Grammataq; exosos, ipsis ludiq; magistris
 Infensos, daris exercerentur vt armis,
 Præcipiti & cursu, iaculis, celeriq; sagitta.
 Sessores & equum foderent calcaribus armos.
 Sic fore sælices, in tempus vtrunq; paratos.
 Nam studiis pietas, decus & tutamen ab armis.
 Sic Cariathſapheræ, poteratq; Dabira vocari.
 Hinc apparentem causam inuenere vocati.
 Qua consanguineos, atq; illudere tyrannum.
 Ne se miscerent plusquam ciuilibus armis.
 Ne contra Dominum bella hæc scelerata fouerent.
 Aut vrgerentur perituris se addere castris.
 Non sic Ziphæi, Ceilaq; oblita salutis,
 Non Iagur abstinuit, non cedes, Cina, nec Aſer.
 Non Eder, aut Adadæ, Cabſella, Dimona nec Eſron.
 Nec se continuit Iectan, Cariotha nec Aſor.
 Quæ fuerat duro quondam regnata Iabino.
 Nongentos currus falcatis ensibus omnes
 Militiæ princeps Sysaras armauerat eius,*

Millia dena equitum, peditum quoq; millia castris
 Tercentum gentis Canineæ adianxerat vnis.
 Ut simul inuisas quas iam subiecerat omnes
 Hebræas tereret damnis grauioribus vrbes,
 Quos tamen admonitus celesti voce Barachas
 Bisquinis tantum comitatus millibus heros
 Contudit, ingenti fugientum strage peracta.
 A fora debinc cepit succiso Rege Iabino.
 Delibora sed vates tanti dux femina facti.
 Afore vicini iuuenes venere Samœi
 Venere Assemothan Gaddan Amanamq; colentes.
 Bessureiq; omnes fontem liquere propinquum,
 Qui salientis aquæ riuum mox monstrat, & abdit.
 Indignatus enim lymphas præstare salubres
 Vrhibus ingratis, terra se condidit aluêo
 Vrbs quoq; Bersabeæ patribus quæ condita priscis
 Concludit ciues scelerata ad bella volasse.
 Abstinet manare diu de fonte profundo
 Ut moris fuerat lymphas: quæ margine summo
 Effundebantur largo velut imbre per arua.
 Fœdera percutiens Geraræ cum Regibus Abras
 Fodisse hunc puteum fertur consorte recepta
 Obtusumq; debinc tacito linore colonum
 Ifacus huc peragrans puteum purgavit eundem
 Mœnibus atq; iisdem permansit in vrbe refectis.
 Cumq; Ducem hospicio, magno cum Rege Phicollem
 Excepisset, ibi sunt fœdera pristina nouata

Inq;

Inq; vicem iunctis iurato numine dextris
 Mutua firmarunt maiorum pacta suorum.
 Huc quoq; profugiens Saraim ancilla superba
 Cum grauis ex vtero syluis erraret in atris,
 Angelico monitu reditus solatia cepit.
 Atq; iterum reiecta domo cum pignore dulci
 Nesciâ quo demum gressus properaret anhelos,
 Exhausto scapulis abiens quem gesserat vtre.
 Ne paruum miseranda mori, ac sitibunda videret,
 Faucibus arentem siccis, linguamq; palato
 Heu nimis hærentem cum deprendisset, & omnem
 Occlusisse viam vocis, post vota præcesq;,
 Hunc puteum est rursus permissa videre latentem.
 Vnde bibens monitu cœlesti, & pocula nati
 Distillans labiis arentibus vtre repleto
 Pendè exhalantem vitam reuocauit ab orco.
 Et quia iurauit se se vidisse loquentis
 Terga Dei secum, fama est dixisse minores
 Bersabeen puteum iurandi nomine iuris.
 Aserfulla decem, totidem quoq; misit Aballa
 Quinq; sed Eueimis, sex Asema, Chesida septem
 Quatuor Elthodis turmas, tres Bezothæa.
 Hermaq; tam veteres seruans quam sæpe nouatas
 Secum inimicitias præruptis rupibus vltro
 Armatorum equitum turmas, peditumq; cohortes
 Contra Dauidem omnes properare iubebat.
 Ammalechitarum siquidem vaga semina quadam

Excisis aliis montana exccpera Herma.
 Omnibus Hebræis licet essent Amalechita
 Perpetuo infausti, gessissentq; horrida bella
 Exitu ab Aegipti, terram prohibere volentes,
 Quam Deus ex alto quondam promisserat illis,
 Et si infælices in bello aliquando stetissent,
 Nonnunquam tamen & victricia signa tuliffent
 Audierant atavos narrasse nepotibus olim.
 Præcipue irato rerum qui flestit habenas,
 Atq; vlciscenti se se pro numine laso.
 Murmure pro crebro populi ceruicis ab anæ.
 Præsertim quando terra rediere reuifca.
 Exploratores misi, fructusq; tulere
 Ex torrente botri decerptos, palmitis ruam
 Gestantes humeris, ficus & punica mala.
 Fructibus ex ipsis vrè vt cognoscere possent
 Terræ vbertatem, quæ lacte ac melle fluebat.
 Sed quia bisquini magnos retulere Gigantes
 Ennachidas vidisse, quibus pigmeia proles
 Appositi poterant, breuis atq; locusta videri.
 Seditio in populo, atq; ingens est murmur obortum
 Inq; Ducem, dominumq; Ducis, terræq; marisq; .
 Miliacis vtinam defeciffemus in oris,
 Clamabant omnes : vtinam pereamus Heremo
 Hac vasta : heu gladio hostili lacerabimur omnes,
 Captiuæ vxores, gnati ducentur & ipsi.
 Est alius Ductor nobis optandus : harena

Obrutus

Obrutus a saxis ferus hic tumulandus in ista.
 Aegyptum repetamus adhuc, vox omnibus vna.
 Arreptis exinde Ducem appetiere furentes
 Legiferum saxis, oppressiffentq; repente,
 Gloria magna Dei nisi summi culmine tecti
 Fæderis apparens mitem cernentibus illis
 Fulgureo vatem nymbo texiffet : & acri
 Sermone increpitans pauidos repuliffet acerbum
 Exitium & cunctis minitans vriffet abire
 Depositis saxis nimia formidine capti
 Supplicibus voluere minas euaderè verbis :
 Vtq; ostentarent se se parere paratos,
 Cælesti imperio : subito rapuere tumultu
 Iniussi, amentes, Ducibusq; vetantibus arma.
 Præcipites ergo montem conscendere nixos
 Absq; Deo : superarat eos Tannæia proles
 Iuncta cananæis : victosq; fugarat ad Hernan.
 Nunc quoq; Dauiden contra, se posse potiri
 Palma, eadem reputans gnato coniuncta rebelli
 Impia stirps Tannes celo deuota sub omni,
 Tam longè posita turmas ducebat ab Herma.
 At nemo armari parua Sycelechide passus
 Antiquum in dominum : sed nec venere Gethæi
 Hospitis accepti memores, ac Regis amici.
 Quatuor ast alii centum misere cohortes
 Sponte palestini Satrapæ, diuulsa dolentes
 Ferrea sceptru manu dudum Dauidis ab armis

*Libera quæ multos prouincia prefferat annos
 Isacidæ : versa vice nunc seruire coacta,
 Belligero Isacidum Regi nimis ægra ferebat.
 Seruitii vnde ingum forsân se posse putantes
 Excutere a dorso propter ciuilia bella,
 Auxilium gnato quamuis scelerata mouentem
 In sanctum arma patrem, structam duxere pbalangem
 Mutendam, opportuna sibi data tempora nacti.
 Quin etiam lectos equites Ascalus, & ardens
 Gaza, potensq; Acharon. Azotus & ipsa Gigantum
 Terra serax vltro miserunt mille dolosi :
 Si fortuna foret cupientes perdere vtrumque.
 Namq; domi interea tria millia lecta pararunt,
 Quingentas peditum & taciti scripsere cohortes.
 Tempore conflictus vt si discordia stragem
 Pectora casorum pergrandem forte tulissent:
 Reliquias ipsi fessas gnatiq; patrisq;
 Opprimerent celeri aduentu atq; recentibus armis.
 Sic fore, vt e seruis dominos mutata repente
 Constituat fortuna fauens audacibus ausis.
 Hoc animo Allophylî atq; dolos versare parati
 Sub specie auxilii Solymam properare parabant.
 Iungitur his Menois quondam Medemana vocata,
 Quod vicina loco, simili quod pectore vafra.
 Fit labeorba comes, vario cum Remmone Selis.
 Noluit ire comes tamen iis Sansanna propinqua:
 Quod veteres hostes norat, turritaq; Senna.*

Sunt

*Sunt quoq; bisseptem planis campestribus vrbes,
 Estiol, Enganis, Sarcæ, Hierimothaq;, Adolla,
 Cumq; Azone Sochos, Asena, Enaisq; Sarima,
 Hæ simul inuitæ denas misere cohortes,
 Aduersus Regem subiti terrore Tyranni.
 Quatuor ast alie Gederothais, atq; Gadera
 Azecha cum Gedro se respondera vetari
 Religionem sacra Terebinthi bella mouere.
 Postquam viderunt conuertere dorso fugatos
 Quinq; illos Reges sub Iesu fulmine belli.
 Atq; in spelæo clausos, ibidemq; sepultos.
 Cumq; illis magna populorum strage secuta,
 Sole trabente moram, lunaq; sub æthere fixa.
 Ad ducis imperium crepitantibus aere saxis
 Grandineis : donec victricibus omnia telis
 Castra subacta forent : & mania cuncta paterent.
 Ex illo fama est nimio terrore subactos
 Agricolas omnes grandem cum ciuibus aram
 Illius anno se Terebinthi ad stipitis vmbra
 Constituisse Deo cæli, sacramq; dicasse.
 Turbine bellorum quo possent esse quieti.
 Urbibus ex aliis, quibus olim affluxit Iuda
 Maxima cunctarum tribuum venere coacti
 Quatuor ad summum, vel millia quinque virorum.
 Engada cultores voluere relinquere nulli.
 Quippe salutiferi succus tum forte legendi
 Tempus erat : flauum iam traxerat vna colorem*

Bartholomæi Bottæ.

Collibus apricis, Opobalsama iamq; fluebant.
 Vndiq; palmis ruptis grauitate racem
 Aurq; panchæos tenuis fundebat odores.
 Sed neq; Iopæi quemquam misere, verentes
 Ne noua monstra mari fundo feruente sub imo
 Pacatum in portum mota egrederentur abyfso.
 Quæ deuastarent duris cultoribus agros.
 Quæ popularentur miseris & ciuibus urbem,
 Immanem vt referunt quondam fecisse balenam.
 Ducebant igitur longas ex ære cathenas.
 Rupibus, hinc atq; hinc scopulo pendentibus alto
 In morem lunæ cum fertus in aere parua.
 Qua patet ingressus per portum ad mœnia tutum.
 Iamnia tum siluit ventorum agitata procellis.
 Hippaq; , lidda simul patri siluere fauentes.
 Delituere humiles despeçti vt sepe Raphæi.
 Hinc procul ex alia qua Iudas vergit ad austrum
 Parte Damascenos, fœlices vberè glebas
 Ferro exercendi simplex sua cura tenebat.
 Ne bello insererent se se ac ciuilibus armis.
 Nullo namq; ferunt gremio telluris in amplo
 Virgineum, matrem nostram seruasse colorem
 Hoc melius limo, hac media fœlicius ora.
 Vinq; Damasceno gignendi dulcius agro.
 Nam velut alma parens homini quem primus olympo
 Descendens plastes ex se formauerat, escam
 Vberius simul ac nutrix fœcunda ministrat.

Dauidados Lib. V.

96

At Emaus magna licet vrbi proxima staret
 Inuita auxilia in longum cauſando traherat.
 Excindi metuens olim Dauidis ab armis.
 Cum sepe audisset sanctis a vatibus ipsam
 Se superaturam Solyman post sæcula multa.
 Nicopolim obtentu palmæ & quandoq; vocandam.
 Ergo metu damni, speq; vberioris honoris
 Ne scelerata foret, scelerataq; bella traherat.
 Quod nimis imprudens quia nesciit ante cauere
 Nunc excisa solo dolet, heu temeraria Nepse.
 Effrata parua Bethlæ cumulata Rachelidos vrna
 Abstiniuit cauſis satis excusata duabus.
 Funereo obtentu sub religionis auita,
 Neua armata suum (scelus) impugnaret alumnum.
 Nempe Tyrannorum monita est deludere iussa,
 Nouerit ipsu licet post tempora longa futurum
 Surgentem vt prolem seuisſimus hauriat ensis
 Hostis delusi, frustra lugente Rachelle.
 Non tamen inde metus, pereat ne flosculus ille
 Excisa prolis, qua scandet ad æthera fama.
 Nam puer euadet tantis ex millibus vnus
 Semine Dauidis quem proferet inclyta virga,
 Cunctorum Isacidum Rector qui maximus extet.
 Qui reparabit eos, atq; in sua regna reponet.
 Consuluerè sibi metuentia Galgala presto
 Ne regi, & patriæ fierent insensa parenti,
 Si turmas equitum armatas, peditumq; cohortes

*Electas aduersus eum misisse Tyranno
 Constaret : castris aut excepisse paratis,
 Di. illitiam illius venturam vt transeat amnem
 Proxima nam fluuio poterant meminisse, quòd olim
 Iordane emenso retro labentibus vndis,
 Protinus Isacidum feruens exercitus omnis
 Galgalicis contra Hiericuntem insederit aruis.
 Atq; ibi more patrum populi succisa vetustas,
 Qua genus omne suum fecerni inusserat Abras.
 Gentibus a reliquis quòd erat memorabile signum,
 Lustrantis lauacri post sæcula longa futuri.
 Inde celebrantes agno paschalia festa
 Solemni ritu mixtis agrestibus herbis
 Frugibus ac terræ properarunt azyrna puris
 Libæ : quibus sacris mysteria magna latebant.
 Tempore post multo pandenda nepotibus olim
 Galgala adhuc poterant reminisci mobile templum
 Sustinuisse diu, & circum tentoria mille
 In castris præfixa suis, horrentia donec
 Bella gerebantur munita per oppida quæq;
 Ergo suis figenda locis inimica verentes
 Castra iterum, Regi fieret ne iniuria caro.
 Præteruecti amnem collectis omnibus vna
 Deseruere locos venturis hostibus vltro
 Nudatos, cunctis vacuataq; mœnia rebus.
 Ne quos haud poterant arcere a finibus amplis,
 Deniq; præsentem armis opibusue fouerent.*

Delituit

*Delituit Marathus nebulis, & nubibus Herme,
 Delituit Sigoris cinefacta per arua leuato
 Turbine ventorum, ne cursor iniqua Tyranni
 Adueniens mandata daret : lustrare tametsi
 Infamem cuperet vicini Affaltidos oram.
 Nempe ferunt vates illam quandoq; fuisse
 Felicem vbribus mammas, atq; vberis glebæ.
 Nam Iordanis eam præterlabendo rigabat.
 Ast vbi delitiis & longa pace solutas
 Ocia traxerunt ad detestabile crimen
 Infandas vrbes : pueris cœlestibus vt vim
 Feruentes etiam inferrent : ex æthere missis
 Disperiere vna flammis vlticibus omnes,
 Vtq; foret cunctis hoc execrabile crimen
 Gentibus : vtq; metu præmeretur inutilis ardor,
 Terribilisq; Dei grauis ira pateret in æuum,
 Pentapolim exustam lacus hic inamabilis vnda
 Inuasit : diroq; aer corruptus odore.
 Non natat hanc piscis, nec concita transuolat ales
 Impune : hanc penitus fugiunt animalia cuncta.
 Nulla seges circum agricolæ respondet auaro,
 Nec viret herba gregi : neq; fructibus vtilis arbor.
 Siqua tamen roseis appareat arbor honesta
 Floribus, vt semper vitia ti aspergine rovis
 Imbuatur, dat tristia poma cadentibus illis,
 Nec visu speciosa quidem, matura nec esu.
 Apta : sed hirsutis procul horrent hyssida barbis.*

℞

Bartholomæi Bottæ.

*Enterius putri solo sunt pulvere blena .
 Quæ vel ab atractu molli cinefacta fatiscunt .
 Hinc filigine cælum corruptitur aura .
 Sulphure & exustiora graviora exhalat odorem .
 Difficiles unde accessus, rari; recessus :
 Precipue si ventus eat loca turbidus illa .
 Hinc vetita est mandata capescere Regis iniqui
 Urbs sigoris : stetit atq; loco, velut ære columna
 Marmorea : utq; nurus sale stat concreta rigenti .
 Nuncius ergo aliam penitus conuersus ad oram
 Quæ iacet inferius , sortem Simeonis Idumen
 Appetit montemq; Arabum conscendit : & omnem
 Turbidus hunc tractum monitis impleuit amaris .
 Victorem profugo bellum indixisse parenti,
 Isacidas omnes excitos esse : proinde
 Arma parent : Solymamq; petant : gnatiq; sequantur
 Semn eidas igitur reliquis caesantibus octo
 Constituere Duces dictis parere paratos .
 Pugnaces vt erant fratres, sibi quisq; cohortes
 Elegere virum quinas : ex Remmone Sellas
 Ex Athari, cultis & collibus vrbs Aÿne .
 Ex Athama, atq; Thoece transcripsit ad arma colonos .
 Ab duros nimium agricolas, qui pinguis culta,
 Qui letas segetes, qui florida prata relinquunt .
 Et iam pendentes apricis collibus vnas .
 Masmaus induxit Moladan Sarioenq; relinquit
 Et Tholadan, Asanen, Sipabotha Sualis & Horman .
 Principe*

Dauidados Lib. V.

98

*Principe sub Zara Balain, Batuelis & arcem
 Deseruere viri, quibus impia bella placebant,
 Mendaces, miseros quos fecerat alea iacta .
 Bersabeæ Namuella ducem Sabeeq; secuta est .
 Audacem Bethularma Iamin : Sarsura Iaribumæ
 Ast Amuel arabum montem qui finibus hæret
 Aegyptum versus petiit : castellaq; multis
 Ad sonitum Systri exulibus vacauit egenis .
 Proxima nam cautos tenuit vindemia ciues,
 Guttaq; distillans myrrhæ, ac redolentis Amomi
 Carpendi flores : celeri quoq; cinnama iactu
 Decutienda iugis sylvarum vertice partim ,
 Et fruticum partim ramis spolianda virentum .
 Tunc quoq; ruricolos tenuerunt mascula thura
 Excutienda Glebis, & aromata cuncta legenda .
 Zachur Idumæam palmetis vndiq; plenam
 Appetiit natu minimus, sed maximus astu .
 Sanguineas acies inimica per oppida centum
 Dauiden contra reputans se cogere posse .
 Nuper enim franco duro constrinxerat oram,
 Pendere & impositum misso questore tributum .
 Respondere tamen : palma sibi cura legenda .
 Nam si dactylicos fructus corrumperet aura :
 Perderet inde suos tota hæc prouincia census,
 Incertum nè metu, seu libertatis amore
 Hæc responsa darent : nam fortia facta parentis
 Iam dudum experti poterant grauiora timere,*

N 2

Bartholomæi Bottæ.

Si quid pro gnato moliti fortè fuissent.
 Tutius ergo rati discordia bella morari
 Quo fini claudenda forent; discrimine multo
 Quam sumptis armis manifesta pericla subire.
 Si pater & genitus per mutua vulnera casti
 Corruerent, grandi populorum strage secuta:
 Libertatis erat fiducia certa paranda.
 Non tamen hinc passus veluti reiectus abire
 Ostiaus ductor, vel signa reponere pressa.
 Namq; Gabalena montem regione Seyrum
 Quigenti Simeone sati paulo ante subactum
 Sepositis armis parta iam pace colebant.
 Hos adiit Zachur, miro versutus & astu
 Se missum simulat cunctis a fratribus vnum,
 Vt Regem edoceat tota cum prole peremptum:
 Inter & Isacidas nutare vacantia sceptrâ,
 Confracto Iuda Simeonem iis posse potiri,
 Proxima qui tenet, ac sumptis valet integer armis.
 Accelerent igitur cuncti, posita arma resumant.
 Et charos fratres tanto dignentur honore.
 Credita res, optatus honos iubet arma resumî.
 Ambitioq; potens mentes expugnat inertes.
 Armati extemplo Raphias, Naaræus & Ozir.
 Signifer & phaltes decepti Zachuris astu.
 Excituerunt viros: populum rapuere quietum.
 Sub Duce versuto quinas traxere cateruas.
 Hierusalem versus deserto monte Seiri.

Hispidus

Dauidiados Lib. V.

99

Hispidus hunc montem Chanaa regione relicta
 Palmosum incoluit paucis Esaus abactis
 Reliquiis quondam Chorvai Regis ob iram
 Choddolo chomorri tota cum gente perempti.
 Et quia ruffus erat, sepe appellatus Edomus
 Nomen Idumææ genti præfixit; & ora.
 Benniamida verò (quamquam sub finibus arctis
 Inter Iosephi natos, atq; inter Iudam
 Sors e ducta prior concludebatur eorum)
 Non tamen exiguas numero ad feralia bella
 Nec minus instructas acies misere rogati.
 Nam dolor, amissi grauis atq; iniuria regui
 Quæ tacitos dudum stimulauerat intus acerbo
 Pectora quassa virum casti sub turbine Saulis,
 Nunc opportuno prorupit tempore nato:
 Nam fore vt exciso per mutua funera Iuda,
 Strage sequente tribus, sibi vindicet integra regna.
 Viribus ergo super gnato exhibuere rebelli
 Aduersus patrem quantas valere cateruas
 Ex Hierichuntino tractu scripsere ducentos
 Cum legione equites ad proxima bella paratos.
 Quam fœlix regio hæc: superat quascunq; per orbem
 Frugiferas terras camporum vlgine dulci.
 Hic seges agricola votis respondet auari.
 Dolia cuncta replet vindemia pressa quotannis.
 Expandunt veteres ramos (ceu quercus) Oliua
 Digesta in campis, posita velut ordine vites.

N 3

Fontibus irriguis palmæ super æthera tendunt.
 Margine riparum viridi coma peccitur auræa.
 Fronde sub oblonga digitorum monstrat honorem.
 Mærc roris fluo, ductisq; ex flumine rivis,
 Florida prata virent semper: pecoriq; ministrant
 Carpere quanta valent, vberissima pascua leto.
 Præcipue postquam sterilem sal sugine terram
 Ille potens vates magni successor Heliæ
 Curam iam (mirum) salso medicamine duxit.
 Namq; prius tristes fuso sale condit vndas:
 Reddidit & dulces; bibuliq; vlgine campi
 Inde noua aspersi, rerum emicure feraces;
 Cum Hiericuntinis Bethalon fuit, atq; Bethalla;
 Bettaraba, & Sama: & cæpestris & Affra parata est.
 Proxima Luza Gain Bethainq; secuta latentes
 Post nemora, abstinnuit superum deterrita voce.
 Luza quidem prisco fuerat de nomine dicta:
 Plurima quod circum floreret mœnia iuglans:
 Atq; suburbanis frondofo colle propinquo
 Regia sylua foret Luzæ condita dextra.
 Plurima qua solum florebat Amigdalus arbor.
 Nux ea longa viris, fœtis & grata puellis.
 In nemore hoc numen diuinum habitare ferebant,
 Quod minor Isacides fugiens odia improba fratris
 Dum nemore hoc traheret fera sub nocte quietem
 Vidit, & audiuit se se ter voce vocari.
 Cum schalæ mixtus celeres descendere cælo

Atq;

Atq; redire alios sursum Deus ipse iuberet.
 Tum stupefactus (ait) somno experrectus ab illo:
 Terribilis locus hic, præcelsi hæc ianua cæli.
 Hæc domus estq; Dei: patria quæ voce Bethellis
 Dicitur: vnde urbem Luzam dixere Bethellem.
 Iarephila vero super alta cacumina montis
 In longum porrecta, vt Luza, latere nequiuit.
 Non arces Berothis latuere, nec arduus Hemen
 Collibus Emathiam scabris, Raphaimuè gigantum
 Occuluit matrem: quamuis in valle iacerent.
 Mille viros igitur portis habuerat paratos.
 Mille Recen fama est, Amosamq; Selamq; parasse.
 Longius est Helephon tercentum, Atauinq; ducentos.
 Maspha memor veteris cætus, & grandis honoris.
 Quo super excelsas fuerat dignata repente
 Antiquasq; vrbes vt Regia sceptrâ darentur
 Post habitis aliis, intra sua mœnia Sauli
 Benniamida primo Regi a Samuele peruncto,
 Quinquaginta palam structas dedit vna cohortes.
 Atq; decem turmas equitum: cultoribus agros
 Nec timuit vastare suis; nec ciuibus urbem
 Deformare, nouos dum sperat, & ambit honores.
 Sed Terela, & Solymis Bethania proxima celsis
 Causando duxere sibi consultus esse,
 Parcere subiectis, & damna cauere futura,
 Bethanæ rector nam Lazarus æger agebat
 Penè animam: tetro nec qui reuocaret ab orco

N 4

Bartholomæi Bottæ.

Tunc aderat vates . Terelam incestabat amicam
 Iam Ducis electi funus : miserosq; parentes
 Ac desolatos dolor intestinus agebat.
 Feruida sed bellis Gabaa, sublimis & olim
 Præteriti Regis sceptro, pro viribus vnâ
 Protinus armauit legionem, equitesq; ducentos:
 Quin supra vires cataphrattas addidit alas.
 Et doctos vtraq; manu versare cateias,
 Atq; humeris pharetras gestare, arcusq; sonantes.
 Mille alios celeres cursu vultuq; minaces.
 Hæc multo plures nimirum armauerat olim:
 Quando tribus omnes fuit ausa laceffere bello :
 Ne perpetrati sceleris daret improba pœnas.
 Quas licet excisa tunc non euaserit vrbe,
 Non tamen elatos animos posuere superbi.
 Effraimæa tribus, qua non populosior vlla
 Benniamidum latis cum proxima finibus esset,
 Cumq; videret eos instructa tenere seorsum
 Agmina , malle illos Regi sua castra putauit
 Iungere Dauidi, quàm flammâ addere nato ,
 Ipsa quoq; ingentem plenissima sponte phalangem.
 Armauit peditum, clipeatas ære cateruas .
 Atq; suis equitum turmis instruxit : vt illis
 Alarum in morem circumdata cautior esset.
 Dum campis legio procederet vndiq; apertis.
 Nec mirum : tribus ista Ducum belli arte potentum
 Tempore ab antiquo fuit instructissima semper.

Effraimæ

Dauidados Lib. V.

101

Effraimæus enim totius gentis Iesus
 Maximus extiterat Ductor: quo Regna subacta
 Sunt chanaanæorum : quo tellus sorte tributa est.
 Huins relliquias & adhuc Tamnathasara seruat.
 Vertice quam celso victor fundauerat ipse
 Effraimi montis proauî de nomine dicti .
 Effraimæa fuit victoris & Delbora vates:
 Isacidum populos sapiens quæ fœmina rexit.
 Ductorem Sysaram (dictu mirabile) strauit.
 Hæc chanaanæorum Regem superauit Iabin .
 Seruitio oppressos vindex hæc magna virago
 Eruit Hæbræos omnes : pulchraq; potiri
 Libertate dedit . palma tum deniq; parta
 Palmam urbem dixit, palmæq; resedit in vmbra
 Effraimi montis nec non sita rupibus Effra
 Magnanimum Gedeona dedit, quo vindice tellus
 A Madianæis populantibus omnia lata
 Libera vix tandem perpulchra pace quieuit.
 Tunc etiam geminos acerrima corpora Reges
 Effraimæa tribus leto dedit : horrida, truncis
 Secum auulsa ferens capita, in deserta relictis.
 Effraimæa fuit licet execranda parenti.
 Abbimelec proles, fratrum populator acerbus.
 Præfuit ille tamen populis: stragemq; repente
 Hostibus incussit, bellando acerrimus vltor.
 Illum experta fuit Sychimorum vrbs inclyta quondam
 Expugnatorem durum : succensaq; Thebæ

Eiusdemq; tribus fuerat pharctonius Abdon,
 Non solum populi Ductor, sed & Arbitrator æquus.
 Ergo diem venisse videns quo sceptrâ liceret
 Davidi iusto Regi intercepta resumî,
 Effraimæa tribus se se vix deuota probaret,
 Millia plura virum reliquis armavit, ab amne
 Iordane incipiens, & ab vrbe Bethellis, ad usq;
 Gazareos fines, & ad æquora maxima campi.
 Non Sanir, aut Ramatha sapientum congrua sedes,
 Non Phanuel, non Regia Gherfa futura relicta est.
 Non reparata Silos, qua dudum mobile templum
 Substiterat fixum per tempora multa sub Heli.
 Nec someri montis sunt oppida culta relicta.
 Vnde caput regni Samaræa, futura sebastæ,
 Acceptura fuit nomen, missuraq; gentem.
 Non tamen armatos Solymorum ad mœnia misit
 Aut vada Iordanis passa est transire, sed omnes
 Fimbis extremis precepit adesse paratos.
 Vallis vbi Illustri longo sine vortice tractu;
 Quam secat vnda fluens Iordanis ad æquora salsa
 Oppida principio fert ditia multa, deinde
 Alituum sola celebratur voce canentum.
 Fons & ibi Taphus nitidis argenteus vndis,
 Vnde perexiguus diducitur amnis ad arua,
 Quæ facit irriguis passim felicia riuus.
 Non tamen expandit fratri secumq; moranti
 Effraimæa tribus tecta hæc commenu Manassæ.

Nam

Nam citra fluvium quondam data sortis auitæ
 Inter fraternas vrbes cognataq; regna
 Dimidiata tribus possederat oppida multa.
 Ergo videns acies atq; agmina tanta parata
 Non Solymam (vt iussum fuerat) petiisse rebellem
 Cum reliquis tribubus nec castra secuta tyranni,
 Sed patrio residere solo, finesq; tueri.
 Danidem iustum Regem rata velle fouere,
 Auxilioq; lenare viros sibi sanguine iunctos.
 Iustitia & pietas quibus optima causa duelli.
 Ipse quoq; in Mazedo felici vlgine campi
 Atq; frequentata populorum diuitem cultu
 Armatas Equitum turmas, peditumq; cohortes
 Protinus accintas hinc inde sub arce Manassæ
 In numerum cogit, ductoribus atq; resignat.
 Semida Dux primus, quo Nepheca diues alumno
 Exultat forti: Regmæo Bersa secundo.
 Scythopolim hanc urbem seri dixere nepotes.
 Tertius assiduo venatu durus Achimas,
 Quem Tenachos misit vix instaurata ruinis.
 Proxima cui paret syluisq; recondita Iebla.
 Vltima Doræus princeps tenet agmina Machir
 Machir equum fortis domitor, domitorq; ferarum.
 Neptalidæ verò, quos olim Delbora vates
 Eloquio dulci docuit post horrida Bella
 Fœminea confecta manu mulcere virorum
 Aures, ac summi Regis celebrare triumphos.

*Inuiti aduersus psalterium mysteria Christi
 Carmine dulcisono pangentem sacra futuri
 Arma mouent : ducuntq; nephas vexare parentem
 Communem . sed ne videantur amare ruinam.
 Centum oratores Solymam misere disertos,
 Qui populi, trucidatq; ferocia corda tyranni
 Lenirent verbis, & pulchræ pacis amorem
 Insererent, plusquam ciuilia bella docendo
 Perniciem quantam sint allatura duobus
 Regibus, vnius gentis, natoq; , patriq;
 Ac summum imperium, in summum discrimen agendum
 Nam velut exiguam concordia pectora grandem
 Rem iudicorum fecerunt, donec in amplum
 Euasit regnum longè lateq; repressis
 Finitimus : quorum tulimus iuga sepe subacti.
 Sic noua disunctis animis discordia Regum
 Ex magnis paruas facient res deniq; nostras.
 Verum vbi legatos insignia pacis oliuam
 Præ se tendentes feralis curia spreuit:
 Copiæ nec fandi coram est concessa Tyranno.
 Quin accusari potius quoddam inania verba
 Maluerint secum meditari, quæ ore referrent
 Quam ferro struflas acies adducere iussi.
 Neptalidæ irrisos se se, ac sua spreta dolentes
 Consilia, armari iussere repente iuuentam.
 Urbibus ex cunctis centum scripsere cohortes
 Et totidem turmas Equitum fulgentibus armis*

*Iamdudum instructas, quas oratoribus ipsis
 Ellectis Ducibus belli parere volebant.
 His se se vicisci tacita mandatur in aure
 Ut decus id gentis quæ tempore floret vtroq;
 Non metus armorum, belli clarescat in actu.
 Montibus ex altis Cedar, Cadeia misit
 Agmina, cui libanus media plus parte niualis
 Veloces cursu, ac pugnaces misit agrestes.
 Horrida quos facies, glacie concretaq; barba
 Terribiles facit esse viros, belloq; minaces.
 Hi capreis solui rapido contendere cursu,
 Vnguibus vrsorum captamq; auertere prædam.
 Venatu assiduo pascuntur, & antra ferarum
 Rimantur gladiis : catulosq; impune trucidant.
 Ast alia de parte ruit nemorosa iuuentus
 Antiqua ex cedro longas, veteriq; cupresso
 Vibrantes hastas dextra, clipeosq; sinistra.
 Frondis odorata galeis sua ferta gerebant.
 Nam Cyparissus eis pro cono in casside surgit.
 At quæ radices libani, propioraq; ponto
 Arua colunt, pinguis Nason, Sammanis Helebba
 Admiserunt eis Adamis, Necceba, lachisq;
 Mutatura olim Tiberino a Casare nomen,
 Nec non Paneadis fortasse ex pane vocanda.
 Hanc prope bisgemini nec largo limite fontes
 Diuisi erumpunt, seiunctis & margine currunt.
 Haud longo : sed enim fluuium curuantur in vnum .*

Bartholomæi Bottæ.

Ior fluit a dextra, Dan leua, flectitur intus
 Atq; petit fratrem, notaq; reconditur aluè.
 Compositum nomen sacer hinc Iordanis habeto.
 Utq; duos amnes flumen coniungis in vnum:
 Sic tua vis maior celestibus addita verbis
 Diuisas gentes populum coniungat in vnum.
 Agmina Neptalidum venientia suscipit amplo
 Neptalis vrbs gremio, Ducibusq; coaptat amicus.
 Recreat & fessos, telis quoq; munit inermes.
 Instructos armis Galilæa per oppida spargit,
 Quæ cenerethe lacus piscosis abluit undis.
 Imperioq; Ducum iubet illic esse paratos.
 At Zabulones medii gens accola ponti
 Qua Tyrus & Sydon tendunt phœnicia regna,
 Imperia amplexi scelerata, repente iuuentam
 Armis instructam bisseis vrribus omnem
 Eduxere, Duces legionibus atq; dedere.
 Teptaphilem primum quem vallis Iaschia misit
 Prepositum classi, quam Rex armauerat olim:
 Finibus a patriis Cilices arcere priuatas.
 Cum iussisset ei Tyriisq; fauere propinquis.
 Subducta ad terram dehinc classe larrunculus exit.
 Prædonum ac princeps syluis errabat opacis.
 Nunc Regem nactus similem sibi, tecta ferarum
 Exilii reputans finem spelæa reliquit,
 Dux accersitus ceu Tepte conditor vrbis
 Teptaphyles olim fuerat reuocatus ab illis;

Qui

Dauididos Lib. V.

104

Qui se se expulerant peregrina matre creatum.
 Hunc Daberetha cohors, & cast. lettha secuta est.
 Quæq; mari ascendit leua Madalear relicto
 Florentem Ieconam torrentis ad vsq; Saritthi.
 Debhasathæa venit regio ad Iepibæa signa.
 Post hunc Abrialon atani de nomine dictus
 Iudicis: hebreos olim qui rexerat omnes
 Oblatus ductor Iedaba venientibus vltro.
 Ardua queis Sembros: Nalole, Thefer, atq; Thacastis
 Occurrere, Ducem & pariter comitantur eundem.
 Ampharium Remona Ducem Cana sorte secuta est.
 Consita quæ raris est vrribus, vnde carere
 Sæpe solet vino: carituraq; tempore multo est,
 Donec in aduentu nati melioris Iesu
 Lympha sit in dulcem simplex conuersa lyeum.
 Prærupto Nazara iugo descendere præcepit
 Visa fuit, Regemq; piuum correpta furore
 Exinxisse volens, (qui mos sibi deniq; mansit.)
 Ductori potius se se subiecit iniquo.
 Quam fœlix insana fores si rura colendo
 Mellifluis apibus semper Nazara vacasses.
 Nec Nazaraeum furiosa mente petisses.
 Florida nunc etiam starent tua mœnia Christo
 Prætendente tibi cœlestia numina pacis
 Præcipitem puerum misit Galilæia Nais
 Millibus instructum multis, quem morte futura
 Pallentemq; genas, flentemq; miserrima fleuit.

Hunc equidem lugere potes, quem cernere nunquam
 Fas erit extinctum, alitibusq; ferisq; vorandum.
 Ast aderit tempus post tristia fata recepto
 Cum vidua atq; parens alio letabere nato.
 Nec minus insipiens vberima pascua Dotha
 Cum gregibus letis & pingua culta reliquit,
 Vt Nadem Nathona Ducem sequeretur in armis
 Extemplo arreptis, ius contra, fasq; piumpq;,
 Impia sic olim liuentia pectora fratrum
 In fratrem insontem poteras meminisse nephando
 More tuis furiis acuisse repente, sed ausis
 Obstiterit ille tuis: qui corda furentia nouit
 Comprimere: & sua fata malis educere gestis.
 Agmina despiciens Dothæia montis ab alto
 Vertice præcipiti occurrit Cathetia saltu:
 Et socias iungit turmas, peditumq; cohortes.
 Post Zabulonas simili genus Aserè ductum
 Insequitur nimbo ac furiis agitatus eisdem.
 Nam prope maturas messes, ressecandaq; prata
 Deseruit præceps, vitesq; ligone colendas.
 Horum acies ferro videas atq; ære micantes.
 A capite ad talos armati incedere sueti
 Nil metuunt iuuenes, aut tali fasce grauantur,
 Quin delectat eos potius fulgescere in armis,
 Arte laboratis multa, ac fuluo ære coruscis.
 Non oneri, at decori, sunt apta hærentia dorso
 Fortibus arma viris, & scuta inserta sinistris.

Dux

Dux somer, iis primus, someron qui condidit urbem
 Quam belli fulgur Moosis successor Iesus
 Funditus eruerat populo cum Rege perempto.
 Hinc quoq; mons Someros, regio Samaræa vocata est.
 Dux Heber alter erat ditioe potentior illo,
 Oppida namq; decem, multa & castella regebat,
 Finibus Alchatii, Carmeli montis ad oram,
 Assidue refluxis pelagi quæ tunditur undis.
 Huic Calis, atq; Bethæ, Messalis & Axaba parent.
 Huic Ama, cum Syore, & Labana Elmollarhis obedit.
 Atq; Tyrum versus Bethagon, Hormamq; tenebat.
 Vallis erat domini, quam Iephabella vocabant
 Iephlatus atq; phoses Chamaallus Asopus & acer
 Iephlatus vt genitor sensu maturus & annis
 In Bethemothe domo reddebat iura quietus.
 Tres autem iuuenes inuito patre trahabant
 Tres equitum turmas Cananæis urbibus Amma
 Neielæ, atq; Chana: nec enim delauerat Aser
 Sedibus iis gentes: sed eas ditioe premebat.
 Ast Helemum furtim rectorem Ienna sefellit.
 Ductor enim lectus solis vt sinibus hostem
 Feruidus arceret suspecto hoc tempore belli.
 Agmine collecto reliquis ex urbibus acris.
 Post Iephlataos scelerata ad bella tetendit.
 Nescia propositi pedites dedit Aphega mille,
 Aziba quingentos, totidemq; dedere Roboæ.
 Osa quadringentos, tenuis dedit Acra ducentos.

O

Bartholomæi Bottæ.

Carua quoq; Ammonis centum : centumq; Caballa
 Nec minus Aferidis vult Isacharæia proles
 Mota furore nouo bellandi aduersus amicum
 Et Regem, qui illos exemerat ante tributis,
 Seruitio atq; graui, duraq; tyrannide Regis
 Phenicum, fastu qui se super astra ferebat.
 Progenies male grata, & onagria iure vocata,
 Ductorem nam calce tuum incrassata petisti.
 Quatuor ardentis sublimi vertice montis
 Carmeli fratres furiosa mente ruebant
 Isachari quondam referentes nomina prolis
 Bis binas equitum turmas secumq; trahebant.
 Armatas partim ferro, partim ære chorusco.
 Mons hic carmelus non rupibus horret ab aspris
 Non riget vrenti glacie, non feruet ab æstu.
 Temperat ardentis radios leuis aura fauoni
 Spargitur æquoreis hyemeatq; tepentibus auris.
 Hic agros videas cultos hic mollia prata.
 Saltibus hic lætis cernas armenta vagari.
 Atq; greges syluis errare virentibus illic.
 Vatibus antiquis statio gratissima quondam.
 Hic stetit Helyas, cui cælum paruit olim.
 Seu claudi vellet, ne terras spargeret imbre.
 Cæde profetarum infectas, cultuq; Baalis.
 Regis & iniusti, consortis ob impia facta,
 Siue relaxari pacato numine tandem
 Cæde nephandorum placidissimus ore inberet.

Hic

Dauidiados Lib. V.

106

Hic erat Helyas, cum zelo feruidus ignes
 Orando elicuit sanctos ex æthere summo.
 Qui sacras carnes adolerent : numinis vnde
 Indicium veri, populo id poscente pateret.
 Hoc in monte sedens erat ardentissimus Heros
 Cum semel atq; iterum flammis vlticibus vssit
 Quinquaginta viros rapido labentibus axe.
 Carmeli montis videre cacumine summo
 Trans vada Iordanis cum raptus ab alite currus
 Per conuexa poli vates hic Thesbius auras
 Scinderet insuetum per iter mortalibus agris:
 Donec ad excelsam paradisi scanderet Eden.
 Nunc vbi viuunt adhuc prisco sociatus Enocho.
 Carmelum hunc montem coluit mirabilis alter.
 Helyæ fidus comes, ac virtutis alumnus,
 Prodigiiis vates Helyseus abductus aratro
 Nempe Naamanem lepra mundauit ab atra,
 Terq; quaterq; sacra ablutum Iordanis in vnda.
 Ac per eum sterilis dotata est hospita nato
 Sunamis, ac vita sanctum reparauit eundem.
 Claruit his viuens signis & mortuus iisdem.
 Condita sarcophago dudum (mirabile dictu)
 Ossa viri sancti mox vt tetigere cadauer
 Fortuitu in tumulo proiectum, protinus inde
 Exiliit vitæ donatus, & acer anhelans.
 Qui se se extulerant dorso rediuuius inhesit.
 Et dubitamus adhuc meliori degere vita

0 2

In domino vita functos ? ac figere sacris
 Oscula relictis, qua possunt reddere vitam ?
 Hinc Tabur, Hermoniusq; illinc misere cohortes
 Bisdenas peditum, quos funda volubilis armat,
 Torrentum & lapides electi; nam neq; glandis
 Usus adhuc ferri; nec adhuc pila cognita plumbi,
 Quam tonitru simili iaculatur ferrea bombo
 Machina, sulphureo cum plena recanduit igni.
 Ozus his torri princeps armatus obusto,
 It comes, ac socios simili trahit ære coruscos.
 Signifer at Ieriel frondentem ex ilice ramum
 Pretendens celerabat iter, quo iungeret agmen.
 Proximus iis Samuel, Iemai cum Iepse Raphæan
 Exemplo simili socios ac arma parantes
 Fatidico ventura canens absterruit ore,
 Victorem patrem prædixit quippe futurum.
 Quod noua progenies ipsius semine Regis
 Exoritura foret post plurima secula Bethle.
 Quæ coniuncta Deo Taburi de vertice sacri
 Iussa noua legis esset miranda daturus,
 Atq; ibi principibus quæ nam sua gloria magna
 Esset apostolicis demonstraturus abunde,
 Nam facies Diui tum Sole micantius ipso
 Fulsuræ est, niuis & candore nitentis amictus,
 Tunc apparebunt duo culmina legis auitæ
 Helyas superis, ac Moses raptus ab imis.
 Tum superaduenciet summa de lapsus ab æthra

Lucidior

Lucidior nymbus qui pectora lumine obumbret.
 Soletur mæstos, animiq; refrigeret æstus.
 Tum pater omnipotens vocem dabit æthere claram
 Terrifico tonitru posito, qua celitus illum
 Progeniemq; suam testetur, & esse colendam.
 Iam nunc & sacra propiori numine sylua
 Incipiunt horrere. quid ergo tela paratis ?
 Nunquid & in Diuum bellari impune putatis ?
 His Samuel dictis fratres absterruit illos,
 Ne simul irruerent correptis vndiq; telis
 Aduersus Regem patriæ, Christi; parentem.
 At non Hermonio venientem Iesia vates
 Atq; Michaellem cum fratre coercuit vllus.
 Sed nec apum tenuit glomerantum sedula cura,
 Atq; gemiscentum morbis aluëaria circum,
 Cum nec opes solitas legerent per florida prata,
 Vnde sibi ceræ fluerent & dulcia mella.
 Dulcia mella Thymo nulli redolentia montes
 Hermonio vberius se se producere iactent.
 Oziadas Senum & Rebothæ malefana ruentes
 Viribus atq; suis oblita Remetbia pomis
 Ardentes armata Duces sine more secuta est.
 Hennada mille viros totidem quoq; sensena misit.
 Rupe procul sitiens quingentos nobilis Afra.
 Quingentos Casalotha dedit, Nabarotha ducentos
 Cesia tercentum, minor at Bethfesia centum.
 Atq; quadringentos a retibus abstulit vdis

O 3

Bartholomæi Böttæ .

Proxima Iordani Bethsemia pisce redundans,
 Agminibus iunctis Solymorum mania cuncti
 Littorea petiere via, nam planior extat.
 Cunctq; peranfractus varios ventum esset Iopen
 Iudææ portum, grandem inuenerunt cateruam
 Classibus aduectam, tacitus quam Danus agebat.
 Omnia signa Ducum coluber sinuosus obibat.
 Vexillo ipsius nomen referentis auitum
 Qua drupedantis equi duro pedis ungula morsu
 Apprendebatur parui cerastis ab ore.
 Vulnere letali rueret quo sessor & ipse,
 Res signata breui fiebat carmine nota,
 At nos inde tuum Deus opperiemur Iesum.
 Ductorem hunc primum de Lesendane profecti
 Eximia vrbe procul posita, atq; in sinibus ipsis
 Tercentum astabant equites, mediuq; tenebant,
 Capta per insidias quondam, & succensa repente
 Vrbs ea nimirum, fueratq; recondita postquam
 Victore a populo: dehinc munitissima semper
 Precipua turmis Equitum stetit vnde tueri
 Hoste repentino procul ipso a limite posset,
 Ex Saraa, Sanson pedites ducebat & Esta,
 Mille viros fortes, totidem quoq; solis ab vrbe,
 Quam dixere Semen: atq; ex Selebine ducentos,
 Sexcentos Ailon, Helon, Ierela atq; trecentos,
 Themnaq; nongentos dederat populosis illis,
 Quod plenæ deerat legioni nobilis Acron

Helcheta.

Dauidiados . Lib. V.

108

Helcheta, Iebtona, Baaladis, & aspera saxis
 Suppleuere citæ Sansonis amore vetusti.
 Cuius erat nouus hic Sanson pulcherrima proles
 Indolis egregiæ iuuenis fortissimus vnus
 Daniadum: proau quem fortia facta iuuabat
 Sæpius audire, & legere, ac simul ore referre,
 Præterea pictam clamidem gestare solebat
 Arte laboratam multa, quam discolor auri
 Bracteola ambibat roseis interlita guttis.
 Fortia facta Ducis proau Sansonis in illa
 Textilibus cerni poterant expressa figuris.
 Nam manus artificum discruerat ordine gesta
 Connexas caudis centum discurrere vulpes
 Accensis facibus, canasq; exurere messes
 Phanicum extremas longa lataq; per oras
 Cernere erat, mixtos simul exardere colonos.
 Traditus, vtq; neci malæ dabat osse reperto
 Mille viros: totamq; aciem terrore subactam
 Huc illuc latos videas errare per agros:
 Fulmineis oculis ipsum insectarier hostes,
 Pallantes illos furuis se condere syluis.
 In chlamidis summo raptas virimq; columnas
 Fortiter excutiens magnas prostrauerat ades,
 Sumeret vt moriens effosso lumine penas.
 Sansonis frater Manuel Iethremone multas
 Traxerat, & Banea, Barea, ac Hiericone cohortes
 Ast Arcion equitum turmas transmiserat octo.

O 4

Bartholomæi Bottæ.

*Agmina quas claudens Amiel patruelis agebat
Distorum fratrum : qui stirpe creatus eadem
Vt notus fieret clipei septemplicis orbe
Autorem stirpis lacerantem in frustra Leonem
Ostentabat apes multas ex ore vomentem.
Carminem rem tantam, ac solo problemate signans.
Ex vescente cibus : dulcedoq; venit ab acri.
Finibus ex cunctis tribuum diduxit Amasas
Has omnes equitum turmas peditumq; cohortes
Vsq; Hierosolymam. quibus Absalon impetat hostem.*

Dauidiados V. Libri finis.

IO. AVGVSTI BOTTÆ

FRATRIS NOSTRI,

In sextum Dauidiados argumentum.

Monosticon VI. Libri.

Pugnatur sexto. genitor flet funera nati.

ARGVMENTVM.

*A*uda Iordanis traiectas ponte phalanges
Absalon enumerat, patri excidiumq; minatur.
Obsessi

Dauidiados Lib. VI. 109

*Obsessi erumpunt muris : pugna aspera surgit:
Caduntur solymæq; acies, primi; tribunt.
Palantes socios iuuenisq; , & ductor Amasas.
Compescunt, pugnamq; ineunt præstantibus ausis.
Abbisais Ioabusq; dolos sensere phalangis
Benniamidum, atq; illos crudeli Marte trucidant:
Concurrunt odiis, morientum est vndiq; clamor:
Fulminat hinc Ioabus, furit illinc acer Amasas:
Absalon aduersis cernens ruere omnia fatis,
Per sylvas fugit, & suspensò crine necatur.*

BARTHOLOMÆI

BOTTÆ.

Dauidiados. Liber VI.

*V*ix Dudum poterat furis agitata iniquis
Absalon aduersus populorū ad Regia castra
Finibus ex postis longè, latæq; morari.
Consiliis procerum assiduus vtcumq; retentus,
Mox vt Daniadas claudentes agmina vidit.
Protinus arma vocat. sociis iubet arma capeffant.
Classica iamq; sonant, reboat clangoribus æter.
At tu quæ Charitum mirissima voce canora
Hactenus assistis mihi, musa Theotaris oro,

Bartholomæi Bottæ.

Nunc armata veni, flammisq; accincta coruscis.
 Ut litui grauiore sono iam percussis aures
 Exterius vatis : sic mentem accende superno
 Quo veluti fornax intrinsecus ardeat igne.
 Tu quoq; bellipotens virtus quæ iussa fugasti
 Sedibus æthereis fratres noua bella cientes.
 Quæ tumidos etiam strauisti iussa Gigantes
 Turbine correptos rapido cum mole parata,
 Qua cælos auidi discindere posse putabant.
 Hinc labiis hominum confusis, sparsa per orbem
 Immensum humani generis sunt semina dura.
 Quæ pharios etiam currus redeuntibus vndis
 Hauisti, & populum ac Regem cervicis abanæ.
 Quæq; modo has turbas cum gnato Rege rebelli
 Perdere iussisti, summo id mandante parente,
 Tuq; , sororq; Theocaris , aspirate canenti.
 Vos meministis enim, & vati memorare potestis
 Nomina magnanimum, præclaraq; gesta virorum.
 Qui licet exigui numero fœlicibus ausis
 Rem tantam & vobis potuere fauentibus ipsis.
 Absalon accinctus gladio & fulgentibus armis
 Ut se conspicuum medio videt agmine tanto
 Ductorum ac procerum, stipantibus aq; cateruis
 Hinc inde innumeris, extollitur ore superbo.
 Quo sursum a mento proceres supereminet omnes,
 Cesariem quatiens flauam ceruice sub ipsa
 Voluitur ut coluber sinuosus, oberrat, & ambit,

Per

Dauididos Lib. VI.

119

Per fas atq; nefas facinus complere paratum.
 Ergo inter primos Hiericum tendit ad urbem,
 Dehinc deserta petit, quæ ferro vastat & igni
 Galgala : quod partes se spreto adiisse paternas
 Sensit : ibiq; locat metatus castra propinqua
 Iordani fluuio : donec pertranseat omnis
 Ponte superiecto liquidis exercitus vndis.
 At pater interea fulta formidine in urbem
 Retrahit atq; equitum turmas peditumq; phalanges.
 Hostis ut errandi spacio vberiore relicto,
 Esse potestatem sibi factam credere possit,
 Per latos igitur transactò flumine campos
 Discursu vario, laxisq; feruntur habenis.
 Desertas adeunt villas, munitaq; circum
 Sicubi sunt castella petunt, aditumq; reposcunt.
 Sin minus, excidium ferro minitantur & igni.
 Haud secus ac torrens montanis imbribus auctus
 Aggeribus fractis ripas superarit, & omnes.
 Oppositas moles dissecerit æquore campi,
 Funditur, ac lætæ caulas populatur apertas,
 Siqua domus campi in medio fortasse resistat,
 Cui situs emineat, scopulus velut æquore surgens,
 Siue manu aggeribus iactis munitaq; muro.
 Voluitur ille ferox circum, frustra q; remugit.
 Sic Hebreorum stantes circum oppida turmæ
 Fortia frustrantur : voces iactantur inanes.
 At Rex Dauides simulato mœnia cautus

Bartholomæi Bottæ.

Clausa pauore tenens acies disponit, & armis
 Instruit: exacuitq; animos, & suscitât iras.
 Ordine quo iuncti certent, scindantur in alas
 Interdum. excipiant venientem vt cautius hostem.
 Auxilia inq; vicem rigiles vt mutua præsent,
 Edocet: vtq; fugam simulent, hostilia donec
 Agmina turbari, turbataq; posse refringi
 Cuspilibus versis cernant. innc ora: effecti,
 Tum premere incautos, tum cædere tempus inermes.
 Vnum illud seruent omnes, præq; omnibus vnum,
 Principibus parere suis vt quisq; laboret.
 Suspiciat quicumq; ducem, vex illaq; seruet.
 Stet Ducis imperio, redeat, procedat in hostes.
 Hæc vbi iussa dedit cunctis: expandere portas
 Imperat, & ternas acies irrumpere certo
 Ordine (quem dederat) tripliciq; subesse magistro
 Triginta Heroas populi dedit esse tribunos.
 His Hecatontarchas sul iecit, eisq; Decanos.
 In ternas acies populum partitus, Iobæ
 Præfecto castris primam dedit: Atq; secundam
 Abbisai fratri. ternam Gebæus Eihais
 Trahandam accepit, quoniam vir cautus & acer
 Consilio atq; manu folliciter arma gerebat.
 Ipse deinde sedens medio Rex limine portæ
 Instructas acies sua sub vexilla iubebat
 E portis exire, vagosq; irrumpere in hostes.
 Quin etiam certus palma, super hoste rebelli
 Principibus

Dauidiados Lib. VI.

III

Principibus mandata dabat: ne sæuius vlti
 Autorem sceleris, tamen & sua pignora cara
 Fortè trucidarent: sinerent sed viuere captum.
 Nam fore sperandum, duram vt clementia mentem
 Patria mutaret: fugeretq; superbia victo.
 Si tamen indomito pharaone proteruior esset
 Mollirent animos tum ferrea vincula duos.
 Nec pius abstinuit lachrymis, dum talia mæstus
 Iussa daret, nati vita super hostis acerbi.
 Est locus Effraymi ad saltum cognomine dictus,
 Effraymi sortem contra procul amne sequestro,
 Manaymen versus campis patefactus apertis,
 At dorso incumbunt sylua, latebrisq; ferarum
 Vndiq; perfossus foueis, & saltibus atris.
 Absalon hic acies campi dissoluerat ipsa
 Planicie: lateq; alas diffuderat omnes
 Nil metuens, urbemq; ipsam obsidione petebat.
 Inde erupturos nec enim sperauerat hostes.
 Quod dudum audierat se se intra clausa teneri
 Mænia: & aggeribus ac fossis velle tueri.
 Ergo alacres cuncti sistris, sonituq; tubarum
 Ibant exciti, & clamoribus æra crebris
 Pulsabant, fusi, seruatoq; ordine nullo,
 Contenti & leuibus solis iacularibus armis,
 Per campos urbem versus sine more ruebant.
 Ecce autem aduersa ueniens ex urbe phalangis
 Vnus, itemq; Duo, in cuneum, tres inde redactæ

Bartholomæi Bottæ .

Hinc atq; hinc aucto numero tum quinque sequuntur,
 Post alii, atq; alii plures, ac semper abundant,
 Ordine quiq; suo gradiuntur passibus æquis:
 Totâ deinde phalanx apparet prima, tacensq;
 Improvisa venit, medios Dux primus Iobas
 Mente manuq; ferox hasta prorumpit in hostes:
 Oblatumq; Pharen transfigit pectore in ipso.
 Iezæel simili Zaram transuerberat ictu.
 A dextra, leuaq; Sobin in fronte Ioannes
 Hieremias Onan vertentem tempora ad Herum,
 Quem Iezabadas nudata per ilia fixum
 Acer & anteuolans pilo impingebat acuto.
 Confestimq; alii cecidere repente tribuni
 Congressu primo fossi, solo ore minaces.
 Qui solymis primi exierant scelerata trahentes
 Agmina, quæ stupefacta Ducum præ cæde suorum
 Tam subitâ, cursum ac vocem tenuerè, nec ausi
 Hiscerè, sed stantes clipeis labentibus ipsis
 Suscepere ictus venientum pectore aperto.
 Prolapsi scelerum mixto dant sanguine pœnas.
 Qui propiore loco fuerant vtrinq; videntes
 Occubuisse Duces Solymorum, vnaq; repente
 Millia dena virum prostrata iacere per agrôs,
 Expauerè, sibiq; fugam duxere salubrem.
 Dorsa; vertentes abiectis protinus armis
 Ut fugerent, Turmis properantibus ecce suorum
 Impingebantur, voluebanturq; retrosum.

Aut

Dauidiados Lib. V.

112

Aut fodiebantur porrectis vndiq; telis.
 Exoritur tali concursu clamor ad auras.
 Turbatur si quis fortasse remanserat ordo.
 Fertur Eques, mixtusq; pedes sursum atq; deorsum.
 Sic Iudæ subuersa tribus dispergitur aruis.
 Non secus ac tauris in prima fronte locatis,
 Saunarum incursum subito cum fortè ferarum
 Pastores lapsi fuerint ex ordine primi,
 Ut videre Ducum laniata armenta suorum
 Corpora, per terram & fœdata cruore reuolui,
 Instantesq; feras procurrere dente minaci
 Retrouersa ruunt, perturbant tarda sequentum
 Corpora, conculcantq; greges fugiendo minores
 Saltibus huc illuc sparguntur. & auia quæq;
 Pulsa petunt. densæ mittuntur ad æthera voces.
 Absalon, ac proceres, peditum quoq; rector Amasas
 Qui reliquas acies cogebant agmine certo,
 Cum primum tantos sensere in fronte tumultus,
 Cunctari primum, mente & turbarier omnes.
 Debinc fremitu vario lapsis succurrere rebus
 Inducunt animos numerofo millite freti.
 Nunc animis opus est, ac factis inquit Amasas
 Non vacat ore viros accendere ad arma diserto,
 Sed tantum iuuenes licet ære ciere canoro.
 Nostra opus est imitanda viris proponere gesta
 Rex cape tela manu, atq; indaginé cinge virorum
 Hos longa: ne qua valeant euadere saltus.

Eia uos proceres unâ tendamus in hostem.
 Undiq; nos turbæ uallabunt, sicq; sequentur.
 Este uiri fortes, uictricia sternite signa.
 Nec plura his, longam multa ui corripit hastam.
 Ac simul urget equi duris calcariibus armos.
 Instructiq; Duces currentem hinc inde sequuntur.
 Cuncta suis dant tela locum Ductoribus, illi
 Fulguris instar eunt. resonat clangoribus æther
 Multarum tribuum post illos signa mouentum.
 Quos procul ut uidit uenientes acer Iobas
 Triginta Heroas ad se uocat agmine ab omni:
 Qui Regem soliti Dauidem undiq; tetis
 Corporibusq; suis bellantem cingere: nequa
 Impetuosa manus in eum consurgeret astu.
 Stant ueluti turres: iaculantur & undiq; tela.
 Fulmineoq; rotant pugnantes comminus ense
 Peruigiles oculis, ipsa facieq; minaces.
 Ancipites utraq; manu letalia semper
 Vulnera condensant, semperq; ferire parati.
 Non globus hos densus, cuneus uè irrumpit acutus,
 Immanis uè Gigas & quantuscunq; feratur
 Terrere, haud ualuit gradientes pellere passu.
 His circumseptus princeps occurrit Amasa.
 Ac ueluti nubes si Aquilone ferantur in Austrum,
 Turbidus occurrat Notus: ac uehementior instet.
 Fulgura multiplicant, tonitru ruit undiq; colum.
 Parte alia Abisais princeps & frater Iobas

Chi

Cui fuerat commissa phalanx a Rege secunda,
 Benniamin impctiit: qui se diuiserat astu
 Callidus a reliquis tribubus spe ductus inani,
 Quod sceptris iterum posset regnoq; potiri;
 Si patris ac gnati interitus foret unus utrinque.
 Regnantemq; tribum delessent mutua cedes.
 Castra igitur latos dum metaretur in agros,
 Et positis armis tentoria figeret ampla.
 Ecce ex obliquo ueniens superaduolat hostis,
 Ut Lupus inter oues mactat populumq; Ducesq;.
 Spargitur huc illuc fugiens ignobile vulgus.
 Ast equitum excipitur turmis: quæ cingere circum
 Alarum in morem iussæ, ne euaderet. ullus.
 Effraimæa tamen tribus ut quæ simplicemente
 Benniamæa proli se se coniunxerat ante,
 Ut Regi auxilium Dauidi ferret amico,
 Traxerat & secum fratris pia castra Manassis:
 Mox ut uidit eos hostili more necari,
 Aduertens merita multari morte dolosos,
 Protinus e medio cum fratre recessit eorum,
 Ne similes lueret pœnas quasi conscia fraudis.
 Quin magis exclamans Dauides uiuat amicus.
 Seposita & capit arma furens, socia agmina iungit.
 Insequiturq; hostes, quos ante putarat amicos.
 Benniamidæ miseri retro sternuntur & ante.
 Nec capere arma valent nimio terrore subacti.
 Disfugiunt ergo pauidi, huc illucq; fugantur.

P

*Nec spes vlla fugæ superest circum vndiq; clausis,
 Quod reliquum est miseris, nec desperatio dura.
 Casse retentorum perstringit, more ferarum.
 Ergo flagellantur, ceu messis tempore fruges,
 Cum duri agricolæ certatim brachia tollunt,
 Ictibus excutiant vt farræ tenacia crebris,
 Tertia digrediens acies quam ducit Ethais
 A scalonitas campo speculata morantes,
 Atq; palestinos omnes certamine viso
 Subtrahere, vt iussi fuerant ex ordine toto;
 Ac positis signis tacito concedere gressu,
 Proxima littoribus myræta latere volentes,
 Insidiasq; simul meditari, si potis vlla
 Partibus excisis foret, vt superaret vtrosq;
 Eia age rumpe moras omnes exclamat Ethais
 Signifer, obliquaq; hoc limite dirige gressum,
 Tota cohors peditum præeuntem prompta sequatur.
 Vos equites rapido cursu contendite collem
 Prendere, qui medius fugientes separat hostes.
 Agmina ves illinc venientum figite telis.
 Atq; arcete procul, ne cliuum scandere possint.
 At nos hinc alios iaculis fodiemus acutis,
 Dum procul insequimur : sed comminus ense metemus
 Nec plura his : videas equites apprehendere collem,
 Atq; hastis fodere occurrentia corpora longis.
 Missilibusq; arcere procul properantia sursum
 Agmina : donec iter varium disquirere longo
 Circuitu*

*Circuitu, ignotasq; vias tentare repulso
 A cliuo longè videre per æquora compi.
 Tum descendentes paucis in colle relictis
 Per cuneos Equites captato tempore densos
 Turbatas acies vario cursu atq; recurso
 Irrumpunt hastis, & comminus ense trucidant.
 Calcibus alipedum plures sternuntur equorum.
 Quin rabido morsu lacerantur & vndiq; plures.
 At præcedentes transacto colle cateruas,
 Aggreditur veniens Dux improuisus Ethais
 Cum forti legione virum, subitoq; timore
 Perculso sternit, mactat, laceratq; dolosos.
 Consilium omne rati quia nam fraudesq; reiectas,
 Pectore turbati sunt, quasq; inferre parabant
 Insidias aliis, se passos esse putarunt.
 Ast acie in prima Boreæ de more ruenti
 Ac circumsepto Ducibus ceu nubibus atris,
 Vt Noctus imbrifera turbans caligine cælum
 Nigram hyememq; ferens aduerso occurrit Amasæ
 Triginta magnis Heroibus auctus Iobas.
 Concorso primo crepuerunt eminus hæstæ.
 Fulgora quæ veluti volitantia vulgus inermè
 Circumflans rapidis foderunt ictibus : atq;
 Non numerum exiguum strauerunt equore toto.
 Magnanimi at proceres licet occurrentia vasto
 Pectora pectoribus quassarint impete : fortes
 Attamen vt turres ingenti mole steterunt.*

Soli Ebronitis præfecti Sobal & vres
 Non valere graues quassati pectoris ictus
 Belligeri Semmæ sufferre, quod inter vtrumq;
 Præteriens humeris medius compegerat altis :
 Costarum ad terram sed fracta crate rucere
 Tunc Ebronitas Ducorum clade suorum
 Vix respicientes videas secedere pugna
 Seq; incusare, & quod tam falacibus ausis
 Præcipiti annuerint turbata mente furore.
 Correctos venia dignos iam dixeris esse.
 Tardior istorum secessu factus Amasas,
 Atq; Duces alii rapto decernere ferro
 Ne quaquamq; duxere, rati quia robur in illis
 Maximū erat, trahere & poterant cædendo sequentes.
 At si vim victis, animosq; adiungere coram
 Forte iterum renocare gradus in prælia possent.
 Ergo fugæ cursum similem rapuere repente,
 Qua breuior pugne visus fuit exitus illis.
 Inq; globum stricti vadunt per tela per hostes,
 Dant hostes, dant tela locum quacumq; feruntur:
 Obuia ni facerent, rapuissent agmina secum.
 Fulmineoq; sibi cæsis hinc inde repertis
 Protinus ense viam strauissent limite largo.
 Conflictu egressi diuortia nota petentes
 Liberiore via fodiunt calcaribus armos.
 Ebronitarum cædentia vt agmina cursu
 Anteuolent rapido : dictis & sistere cogant.

Ducorum

Ducorum siquidem, præsentiaq; vrget Amasæ.
 Terdeni at proceres, belli quoq; Rector Iobas
 Nudatis stabant gladiis, ictusq; parabant :
 Cum celeri iam dorso Duces vertisse fugaces
 In latus aspiciunt aquilis velocius ipsis.
 Victores igitur congressu prælia primo
 Electis Ducibus dudum intercepta sequuntur.
 Quos successus alit, spes & certissima palma.
 Quis cladem illius numeret stragemq; diei ?
 Quos belli Ducor tetro demiserit orco ?
 Sponte ferox victor, causaq; feracior ipsa ?
 Quos uè alii secum Ductores ense necarint ?
 Aspectu solo atroces dum regna tenerent :
 Nunc fraude abiecti, vulgi instabilisq; furore.
 Vindictam manibus iam iam palmamq; tenentes.
 Non mihi si linguis hominum, superumq; liceret
 Aligerum de more loqui, & clangore tonare
 Quo Deus antiquos patres exterruit olim,
 Dum sua iura daret Synai de vertice celso.
 Tu potius lituo tu Diua Theozbaris æreo
 Cuncta refer : tibi magna fides adhibebitur vni.
 Ibant in reliquos nudatis ensibus hostes
 Hi bellatores animis, quibus aspra Leena
 Hyrcanæ aut tigres captis si fortè catellis
 In venatores pauidos quandoq; ferantur.
 Dira sitis semper quibus est innata cruoris,
 Efferaq; abreptæ rabies super addita prolis,

P 3

Aggrediuntur eos, mactant, sternuntq; per arua.
 Corpora dilacerant in frustra: tepeatia mandunt.
 Ex omni plaga videas haurire cruorem.
 Ense ferebatur talis truculentus Iobas
 Præcipue aduersus Zypheos: prodicionem
 Antiquam obiiiciens. Ceylenses inde petebat
 Collatæ immemores quandoq; a Rege salutis,
 Ore ferox probris, ingratos ense metebat.
 Inde Iaguræos, cedentes, atq; profectos
 Asore dilanians magna: sternebat acervos
 Defunctorum hominum se se quacunq; ferebat.
 Huic Adadas ausus temere se opponere contra,
 Quod princeps gentis, quod bellica facta secutus,
 Nomen in vrbe sua iam Bellatoris haberet.
 Dum caput abscisum fratris iactasset in auras.
 Appetiit longa venientem protinus hasta,
 Vno forte putans victorem sternere posse
 Fratris & vlcisci casum miserabilis ictu.
 Fulgureis oculis venientem Eleazarus hastam
 Iniuitus clipeum obiecit septemplex æris,
 Exceptiq; ictum: nam vix umbone pependit
 Summo fixa loco. Semmas Aggeius illam
 Proximus excussit, vulsamq; infixit in ora
 Iactabundi Adada, caput & transfodit arenæ.
 Cynea deinde vagum cotta transherberat hasta.
 Pectore lectanem, magnam cui robur & atas
 Atq; Gigantei præstabant corporis artus.

Inde

Inde Dimona petit telumq; arcumq; parantem
 Vt iacularetur, non recto limite in hostes
 Oppositos quosuis: magis vt pugnacis Iobæ
 (Vtpote Reëtoris belli) vel guttur apertum
 Traiceret misso detecta vel ilia ferro.
 Dumq; per insidias tacitus loca fraudibus apta
 Iam meditaretur secum, contorta per auras
 Ecce vterum arcigeri penetrat letabilis hasta.
 Et moriens, me me fuit hic feruentior astu
 Me præuenit (ait) fraus est iniecta doloso.
 Inde metu turpi iam dantes terga Sameos
 Insequitur iuuenes rapto de vulnere ferro;
 Qui pedibus fisi velocibus, atq; inuenta,
 Instantes casus euadere posse putarant.
 Quatuor atq; equitum quos teëtis ante necarant
 Insidiis, omni carituras vindice cædes
 Ignari, nequeunt transcurri tempora vitæ
 Nec metæ rerum, omnipotens quas fixit ab alto.
 Namq; in Bessurem stantem probrisq; Sameos
 Sectantem innumeris, fugerent quod quatuor vnum
 Protinus accurrens sub mento liquerat hastam.
 Qua transfixa loqui cessarat lingua palato
 Pendentemq; manu casi paulo ante Dimonis
 Subiecta in terram leua citus arripit arcum:
 Exutamq; humeris pharetram sibi dexter adaptat.
 Hamatis plenam iaculis, letalibus inquam.
 Omnia vipereo medicata cruore putares.

P 4

Quatuor iis fratres auersos terga Samæos
 Stravit humi . cunctis fuit immedicabile vulnus.
 Inde Amanan (basta qui iam tollebat in Aphym
 Asteroten Aphym quo non formosior alter
 Grator & Nebo cantantibus vrbe puellis)
 Appetit telo, fixitq; sub ilia ferrum.
 Nec procul Eleanar Dauidi sanguine iunctus
 Quem duo Gade sati medium Saphar atq; Ioelles
 Cingebant, belli seruabant atq; magistrum.
 Amalechitarum populos quos miserat Herma
 Perpetuos hostes Hebræis omnibus olim .
 Nunc magis insensos Regi fatalibus armis
 Insectabatur, versabatq; æquore toto.
 Nunc equitum turmas pellens peditumq; phalangem
 Deuastans, casos & iam demiserat orco
 Ductores primos Tannam veteremq; Doechum,
 Quos duo signiferi vexillis ante locatis
 Audax Elhodis, temerarius atq; Vehymus
 Ferratam vlcisci clauam rapuere parantes
 Sed Saphar occurrens Elhodim protinus hasta
 Sublatum forti, foueam deiecit in altam.
 Acer Iobelles iaculo quem traxerat ante
 Pectore de calido iam iam morientis Abylla
 In latus iniecit clauam tollente Vehymo,
 Chesida præteriens traiecit & inde propinquum.
 Iesbaus Ammonides prolem Simeonis agebat:
 Namq; globo iuncti pugnaces cominus ense

Bisgeminos

Bis geminos fratres truncarant fraudibus vsos .
 Nam soliti fuerant specula velut eminus alta
 Gadarea e turri miseris rapere arte puellas.
 Quatuor hinc equitum turmas ex ordine recto
 Truncatis ducibus turbant æquore toto.
 Quippe quaterdenas secum traxere cohortes
 Semmeidæ fratres arabum de montibus altis.
 Iacturam Amonides hanc cernens Iesbaus heros
 Quingentos Esebone viros, totidemq; Ramotha
 Ex Maspha, ac Bethani selectos aduocat vnâ
 Sex equitum turmas hastis clauaq; potentes.
 Semmeidas igitur . sociis his cinctus agebat:
 Et primum Sellæ ducentis Remmone cretos
 Hortantisq; viros ad pugnam percutit ense
 Os nudum, & nares, faucesq; reliquit inermes.
 Palpitat inq; solo sterili, decisa palato
 Lingua dicax . nec verba sonat sub pulucre tecta:
 Masmaus accurrens frater, fratriq; ruenti
 Suppetias afferre volens, dum tenderet ambas
 Turbatus palmas, succisas prorsus eodem
 Ingemuit gladio, & parili cum fratre ruina
 Decidit, ac moriens rabido terram ore momordit.
 Inde petit Zaram profugum, frustra q; vocantem
 Mendaces lacerosq; viros, quos alca iacta
 Eecerat intentos hostilibus atq; suorum
 Exuuiis: ergo desertum corripit omni
 Auxilio, ancipitiq; humeris caput abscidit ense.

Inde Namumellam obruncat, tollitq; Iaribum
 Cruribus abscisis fugientem : nec tamen audax
 Territus hinc Iamis est : quin se se attollere contra
 Curuato quo hostes gladio ceu falce metebat,
 Ausus adibat eum, sed rapta protinus hasta
 Eminus hunc heros transfixo gutture fodit.
 Ast Arabas Amùbel lingua retinere fugaces
 Cum minime posset, simulato pectore forti,
 Ense Michaellem clarum virtute vel armis
 Ausus adire virum iaculo stridente per auras
 Antè repèrcussus quam posset tollere in altum
 Brachia, procubuit fracta ceruice retrorsum.
 Restabat Zachur de tot modo fratribus vnus.
 Quem robusta cohors ex monte profecta Seyri
 Vix obseruabat, cum se deprnderet astu
 Delusam Ducis esse sui, discrimine magno
 Pace manu parta, procul ad fera bella vocatam.
 Hunc Efebone potens, stratoq; Amubelle Michael
 Acrior effectus, iaculo pendente petebat,
 Is, vafer vt fuerat, letum sic credidit instans
 Effugere, & verbis hostilem eludere dextram;
 Quem petis o princeps iaculo confisus inertis?
 Si tibi vis cnimo est (inquit) si in pectore virtus
 Vlla sedet : telum hoc tandem depone dolosum:
 Cominus & gladiis pugna certemus aperta :
 Stat conferre manum, exuias ne despice viles.
 Dux Ducis . his dictis iaculum vt seponere vidit,
 Atq;

Atq; manum gladio defletere, vertitur Euro
 Ocior, atq; fugam iam tum meditatatur apertam.
 Non hodie effugies : non luditur arte Michael
 Post dorsum exclamat, fugientem & passibus vrget
 Haud breuibus, rabido ceu cum petit ore Molossus
 Currentem ceruum rostroq; attentat acuto.
 Iam tenet : arreptum & nudo transuerberat ense
 Effuge nunc (inquit) delude & callidus hostem.
 Tum Simeone sati Ducum clade suorum
 Tam subita cecidere animis, ac pectore robur
 Excussum est ingens, abiere & corpore vires.
 Vnde fuga celeri proiectis fortibus armis,
 Consulere sibi per denia quæq; ruentes.
 Interea globus ille Ducum qui limite torto
 Ebronitarum cædentia castra secutus
 Vt renocaret eos belli moderator Amasas,
 Vrgeret uè ducum præsentia tanta nouorum,
 Re desperata iam ad prælia prima redibant.
 Pulveream a tergo namq; vt conscendere nubem
 Viderunt Ebrone sati, post dorfa ruentes
 Atq; vt senserunt Equites, discrimine nullo
 Ante habito, nimia mentem formidine capti
 Instantes hostes reputarunt : pondus & ipsum
 Totius belli reuolutum in se esse timentes,
 Continuo laxis per quæq; feruntur habentis
 Denia præcipites, sine more, sine ordine passim
 Misceretur eques pediti, cursumq; vetabat.

Bartholomæi Bottæ .

Et pedes aduersis Equitem procurrere contis
 Vt primum ingressi Symeonem terga dedisse
 Inueniunt, stratis per humum ductoribus ipsis.
 His Zabulones ausos succedere cernunt
 Belli sustentare vices audacius æquo.
 Bannias etenim quem tergora fulua leonum
 Horrendum dederant, iaculis hastaq; premebat
 Sobbochai ausitides se se coniunxerat illi
 Stirpis Arapheæ prostrator & ipse Gigantis.
 Nec non & Ionatas patruelis regius vnâ
 Prætendit clauam qua monstrum strauerat ingens
 Hosq; sequebantur fortissima pectora bello
 Custodes Regis docti versare bipennes
 Non auro comptas, sed multo sanguine tinctas
 Alarum in morem Cæleti, pberetiq; minaces
 Sexcenti ambibant, comites Dauidis vtrinq;
 Fortunam experti, durisq; laboribus apti.
 Argobii post hos regni Basanidis ora,
 Effera gens eultu duro deducta Manassi.
 Namq; Ammoræa mores tenuere ferinos
 Delictæ gentis : cui tum regnarat Ogiges.
 Vt ferro armati sic ferrea corda gerebant.
 Non acie structa, aut cuneis, nullo ordine belli,
 Composita aduersos hostes non arte petebant.
 Mos erat vnâ omnes ruerè : ac siluestribus apris
 Per similes duris frendebant dentibus ; ore
 Spuma vomebatur : dicas hos mandere ferrum

Inter

Inter eos igitur sexcentos arte potentes
 Misceri tacitos prudens præceperat Hæros,
 In sua pncipiti ruerent ne damna tumultu,
 Rursus in audaces sinerent procurrere, quando:
 Id fieri possit gentis discrimine nullo.
 Aduersæ partis belli moderator Amasas
 Cum vidisset eos tam grandi mole moueri
 In Zabulonas, se se coniecit in illos :
 Ductores secum ducens, iussitq; vocari
 Agmina Daniadum properæ saltusq; relinqui
 Bannias autem qui iam præcesserat omnes
 Ieptaphylem primum dura transfoderat hasta
 Prædonem terræ illustrem, maris atq; piratam.
 Ampharium Ionatas galca nudauerat ipsa
 Excursu rapido : quem proximus ense trucidat
 Sobbochai Ausitides : caput & decussit honestum.
 Abbialon verò Machyrim dum posceret astu
 Præteritis notum bellis, quasi vellet habere
 Hunc pacis medium, proteforestemq; salutis :
 Re vera insidias furtim tendebat, vt illum
 Incautum premeret, pressumq; repente necaret.
 Ecce sed obliquo veniens vt fulmen ab ictu
 Contortum a Ionatha telum caua tempora fixit.
 Decidit infælix sella prolapsus ab alta
 Vitaq; cum gemitu fugit insidiosa per auras
 Occisis Ducibus Iepthen Dabaretha pholumq;
 Signiferos perimit vexillis ante leuatis

*Bannaïas Iechonam, Medalen, Dabarethaq; filio
 Ense necat. Tirium alipedem Messurns Iaschin
 Falcato insequisur gladio sed tarda Phadassur
 Crura vetant senio : casus tamen adiuvat illum
 Nam Ionathan metuens qui iam præcesserat ambos
 Dum meditabundus quonam se verteret, vnde
 Fulvineum posset gladium vitare, moratur,
 Ecce Phadassur agit falcem, nudataq; crura
 Ante secat, Tyrius colorem quàm cerneret ictum.
 Gamaliel iuuenis motus senioris ab ictu
 Erubuit, quòd adhuc nil dignum fecerat : ense
 Incassum lateri cinxisse dolebat inerti.
 Ergo sopore graui velut excitus eleuat hastam
 Atq; ex aduerso venienti occurrit Amase.
 Heu quid agat felix animi virtute sed impar
 Viribus ? occubuit valido transfixus ab hoste.
 Cui pater accurens (nam lumina forte leuarat
 Terribilem ad sonitum magni ferientis Amase)
 Crunatam falcem vacuas tollebat in auras.
 Placisci sperans morientem, sed prior ecce
 Alterius Ducis est simili perfossus ab ictu,
 Et moriens senior iacuit reuolutus harena
 Confestim Rabia atq; subal cecidere propinqui
 Occidit atq; Machir vires expertus Amase.
 Nam Galeam atq; caput forti diuiserat ense.
 Dehinc Galaade satus Sephan, Caphinatq; Maachan,
 Hunc acie gladii secuit, sed cuspide primum*

Transfixit:

*Transfixit : medio, caput abscidit ense reuerso.
 Ast alios alii flernunt, stirpemq; Manassei
 Præcipientem vastant, atq; in sua damna ruentem.
 Sex fratres celsa Pharres deduxerat Esdra,
 Et senas illi dederat seruare cohortes.
 Horum tres primi tribus appetiere potentem
 Rectorem belli iaculis audacter Amasam
 Quæ simul excepit clipeo, simul atq; refixit.
 Vtq; manu promptus totidem iaculatus in illos,
 Guttore traiecit primum, qua spiritus almus
 Itq; reditq; viam toties, sed sanguine clausa
 Venerat, vnde redit tenues dilapsus in auras.
 Decidit extemplo quod erat mortale relictum,
 Alterius verò pectus transfodit inermes.
 Impatiens iræ nam sentum abiecerat ante.
 Dentibus infrendens restabat tertius, ore
 Sapius exerto dum spumas euomit ecce
 Excipit adueniens telum, ferrumq; momordit.
 Tres alii nimio superati corda furore
 Confestim abiectis clipeis, gladiisq; reiectis
 Expansis manibus & apertis ritibus oris
 Vnguibus elacerare parant & mandere morsu
 Fratrum occisorem, siqua potis esset Amasan.
 Ille autem dextra, vigili quoq; lumine velox
 Brachia mox resecat repetitis ictibus ense
 Rictibus opponit clipeum frendentibus vltro
 Quem frustra apprehendunt nam dentibus ore refractis*

Bartholomæi Bottæ.

Mordicus ante cadunt, fratrumq; cruore voluti
 Atq; aliis fossi plagis moriuntur inulti,
 Non sibi non aliis rabies fera consulit vnam.
 At celethi socios lacerari impune videntes
 Atq; cruoris inexasabile Pectus Amasæ,
 Ex illis centum, mediis de millibus, acri
 Profiliere gradu, præeuntibus atq; repressis
 Confestim cratem iunctis ymbonibus vna
 Contexere simulq; Duces cinere cruentos.
 Ictibus ac rapidis gladios hinc inde rotantes
 Cadebant paucos multi, fessosq; recentes.
 Ast illi auxilium cassa iam voce vocabant.
 Nam Zabulonas Heroes ante fugarant.
 Iamq; Decem ante pedes frustra clamantis Amasæ
 Oppressi numero, perfossi & corpora telis
 Deciderant, & humum iam mordicus ore premebant.
 Ter cratem saxo frustra conatus Amasas
 Rumpere prægrandi: nil proderat hasta vel ensis
 Quatuor ex sociis iterum cecidere perempti
 Ipsius ante oculos, dolor insanabilis illi,
 Dum gladio atq; vncis manibus diuellere textos
 Tentaret clipeos, desperataq; salute
 Qui superextabant in gyrom vulnere tardi
 Vix poterant fugere, atq; ictus vitare frequentes,
 Et nisi Daniadam strepitu quos acer agebat
 Absalon extremos, testudinde fortè soluta,
 In latus obliquum sibi consulisset Amasas

Prærapido

Dauidiados Lib. VI.

121

Prærapido cursu: vitæ imperiique fuisse
 Vltimus ille dies, fortasse & gloria maior.
 Sed quia non illic rerum, neq; tempora vitæ
 Fixa suæ, euasit, dextra casurus Iobæ.
 Daniadas inter tunc se retrahendo recepit.
 Quos vltro accensos in prælia, sponte ruentes,
 Exacuit magis atq; magis sermonibus altis
 Seq; Ducem inuitum valide pugnantibus offert.
 At celethi pheletieq; simul dare rursus habenas
 Argobitis laxas frenum mordentibus vltro
 Est operæ precium visum, pro cornibus autem
 Præsidio armatos se se præponere turmis.
 Profiliunt igitur sexcenti ac fronte locantur.
 Per cuneos, galeati omnes ac scuta tenentes
 Corpora loriceis, ocreis quoq; crura tuentur.
 Cingebant etiam hos equites hinc inde ducenti,
 Alarum in morem, quos duxerat ante Michael.
 Armati clavis, durisq; bipennibus omnes.
 Daniadas contra tribus iis instructa Manassis
 Corruere est permessa, suis & moribus vti.
 At Zabulonas ex magna parte fugatos
 Quinquaginta Duces, quos nomen & Inclyta fama
 Bannaiæ variis eius de finibus oræ.
 Traxerat ad bellum, lacerabant vndiq; fortes.
 Bannaias aliter præsertim insignis eodem
 Nomine, facta volens imitari fortia primi
 Nunc acri præuictus equo, si pectore virtus

2

*Vlla resistendi victis quandoq; redisset,
 Hos ardens iuuenis gladio expugnabat & hasta.
 Sed refugas iaculis, & iro vel fuste premebat.
 Nam iaculo pauidos dedignabatur & ense.
 Nunc pedes in cuneos, siquos audere videret
 Aut Ducis aduentu, fretos aut fortibus armis,
 Inserta clipeo leua, dextraq; prehenso
 Ancipiti gladio reuocabat ab ordine primum,
 Si conferre manus pugilum de more libebat,
 Deinde duos alios bellandi callidus arte.
 Siue lacestos probris, seu vulnere punctos,
 Siue fugam simulans retraherat ab ordine motos
 Irrumpendi aditum vt sociis præberet in illos.
 Non procul hinc Burim comitem, dare terga maniplos
 Viderat arcentem iuuenis pulcherrimus ore
 Pezore & audaci, virtute ac viribus impar.
 Miserat ad bellum flens hunc Galilæia Nais,
 Et flentis pueri lachrymas collegerat ore.
 Hic vt erat præceps animi, manibusq; cruentus
 (Nam pauidos quosdam pallantesq; ante necarat)
 Atq; sibi exposcens aliquod nomenq; decusq;
 Ne de plebe vnus, semperq; inglorius esset.
 Propterea est ausus furtiuo perdere telo
 Magnanimum Heroem Burim, magnumq; tribunal
 Bannania magni comitemq; ac Regis amicum.
 Hunc itaq; incautum, intentamq; fugare maniplos
 Post dorsum emissa furtim infæliciter hasta,*

Quaq;

*Quaq; patet collum leuiter sub casside strinxit.
 Saucius extemplo facie conuersus ad ipsum
 Vulnerit autorem, qui iam nudauerat ensem,
 Vt reliquum colli raptim truncaret eidem.
 Ille vt aper lato cui stent venabula ferro
 Aut procul adueniens humeris infixâ sagitta
 Strinxerit, ore vomit spumas ac dente feroci
 Mox venatorem fertur fur osus in ipsum.
 Sic iuuenem aggreditur pauidum, pedibusq; fugacem,
 Mente manuq; ferox, fugientem ac talibus vrget.
 Siccine post tergum feriendo acquirere nomen
 Improbe sperasti? succiso & poplite crura
 Amputat. auulsumq; caput mox iactat in hostes.
 Quo caput alterius collisum concidit vt bos,
 Quem sacra percussit fracta ceruice securis.
 Emulus eiusdem virtutis alumnus & Hellen
 Bannaiæ eiusdem, vestigia pressa magistri
 Ense sequebatur: casos sternebat & hostes.
 Hic fortem Nathona ducem belli arte peremit.
 Cum placuisset eis solis decernere ferro:
 Atq; ideo in pariem pedes exiliisset vterque.
 Cur socios tecum trabis (inquit) fœdere fractos?
 Ille videre volens quinam sequerentur, ab ipso
 Auertit faciem: mox ense citissimus Hellen
 Auersum obruncat: moriens irrisus at ille
 Præualuisse doli: casso dabat ore quæcellum.
 Credita res: superare decet virtute, vel astu;*

L 2

Publica bellandi modo sit iustissima causa.
 Quis numeret quantos Abiezer miserit orco
 Rabbaides? lento visus procedere passu?
 Nam membris & mole Gigas, quos false metebat,
 Inferias omnes defunctis esse volebat.
 Vere nouo in viridi sicut falx horrida prato
 Herbarum genus omne trahit: neq; parcitur ipsi
 Floribus: alba cadunt ita lilia, vilis vt alga.
 Narcisi, & viola, sic purpureiq; iacinti,
 Vt cythisi, & spimis veluti paliurus acutis.
 Oppositos quosuis curua sic falce secabat,
 Et de plebe viros, equites quoq; sanguinis alti.
 Magnanimosq; Duces, iuuenesq; senesq; trahabat.
 Acceides, Iras, Aphelon, genitusq; Baanna,
 Achicaas senior, Ionathas, Abielq; disertus,
 Eliabas cum Buranio, & Salabonius acer,
 Tres simul hi terni, totidem traxere cohortes,
 Asseridas contra venientes turbinis instar,
 Quod Zabulones, Heroas ante cadentes,
 Possè suis armis freti, auxilioq; leuare,
 Sperarent; verum simili cecidere ruina,
 Namq; Somer primus ductor deceptus ab armis
 Ipse suis cecidit grauiori pondere pressus.
 Fraxineam Acceides etenim contorserat hastam
 Præcipuum in Somerem: duro thorace repulsa est:
 Nec crepuit: sed enim maiori quassus ab ictu,
 Retrorsum est lapsus galea ceruice refracta.

Liber, at eius equus casu perterritus ipso
 Ore ferox, morsu socios, & calce petebat.
 Ductoremq; Heberem qui fortè accurrerat illuc,
 Præcipitem in fontis casum miseratus amici,
 Dentibus apprehensum, diuulsit ab alite curru:
 Atq; trahens secum repetitis morsibus vltro
 Sanguinea lacerum corpus discerpit harena.
 Protinus Asseridum est acies turbata, virorum
 Concursum, casuq; Ducum, quibus ordine stabat.
 Heroum rinde globus medios irrupit in hostes.
 Ictibus & validis dextra leuâq; trucidat,
 Turbatos equites, disiectos atq; manipulos.
 Dissipat: inq; fugam miseris conuertit inanem.
 Iephlatum incassum, incassum reuocabat Asopus
 Cadentes equites: resonat clamoribus ether.
 Quo ruitis celes? non hæc promissa fuere
 Cum propere ad bellum, cum prælia tanta sitivo
 Ostendebatis, vel cum nec debita merces
 Enumerabatur, donaria multa dabantur.
 Hasta sed a valido contorta repente lacerto
 Ora replet misero clamanti, & plura paranti
 Dicere: nec certus fuit huius vulneris autor.
 Labitur infelix retrorsum mutus Asopus.
 Figitur in terra, reliquis tamen artubus ingens
 Palpitat, inq; solo panitiantia crura retorquet,
 Iephlatum id cernens, volucris dum lumine querit
 Vulneris autorem, iaculo stridente per auras

Bartholomæi Bottæ.

Fossus ab *Acceidit* frontis sub *lamine* dextro
 Concidit: ac *vitam* cum *lumine* liquit in *auras*.
Afferidas igitur *turbatos* ordine *toto*
Præcipue *extinctis* *Ducibus*, quibus *agmina* *stabant*,
Dum *globus* *Heroum* *insequitur* cum *milite* *forti*,
Nisibus *inque*; *fugam* *totis* *conuertere* *certat*,
Parte *alia* *Ischaridas* *lacerat* *truculentus* *Iobas*
Ischaridas *ausos* *tribui* *succedere* *Iudæ*,
Ac *Simeone* *satis* *dudum* *succurrere* *fractis*,
Auxilioque; *leuare* *viros*: & *vim* *addere* *victis*.
Absalon *admonitus* *dubiæ* *neu* *credere* *pugna*
Se *vellet*: *salua* *cuius* *victoria* *vita*.
Penderet: *quamuis* *animo* *audacissimus* *esset*,
Atque; *avidus* *pugna*, *patriumque*; *haurire* *cruorem*
Filius *infelix* *inhieret* *pectore* *toto*:
Abstinuit *tamen* *a* *pugna*: *sed* *voce* *tonanti*
Nunc *hos* *inreperit*, *nunc* *illos* *agmen* *agebat*
Extremum, & *quoscunque* *fuga* *renocarat* *inertes*,
Pollicitis, *terrore*, *minis* *urgebat* *in* *hostes*.
Nec *minus* *eloquio* *paulo* *ante* *receptus* *Amasas*
Propositus *summæ* *belli* *succenderat* *illos*.
Audaces *ergo* *ac* *præsenti* *Rege* *superbi*
Daniadæ, *veluti* *furiis* *premerentur* *iniquis*,
Impetere *Argobios* *victoria* *tela* *ferentes*
Auspice *sub* *victo* *sunt* *ausi*: *impune* *futurum*
Illis *nequaquam*, *prægrandi* *strage* *secuta*.
Namque; *licet* *Sanfon* *proavi* *sub* *imagine* *fortis*
 Congressu

Dauidados Lib. VI.

124

Congressu *primo* *quosdam* *sine* *more* *ruentes*
Mole *gigantæa* *castu* *prostrauerit* *acri*:
Incautumque; *Ducem* *plumbato* *fuste* *neccarit*.
Gentis *Iayrum* *totius* *nobile* *germen*:
Atque; *licet* *Danus* *lateri* *coniunctus* *Amasæ*
Quadrupedantis *equi*, *quem* *forte* *phalenor* *agebat*
Ad *gemitum* *gnati* *morientis*, *foderit* *armos*:
Vulnere *quo* *sonipes* *cum* *se* *erexisset* *in* *auras*,
Concidit *inde* *senex* *sella* *decussus* *ab* *alta*.
Inque; *petra* *collum* *fracta* *cervice* *retorsis*.
Protinus & *quamuis* *hasta* *traiectus* *Amasæ*
Gamaliel *patrem*, *fuerit* *fratremque*; *secutus*,
Vnde *repentino* *casu*, *celerique*; *ruina*
Ductorum *Argobii* *poterant* *fortasse* *suorum*
Absterreri *adeo*, *quod* *vilia* *terga* *dedissent*.
Inque; *fugam* *versi* *pariter* *victoria* *dudum*
Omnia *Dauidis* *traxissent* *agmina* *secum*.
Indignum *facinus*, *simul* & *miserabile* *visu*.
Non *tamen* *in* *cælo* *fixam* *euasere* *rumam*.
Rex *etenim* *sapiens* *veritus* *quæcumque*; *venire*
Constitu *in* *tanto* *possent*, *ad* *sydera* *palmas*
Supplice *voce* *leuat*: *contriti* *pectoris* *offerit*
Sacra *Deo*, *mentisque*; *piæ* *libamina* *grata*.
O *pater* *omnipotens*, *rerumque*; *piissime* *rector*
Qui *superos* *cines* *celereres* *ad* *iusa* *ministros*
Ambrosia *pascis*, *dulci* *quoque*; *nectare* *potas*.
Ast *hominum* *quandoque*; *leues* *ad* *crimina* *motus*

Bartholomæi Bottæ.

*Figmenta attendens fragili circumdata limo
 Aspicias & toleras, quia denique pœnitct illos,
 Atq; errata piis exoluunt fletibus vltro.
 Flores scelerum contundunt pectora pugnâ.
 Nec pudet errores propria tibi voce fateri.
 Supponiq; tuis humili ceruice ministris.
 Quodq; minus faciunt, supplet tua patria virga.
 Quod superest, ferro refecas, exuris & igni.
 Confiteor meruisse necem, meritoq; fuisse
 Expulsum regnis, & adhuc grauiora mereri
 Supplicia : admissum silânçe rependeris aqua.
 Tu tamen o mitis iudex reminiscere quæso
 Quod tibi contriti cordis cum sacra litarem,
 Admissumq; scelus propria tibi voce faterer,
 Voce Nathanæi vatis mihi dixeris olim
 Translatum facinus nequaquam morte luendum.
 Pectora sed duris purganda doloribus esse.
 Corporaq; aspra prius tundenda laboribus istis.
 Tu nosti quanto curarum exarserit igne
 Hactenus hoc pectus : quantisq; doloribus intus
 Oppressum fuerit : quantisq; laboribus extra.
 Immatura tulit puerum mihi parca priorem.
 Absalon Ammonem quasi spreta virginis vltor
 Coniuam fratremq; suum inter pocula crudus
 Occidit, reputans nimio mœrore parentem
 Me defecturum, se seq; iacencia scaptra
 Mox inuasurum maiori fratre perempto.*

Quam

Dauidiados Lib. VI. 125

*Quam grauis ille dolor fuerit mihi, Regia testis:
 Testis es ipse Deus, duce quo tolerauimus ipsum.
 Deniq; ceu mitis pater, ex quo indulsumus illi :
 Sceptra manu rapiens regno nos expulit excors.
 Nec contentus eo, sitit hunc haurire cruorem.
 Filius heu misero patri ingratiſſimus vnus.
 Tempore iam ex illo quæ incommoda, quosue labores
 Pertulerim, curasq; graues Deus optime nosti.
 Parce præcor tandem, nostrog; impone labori
 Optatum finem, & nos in tua regna reponè.
 Dixerat : inde sinus lachrymis impleuit obortis.
 Audit omnipotens, vatisq; misertus amici
 Intonuit leuum, radiis quoq; fulsit apertis :
 Orantis pectus leni spirauit & aura.
 Solatur mœstum, palmam requiemq; laborum
 Pollicitus, celerem iussit sperare salutem.
 Tum simul alitibus missis renocauit Ethaim
 Abbisaimq; Duces, ne frustra tempus inane
 Contererent turbas ab re cadendo fugaces.
 Quin sinerent quoscunq; domum fugiendo reuerti.
 Nam fore mutatis animis vt Regia iussa
 Imperiiq; iugum subeant post tempora pauca.
 Parentes igitur monitis cœlestibus ambo
 Parte licet varia victricia signa reducant.
 Ad loca conflictus, pugnaces inter & hostes
 Cadibus intrantes, variis crassantur in illos.
 Abbisais Sansona Ducem prostrauit acuto*

Perfodiens ferro ventrem thoracis in imo.
 Dehinc Danum agressus valido distemperat ictu,
 Nam caput ac galeam geminas (mirabile dictu)
 Diffidit in partes educto fortius ense.
 Impetere autorem belli dehinc tentat Amasan
 Qui forti clipeo venientem sustulit ictum.
 Nec potuere viri pariter decernere ferro,
 Nam Ducibus mediis, currentibus atq; ministris
 In partes alias penitus cessere, coacti.
 Daniada miseri caduntur vbiq; per agros.
 Asseridas iunctos pariter lacerabat Etbais.
 Quot folia in libano syluis decussa sub altis
 Flante Aquilone cadunt autumnum tempore tardi:
 Tot pedites equitesq; simul sternuntur inertes.
 Nam pavor ingenitus vexabat sponte rebelles,
 Victorem Regem conflictus esse videntes.
 Nec minus ac serui metuunt cum verberare torto
 Armatum cernunt dominum post terga fugaces.
 Mortis vbiq; pavor, varia quoq; mortis imago.
 Planctus vbiq; sonat, lachrymæ funduntur inanes:
 Corpora ceu pecudes sternuntur inertia passim.
 Bannaias cernens solum qui stabat Amasan
 Cum Ducibus paucis partæ subsistere palma,
 Adductis centum pheletis circumdare iussit.
 Propagatorem belli, expugnaret vt illum.
 Ne deuictus equi salu reslire valeret.
 At circumspiciens pheletos oculus Amasas
 Percipit

Bartholomæi Bottæ.

Percipit insidias tendi sibi, protinus inde
 Auerso subduxit equo se, cedere retro
 Dissimulans, pedica ne clausus vt ante iaceret
 Pluribus effossus telis, vel captus ab hoste.
 Quem tamen vt videre sui secedere pugna.
 Turbati effugiunt, laxisq; feruntur habenis.
 Per nemora & saltus & per spelæa ferarum.
 Vndiq; victores instabant ense corusco.
 Ergo metu cædis per aperta pericla ruebant,
 Træcipites speculis saltus foueasq; replebant.
 Vnus itemq; alius, post illos plurima turba
 Rupe sub obscura latebras penetrare parantes,
 Per capita ante cadunt vel fractis cruribus omnes
 Mole cadente simul cumulo tumulantur arena.
 Absalon vt vidit penitus sua castra relinqui:
 Atq; omnem populum fugientem cedere retro,
 Territus extemplo est, & turpi formidine captus
 Quadrupedem versis calcaribus vrget habenis.
 Ocior illa noto fugiens per densa ferarum
 Lustra sub ingenti quercu dum curreret, Ecce
 Sparsa per extensos Iuuenis coma flantibus auris
 Implicita est ramos: sunt Cynciniq; voluti.
 In gyrum nodis per brachia roboris alti.
 Iumento miser heu subterfugiente remansit
 Appensus, ramis & inextricabilis besit.
 Palpitat infelix: manibus dissoluere nodos
 In cassum tentat. nec ab villo parcitur illi.

Pendentem quidam iuuenes videre magistri
 Militiæ armigeri, quibus est effectus Iobas
 Certior. increpitat, quare sint viuere passi?
 Dignum morte virum? dederit nec sanguine pœnas
 Exilii Regis, cuiuslorum & causa malorum?
 Quæ de derit mandata tibi, ac Ducioribus istis,
 Rex super illius vita, reminiscimur, (aiunt.)
 Non ita conclamat rugiens truculentus Iobas,
 Non ita erit, me iam nunc deducite ad illum.
 Sic ait armigerosq; sequens tam præpete cursu
 Contendit velox, iuuenes superaret vt ipsos.
 Pendentem vt vidit, mox quattuor eminus hastas
 Vnam post aliam ravidus contorsit in illum.
 I nunc & patrium tibi subdole surripi regnum?
 Ante dicm? & patrium sitiens iam sugge cruorem?
 Sic præfecturas nobis (ait) eripe nostras?
 Extinctum celes fovea abiecere sub alta:
 Pro tumulo aggeribus lapidum cumulatur aceruus.
 Roboreo in trunco res hoc fit carmine nota.
 Absalon hic Paricida iacet suspensus in auras.
 Tum belli princeps iam certus victor Iobas,
 Ciuiliq; cruore satur, se se satis vltus, & ipsum
 Exilium Regis, tandem miseratus eundem
 Est populum, ciuesq; suos gentemq; paternam,
 Ne caderent omnes miseranda strage perempti.
 Dans igitur spaciū fugiendi vt viuere possent,
 Protinus arrepto lituo, iubet inde reuerti

Victores

Victores omnes, recipiq; in castra relicta.
 Exuias legere, & referenda parare trophæa.
 Duciores igitur spoliis potiuntur opimis.
 Heroes autem sociorum funera curant.
 Argobiosq; Duces imprimis tollere iussi
 Sunt equites pheretro peditum comitante caterua.
 Auersis ibant clipeis: mœstiq; trahebant
 Hastas per terram. peplumq; insigne doloris.
 Stant circum famuli signa ac spolia ampla ferentes
 Quæ multis Ducibus traxere recentia cæsis.
 Captiuos etiam manibus post terga ligatis
 Quos tumulo tristes iugulent, sacra iusta putantes
 Inferias vmbri seu gratas mittere credant.
 Collegere etiam dragmarum millia multa
 Quæ Hierosolymis offerrent: siqua remansit
 Defunctis labe: ea prima piacula sunt.
 Sperantes etenim post sæcula longa redire
 Vitales animas, defunctaq; corpora vita
 Ad sonitum litui reparanda resumere sacri
 Quasq; sua: vt capiant ea præmia digna laborum
 Quæ pariter iuncta vita meruere priori.
 Relligio hæc nostra est patrum de more vetusto
 Descendens, ipsis referenda nepotibus olim.
 Quamq; pii vates diuino numine pleni
 Carmine veridico nobis cecinere sequendam.
 Interea Achymaas præannunciis ire volebat
 Ad Regem: palma vt consolaretur adepta.

*Sed vetuit præfectus eum : nam non eris (inquit)
 Nuntia leta ferens gnato (licet hoste) perempto.
 Cusim autem misit . Tu Regi nuncius (inquit)
 Esto celer . narrabis ei quæcunq; peracta.
 Extemplo properans Cusis præcursor abibat,
 Achymaas iterum supplex iterumq; rogabat
 Post illum vt saltem sineretur abire secundus.
 Vix venia extorta, capreis velocior ippis
 Arripuit celeres obliquo limite cursus.
 Vsus sælici iuuenis diplomate Cusim
 Prætergressus erat, poteratq; ex vrbe videri.
 Præpositus portæ vigil, vt prospexit euntem.
 En video iuuenem specula proclamat ab alta
 Currentem e castris obliquo tramite nostris .
 Rex ait a solo, nulla esse sinistra verenda .
 Quin noua leta ferens ac sælix nuncius esto.
 Achymaæ cursus iterum speculator ab alto
 Exclamat (ni fallor ait) mihi cernitur esse.
 Rex, bonus est (inquit) iuuenis mihi fausta reportat.
 Cum magis atq; magis iam iamq; propinquus adesset
 Noscitur Achymaas sudore & puluere plenus.
 Extentaq; manu, sælix tibi nuncio leta
 Rex (ait) ex alto uictoria nostra fugatis
 Hostibus emicuit . Iam leta trophæa ferentes
 Victores aderunt nostri , psalteria pange .
 Quid puero factum est? num vescitur Absalon aura
 Rex, (ait) ignoro : sed grandem fortè tumultum*

Circa

*Circa illum sensi . In partem transire iubetur.
 Nec mora cusis adest clamans Rex optime salue,
 Vicinus en (inquit) ulnis uictoria letis
 Est amplexa tuos Ductores, fregit & hostes.
 Absalon en uiuit? quærit pater, est nè superstes?
 Sic pereat quicumq; (refert) patri, improba proles
 Extiterit : periit quercu suspensus in alta
 Perfossus telis, fovea & proiectus in ima
 Aggeribus lapidum tacto tumulatur acerno .
 Confestim e, sella Rex surgens inde recessit .
 Puluere conspersus caput exclamabat eundo.
 Absalon heu fili mi : fili mi Absalon heu heu
 Quis mihi concedat geminabat terq; quaterq;
 Vt pro te moriar : uiuo reus hostia fiam.
 Cumq; exclamaret thalamo Rex uocibus istis.
 Nec grauis hæc ullam faceret querimonia suem,
 Iamq; propinquabant bipotentibus agmina portis
 Leta salutantes Regem, quasi uictor adesset.
 In porta excipiens uictores fronte serena,
 Ast ubi præsentem absentem & ad æthera uoces
 Mittentem querculas pro gnato cede perempto
 Agnorunt, nimio pauesfacti corda stupore
 Demissa facie (ceu uicti) ac uoce repressa
 Declinauerunt exercitus omnis ab urbe.
 Militiæ at princeps super omnes motus Iobas
 Regem adit, atq; illum dictis incusat amaris.
 Pro puero nequam paricida mente rebelli*

Bartholomæi Bottæ.

Indigno vita iactas super æthera voces?
 Atq; eiulatus querulos effundis in auras?
 At decertantes pro te contemnis? at istos
 Ductores puerosq; tuos, qui sanguine multo
 Hanc pepere re tibi palmam . qui mente fideles
 Viribus eximiis expugnauere rebelles,
 Exilii finem, finem imposuere laborum.
 Spernis? & aspectu nos dedignaris ut hostes?
 Hæc ait, atq; truci vultu testatur Olympum
 Ni lactu abiecto faciem mutatus & ora
 Obuius in porta reliquis venientibus vltro
 Offerat extemplo se Rex . instare periculum
 Deseri ab agminibus cunctis, solumq; relinqui.
 Passurumq; malum, quo nunquam durius vllum.
 Tum patris excutiens vultum, Regisq; serenam
 Dissimulans faciem, sub pectore vulnera nati
 Defuncti abscondens, patriumq; in corde dolorem,
 Egreditur portis, sellaq; insedit eburna.
 Iucundam speciem cunctis venientibus offert.
 Principum in amplexus letas extendit & vlnas.
 Gratatur reduces, ac dextram porrigit illis.
 Reddita letitia est ducibus, Regemq; salutant.
 Tum qui transferant equites, peditumq; phalanges
 Audito hoc redeunt, exercitus omnis in armis
 Ostentat se Regi, atq; obletatur in illo.
 Ac veluti agricolis cum fortè metentibus arua
 Improuisus adest turbo, caligine cælum

Qui.

Dauidiados Lib. VI. 129

Qui densa inuoluens admittit spectacula solis.
 Fulguribus crebris, tonitruq; minatur aperto
 Tempestatem atram miseris, diramq; procellam.
 Grandibus & guttis instant e nubibus imbres.
 Dissingunt omnes, & opus, carmenq; relinquunt,
 Quo fessos artus hylares, curasq; leuabant.
 Si tamen extemplo Zephyrus consurgat, & Eurum
 E regione procul cæli cum nubibus efflet:
 Tum redeunt clari pia lumina solis adempti:
 Agricolas ipsos latebris exire videbis,
 Atq; alacres ad opus, carmenq; redire relictum.
 Sic quoq; deposito, leti, mœrore priori
 Victores portas ingressi carmina festa
 Ceu prius ore dabant . Regemq; Deumq; canebant,
 Signa ostentabant, quæ victis hostibus illa
 Diripuere diè, spolia atq; cruenta trophæa.
 Captiuos etiam quos vincula dura ligabant.
 Innumerosq; Duces fugièdo: aut vulnere fractos.
 Mirantur ciues numerum, exuiasq; recenti
 Sanguine adhuc tinctas . & corpora magna gigantum
 Tum fessos dapibus socios, & vulnera curant.

Dauidiados VI. Libri finis.

R

IO. AVGVSTI BOTTAE

FRATRIS NOSTRI,

In septimum Dauidados argumentum.

Monosticon VII. Libri.

Septimus Isaiden regno cōfirmat inunctum.

ARGVMENTVM.

Votā Deo reddit, celebrat conuiuia victor
Isaides : narrantq; duces & fortia facta,
Bannaias, quæ quisq; suo pro Rege pericla
Pertulerit : rursus hortatu senioris amici
Orsa refert . vt nato Abner post funera patris
Obtulerit regnum, pugnaq; exarserit ardor.
Mox initum fedus narrat, facinusq; nefandum
Kltoris Ioabi, & iuuenis miserabile fatum .
Hinc regem populos animis concordibus illum
Agnouisse suum . & solymis noua bella paratā.
Inde palestinos ausis : sceptriq; coronam
Arce syonea positam cum fæderis arca.

BAR-

130

BARTHOLOMAEI

BOTTAE.

Dauidados . Liber VII.

AT Rex exceptū cōdens sub pectore vulnus
Quāquā vix lachrymas inter suspiria rara
Et tacitos gemitus vltro quandoq; fluentes
Affectu patrio vt genitor cohibere valebat.
Lecitiam haud simulans, sed gaudia vera modestus
Iam prætendebat coram victoribus ipsis
Ore sercnato : caelesti munere palmam
Corde recognoscens partam : gratesq; tonanti
Ex animo dignas primo soluebat Eoo .
Imposito fini curis, longoq; labori .
Partiri demum populo æqua lance iubebat
Expositam ingentem prædam ; donaria multis
Insuper arbitrio ductorum : lumine certo
Qui merita atq; fidem, cunctorum & fortia facta
Præsentes melius norant, ac vuluera passos,
Quiq; propinquorum subita præ morte dolebant.
Qui varios casus, grauia & discrimina rerum
Euentusq; malos fortunam quiq; notarant.
Vt pote sudoris testes, testesq; laborum.
Regia barbarico cul tu dehinc ampla parari
Testa iubet : postes . nuroq; ostroq; decoros.

R

Bartholomæi Bottæ.

Ac veteres muros viridanti fronde poliri.
 Porricibus longis auleaq; forte reperta
 Exuvias inter, depicta coloribus aureis,
 Præcipit expandi : sterniq; tapetibus amplis
 Omne solum comptas byssino & vellere mensas
 In quibus ornatos Ductores murice & auro
 Excipit aurato Rex ipse indutus amictu.
 Mille Ducum nati tonsis mantilia villis
 Indolis egregiæ Iuvenes spes optima patrum
 Ante ferunt, grandes pateras & cymbia vasa
 Dent vt odoratas manibus respergine lymphas,
 Excipiantq; simul : niueo dehinc vellere siccent.
 Dona dehinc libani expediunt, fructusq; feracis
 Ac super omne solum fœlici vligine pinguis.
 Ante omnes medius sella Rex sedit eburna
 Composita latæ substrata pelle leonis :
 Horrida cui cervix ritis pandebat apertos,
 Ostendens albos dentes, linguamq; rubentem:
 Velleribus fuluis dorsum pendebat vtrimq;
 Atq; pedes rigidi fulgebant vnguibus aureis.
 Post Regem proceres decorata sedilia complentur
 Purpureis pannis, variisq; coloribus auro.
 Ordine quisque suo, dextra præfectus Iobas
 Militiæ, Abbisais frater quoq; proximus illi.
 Tertius a leua perprudens Ductor Ethais.
 Bannaias illi virtute ac sede propinquus.
 Heroes, aliiq; Duces hinc inde locantur.

Iesbaus

Dauidiados Lib. VII. 131

Iesbaus & sennas iuuenum comitante caterua
 Arbitriclini officium implere : nec inde
 Sunt designati præstantes robore & armis.
 Maior habebatur sed enim qui moribus esset :
 Præditus humanis, sociosq; præiret honore.
 Intus erant famuli plures penetralibus ipsis
 Cura penum quibus est struere, atq; adolere penates.
 Fumantes epulas prætere de lancibus æquis.
 Quas iuvenes longo gestabant ordine mensis.
 Crateras alii, calices ac pocula promunt.
 Vnde ministrantur latices & fortia vina.
 Miscendo ad libitum : nec erat qui egeret vllus
 Nolentes repetita resumere pocula voce,
 Spumantesuè mero pateras haurire lyco.
 Ebria quippe tument cum pectora, cumq; cerebrum
 Fumoso ex vino caligine voluitur atra
 Inter conuiuas rixæ, rabidiq; tumultus
 Insurgunt fuso ac miscentur vina cruore.
 Exploso hoc igitur certamine Regis ab aula.
 Sobria festiui in longum conuiuia ducunt,
 Contenti victu reparare in corpore vires.
 Quas labor exhaust longi & ieiunia belli.
 Vescuntur pariter cuncti fumantibus escis
 Sectarum alituum perfractò gutture colli,
 Altilium pecudumq; simul, carnisq; ferina,
 Seruato ritu patrio, & discrimine legis.
 Taurorum ingentes artus (nam sanguine fuso

R 3

*Ante crematus adeps sacram fumarat ad aram
 Heroes soli depascunt, extaq; costis
 Diripiunt auidi verubus detosta salignis.
 Postquam excussa fames & amor compressus edendi
 Textilibus calathis palma scirpoq; marino
 Copia pomorum (mensis quæ grata secundis
 Munera sunt) allata fuit quibus affluit illa
 Fructibus ora ferax veluti paradifus ad Edem
 Præcipue caricis, diguisq; rubentibus illis
 Quos in Idumæa pulcherrima parturit arbor.
 Viscera cunctorum postquam exaturata quierunt.
 Aspersis iterum manibus, mensisq; remotis.
 Rex varios belli casus, & prælia querit?
 Quonam quisq; loco primum congressus in hostes
 Fortia facta Ducum, Heroum scitatur & acta.
 Quo pacto pauci simul agmina tanta fugarunt?
 Siue per insidias an aperto Marte per hostes?
 Irruerint? tecto an potius stratagemate vafri?
 Robore an humano fuerit victoria adeptæ?
 Numine vel potius superum, certamine in ipso
 Viribus adiectis victoribus, atq; pauore
 Summisso interius victis: præcordia nanque
 Nescio qua subita formidine pulsa pauescunt.
 Tum fremuere Duces, tacitiq; per ora tuentur.
 Mutua, quærentes quis idoneus esset ad ista?
 Bannaias tandem signatur ab omnibus vnus;
 Vt qui bellipotens, fandi q; erat arte peritus*

Singula

*Singula præteriti queat acta referre diei.
 Bannaias igitur surgens sic ore locutus.
 Viuat in æternum Rex felicissimus euum:
 Fortia Ductorum durent ac gesta suorum.
 Robore non nostro præsens victoria parta est.
 Et si magnanimi, totis ac viribus hostem
 Presserimus: tamen exiguus numero obrutus esse
 Deniq; ab agminibus tantis exercitus audax.
 Numine ni superum suggesta in pectora vires
 Durassent, magis atq; magis succrescere visæ.
 Diuisis animis etiam discordia quædam
 Inter eos mihi visa fuit paulo ante suborta.
 Nam tres seiunctim in diuersa abiere phalanges
 Nos etiam in totidem partiti vt eramus, adorti
 Absq; labore duas: castris eiecimus ambas.
 Tertia sed pugnax acies conflixit aperte.
 Robore fisa Ducum, numero ac milite fracta.
 Expugnata diu, verum reparata frequenter
 Ad mediam vsque diem, magnis tamen obstiit ausis.
 Territa tum cessit super aduenientibus istis
 Qui iecere duas alias felicibus armis.
 Hæc ait. & verbis monstrat loca cognita Regi.
 Deductoq; mero mensa depingit in ipsa
 Productos colles, riuos camposq; patentes.
 Et quibus obstiterint artæ in faucibus hostes.
 A quibus inde procul fuerint legionibus acti.
 Enumeratq; Ducum per singula, fortia facta*

R 4

Que pugnando tanen potuit Dux ipse videre.
 Nec reticet verax quæ gesserit hostis Amasas
 Oppositas partes quærens bellando iuuare.
 Quos dederit leto fortes, quos ante fugarit,
 Quam celetis Pheletisq; simul conclusus in arcto
 Quo celeri saltu certam per deuia mortem
 Vixit, quantos cursus, quantosq; recursus.
 Herou n fremitus tum mensa surgit ab omni.
 Namq; incusabant trepidum: quia fugerat hasta
 Congressu primo in clipeos tantummodo fracta.
 Bannaias contra, cauta referebat id astu
 Esse Ducis factum, castris quo posset abire.
 His, aliisq; Duces verbis contendere visi.
 Sic animum Regis vario sermone leuabant.
 Interea senior nato subnixus ob animum
 Berselaus adest hylaris, Regemq; salutat.
 Hic Galaade satus iuncta Galaditide nympha
 Bellando atatem prorsus consumpserat omnem.
 Vi superum occulta seruatus vulnere ab omni
 Integer: vt puris qui moribus integer esset.
 Victorem amplexus Regem gratatur adesse.
 Ductores tantos dehinc admiratus in vnum
 Consedisse, genas lachrymis impleuit obortis.
 Dehinc ait, O tales animos Deus optime serua.
 Magnanimum heroum, & concordia peçtora pace:
 Vnde salus Regni totius, & vnde rebelles
 Semper ab obliquo retrabantur limite fracti.

Iustitia

Iustitia veluti callumnia pellitur omnis;
 Non secus armorum virtute rebellio dura
 Tunditur: hac populi franguntur & arte superbi.
 Qui fractis opibus domiti, pressoq; Tyranno
 Ex tribubus cunctis veniam pacemq; petentes
 Legatos mittent: Regemq; in regna reducent.
 Cingere nec vobis opus obsidionibus vrbes.
 Maxima res confecta viri, metus omnis ab esto.
 Sic fore vt vates pronuncio, & omnia tuta.
 In manibus vestris regnum mihi credite cano
 Multarum experto rerum per tempora longa.
 Sic fatus senior molli tum sede locatur
 (Omnis namq; Ducum chorus assurrexerat illi)
 Heroum medius, recto sed tramite contra
 Dauidem ipsum, quoniam oblectatus in illo
 Ceu cari aspectu gnati pater ora tueri
 Regia gaudebat semper, faciemq; serenam.
 Cumq; loquebatur, pendebat ab ore loquentis.
 Tum veluti ad patrem Rex sic affarier orsus.
 Nos tua suscipimus leti pronuncia fata
 Berselae pater, diuini vt vatis ab ore.
 Non tua nunc primum mihi certa fidelia dicta.
 Credimus experti dudum: reminiscimur inquam
 Proxima præcipua quæ nobis ante tulisti,
 Cum regno expulsos, tristes, profugosq; benigno
 Exciperes alacris vultu, molliq; foueres
 Amplexu, dictis, armis, opibusq; leuares,

Consolatus enim verbis (vt scimus amicis),
 Sic fore dicebas, sublato vt turbine venti
 Nubibus in purum resolutis aera, cælum
 Omne serenari, ac magni freta concita ponti
 Tempestate cito, pacata quiescere ab atra.
 Collectis nautas remis, velisq; refartis
 Protinus optatos videas apprehendere portus.
 Vos quoq; vexatos populari turbine quodam
 Sic fore vt amota diuini numinis ira,
 Permissu cuius fuit ista repente suborta
 Seditio, prorsus releuari, in regna reduci.
 Numine pacato lachrymis, superauimus ecce.
 Ammodo nil superest. nisi nostra in regna reduci.
 Id quoq; fatidico spes est te vate repleti.
 Vtq; fide certa tamquam cœleste morari
 Promissum hoc noris: non hinc victricia signa
 Ante mouebuntur, tribuum legatio suplex
 Quã veniam pacemq; petens aduenerit omnis:
 Saucius interea miles curabitur arte.
 Hisq; fatigatis requies erit omnibus vna.
 Ne tamen incassum tempus labatur inane,
 Polliciti memòr ante mei fausta ocia nactus
 Sermonem vobis tacite exposcentibus, vltro
 Dudum intermissum repetam: atq; exordia regni
 Post exanclatos multo sudore labores
 Subsequar: vt vitam nostram specularier omnes
 Hi iuuenes possint, imitari & fortia facta

Hæroum

Hæroum exemplo, ac vera virtutis amore.
 Dixerat: & tacita dum mente reuolueret acta
 Enarrata prius, secum narrandaq; certo
 Ordine digereret: Princeps Galaditidis ora
 Berselaus ait, merito Rex optime noster
 Te colimus; præcedis enim mea vota benignus;
 Dum narraturum te offers: pro munere magno
 Quæ fuerant postcenda mihi, nam cœtus hic ora
 Ductorum innuerat tacito, iuuenumq; corona.
 Atq; ideo, (vt verum fatear) tua limina adiui.
 A grauib; curis iam te ratus esse solutum.
 Hæc ille atq; manu sunt facta silentia testis,
 Tum Rex e solio sic est affariet orsus,
 Extenta in proceres dextra, vultuq; sereno.
 Postquam Defuncti supremo a funere Regis
 Dilectiq; mihi Ionathæ surreximus omnes,
 Consulto ante Deo parua Syceleche relicta
 Iudæam tum primum Hebrona petiuimus urbem.
 Atq; ibi collectis senioribus omnis Iudæ
 In Regem atq; Ducem belli me nostra perunxit
 Læta tribus; scæprumq; dedit, regniq; coronam,
 Tunc ego ne tanta percussus clade pateret
 Hostili populus prædæ, rectore perempto.
 Protinus armari iuuenes, finesq; tueri
 Expositos iubeo procul: atq; infirma locorum
 Muniri aggeribus raptim per rudera structis
 Semirutæ atq; nouis succingier oppida muris,

Turribus erectis castella in montibus alta
 Firmari: telis, armis, victuq; repleri.
 Ut possent etiam longa obsidione teneri.
 Millia quanta virum fuerint Hebrone coacta
 Tempore in exiguo quisquam vix credere possent.
 Nam longo armorum tribus hæc incalluit vsu.
 Promissæ introitu terræ Salmone sub ipso.
 Esse quoq; in fatis memorabant debita prisca
 Scæptra senes tribui nostræ, gentisq; Ducatum.
 Et mansura diu, donec mittendus adesset
 Maximus e summo Christus promissus olympo.
 Quem saluatorem deberent vsq; morari
 Regnaturum orbi cunctæ per sæcula gentes.
 Sic nostri generis patrem cecimisse Iacobum
 Aiebant olim post sæcula multa futurum.
 Dum nati suprema daret mandata vocatis,
 Quæq; sigillatim fuerant ventura doceret.
 Id tempus venisse igitur, promissa parentis
 Leta tribus recolens quo munera tanta priora
 Susciperet: donec ventura secunda manerent.
 Quando priora quidem sunt pignora certa futuri.
 Vnde mihi iusto Regi parere parati,
 Nimirum exiguo legiones tempore senas
 Sponte coegerunt, Equites bis mille ducentos.
 Parte alia fugiens captus in Gelboe castris
 Militiæ Saulis princeps collegerat Abner
 Reliquias populi, triginta ad millia cæsis

Isbosethum,

Isbosethum, Saniis fuerat qui sola superstes
 Et soboles suprema, domi agnitricæ retentus
 Constituit Regem, sedemq; in castra locauit,
 Hanc ipsam Manaim, qua nos confedimus vrbe.
 Castra quidem vt scitis Manaim plexumq; vocamus.
 Hinc pro Rege suo traiecto pratinus amne
 Agmina quæ reliquis tribubus collegerat Abner
 Aduxit, reputans se posse infringere magni
 Fata Dei, quibus hæc mihi regna sponondera olim
 Colitus, at concessa volens mihi iura tueri,
 Saruiadem inrepidum tribus ipsa elegit Iobam,
 Militiæ nostræ Ductorem. ita credidit illi.
 Tum primum inter nos ciuilia bella suborta.
 Indignatus enim princeps acerrimus Abner
 Quod mea me Regem tribus assumpsisset Iudæ.
 Instructam in nostros aciem produxit vt hostes,
 Concurrere igitur ciues (miserabile visu)
 Piscosam Isacidæ celsi Gabaonis ad vnam
 Cum dirrexisent acies vtrinq; paratas.
 Euentum belli placuit tentare periculo
 Paucorum: incertam minimo discrimine palmam.
 Egre dantur (ait) pueri coram omnibus Abner
 Bissen, ac tentent primi praludia belli.
 Egre dantur (ait) noster quoq; Ductor Iobas.
 Continuo audaces egressi hinc inde duello
 Confluxere cito, leua (miserabile visu)
 Vnusquisq; parem comprehendit, & illia ferro

Per latera infixo celeri transfuerberat ictu.
 Occubere viri fortes, nomenq; dedere.
 Nam robustorum locus est exinde vocatus.
 Territus est Abner totusq; exercitus eius
 Tam subito casu, ac miseranda cade suorum.
 Vnde fugam primo congressu iniere peremptis
 Tercentum ac supra, fugientes acer Iobas
 Insectatur eos, nec nocte tenetur opaca.
 Dumi fugerent, facinus memorabile frater Iobas
 Quod meditabatur secum est conatus Asaël
 Prendere Ducatorem fugientem, aut perdere ferro;
 Cursor vt acer erat, capreis velocior ipsis
 Insectabatur fugientem iamq; premebat.
 Quem sic progrediens vt erat placidissimus Abner
 Alloquitur. dextra iuuenem tibi siue sinistra
 Quem spoliis (inquit) pete, ne te cogar Asaël
 Hac fodere inuitus conuersa? concitus hasta
 Vnde tuo fratri sic fiam inuisus Iobas
 Perpetuo vt nunquam possim caput ante leuare.
 Iusta cade licet, namq; implacabilis extat.
 Nec minus infelix sequitur, premit atq; monentem.
 Talia verba putans secum Ducis esse pauentis.
 Exuias, iterum atq; iterum clamauerat Abner,
 Ex aliis aliunde petas, morieris Asaël.
 Perstitit ille amens, monitis nec cessit amicis.
 Percitus vnde ferox auersa protinus hasta
 Inguine percussit ferientem: & cadere retro
 viribus

Viribus ac vita tum deficiente coegit.
 Ille quidem occubuit, magnis tamen excidit ausis.
 Magnanimum iuuenem pedites fleuere iacentem
 Illum equites pariter lachrymis fleuere subortis.
 Atq; morabantur nequeentes lumina ab ipso
 Fletere. quin omnes credas ibi sistere cogi.
 Indolis egregie decus id morientis in ore
 Effulgebat adhuc, fletus quo quisq; ciebat,
 Ac veluti flores decerpti nuper ab vngue,
 Succedente etiam seruant pallore ruborem.
 Lilia sic retinent candorem quassa per auras.
 Illum igitur frater texit: iussitq; moueri.
 Longius Abbisais: mora ne properantibus vltro
 Is fieret. profugos atq; insectarier hostes
 Inde vetarentur, cæsi quoq; sumere pœnas.
 Acrior ergo sequens, defunctiq; vltor Iobas
 Extremos ferro quoscumq; metebat acuto.
 Obuia sed veniens iam colle receperat illos
 Benniamidum proles, tumuloq; tegebat in alto.
 Vnde leuans Abner vocem clamauit. Ioba
 Quo furor vsq; tuus descuiet vltor inique?
 Quo ferus vsq; tuus sudabit sanguine mucro?
 Non alienigenas sed fratres perdere quæris.
 Solus an ignoras quam desperatio dura?
 Sitq; salus fessis nullam sperare salutem?
 Accitus his verbis populum reuocauit Iobas
 Acere dato signo, sociosq; in castra recepit.

Sine pudore nouo, insucta aut pietate grauat^{us}.
 Incertum an dubiæ metuens discrimina noctis;
 Vna igitur fratrum sunt prælia voce dirempta.
 In diuersa abiit exercitus alter vtrinq; .
 Nec tamen is belli finis, sed tempore longo
 Inter vtramq; domum certatum est, donec Is Abner
 Rege suo increpitus patriæ consortia propter
 Pellicis indignæ tulit hæc conuicia Ductor :
 Vtq; canis rabidus virga percussus herili,
 Latratus duos Dominum conuertit in ipsum:
 Ostentat dentes, rictusq; expandit apertos.
 Sic ille indignans culpæ leuis esse reatu
 Increpitum grauiter, mecum noua fœdera tentat
 Alloquitur tribuum capita, iis mea fata recenset,
 Me designatum Regem, a puerilibus annis
 Fatidico Samuele docet : strauisse Goliath
 Terribilem cunctis terebinthi in valle gigantem.
 Meq; Ducem optatum populo, fœlicia semper
 Sinna fuisse refert mea . meq; Tyrannidis atræ
 Debellorem monstrari cœlitus vnnum,
 Sub quo fas plena sit libertate potiri
 Talibus eloquiis procerum deuincta suapte
 Obsequiis olim nostris , præcordia mouit.
 Lethæo nec enim fuerant iam pectora sparsa:
 Mentibus obtusis, adeo neq; , vel reminisci
 Ne possent partos nostro sudore triumphos.
 Benniamidæ ipsos etiam deflexerat Abner.

Ignauum

Ignauum Regem exosos, & inutile scæptrum.
 Tam sibi quam generi, pro quo discrimina multa
 Hæstenuis expertos, & adhuc grauiora maerent.
 Si producta foret diuina diutius ira.
 His habitis, procerum consensu Hebrona petiuit,
 Consortemq; thori dilectam Saulida nostri
 Quam pater inuitam tulerat, laidaq; locarat,
 Adducit secum, quo nostro gratior esset
 Abner in aspectu primo, veniamq; sequestra
 Ac pacem toti populo Regina pararet.
 Tunc igitur magno nobis exceptus honore
 Maximus Is populi princeps : acceptaq; pacta
 Fœdera sunt inter nos, atq; in pace remissus
 Vt tribuum primos adduceret : vtrq; coronam .
 Ante repromissam vatum diuinitus ore
 Post habitæ Isbosetho, totius gentis & ipse
 Militiæ dictus princeps, mihi poneret Abner :
 Ecce sed infœlix votis est obrutus ipsis,
 Successu in primo rerum : Namq; acer Iobas
 Forte superneniens, audito principis huius
 Tam subito aduentu, celeriq; in pace recessu,
 Quæ fuerant & pacta simul noua fœdera pacis,
 Turbidus intumuit : mecumq; expostulat ista.
 Incusans hostem, explorato emq; remissum .
 Vnde furens abiit : finem præuidit ipse.
 Moxq; recedentem celeri cursore subactæ,
 Cum nec adhuc nostra princeps procul esset ab urbe .

S

Admonet ut redcat, quasi quædam oblita fuissent
 Quæ meminisse decens erat, ac conferre necesse.
 Inscius huus ego Deus est mihi testis, & ipse
 Compositor fraudis, sine me qui texuit illam.
 Occidit incautus rediens confossus in ipso
 Limine portarum: maduere & sanguine postes.
 Vltus Asaëlem fratrem sic durus Iobas.
 Occisi in bello has pœnas sumpserunt dolosi.
 Bisgemini fratres, alia seu fortè latenti
 Quam soli tacito condebant pectore causam.
 Quid facerem? turbata mihi ipso in cardine rerum
 Omnia: nam conuenta breui casura videbam:
 Ni fautor regni mihi prospexisset ab alto,
 Pectora qui solus seruare innoxia nouit.
 Protinus accurri, cœlesti numine tactus.
 Disrupi vestes, palmis & pectora planxi.
 Effudi lachrymas, quastus & ad æthera mæstos
 Coram omni populo, certa & suspicia misi.
 Seruiadas etiam duros pro tempore dixi.
 Multaq; congesti maledicta inuictus in illos.
 Quæ non euadent, & si tardante senecta,
 Exaëto Deo. qui vindicat omnia iusta.
 Supplicii grauitate moram qui pensat in illos,
 Qui vel ab utuntur tanta bonitate, nec ipsum
 Clementem ut Regem reputant, ita deniq; iustum.
 Inscias uel eunt, rudis ac Pharaonia proles
 Esse Deum. vel si est, mortalia temere facta.

Possumus

Possumus ellicere ex diuturna sede malorum.
 Ore licet falso fateantur, cuncta videre.
 Tunc ego præcepi cunctis maioribus vrbis,
 Saviadeq; ipsi, ductoribus atq; Tribunis:
 Maximus ut quoniam totius gentis Hebrææ
 Occiderat Princeps, solemnes diuite pompa
 Exequias illi facerent, loculoq; subirent.
 Ipse quoq; indutus lugubri veste pheretrum
 Ponè sequens flebam, in fontem tumuloq; locabam.
 Occlusumq; intus suprema voce ciebam.
 Abner Benniameæ Ductor fortissime gentis
 Hic miserande iaces casu sublatus acerbo.
 Non velut ignauus cecidisti: brachia nullis
 Funibus aut manicis tibi sunt iniecta per hostes
 Nec tumuere pedes inclusi compede dura.
 Captus & irrisus ludibria nulla tulisti.
 Intulit haud quisquam fugienti vulnera dorso.
 Sed velut insidias ficti patiuntur amici
 Penè viri fortes omnes: ita fraude dolosa
 Tu quoq; præuentus miserabilis occubuisti.
 Nam quis iniquorum fratrum, quos credit amicos
 Perfidiam vitare valet? laqueosq; cauere.
 Pectoribus clausos? ac technas corde latentes?
 Luce palam his habitis, & munere sanctus amici,
 Me norunt omnes in fontem in sanguine casi.
 Officiumq; pii Regis super astra tulere.
 Seruiadas odio, mesunt & amore secuti.

Nec, quia vallatos numeroſo milite fratres
 Vtpote qui caſis latronibus ante rediſſent
 Victores, Regem vt decuit mulctare nequibam,
 Sunt indignati. nam nota potentia fratrum.
 Regni etiam nouitas erat excuſabilis illis.
 Nullus enim Regum ſcelera omnia vindicat vnquam
 Multa nequit ſolus, quæ diſimulare neceſſe eſt.
 Plurima teſta l itent quæ nocte teguntur opaca.
 Ergo Deum vltorem ſperent impune reſiſti.
 Omnibus expletis vix tandem a funere ſurgens
 Tum demum ſletus poſui apparentibus aſtris
 Conſenſi guſtare cibum, quod & ante negaram.
 Additur hnic aliud facinus damnabile eodem.
 Tempore. fortè pauor iam ſederat oſſibus ingens
 Benniamida Iſboſetho, vulgata cæde recenti
 Abneris, ignauo Regi ſant membra ſoluta.
 Nulla animo, nulla manſere in corpore vires.
 Vnde fatigatus curis ardentibus intus,
 Debilitate foris, lecto cum fortè quietem
 Meridie parua ſolus captaret in aula:
 Cumq; fores omnes vigili cuſtode carerent.
 Solaq; anus nutrix grani purgaret ariſtas.
 Ante domum quam ſola vigil ſeruabat apertam.
 Vt ſopore tamen, medii ſeruore diei
 Inclinata ſinu caput, obdormiuit inerti.
 Ecce repente duo Berotæia ſemina, fratres
 Remmonidæ, iuſtus index quos vrbe fugarat

Vtpote

Vtpote ſicarios, patronos atq; latronum,
 Adſunt. atq; vident fruges cuſtode carere
 Mox ſibi diſipiunt abiecta melliſis acernum.
 Enſe ſoporata vetula tamen ante perempta
 Ne vigilis furto, vel clamor anilis obſeſſet.
 Ergo perpetuo vigil eſt mulctata ſopore.
 Cum ſimul aſpicerent foribus bipotentibus ædes
 Expoſitas furto, tacitis ſunt paſſibus illas
 Ingreſſi. vt Regem lecto videre iacentem
 Auſi immane nephas fratres, auſoq; potiti.
 Namq; ſoporatum ſcelerato protinus enſe
 Inguine transfodiunt, crudeliter atq; trucidant.
 Auuſum inde caput trunco ſumpſere reſiſto.
 Cum reliquis ſpoliis fuerant quibus ante repleti.
 Ne uè recedentum veſtigia preſſa per agros
 Fortè notarcentur, deprendiq; inde valerent.
 Auia deſerti ſibi nota abeundo petentes
 Noctè cucurrerunt tota, atq; Hebrona volarunt.
 Me petere audaces ſunt auſi cæde recenti,
 Se fore ditandos ſperantes atq; probandos.
 Suſcipe dixerunt caput hoc Rex inclyte, Regis
 Benniamidum, populis qui te regnare vetabat.
 Inſenſoq; odio te inſeſtabatur vt hoſtem.
 Hunc Deus omnipotens noſtro dedit enſe necandum.
 Namq; ſoporatum lecto obruncauimus ipſo.
 Hoc ſcelere audito, viſo quoq; ceſſpite caſi,
 Horruit aſpectu diro, atq; efferbuit ira

Pectoris ut iusti, sum detestatus & illos,
 Ausi immane nephas, qui, & perpetrare fuissent.
 Sic Deus incolumem seruet, regnoq; potiri
 Me faciat (dixi) quia detestabile vestrum
 Hoc scelus vlciscar: memori nam mente reuolu
 Illum qui Saulem mandante peremerat ipso
 Munera cuiq; dari tam nuncia lota ferenti
 Forte videbatur dignum: tamen ense necandum
 Iustitia suadente dedi, haud exterritus esset
 In Christum ac Dominum sceleratâ extendere dextrâ.
 At vobis (inquam) Banaa ac scelerate Rechabe
 Quo parcam pacto? qui hominem nihil ante nocentem
 Qui Regem vestrum latronum more necastis?
 Arripite hos pueri, manibus pedibusq; recisis
 Effodite hos oculos, truncis & naribus aures
 Vellite, deformes factos suspendite muro.
 Vt videant cuncti, ac scelus excrentur eorum.
 Regis at insontis caput, electa vngita myrrha.
 Floribus aspersum tumulo condamus in ipso
 Abneris: exequias digno celebremus honore.
 Quo facta pietas mea propagata per vrbes.
 Benniamidum extremas gentis totius & oram
 Pacta prius regni stabiliiuit fœdera nostri.
 Et populorum animos maiori vinxit amore.
 Rectores igitur, Tribuum capita, atq; Tribuni
 Militia, cunctiq; Duces, exercitus omnis
 Defuncti Regis, turbata repente tamesi.

Pectora gessissent, audita cade nefanda
 Principis ante sui. verum pietate secuta
 Qua scelus vltus eram, pacati mente quierunt.
 Fœderibus placitis omnes, distisq; stetero.
 Cumq; die fixa diuersis sedibus vltro
 Ad me accessissent, porrexissentq; salutem,
 Vnanimes eademq; vno sunt ore locuti.
 Noster es, os nostrum nostris ex ossibus ortum
 Nostra ex carne caro, Tu Rege superstito Saule
 Dux preciosus eras nobis ex millibus vnus
 Ellectus, fortis victor concessus ab alto.
 Te puerum Samuel sacro perfudit oliuo,
 In Regem nostrum iussu regnantis olympo,
 Regnaq; terrarum merito tibi iure locantis,
 Non importunis turbæ clamoribus actus
 Vt Saulem durum Regem præfecerat olim;
 Sed pater ut gnatis blando dedit ore magistrum
 Non exactorem populi te, asprumq; Tyrannum,
 Censorem at morum, Seruatoremq; futurum.
 Sceptra quoq; in longum generi dignabitur æuum.
 Ac stabile imperium Dauidis in arce locare.
 Quem non lenticula fragili, instabiliq; perunxit.
 Præteritum ut Regem, quem iam dissudit abano
 Vt solet e facili labro versarier vnda.
 Quin potius forti liniuit & vberè cornu;
 Pingue tibi imperium signans, dextramq; potentem.
 Adsumus ergo tibi præsto, parere parati.

Ut Domino, ut Regi, atq; Duci, patri, eq; parenti .
 Accipe sceptrum manu, regenos, capitiq; coronam
 Fulgentem radiis, esto tu gloria nostra.
 In bellis victor, pressiq; ex hoste triumphans.
 His dictis, solio tribus omnis in arce locato
 Purpurea indutum trabea stabiliuit & vixit.
 Inde meo capiti gemmis auroq; micantem
 Bissenis sultam radiis posuere coronam.
 Aurea sceptrum mihi dehinc porrexere rogantes
 Pacificè ut regerem ciues, hostesq; domarem.
 Post hæc summissis animis & corpore cuncti
 Maiores natu, proceres, vnaq; Tribuni
 Regis adorarunt in maiestate sedentis
 Quiq; Dei in terra vice fugitur, aurea sceptrum
 Omnibus his actis libamina fudimus are,
 Ingentes pateras spumanti sanguine plenas
 Nam centum obtulimus tauros cum millibus agnis
 Extæ sacerdotes crati fumantia ab ænæ
 Intactosq; adipem adolebant ignibus : vnde
 Thuribulo exceptas ardenti forcipe prunas
 Spargebant, demum suauem Thymiamate multo
 Suffbant aram, templumq; vapore replebant.
 Debira rite Deo postquam mea reddita vota,
 Sacraq; pro populo de more sacre peracta:
 Tunc epulis proceres demum incubuere paratis.
 Omnibus & populis quacunq; ex vrbe profectis
 Regifico luxu conuiuia læta fuere

Exhibita:

Exhibita: ac multis data sunt sua munera dignis.
 Hinc exaudiri cantus, atq; organa multa
 Concrepere; & cytharas modulatis vocibus vna
 Carmina letitiam fausti resonare dici.
 Nocte dehinc media vix membra dedere quieti,
 Postera cunq; dies primo illuxisset eoo .
 Classica terribilem sonitum dare iussa fuere.
 Confestim armari socios, facilem; iuuentam
 Correptis in equos telis conscendere iussi.
 In quorum medio cinctus iuuenilibus armis
 Spumanti praeuectus equo Rex ipse sedebam.
 Hierusalem in magnam contendit Hebrone relicta,
 Solus ibi stabat chanaanæ ex gente relictus
 Iebusæus adhuc : quem non potuere parentes
 Pellere tercentum totis atq; in super annis
 Quinquaginta : virum quod erant fortissimi bello
 Pectora : quod celsis fuerat circumdata muris
 Vrbs ea : quodq; situ esset munitissima forti.
 Vnde in contemptu nostri gens illas, nec ipsæ
 Armati portis voluere exire : sed altis
 Manibus (atq; iuoco) cecos simul atq; leprosos
 Imposuere inopem turbam ac miserabile vulgus,
 Turribus ex celsis clamabant inde superbi:
 Regi Hebræorum prohibebunt mœnia soli
 Qui super assistunt claudi simul atq; leprosi.
 Ast ego contemptus, diuino ac numine certa
 Fortiter adiutus numerofo milite cinxi

Applicitisq; (urbem) scalis conscendere iussi.
 Suppositos pedites credas diuinitus alis
 Protinus assumptis ad mœnia summa volasse.
 Abiectis muro facile infœlicibus illis,
 Congressu primo munitam cepimus urbem,
 E lato custode quòd indefensa vacasset.
 At Iebusæi nos vt videre per urbem
 Omnem præter spem, qui erat nec credere dignum,
 Ingressos furere, ac telis instare coruscis:
 Territi: & extemplo tanto correpta pauore
 Pectora sunt illis, vt nec pendentia tela
 A latere appositis sint ausi attingere dextris.
 Improuisus enim stupor iis deuinxerat artus.
 Cumq; stupore pauor: pauidisq; insederat horro-
 Mentibus: & sicco simul arida lingua palato.
 Hæserat, vt tenues nec possent edere voces.
 Ergo velut statua, figmentaq; lutea quadam
 In quo quisq; loco fuerat tum forte repertus,
 Excipiebat ibi validos securibus ictus:
 Aut fodiebatur telis trans pectora missis.
 Aut illisa graui maetabat claua cerebro.
 Sic Iebusæi chanaanæa ex gente superbi.
 Interiere omnes, vix Orna superfuit vnus
 Qui Regem obsequio quodam sibi iunxerat olim,
 Dum fugiens Saulem variis latitaret in antris
 Vrbs capta inferior quamquam latissima, nobis
 Arcta videbatur tamen, & nihil esse peractum,

N

Ni simul excelsa contigeret arce potiri.
 Protinus edixi præconis voce vocatis
 Agminibus cunctis. Quicumq; prehenderit arcem,
 In domatum calamis signiq; refixerit hastam,
 Dux, & Militiæ princeps totius Is esto.
 Omnes ecce Duces certatim currere cernas.
 Sumpsisse alatis credas talaria plantis,
 Nec vallem transisse, sed & per inane volasse,
 Præmia magna mouent animos ad fortia facta:
 Altior illa quidem surgebat vertice montis
 Quem dixerè Syon superabat culmine nubes.
 Nescio quo pacto reperere, & volitare per hastas
 Appositas video muris, nec quærere schalas.
 Dormierint nec ne, incertum, tunc temporis hostes.
 Fistula iam domatum vexilli acceperat hastam;
 Namq; velut velox iam sederat ales Iobas
 In summa muri pinna, iam iamq; tenebat
 Signa manu; clamans meq; alta voce vocabat.
 Rex (ait) en arcem teneo: mihi redde quod vltro
 Pollicitus (neq; enim vox irrita Regis haberi
 Fas est: huic optatus honos est redditus vni.
 Huic merito cessere Duces: exercitus omnis
 Paruit, atq; lubens: dehinc iussa nec abnuuit vllus.
 Sic igitur summa fœliciter arce potiti,
 Aggeribus iactis vallem obturauimus illam:
 Produet isq; arcem muris adiecimus vrbi.
 Condidimusq; domos, quibus exciperemus ab omni

Parte præcul regni proceresq; Ducesq; profectos.
 Custodesq; simul vigiles primasq; cohortes.
 Officium quibus est prætoria celsa tueri,
 Atque & Regi, præsto parere iubentis
 Imperio: turbas procul esse iubere molestas,
 Atq; importunos populorum arcerè tumultus.
 Seditio in Regem si quando repente cohorta est,
 Quodq; frequens ea pars conuinctis ædibus instar
 Urbis erat, platea atq; viis hinc inde relictis,
 Urbem Davidis quidam dixerè Syona:
 Complures arcem solam dixerè Syonis.
 At urbem magnam populo præfectus Tobias
 Cum reliquis Ducibus simul incoluere frequentes
 Atq; ita per septem bellis ciuilibus annos
 Confectis, postquam primum mihi credita sceptræ
 Transulimus regnum parua ex Hebrone profecti
 Hierusalem in magnam, sedesq; locauimus illic.
 Vnde Palestini Syriæ gens aspera bello
 Vt me Davidem in Regem nouere creatum,
 Illis terribilem iam tunc ex cæde Golie,
 Cunctarum vt tribuum regem moderator habenas
 Exarsere citi: dolor ingens ossibus hæsit.
 Arma parant, veluti contempta rebellibus essent
 Imperia a nobis sua: nam ditione potenti
 Præfferat Hebræos per tempora multa cadentes
 Gens ea: quod spreto colerent idola tonanti.
 Sumit enim penas inimicis sæpe ministris

A populo

A populo peccante Deus iniustissimus ultor.
 Vnde gemiscentem legimus quandoq; locutum:
 Heu heu me vindex inimico vlciscar ab hoste.
 Arma parant igitur dominari vt sæpe putantes
 Allophylis nobis, quia sic grauitate reatus
 Offensus genti Deus id permiserat illis.
 At reminiscentis populi me Rege misertus
 Iam pater ipse sui iuga frangere dura parabat
 Seruitii hostilis: virgam ceu iactat in ignem
 Placatus gnato genitor: qua percitus ira,
 Pulsarat merito vertentia dorsa rebellis.
 Nos itaq; audito fama referente paratu
 Hostili, nullo vt quondam terrore subacti
 Illius auspicio rerum qui torquet habenas
 Ac freti auxilio, collegimus agmina nostra.
 Iam robustarum per ciuica bella cohortum.
 Fortia namq; manus armorum ad prælia longo
 Calluerant vsu, factæ in sua damna potentes.
 Cumq; propinquasset diffusi in valle gigantum
 More locustarum vastantes omnia morsu.
 Ex aduerso acies nostras dirreximus vltro,
 Consulto ante Deo, veniamq; ex corde præcati,
 Qui tonitru horribili tumidos absterruit hostes.
 Nos animis contra magnis obtriuimus illos.
 Quid memorem peditum quot millia cæsa fuere.
 Quas equitum turmas anceps absumpsit ensis?
 Subuersos currus fracto prius axe rotatum.

Illic mille Duces gladio cæsi : toridemq; triumpho
 Seruati nostro : prostrata quinque phalaages,
 Quinque vt erant satrapæ) fuerit quã maxima strages
 Sunt certo indicio, mutataq; nomina vallis.
 Nam prius hæc Raphaim dominata gigantibus olim
 Dicta Baulpharasim, fuit appellata deinceps.
 Quod Deus a nobis illic diuiserit hostes:
 Quod victi fuerint idola relicta Baallis.
 Quæ simulachra Deum Demonia falsa tegebant
 Vnde dari incertæ simulato numime sortes
 Effingebantur, responstaq; vana futuri.
 Neue infelicis populi insipientis vt olim
 Deciperent animas ad pristina scandala nudas,
 Iussimus effringi : foueisq; effossa relinqui.
 Nec tamen iis damnis, tanto & discrimine fracti
 Absq; graui bello potuere diutius esse,
 Dura palestini, nimirum ad prælia nati.
 Namq; parant iterum repetitis sortibus arma.
 Fortunamq; audent vitæ tentare periclo.
 Euentus belli dubios, incertaq; fata.
 Sydereo fluxu promoti, & vate bilingui,
 Auspice ventoso, nec non & Aruspice vano,
 Congeminant Equitum turmas, duplicantq; phalanges
 Adueniunt iterum, valle & funduntur eadem.
 Nos etiam magnis animis occurrimus illis.
 Exigui numero, sed bello viuida virtus.
 Conflictu nec enim numerofo milite solo

Vincitur

Vincitur : at potius forti, ac maioribus ausis.
 Qui mihi mos fuerat, dubiis in rebus, vt ante
 Consularem sorte superumq; hominumq; parentis,
 Seruandum duxi in tanto discrimine rerum.
 Per medium vatem, Poderi qui cinctus ad aram
 Cum sacra contriti cordis lachrymasq; litasset,
 Pro Rege ac populo nec non pia vota dedisset,
 Hæc responsa tulit tenui spirante susurro.
 Hostilem fugito frontem formidine ficta,
 Circuitu longo quæ sunt post dorsa pirorum
 Ad sylvas contende velut quærendo latebras.
 Summaq; cum nemoris motare cacumina cernes
 Ipso diluculo, nullis perflantibus auris.
 Sed tibi, sed populo, nostro præcunte fauore.
 Tunc hostes inuade tuos, ac fortiter vrge.
 Dexterâ nam gradiens tecum meâ coneret illos.
 Est nemus oppositum superato colle pirorum
 Quod manus agricolæ conseruat ordine multo
 Fructibus omnigenis . uerum quia collis abundat
 Circunquaq; piris . sortitur nomen ab ipsis.
 Huc quasi congressum fugeremus, abiimus omnes
 Vt fuerat iussum metati castra sub umbris.
 Ast alacres illi iam se superasse putantes
 Indulgent genio, dapibus vinoq; replentur.
 Nocte fere tota sistris citarisq; canentes,
 Solemnes epulas uictori mane Baalli
 Indicit castris misso præcone sacerdos .

Belligeroq; simul mauorti siue Dagoni,
 Asteroteq; Deæ, quam dicunt esse potentem
 Reginam cæli, & regnorum iura tenentem.
 His pecora ac tauros vanus mactabat aruspex
 Ducebatq; choros hostis Lymphatus inermes,
 Laudabatq; deos: detestabatur at ipsum
 Gentis Iudææ diuum sermone minacem
 Ast opere imbellem, vanum, profugumq; vocabant.
 Audit omnipotens summo delapsus olympo,
 Et nemoris tenui suprema cacumina flatu
 Concutiens, nobis se se monstravit adesse.
 Tum nos conflictus ineundi tempore nactò;
 Extemplo armati cælestia signa sequentes
 Colle sub vmbroso sensim descendimus omnes.
 Atq; improuisi, taciti, sine murmure circum.
 Fundimur, intempestiue similesq; procellæ
 Irruimus dorso ludentum: euertimus aras
 Lymphatos homines, vanis cum vatibus ipsis.
 Mactamus, pateras, crateres, cymbia vasa.
 Omniaq; humano pecorumq; cruore replemus
 Cæduntur passim: passim sternuntur inermes.
 Optauere fugam, sed nec potis vlla dabatur.
 Nam celsi montes claudebant vndiq; uallem.
 Iamq; equitatus erat noster diffusus utrimque.
 Seruabantq; uias instructi agresibus armis
 Agricole duri, iacturam quippe laborum
 Seminis extincti necesse compensare nolcbant.

Qua

Qua fugerent igitur? vel quis foret exitus illis?
 Ac velut ore fero rapidi si quando Molossi
 Cassibus offendunt inclusos vndiq; ceruos,
 Nunc hunc, nunc illum lamiant: nec sanguinis haustu
 Se saturare queunt, donec tota agmina cernant
 Ante pedes prostrata suos extincta iacere.
 Sic nostros hostes in clausa valle retentos
 Aggredimur telis: pavidos prosternimus: atq;
 Prostratos auidi ingulo laceramus aperto.
 Sic vlciscentes oprobria mille recepta
 De nece maiorum pœnas ita sumpsimus aquas.
 Atq; ita seruitio cernicem excussimus arcò.
 Cumq; fatigati nimia præ cade lacerti
 Desicerent nobis: captiuos ducere iussi
 Sub iuga nostra Daces reliquos ac vulgus inermè.
 Inde palestini nobis seruire coacti.
 Hostibus iis domitis placuit traducere sacram
 Ex Cariathiari Iudæ consinibus arcam.
 Quam commendatam pater Amminadabus habebat.
 Tempore iam ex illo fuerat quo reddita vastis
 Ante phylistæis resolutis postibus alui.
 Imbribus expositam nudoq; sub ætheris axe.
 Iuncta meæ domui stat porticus alta: pararam
 Hic ego purpurei, crocci, æriiq; coloris
 Garbasa byssinis interlita serica villis,
 Funibus & simili copulata colore retortis.
 Parietibus pictis anlæaq; strata iacebant;

T

Castrorum in morem, quæ vel tentoria dices.
 Collectis igitur senioribus, atq; iuuenta
 Indolis egregiæ claris natalibus orta.
 Cum Ducibus, populi rectoribus atq; magistris.
 Aduenere citi præciosis vestibus omnes
 Induti, atq; super partim fulgentibus armis:
 Insignes in equis, iunctis vel curribus alti.
 Hos inter medius, pulchraq; astante corona
 Planicie in campi sub aprico colle iacente
 Celso dum veberer curru, sellaq; sederem,
 Ad circumstantes tali sum voce locutus.
 Quanta per incultas Moses discrimina terras
 Dum traheret populum crecta superauerit arca.
 Sapius audistis sancti Samuelis ab ore:
 Quanta; post illum sacra consisus in arca
 Ultra Iordanem Regum expugnator Iesus
 Prælia bellando confecerit, utq; repente
 Congressu primo munitas cepit vrbes,
 Si non audistis, iam me referente potestis
 Discere, ut edocti cultum reparatis auitum.
 Non aliter potuere vadum Iordanis habere
 Ante patres nostri, quam præuia fœderis Arca
 Exiccavit aquas, retro fugientibus vndis.
 Non Hiericuntinam valuissent ariete crebro
 Diruere, aut penetrare urbem septemplex muro
 Vallatam, ferro nisi sacra potentior omni
 Fœderis Arca dei magno percussa tridente

ad fonda-

A fundamentis eæ mœnia tanta ruiisset.
 Unde nec immodicum valuerunt vrbis. Aynæ
 Audacem populum congressu sternere primo:
 Quod procul Arca Dei violato numine furto
 Haud exercitui dignata fuisset adesse.
 Fletibus at postquam populi & clamantis Iesu
 Fœderis ante arcam, fontis quoq; morte secuta
 Charmidis, est numen pacatum, ad prælia ventum est
 Insidiis testis & aperto Marte secunda:
 Præualuere viris audacibus agmine certo,
 Extinxere omnes: ipsam quoq; funditus imo
 Aequauere solo flammis vlticibus urbem.
 Montibus hinc positus illincq; Ebale, atq; Garizi
 Fœderis Arca Dei media dum vâlle sederet:
 Ecce sacerdotes diuisim mane, relecto
 Omni mandato legis, benedicta præcari
 Sunt exauditi præconis voce per auras,
 Si qua iussa forent populus seruasset ad vnguem.
 Si contempsisset, dira & maledicta minari.
 Cumq; omnis populus mandata faccissete legis
 Cuncta spopondisset, renouato fœdere auito:
 Mitia sunt audita Dei responsa per Arcam:
 Pollicitus quippe est palmam bellando perennem,
 Telluremq; bonam partiri sorte per omnes
 Se permissurum, per secula multa teneandam.
 Fortior hinc populus, factusq; audatior ergo
 Sub Duce robusto repetitis protinus armis,

T 2

Conditus ire parant celsam ad Gabaona tuendam
 Indignatus enim Solymis qui regna tenebat
 Acer Adonisedec: se subtraxisse suorum
 Imperio: externisq; fidem, dextramq; dedisse.
 Quattuor accitis ex templo Regibus una
 Cum populis, urbem cinctam obsidione premebat.
 Fœderis ergo memor, fideiq; receptor Iesus
 Diuinam ante arcam sacris ex more litatis,
 Assumpsit populum linquens ea Galgara castraz
 Nocte dehinc: ora tacitum conscendit ad hostem:
 Quem subito aduentu, subito & clangore tubarum
 Et proclamantis populi deterruit: ergo
 Occupat incautos, pavidosq; trucidat inermes.
 Cumq; fuga celeri sibi iam pleriq; timentes
 Consulerent: pedibusq; alas pauor adderet: Ecce
 Desuper intonuit Deus: horribiliq; fragore
 Terruit ascensu duri Betheronis in ipso.
 Namq; repentino lapsabant imbre fugaces,
 Quodq; erat horridius grando lapidosa terebat
 Corpora strata hominum, simul alipedumq; ferarum.
 Et multo plures perierunt grandine dira,
 Quam ue acies ferri, durusue absumpserat hostis.
 Tum magnus populi Ductor (mirabile dictu
 Et mirabilius visu) succensus Iesus
 Pectora diuino flatu. Sol (inquit) ab axe
 Ne moueare tuo: sed cælo fixus in alto
 Siste gradum: & tu luna simul cum sole morare.

Donec

Donec ab hostili sumamus gente reflexas
 In cælo pœnas, diuino numine læsas.
 Mobilis ecce stetit lampas. quæ lucida cursu
 Labitur assiduo totumq; perambulatur orbem.
 Nam superas sedes cum clara luce diei
 Huius Hemispherii lustrauerit. inde relictis
 Occidens nobis alias transfertus ad oras,
 Antipodasq; petit, quos lumine lustret eodem.
 Perpetuas tamen hi populi timere tenebras
 Illa nocte sua, qua nostro fixus in orbe
 Humana voci sol paruit, atq; diei
 Cunctando huic nostræ plures super addidit horas
 Acrior ex voti successu factus Iesus
 Nisibus insequitur totis, ac robore clauæ
 Mactat ubiq; vagos, fugientes comprimit hasta.
 Quinq; etiam Reges omni virtute relictos
 Ac desperatis rebus latitare sub antro
 Nunciat ecce Duci populus: quos claudier intus
 Imperat appositis saxis ingentibus ori
 Speluncæ: multos custodes in super addit.
 Reliquias verò fugientum protinus ipse
 Cum toto populo partes sectatur in omnes:
 Donec ad interitum cunctos deduceret: vnus
 Nec superesse quidem potuit, qui nuncius esset
 Vrbe domiq; suis tam vastæ cladis in agro.
 Vnde repente ruens, nec gnaris urbibus huius.
 Immensæ stragis, seæ occupat impete in vno.

T 3

Bartholomæi Bottæ.

Quas etiam ferro victor consumpsit & igni
 Num scelerum cumulus mēsuram impleuerat ingens.
 Ipsos deinde suos Reges de carcere tractos
 Imperat adduci & calcari colla subactis
 Principibus tribuum, dicens: nolite vereri:
 Este viri fortes, reliquos calcabitis aequē
 Sub pedibus vestris pressa ceruice tyrannos.
 Galzala victor ouans perit inde, vt vota tonanti
 Solueret ante sacram victis ex hostibus arcam.
 Nempe Duces centum tauros cum millibus agnis
 Ex omni præda lectos offerre iubebant.
 Victima grata Deo latam mactatur ad aram.
 Solemnes epulas statuunt, & vina coronant.
 A foris interea magna Regnator Iabis.
 (Imperio cuius multæ parere vetasto
 Gaudebant gentes & dignabantur earum
 Induperatoris tanti præcepta subire:
 Barbarici Reges elati fascibus ipsis)
 Cum procul audisset (fama referente) tumultus:
 Et tantas clades acceptas Regibus illis
 Qui propè Iordanem florentia regna tenebant:
 Vt sibi prospiceret, nec non communibus vna
 Consuleret rebus: gentes iubet atq; Tyrannos
 Protinus armari, latoq; currere campo,
 Ante lacus Mæronis aquas, vbi copia rerum
 Nulla deesse potest: quibus ille exercitus ingens
 Prorsus ali, sustentariq; valeret abunde.

Conuenere

Dauidiados Lib. VII.

148

Conuenere Duces igitur, populiq; sub ipsis
 Innumeri, varii linguis, armisq; decori.
 Quot varia volucres, anni sub tempore certo
 Ad mare conueniunt ventorum flatibus acta,
 A pricis pariter vt transportentur ad oras.
 Primus Iobabus Rex affuit, atq; Maadone
 Frigifera regione tulit peditesq; equitesq;
 Falcatos etiam currus, hominesq; minaces,
 Troceros, belli gnaros ex stirpe Raphæa,
 Rex Semeron secum regno ac feritate propinquus,
 Mons a quo Semeron, Samaraiq; arua vocata.
 Eduxit totidem turmas, peditumq; cohortes,
 Armatos etiam currus, fortesq; Gygantes
 Ac saphus acer erat post illos atq; trahebat
 Millia multa virum, contentos pellibus omnes
 Arcubus instructos versis post dorsa pharetris.
 Dehinc alii Reges duro ex aquilone profecti.
 Qui montana simul loca deseruere remota,
 Aequora camporum, nec non & pingua culta,
 Qui liquere lacus versi cenerothis ad austrum.
 Adueniunt etiam regio quos Dora remisit.
 Ab dura gentes? nec enim campestria plana,
 Nec fluuius Dora nitidis argenteus vndis,
 Melliflua vel apes, nec mollia prata tenere
 Aut dulces gnati potuere, nec vbera cara.
 Consortum, lachryma, facies vel grata parentum.
 Sex etiam, quarum sunt effera pectora, gentes

T 4

Bartholomæi Bottæ.

Conuenere simul diuerso ex orbe ruentes.
 Namq; suos raptim populos collegit in vnum
 Solis ab occiduo sparsos Chanaanæ vel ortu.
 Sunt irrisores isti, qui facta parentum
 Improba, siqua vident, tacito non pectore condunt.
 Indice sed monstrant, ronchi dant ore cachinos.
 Simas hinc nares cuncti traxisse feruntur,
 Effigiem quandam vel Rhinocerotis habere.
 Aspectu solo dignoueris esse nefandam
 Progeniem illius gnati, qui riserat olim
 Visa verenda patris nimio resoluta lico.
 Vina quibus parcant fuerint si epota deinceps
 Cum vitis proprio non ignouere satori.
 Ille tamen venia dignus, quia primus & expers
 Vim tantam esse nouo ignorauerat ante liquori.
 Ammoræorum gens aspera deinde secuta est.
 Ut montana colit, lapidosaq; pectora gestat.
 Iebuseorum pariter montana colentum
 Gens sequitur, duris nequaquam moribus impar.
 Venatu assiduo soliti potare cruorem.
 Dentibus incoctas nec non & mandere carnes,
 Hesternos homines numero reputare ferarum
 Consueuere, ideo ferro venantur & illos.
 Sanguineæ mentes effuso sanguine gaudent.
 Inde pherezæi veniunt ac durus Etheus.
 Et qui radices habitabat Eueus adimas
 Hermonii montis, virides vbi pascua leta
 Pinguibus

Dauidiados Lib. VII. 149

Pinguibus arrentis colles gregibusq; ministrant.
 Vrbs ibi celsa sedet de nomine Masphe vetusto,
 Quæ ditione potens longè lateq; patebat.
 Indidit hæc ora nomen, nam Masphe vocatur.
 Hi simul horrebant hesternos, quippe timebant
 Finibus his pelli, ac pingui regione sugari,
 Propterea moniti collectis viribus omnes
 Ad Mæronis aquas circumsedere, parati
 Isacidæ arcere, repellere finibus hostes,
 Et raptas aliis auidi subducere prædas,
 Tollere vittricem gentem: per secula nomen
 Propagare suum fines orientis ad vsque.
 Verum syderei felix regnator olympi
 Et qui terrarum latè moderatur habenas,
 Impia regna piis qui fixerat ære perenni
 Reddere, iniquorum & iustis conferre labores,
 Ductori Isacidum sub vespere sacra colenti
 Ante tabernaculum quo fœderis arca latebat,
 Visus adesse fuit genitoris imagine magni,
 Regis Iabini reserat mandata cruenta;
 Consilia atq; aperit contacta, dolosq; reuebat,
 Innumeras gentes eollectas indicat esse
 Ad Mæronis aquas, quæ ex Asare Rege recepto
 Castra repente parant inuadere Galgala noctu
 Opprimere Isacidæ somno vinoq; sepultos.
 Ne vereatur eos monet, insidiasq; paratas
 Præueniens animo forti conuertat in ipsos.

Bartholomæi Bottæ.

Nam fore, vt has gentes cras doleat auspice cæli
Regnatore omnes, & protectore piorum.
Protinus hos monitu summo genitore recepto
Armari populum tenui præcone susurro
Imperat aſi omnes taciti mandata faceſſunt.
Noſte debinc tota gradinatur, mane recenti:
Impronifi adſunt, inuadunt caſtra repente
Regis Iabini nec dum ductore recepto.
Mortis imago Pauor de cælo miſſus in hoſtes
Inſinuat ſenſim ſe ſe, & præcordia replet.
Inde ſecutus eum frater tremor occupat artus
Et conſanguineus mentes ſtupor arcet inertes.
Vnde nec arma citi rapiunt: præconia nec vox
Moris vt eſt ſoliti capienda hortatur ad arma.
Tympana nulla tonant: neq; ſiſtris turba cietur.
Stant inopes mentis, fracti, n:q; ſcandere nudos
Audet equos quiſquàm, gibbis vel abire camellis
Nec ſibi proſpiciunt turpi per denia curſu.
Stant manibus iunctis præcluſo corde gementes,
Expectantq; necem, prætendunt colla machæris.
Cæduntur paſſim, paſſim maſſantur inertes.
Corpora vbiq; cadunt gladiis ingulata cornuſcis.
Monticolæ ac veluti concuſſis quercubus olim
ſternebant terram quaſi grandine glande ruente,
Vt vacuos ventres (ignoto pane) replerent.
Non ſecus Iſacidæ monitis cœleſtibus aſti
Vndiq; ſternebant ſuccuſis hoſtibus agros.

Sanguine

Dauidiados Lib. VII.

150

Sanguine ſpumantes currebant vndiq; riuu.
Tunc Mæronis aquæ rubuerunt ſanguine multo
Hinc diuerſa lacus ſpecies abſterrui oram.
Finitimæ gentes timuerunt vnde ruinam.

Dauidiados VII. Libri finis.

IO. AVGVSTI BOTTAË

FRATRIS NOSTRI,

In octauum Dauidiados argumentum.

Monſticon VIII. Libri.

Arca Dei octauo legitur regesq; ſubacti.

ARGVMENTVM.

VERTIT gentem chanaanæam ductor Ieſus
Et mole horreada Enachidas, habitanda relinquit
Regna paleſtiniſis eadem; quo exercitæ virtus
Iſacidum vigilet: ducta tum ſorte colendos
Biſſenæ capere tribus agrosq; domosq;:
Fœderis ante arcam cecidit temerarius ozas,
Quam Rex ipſe lyra niuæq; indutus amictu

Bartholomæi Bottæ.

*Consequitur, laudesq; canens comitatur in arcem.
Fit sterilis coniux, dum sindone risit in alba
Saltantem Isaidem: tum reges ordine promit,
Vel quos edomuit, syrsa metuendus in omni;
Vel quos ipse data socios sibi pace recepit.*

BARTHOLOMÆI

BOTTÆ.

Dauidiados. Liber VIII.

SIC scelerum vires facti, celeresq; ministri
Sunt Abrantiada iustissima iussa secuti
Iudicis æterni, sumpsere & sanguine pœnas.
Quas tectæ artifices technæ meruere dolosi.
Si qua tamen valere fugam discrimine leti
Agmina præripere aut spaciosa per æquora campi
Siue per altiungos colles haud calle frequenti,
Quadrupedum plantis confisa vel alite curru
Freta vel ardenti cursu (talaria nectit
Quippe timor pedibus, fortis vigor atq; iuuentæ)
Insectatus eos Bellator Iesus ad vs, ue
Masserephotis aquas dulces, Sydonaq; magnam.
Ei latos Maspha campos, v' i perdidit omnes,
Acrius ex cursu profugos succensus in ipsos.

Reliquiæ

Dauidiados Lib.VIII.

151

Reliquiæ vi nulla superessent gentis iniquæ
Subneruauit equos, currus exussit eorum.
Inde reuersus atrox (mitem cœlestia iussa
Esse truce[m] vrgebant) vacuatam milite forti
A fora regnantem lata[m] mox corripit urbem.
Ciuibus occisis gladio, suspendit & ipsum
Induperatorem magnum pre stipite grandi.
Celsaq; tectaru[m] flammis vlticibus vsta.
Aequanturq; solo destructis mœnibus atris.
Vrbs antiqua iacet propriis tumulata ruinis,
Ex habitatorum vitio: pro ciuibus urbem
Dum pietate vigent, morum ac probitate nitefcunt,
De cælo omnipotens pater aspicit atq; tuetur.
Non autem ciues pro mœnibus aggere cinctis.
Marmore nec pario crustata palatia curat,
Cum fuerint homines crudi & pietate carentes:
Illi sunt vrbes foneæ, ac spelæa draconum.
Aurea sint quauis summi laquearia templi.
Sintq; licet variis altaria sculpta figuris,
Ditia sint suspensa tholo donaria multa,
Sericeæ vestes, argentea vasa, vel auro
Ex solido & fuluo, nitidis gemmata pyropis:
Sintq; sacerdotes impuri, lumine cæci.
Impia plebs, populusq; ferox, & prætor iniquus:
Sintq; magistratus fures, fociiq; latronum,
Et matrona procax, sint absq; pudore puellæ:
Ac Iuuenis petulans, Senior sitibundus & auri.

Sanguineus miles, raptor, princepsq; tyrannus.
 Quid nisi dirarum sunt vrbes antra ferarum?
 Templaq; speluncæ, queis præda coacta latronum?
 Aedibus his iustus parceret Deus (absit) iniuis?
 Aut picturatas quo pacto attendat Is vrbes?
 Qui neq; stellifero spectabit conditor orbi.
 Funditus has ades, hæc pulchra palatia, & vrbes
 Destruet: æquabitq; solo, ceu magnus Iesus
 A fora cum populis & circumquaq; sedentes
 In chanaanæorum latis confinibus vrbes
 Perdidit, exussit, destruxit & oppida earum.
 Nec mansere quidem sublatis nomina terris.
 Victores igitur spoliis, terraq; potiti
 Isacida læti redeunt ad Galgala castra.
 Cæditur & coram compacti fœderis arca
 Hostia multa deo præ tantis hostibus vno
 Conflictu cæsis: renouant pia sacra per aras.
 Enachidæ soli deletis gentibus illis
 Restiterant fratri montanis vrbibus atq;
 Molle gigantæa, qua præpollere putabant.
 Viribus inuictis super omnia corpora nostræ
 Gentis Iudææ visu tam parua: sed impar
 Pectore robur erat: minor illis gratia cæli
 Nam deleuit eos ab Iesu sorte secundus
 Missis Iephonides nostra de gente Calebus,
 Atq; Abrantiadum princeps fortissimus vnus.
 Esset enim quamquam grandeuus (olympias illi
 Septima

Septima nam supra decimam completa sequentem
 Orbe volubilibus spaciis de more vocabat)
 Heroi robusta tamen viridisq; senectus.
 Tres ipse Enachidas confecit Ebrone recepta
 Ottomanq; gener Dabiram expugnauit. & Axam.
 Coniugio meruit duplici cum dote puellam.
 Nam prius arentem terræ vergentis ad austrum
 Tradiderat partem, sed suspirante puella
 Aequor, & irriguum duplex super addidit illi.
 Confecit igitur bellis & pace secuta
 (Namq; palestini Gazæ, Azotti, atq; Gethei
 Quiq; superferant reliqui de gentibus illis)
 Torpida ne longo fieret gens nostra veterno
 Exerceret eos, exerceretur ab ipsis,
 Aere tributa dabant: placuit sic pendere pœnas
 Nequitia veteris victos belloq; sub actos.
 Conspectu Isacidum cum terra quiesceret omnis
 Ex Arca tum sede Dei Responsa dabantur
 Mitia, ne qua Duces raperet discordia tantos
 Vt quandoq; solet victores inter auaros
 Imperii ac rerum, fastu dominantante per omnes.
 Ore Dei sacro tum lex agraria lata est.
 Communi vt paci lectis ductoribus vna
 Esset consultum Terram diuisit Iesus
 Fœlicem fœlix senior plenusq; dierum,
 Sorte trabens funem per tot sibi subdita regna.
 Bissenis Tribubus vacuos cultoribus agros

Partes cuiq; suas, tribuit, cunctosq; remisit
 Militia, ut campos colerent, vrbesq; nouarent
 Adibus ac structis gignendæ incumbere proli
 Imperat, ac memores essent celebrare quotannis
 Sacra Deo patrio, sanctumq; reuisere templum.
 Fœderis arca Dei quo clauditur vnde mereri
 Vnanimes iuncti cœlestia dona valerent,
 Vnde erratorum veniam consultaq; summa
 Prospectura rei cœlestia sumere possent,
 Propterea proceres (dixi) populiq; vocati
 Hoc Domini templum, sanctam quoq; fœderis arcam
 Nos etiam summo decet ut veneremur honore
 Vrbe sylo (ut nostis) destructa: fœderis Arca
 Capta palestinis fuerat: signisq; tremendis
 Reddita: nunc vili quasi sit despecta tenetur
 Oppidulo: quare magnam deducere ad urbem
 Hanc nostram est animus, sedes vbi Regia firma
 Ut simul a nobis digno celebretur honore.
 Protegat & præsens nostrum per secula scaptrum.
 Ergo alacres ad opus cuncti accingamur honoris.
 Assenserunt omnes, & vultu dicta probarunt
 Latitia pleno, lachrymisq; per ora profusis.
 Nam tacti fuerant mira dulcedine quadam
 Interiore Duces diuini numine cultus.
 Hinc ducta celebri pompa populiq; Ducesq;
 Sublimes in equis, iunctis & curribus omnes
 Vadimus armati, nobiscum exercitus ingens

Purpureas

Purpureas guttis interlucentibus auro
 Induti clamides super arma micantia longe
 Benniami in Gabaa, minima tunc vrbe relicta
 Amminadabus erat leui de stirpe sacerdos
 Appositus custos arca cum prole gemella.
 Adibus ipse suis caram propriamq; tenebat.
 Inde tabernaculum magni de paupere tecto
 Extulimus domini, magno qui nuuine complex
 Cœlorum tractus, mare, telluremq; iacentem.
 Deinde Dei sedem contectam pelibus arcam
 Ignari fratres bobus plaustrisq; trahendam
 Imposuere nouo: propriis quam ferre decebat
 Subiectis humeris, hominum ceruice subacta.
 Ergo sacerdotes per secula cuncta futuri
 Prudentes fiant, quoniam ignorantia legis
 Cunctorum errorum est mater, genitrixq; malorum.
 Dum cytharam pleetro modularer & ore canoro
 Cum Ducibus circumpositis meditarer & hynnos,
 Dumq; sacerdotes mecum psalteria leti
 Ducentes plaustrum pulsarent peccine cburno.
 Interdumq; meos canerent noua cantica psalmos.
 Atq; incompósitos populi per compita saltus
 Letitiæq; darent gratas ad sydera voces.
 Ecce boues populi strepitu & clangore tubarum
 Insolito moti tellurem calce pauire
 Et resillire gradu cepcrunt, longaq; circum
 Cornua iactare, & crebro ceruice reflexa

Si qua colla iugo ac vinculis subducere possent.
 Tunc inclinatam crebris ex calcibus arcam
 Ne curru excusso caderet territus ozas
 Concitus applicuit palmas sed fulminis instar
 Heu miser (horresco referens) percussus ab ira
 Diuina interiit subito, ceciditq; supinus.
 Extemplo turbati animi, formidine dira
 Horremus cuncti: gelidus pavor occupat artus.
 Sistimus atq; gradum, quatiuntur & ossa tremore.
 Latitia in luctum conuertitur omnibus vna
 Causa latet cunctos, commissa piacula clarent.
 Morte viri tanti, nec enim sic sternitur insons.
 Tunc egomet mecum casu concussus amici
 Talia versabam tacito sub pectore verba:
 Ecquis adhuc poterit conspectu numinis huius
 Impavidus mortis subsistere tutus ab ira?
 Quando repentina multatus cæde sacerdos
 Qui sacra quottidie pro cunctis obtulit aræ?
 Permetuens igitur currum diuertere iussi
 Vicinas veræ sancti Obbededonis ad ædes.
 Tres autem menses tantum sum passus abesse:
 Nuncia cum primum cupido mihi fama tulisset
 Huic domui sacram quia dignæ exceperat arcam
 Respexisse Deum præsentis lumine cæli,
 Quod rerum patuit cremento, ac germine prolis.
 Prospectu simili, similiq; fauore prebensus
 Pectore spem letam concepi, fœderis arcam

Ad

Ad me ducendam statui & placabile numen.
 Accingor rursus, non cultu indutus vt ante
 Purpureo, aurata trabea, neq; Regis amictu
 Præfulgens, sublimis equo nec vt ante vehebar.
 Nec proceres mecum sunt veti curribus altis,
 Nec processerunt armis velut ante nitentes.
 Humanos fastus quia displicuisse tonanti
 Constitit ex ore casu, euentuq; sinistro.
 Quare byssina solum succinctus Ephode
 Adiectisq; choris mihi septem, carmina leta
 Ante decem imparibus numeris ac voce canora
 Ludebam, digitis salientibus organa tangens.
 Cumq; sacerdotes humili ceruice subacta
 Sex, gradibus lentis, implessent ordine passus:
 Victimæ trina tribus mox cædebat in aris
 Ante Syonæam quàm ducta fuisset ad arcem.
 Ast vbi peruentum est, sub porticibusq; locata
 Aereo stratis panno cœliq; colore,
 Et fuluo stellis interlucentibus auro.
 Tunc tauri centum, ac totidem cum matribus agni
 Sunt patrio ritu cæsi fumantibus extis:
 Flaminiibus domini primas concessimus ipsis.
 Dehinc populo partes qui mecum inuentus in urbe est.
 Cumq; domum intrarem, cunctis ita rite peractis
 Vt letos facerem, quos sollicitudo premebat
 Regia stirps Saulis se se obtulit ecce Nichollis
 Obuia, primus amor quondam & carissima coniunx

V 2

Bartholomæi Bottæ.

Sed patrii fastus heres, elataq; regno.
 Obiicit intranti, quod festa luce fuisset
 Scurræ habitu fultus vili succintus obolla.
 Propterea indignus sceptro atq; inglorius essem.
 Contemptus fateor respondi durius illi
 Ore subirato quam promerita ante fuisset.
 Nam contemptricem diuina secuta mariti
 Vltio digna fuit: ventris priuata deinceps
 Optato est fructu, sterilisq; remansit in æuum.
 Matribus exemplum, ne Reges ore laceessant.
 Consortemq; thori, vt pauceat contemnere consors.
 Nunc referam vobis quæ præmia quantaq; dona
 Tunc mihi contulerit moderator & arbiter æqui
 Ex humili cultu & summissis fascibus illi.
 Numinis vt veri cultores scitis in æuum.
 Exteriori habitu nec enim obletabitur vquam
 Si mens interior propria virtute superba est.
 Cespite primus Abel suffultus pelle Bidentum
 Seremate tam vili teneros tamen obtulit agnos
 Et respexit eum, dehinc munera grata recepit.
 Calitus emisso qui holocaustum absumeret igne
 Dissimili frater post illum mente Caymus
 Obtulit armenti magnum sed inutile tergum
 Et vastos sed vix hærentes ossibus artus.
 Nec respexit eum, neq; tristia dona recepit.
 Sic me; sic trabea posita ac diademate Regem
 Ex habitu tenui sibi subdita pectora fassum

Dauididos Lib.VIII.

155

Et superum rector, nostri dominator & orbis
 Tunc pius aspexit, fonit quoq; tempore multo.
 Ipse feros populos domuit, gentesq; feroces,
 Elatos bello Reges mihi subdidit vni.
 Oppida victori mihi munatissima strauit.
 Et spolia ipse dedit sublatis vrbius ampla.
 Plurima pollicitus longum extendenda per æuum.
 Optima quæ vobis pandam cum pace secuta
 In Hierosolymis mea sceptra tenebo solutus.
 Nunc autem tantum dicam quæ prælia bello
 Confeci victor post susceptam cedibus arcam.
 Namq; fatigatos sociorum nouimus artus
 Præ desiderio nostri sermonis, & omnes
 Intentis animis bella hæc audire paratos.
 Vt mea firmarem sacris ita rite peractis
 Regna, palestinos statui procul esse fugandos,
 Aeternos hostes, toties qui bella nouassent.
 Tunc quoq; vt audieram bellum instaurare parantes,
 Et ne torpenti frustrarem oracula vatam
 Desidia, latos qui me protendere fines
 Posse Hebræorum regni persæpe cauebant.
 Partaq; sceptra meis linquenda nepotibus esse.
 Quæ simul vt possent in pulcra pace tenere.
 Pacataq; frui per me ditione relicta,
 Ex cunctis tribubus missis ductoribus istis
 Collectas acies produxi: castra repente
 Nostra super fines extensa fuere Gethæos.

Bartholomæi Bottæ.

Admirati illi primis successibus ausus
 Accessisse nouos : mox eduxere phalanges
 Nec bene adhuc structas, sed raptis concitus armis.
 Quinque illi Satrapæ quinque ex urbibus illis
 Præclaris bello gestis & rebus op. mis
 Aduenere citi, iunctis & frontibus vnâ
 Dirrexere aciem : nos contra obstimus illis,
 Cornibus erectis hinc inde per æquora campi.
 Alarum in morem circumfulgentibus armis.
 Amplexi medios super aspirante fauore,
 Congredimur magnis animis ac viribus æquis.
 Sed male confusi turbantur ab ordine nostro.
 Bis victis etiam pugnax fiducia cessit :
 Paulatim at maior nobis excreuit in horas.
 Ardor pugnandi, ac suggestæ in pectora vires ;
 Numine cælesti se se insinuante latenter.
 Audaces igitur pauidos sectamur, inermes
 Armati, telis passim terebramus acutis.
 Millia multa virum tetro demittimus orco,
 Corripuere fugam pauci cædentibus vltro
 Cum Satrapis, nec enim valere resistere nobis.
 Qui tamen a nostris equitatibus ante prehensi
 Sunt omnes, recipi quàm possent urbibus vllis.
 Victores igitur munitæ accessimus vrbi.
 Extemplo ciues nimia formidine capti
 Dedere se satius duxere : patentibus ergo
 Excipimur portis, tota spatiamur & vrbe.

Omni

Dauidiados Lib.VIII.

156

Omni tum demum sublata stirpe Raphæa,
 Hoc est conflictu perf. actis viribus, hostes
 Fræna palestini nobis cessere regenda.
 Atq; indicta sibi tum persoluerè tributa.
 Exceptis etiam summæ custodibus arcis.
 Sed præsesturas nos ipsi indulsimus illis.
 Ne penitus nomen Satraparum ex gente periret.
 Nunc autem quoniam simul assensere rebelles
 Hostibus iis nostris, & iniqua mente dolosi
 Transmisere suas in nos paulo ante phalanges,
 Euulsis Satrapis prætoria celsa tenebunt
 Ex nostris missi rectores : atq; domabunt
 Colla superborum iudæa lege recepta.
 Et ne deficiant iterum, fortasse iubebo
 Mœnia deponi cum turribus alta superbis.
 Oppida nudari muris atq; arcibus ipsis.
 Omnia consilio fient bene pensa salubri.
 Prosequar interea quæ cepi bella referre.
 Namq; Palestinis domitis conuertimus arma
 In vallem Syriæ mananti vlgine pinguem .
 Quippe tribus fluuiis circumdata penè videtur
 Insula : & irriguis fit fertilis vndiq; riuus.
 Culta Moabitæ ea sunt vberissima regna.
 Nos reminiscentes discrimina multa per illos
 Non modo præteritis illata parentibus annis,
 Verum etiam fraudem nostris maioribus olim
 Prætensam, fines dum pertransire pctissent

V 4

Illorum sine pauperie, damnouem ferendo.
 Ast illi vatem circumduxere dolosi
 Harriolum Balaam: maledicta malignus aruspex
 Carminibus magicis vt decantaret in illos:
 Quo facile euictos omnes gens cruda necaret.
 Quin etiam electas ex omni gente puellas
 Nec puduit miseros illis prosternere patres:
 Vt Deus offensus solitum de more fauorem
 Subtraheret genti nostræ caderetq; relicta.
 His itaq; accensi, pœnas ex gente nefanda
 Sumere tantarum fraudum, ceu numine missi,
 Instructas acies producebamus in illos.
 At scelere audaces facti, semperq; putantes
 Vltorem dormire Deum velut agmine facto
 In nos armati sparso per rura tumultu
 Falcibus, atq; aliis alii ut furor arma ministrat
 Instructi solis nullo munimine telis,
 Ordine ductorum nullo, sine more ruebant.
 Sternimus ergo reos, belli sine lege ruentes:
 Ordine seruato præcensis vndiq; telis.
 Ac veluti stimulis grauius pungentis Asili
 Cum fului offendunt correpta armenta Leones,
 Per nemora & saltus omni custode relicta,
 Continuo aggressi currentia corpora sternunt.
 Debinc lacerant duris ingentes morsibus artus.
 Sic nos compositi bello, sine more furentes
 Dilaceramus eos: pallantes deinde fugamus:

Ingredi

Ingredimurq; ipsam mixti fugientibus urbem.
 Tum duo funiculos media protendimus vrbe:
 Vnus erat vitæ fugeret quicumq; sub illo,
 Seruiret nobis, expenderet atq; tributa.
 Alter erat duræ necis index atq; ruina.
 Hoc vbi præconis clamatum est voce per urbem:
 Tertia pars tantum vitam delegit amaram:
 At reliqui ciues gladiis ceruice subacta
 Optauere necem, potius quam degere seruos.
 Heu miseri, qui nescierint præponere vitam
 Aeternæ morti, grauiusq; tyrannide Regum
 Libertate mori, & stigio seruire tyranno.
 Quam multo satius domino seruire potenti
 Imperio, cuius vitam mereare perennem:
 Quam libertatis specie succumbere pesti
 Tergeminæ, & vitiis sceleratam ducere uitam.
 Liber is est uerè, uitiis virtute subactis
 Qui famulatur ei, superum cui summa potestas
 Iussit seruari, ac rerum concessit habenas.
 His ita transactis, dignouimus isse Sopenhæ
 Regem Adazarum rapidas Euftratis ad undas:
 Quam fœlix esset regno contentus auito
 Si patrios fines numquam excessisset: in ipsa
 Vrbe Soba regnaret adhuc, patribusq; vocatis
 Iura daret, solioq; sedens sua scœptra teneret.
 Sed mentem ambitio simul ac inuasit auaram
 Et propagandi regnum tam dira cupido,

Ac diffundendi nomen per bellica facta :
 Perdidit Is vitam & regnum : nomenq; profudit.
 Qua fluit Eufrates vltro citroq; cupiuit
 Regnare : ex vna Tigrim Babilonis ad vsque.
 Parte alia nostri Iordanis adusq; fluente.
 Possset vt Eufratis solus Rex magnus haberi.
 Et Mesopotamos Rex hinc atq; inde vocari.
 Cumq; subegisset fluuium inter vtrunq; iacentes,
 Vertice qui celso paradisi exire leguntur,
 Fœlicem Syriæ partem fœcundaq; regna:
 Nec contentus eis nostros inuadere fines
 Certus erat , voti compos totius vt esset.
 Elatos animos fœlix successus alebat:
 Nescius iccirco tolli se passus in altum,
 Vt grauius caderet, superadueniente ruina.
 Nos itaq; auditis quæ dudum mente superba
 Arrachides in nos conceperat : inimus illo;
 Ducentes satius, (iuuenum dum viuida virtus,
 Dumq; animos refouebat adhuc victoria duplex)
 Collectas acies educere sinibus vltro,
 Et procul a nostris aliena inuadere castra :
 Quam latos fines sparsa custode tueri.
 Aut irrupentes pauidos sub telâ morari .
 Nec minus audaces Syrios inuenimus hostes :
 Nam debellatis ex gentibus auxerat illis
 Palma frequens primos fastus cumulataq; præda.
 Quam tamen esse oneri, pugnantibus atq; timori,

Iam

Iam toties experto experto eram : nam miles auarus.
 Dum partis inhiat, præsentibus atq; tenetur,
 Tempore pugnandi, si lumina fallere possit
 Suffugium querit : vel inutilis astat onustus.
 Nos agiles verò fuerant quibus ista relicta
 Impedimenta domi : confestim adorimur onustos:
 Audaces illi congressu insistere primo
 Sunt visi, magnis animis ac viribus æquis.
 Ast vbi tam facile instantes vrgere probarunt.
 Atq; leni saltu venientia tela cauere,
 Oppositoq; ictus umbone repellere crebros,
 Et validis crates clipeorum irrumpere dextris.
 Perturbare acies : structas vastare phalanges,
 Signaq; rapta manu prosternere plurima terra :
 Tum sibi, cunq; oneri, metuentes vertere terga
 Atq; fatigati iactabant arma per agros ;
 Perq; vias, proiecta iacebant vndiq; tela.
 Vt vel opes dorso pendentes cursus inermis
 Seruaret ; verum fessos oneriq; timentes.
 Nos alacres parâ & leniores vndiq; palma,
 Calce terebamus calcem, telisq; fugaces
 Perfodiebamus, nec non pendentia colla
 Abscindebamus, fugientia deniq; crura
 Triticeam vt messëm porrectis ante macheris
 Ponè secabâmus : nec ab horum cæde coruscans
 Ante fatigati cursu subduximus enses,
 Quam grauis Eufratres rapidis occurrerit vndis

Millia viginti prostrata cadavera campis
 Obruta sunt : summersa tulit rapidissimus amnis
 Millia multa virum : ripis quæ condidit altis.
 Instantes etenim dorso, iam iamq; prementes
 Ut fugerent nostros, saltu se ingurgite vasto
 Proiecere, rati se euadere posse natando.
 Ast infelices vis fluminis horrida sorpsit.
 Robustorum equitum sunt millia quinque perempta.
 sexcenti currus capti : pars maxima quorum
 Flammis absumpti : in nostros seruauimus vsus
 Ex illis centum, subruuatosq; iugales.
 Ast ipsum Regem, qui ad mœnia fugerat urbis
 Pellitibus primum: totis sumus inde secuti.
 Agminibus profugum, lecta peditumq; phalange.
 Inclusos placuit fossis atq; aggere ciues
 Cingere, ne noctu subito tentoria cursu
 Nostra infestarent, frustra vel ad arma cierent.
 Ne ne sub obscura luna fortasse latenter
 Subsidia auxilio recipi venientia possent.
 Namq; adadus Syriæ rector Dominusq; Damasci
 Auxilia obsesso fama referente parabat,
 Se dare posse putans vitio solatia amico.
 Imperiiq; sui cupidus protendere fines
 vsq; ad Bersabeen si nos superasset Hebreos.
 Verum alieni auidus, sua perdidit omnia : nobis
 Prospiciente Deo rerum qui flectit habenas.
 Concitus ille quidem, sequumq; exercitus ingens

Luce

Luce palam uenit numero confusus inani
 Tantorum peditum, nec non vallatus equestri
 Ordine nobilium iuuenum, quos semper alebat
 Sumptibus ipse suis, gnaris dabat atq; magistris.
 Sub quibus assumptis exercerentur in armis.
 Viribus hic etiam propriis, ac robore vasto
 Corporis, assiduo bellandi fretus & vsu.
 Ast ope diuina nos freti occurrimus illi.
 Conspersis animis cœlesti rore, scientes
 De cœlo palmam securius esse petendam.
 Congredimur peditum versis aciebus & armis.
 Agminibusq; equitum succingimur vndiq; latis.
 Nec mora, nec requies, crebris sonat ictibus aer
 Eufraatisq; caua strepuerunt vndiq; ripæ.
 Tum pater omnipotens summissis flatibus euri
 Fluminis in fundo superas enexit ad auras
 Spumantes fluctus, molemq; eduxit aquarum:
 Quæ super excrescens ripis effusa iacentes
 Impleuit iuxta campos, hostilia dudum
 In quibus extiterant tentoria fixa : repente
 Fit clamor totis & perturbatis castris.
 Audierant etenim totum uulgata per orbem
 Quæ data sunt olim nostræ miracula genti.
 Ut per Erythræas Duce Mose cucurrerit vndas
 Incolumi gressu, siccisq; per æquora plantis.
 Ut pharios hostes inuoluerit vnda reuertens,
 Vorticibus rapidis surgensq; immerferit æstus.

Ergo metu simili, ne succrescentibus vndis
 Vis fluvii obrueret cunctos, trepidare gementes
 Vidimus: & pugna nobis dare terga reli. Ia.
 Nos contra positi telis instare coruscis,
 Aduersos premere, & pauidos prosternere lati.
 Millia multa virum tetra damnauimus orco.
 Colle sub aduerso redeuntis tinximus vndas,
 Sanguine casorum manantibus vndiq; riuus.
 At reliquos omnes iam sorpserat vnda reuersa
 Namq; iubente Deo tumidos (mirabile dictu)
 Conflitu expleto fluctus reuocarat ad aluèum
 Eufrates, seq; in sua claustra receperat amnis.
 Casorum exuuias summersorumq; relinquens
 Corpora per campos, spolia, & victoribus arma.
 Nec quemquam e tantis victor subduxerat amnis,
 Præter Regem Adadum: qui nobis defuit vnus.
 Aurea quin etiam nobis sunt arma relicta,
 Telaq; fixa solo: lata bis mille secures
 Ex auro solido, fuerat quarum vsus inanis.
 Regifico luxu sed enim prætoria tantum
 Prima choors Regem præcedere structa solebat.
 Ergo hylaris palma, & spoliis ditatus opimis
 Victorem populum, ac victricia signa reduxi
 Urbis ad obseffe fuerant quæ castra relicta,
 Congressu instanti; ne se coniungeret hostis;
 Mænia subsidio neu mox capienda leuaret.
 Tum desperati ciues simul agmine facto

Vna omnes, pueri, matres, iuuenesq; senesq;
 Diuersis (rabies, & quæ furor arma ministrat)
 Instructi telis victi victoribus audent,
 Fortibus imbelles nobis concurrere tentant.
 Credita nec toties victis dare posse salutem
 Desperata salus, sed enim mors omnibus vna
 Communisq; necis solamen habere putarunt.
 Appetiere necem simul omnes, namq; grauati
 Confectiq; fame sua coniecere sine ictu
 In nos tela manu veluti fantasmatata quædam
 Ab miseros ciues in aperta pericla ruentes
 Excepere equites, validis & viribus hastas
 Contorsere in eos, quibus pectora robore cassa
 Ad terram transfossa cadunt, ignobile vulgus
 Sternitur: incuruis ceu falcibus arida messis.
 Ac veluti ferro cum prata metuntur acuto,
 Herbarum cadit omne genus cum floribus ipsis:
 Vix exaudiri morientum comminus vlla
 Emissæ poterant voces, gemitus è dolentum:
 Extenuata adeo fuerat via gutturis arcti,
 Faucibus arteriæ ne possent histere clausis.
 Ciuibus occisis igitur discrimine paruo
 Urbis & obseffe patuerunt mænia nostris.
 Immensus opibus nostri incubuere repertis,
 Argenti, atq; auri facti infectiq; talenta
 Millia multa tuli, nec non splendentis & aris
 Immensum pondus fractis ex vrbe colossis.

Omnia seruari sacra quæ iussimus æde:
 Si quando nobis aut proli condere templa
 Fas fuerit condigna Deo, quibus arca locetur
 Fœderis instabili longa per sæcula sæde.
 Indeque digressi multas excepimus vrbes
 Et latas syriæ victorum more per oras
 Fœlic. gressu discurrimus vsq; Damascum.
 Regia quæ sedes Adadi ditissima quondam
 Dum folio fœlix flaret contentus auito.
 Turbati ex templo ciues præ clade recepta
 Expandi portas nobis victoribus vrbis
 Excidio pauidi sublato Rege iuebant.
 Occurrunt proceres veniam pacemque petentes.
 Ergo introgressi summa succedimus arce.
 Victis iura damus : tum pendere sorte quotannis
 Victori populo moderata tributa iubemus.
 Urbibus in cunctis iudæa e gente locantur
 Præsidia, appositis summa custodibus arci.
 Dumque statum ut Domini magnæ componimus urbis,
 Ecce oratores Emathena ex urbe profecti
 Assistent, oleæ ramos præterdere iussi:
 Quos ferus ille Thoas syriæ regnator opimæ
 Miserat. Et secum ducebant Regis Aduram
 Egregiam prolem, bellatoremque futurum
 Difficili palma qui congauderet adepta,
 Hostis Adrazari interitu, captaque Damasco.
 Plurima quæ nobis, & quam præciosa tulere

Munera

Munera quid referam? argentiq; auriq; talenta:
 Aurea tota domus gemmis ornata supellex
 In primis oblata mihi est: cœlataq; in auro
 Fortia facta Ducum, pugnas & prælia atroxum
 Crateras, lances ex ære, & cymbia fuluo:
 Quod fulgore ferunt ipso speciosus auro.
 Nos animo ducti magis inuitantis amici,
 Quam tantis acti donis: quibus omnis auara
 Mens excutatur: pressam cadit inque ruina.
 Annuimus votis, ac dexteras iungimus vna:
 Munera suscipimus: & fœdera facis inimus.
 Quæ magis vrgelant alia ad ferabellâ vocati.
 Nam Madia, iras cœthura ex matre creator.
 Finibus egressos patriis hostiliter agros
 Nunciis attrulerat certus peruadere nostros,
 Cum pecore innumero gibbosa armata trabentes.
 Omnia vastari, popularier omnia latè.
 More locustarum, quæ cuncta virentia rodunt.
 Compositis igitur quæ componenda fuere.
 Vrbe Damascena raptis exercitus armis
 Egreditur mecum velox, tutatier arua,
 Imbellem est animus nostris, e finibus hostem
 Atque arcere procul proprio & detellere signo.
 Accensi his stimulis, iusta & calcariibus ire.
 Ac veluti sumptis pedibus pernicipibus alis
 Quatriduo fines patrios aduenimus: & iam
 Israëlitas tacita præmissus Iobas

Urbibus e cunctis rapidi Iordanis ad vndam
 Egerat accensos furis pro messe subacta.
 Hos contra madian numerofo milite fisis
 Inualidas acies tendebat præpete cursu
 Clamore, & magno nostros terrere putabat.
 Absq; sono instructas acies fulgentibus armis
 Obiicit his Ductor, per tela ruentibus vltro.
 Congressu primo clamosa per ora patenti
 Vulnere confestim ceciderunt mille palato,
 Suffixa lingua rapido aut mucrone recisa.
 Nos parte ex alia tecti sub vallibus imis
 Circuitu modico ferimur per opaca viarum.
 Atq; insperati raptis diffundimur armis.
 Post dorsum irruimur, & inermia terga foramus,
 Quis cladem illius lucis stragemuè loquendo
 Ferre queat? sternuntur humi sine vindice fortes,
 Imbellesq; cadunt pariter: cruor vndiq; riuis
 Spumeus exudans fluit, augefcitq; cadendo.
 Exitus iis nullus, nec spes opis vlla dabatur
 Vndiq; conclusis: nostri ante retroq; premabant:
 Hinc Iordanis erat turbatis fluctibus ater
 Horridior visu morientum sanguine mixto.
 Ergo trucidantur gladii rutilantis ab ore
 Et sine delectu sexus, matresq; viriq;
 Vna ruina Duces trahit, atq; ignobile vulgus.
 Vix iuuenes pauci raptis potuere camellis
 Diffugere, extremos quos proxima sylua tangebatur:

valle

Valle sub vmbrosa fugientes nemo notauit.
 Cedibus intentos adeo subuerterat ira.
 Nec prius abssunt quã nocte ruente per auras
 Luminibus cunctis tenebra offunduntur inanes.
 Vt minime possint discernere ab hoste propinuos.
 Ballachidas tanta Deus hac permisit in hostes
 Perpetuos nobis crassari cede, quod olim
 Conduxere Balam populo maledicere nostro.
 Quodq; puellarum specie allexere suarum
 Ardentes iuuenes sacrare Beelregor Aram.
 Noctem illam pariter lachrymosa voce gementura
 Duximus in somnem suspiria & alta trahentum.
 Vnde quicuerunt animi, & deferbuit ira.
 Luce sequente igitur vagina condimus enses.
 Captiuos facimus reliquos Iuuenesq; senesq;
 Ingentem prædam populum partimur in omnem.
 Et sublata sibi cum fœnore quisq; recepit.
 Mox in Idumæos nobis fera bella parantes
 Vxor Abyssain misit, secumq; cohortes
 Tercentum, nec non florentes ære catervas:
 Pluribus in bellis equites virtute probatos.
 Regia vallis erat nemorosis vndiq; septa
 Collibus: in cuius medio mirabile dictu
 Exudans humor salfarum manat aquarum.
 Hinc lacus efficitur coeuntibus vndiq; riuis:
 Per plures fossas ducuntur & inde lacuna
 Queis miscentur aqua dulces cum defluit amnis

Imbre superiecto torrens ex montibus altis.
 At ubi concaluere simul feruentis ab æstu
 Solis, & Aëthæ moderatis flatibus aure,
 Conglomerantur vni glacies e fracta, globi
 Chryſtalli Borea, ſi yticouè Aquilone coacti.
 Hoc ſale concreto condiri nouimus eſcas.
 Iuſtrumenta gula, atq; irritamenta parari.
 Ecce ſalinarum quam dixi valle reduſta
 Nuper Idumæi ſe poſſe latere putantes
 Millia viginti pedium ſub fronde tegebant,
 Agmina multa equitum ſecretius vrbè pararant.
 Mox ubi ſigna darent, exinde erumpere certi.
 Siue ubi Salmanadæ noſtros ex amne fugæſſent,
 Siue vt ſubſidium deicelſis forſitan ipſis
 Aſſerrent, improuiſi bellumq; nouarent.
 Ergo ex premiſſis exploratoribus vauſ
 Duſtori ſummo rem certam nunciat, eſſe
 Valle ſalmarum iam millia multa coacta,
 Qui non in iaculis, non exercentur in armis,
 Vt potè ſecuri, vel ab omni parte quieti.
 Sed magis indulgent ventri, cereri, atq; liæo.
 Sed viridante thoro proſtare in ſomnia quosdam,
 Proſtratos vel humi ſignatis cernere talis:
 Vix ea fatuus erat, cum nuncius alter ab ora
 Adueniens alia Gebelenæ dixit in aruis
 Scopoliſtis alias acies coiſſe: nec illis
 Amatorum equium ſimul agmina multa decēſſe.

Quos

Quos, & Idumæi clam nobis arte pararant,
 Subſidia vt poſſent preſſis ſummittere primis.
 Sarriades vt erat ſumptis acerrimis armis
 Ingenio velox, curſu velocior ipſo.
 Protinus abſq; ſono, & ſtrepitu iubet arma parari,
 Et tacitas acies procedere nocte ſilenti:
 At equitum turmas peditum veſtigia ſumma
 Ponè ſequi, & circumpoſitas indagine ſyluas
 Alarum in morem ſuccingere, nequis abire
 Effugiens poſſet, ciadis vel nuncius eſſe.
 Poſtera vix oriens roſeis aurora quadrigis
 Exiguam lucem primo ſpergebat eoo.
 Cum binio vallem iam circumſederat omnem
 Ingreſſus tacitis velox exercitus armis.
 Extemplo horrendum duplex argentea ſignum
 Dat tuba, quam gemini Phinees vtrimq; tenebant
 Poſt alia inſonere tubæ, & cana timpana circum
 Siſtraq; tum populus clamorem ad ſydæra tollit.
 Quo ſtrepitu tremuere hoſtes, nec tollere quiſquam
 Corpus humo eſt auſus: ſomno velut ante iacebant
 Sic iacuere metu attoniti nimioq; ſupore.
 Ergo velut pecudes cuncti ingulantur ad vnum,
 Direptis ſpoliis Duſtor, paruaq; quiete
 Militibus feſſis conceſſa, nocte ſequenti
 Armatas acies ſalſa de valle cruenta
 Eduxit tacitus Gibelenen verſus opimam.
 Non tamen hos vino reperit ſomnouè grauatas

X 3

Namq; Eliphas senior gnatis comitatus vringq;
 Signa recensēbat, mox processurus in hostes,
 Nam licet acceptæ cladis nec nuncius vnus
 Omnibus extinctis pariter, fugisset ad illos.
 Vox tamen horrendi strepitus Gebelitidis oram
 Terruerat totam, & cunctorum implenerat aures.
 Instruitas acies igitur deducere certi
 (Meus præsigni mali duces mouerat ipsos)
 Cum genitore Sophar, Teman, Ceniceus & Omar
 Sic dum sinierant sub signa locare cohortes.
 Cum præmissi equites nostri emicuerē gerentes
 Horrendum visu, summis præfixa sub hastis
 Millia casorum captiuum a ceruice reuulsa.
 Obstupuere Duces primi: tremuere caterua
 Pectora cunctorum gelidus peruaserat horror.
 Sumptaq; tela manu nimio dilapsa pauore
 Attoniti abiiciunt: fugiuntq; per arua uagantes
 Sed quonam miseri? non proxima uenia cernunt.
 Non penes est flumen, quo fracto ponte morentur
 Hostilem cursum, compestant atq; furorem.
 Petrarum haud foueæ, quarum condantur in aluo.
 Iamq; equites nostros gemmas partitus in alas,
 Ductor Abisais præcinxerat vndiq; campos.
 Admissasq; pedes duro nudata premebat
 Dorsa hominum ferro: pressosq; ferando necabat.
 Prolapsos iugulo mucrone secabat aperto.
 Ast altis latera, aut pectus fodiebat incrimē.

Nonnullis

Nonnullis ictu valido caput ense leuabat.
 Mille necis species, quamquam mors omnibus vna.
 Quinq; duces uicti desperata ante salute,
 Cum se præcipites ab equis sine mente dedissent,
 Quadrupedum tracti cursu morsuq; furentum
 Calcibus & duris laceri periere per agros.
 Quiq; fuga celeri potuere euadere seuas
 Armatorum acies peditum, impingere frequentes
 Inturmas equitum: valido quibus hasta lacerto
 Transadigit costas, aut ilia cuspide ferri.
 Ferrea nonnullis quatit & caua tempora claua.
 Effractusq; uomunt miseri cum sanguine dentes.
 Calcibus indomitum plures sternuntur equorum:
 Corpora strata iacent: funduntur sanguine riuu.
 Pinguescit tellus tanto madefacta cruore.
 Millia uiginti ceciderunt iugere paruo.
 Idem cadendi finis fuit atq; dici.
 Terror Idumaam duplicata strage suorum
 Maximus inuasit: nec enim spes ulla relicta
 Cernebatur opis: quare se dedere nilios
 Omnibus est uisum, nostris expandere portas.
 Occurrunt suplices ueniam pacemq; petentes,
 Ductori & flexo prætendunt poplite claues.
 Oppida uictores & munitissima quaque
 Castella excipiunt, hebreo & milite complent.
 Ingressi Bosram summa potiuntur & arcē.
 Præsidia hic Iudæa locant, statuuntq; senatum.

X 4

Iosail i presciant genti, & uanaq; tributis.
 Esatum a nobis tum priuam ruffa subesse
 Geas dedit: didicit in tior seruire minori.
 Stirps utriusq; ut prædixerat esse futurum
 Consultus Deus, a magna Genitrice Rebecca:
 Dum collidentes gentias gesseret in aluo.
 Idem etenim nobis, illiq; fuere parentes.
 Dicimur Isacides: Isacida dicuntur & illi.
 Sed ueluti fratres graminis Esau atq; Iacobus
 Materno ex utero discordes exilire.
 Ceu cute dissimiles, sic uita & moribus ambo.
 Moribus ac uita sic nos distamus ab illis.
 Compositis rebus rediens exercitus illinc
 Cum Duce victor ouans spoliis & bonisq; opimis
 Cum palma excipitur nobis meritoq; triumpho.
 Ante sacra gratas redduntur fœderis aram.
 Plurima digna Deo matatur & hostia castis
 Hostibus: ac psalmi laudes hymniq; canuntur.
 Interea moritur seio ac mœrore grauatus
 Ammonitarum Rex felicissimus olim.
 Ille Naas Arabum fului ditissimus auri.
 Quam fœlix, si dum fœlicia regna tenebat
 Imperio proprio, summa contentus & arce
 Sedisset Rabatha prædiuitis ubere gleba.
 Vixisset letus, pulchraq; in pace quiesset.
 Sed quoniam bello sumptisq; acerrimus armis
 Tam latos Arabum uoluit protendere fines:

Hanc

Hanc primam appetit nostram Galaditidis oram,
 Obseditq; diu pulchram ceu victor Iabem:
 Cunctorumq; oculos nimia feritate parabat.
 Gentis in opprobrium nostræ diuelleret dextros.
 At Saul ascendens populo clam nocte coacto
 Excipit incautos Arabas, cunctosq; trucidat.
 Vixq; Naan ipsum uelox dromedarius aufert
 Deiectum Regem, super omnes ante superbum.
 Hinc animi mœror contractus ad usq; senectam
 Consecit variis corpus miserabile morbis.
 Interit tandem superatus tabe ueneni.
 Ast ego quem profugum blandus confauerat hospes:
 Dum procul a patria socero pellebar amaro.
 Cuius, & inualidos seruauerat anteparentes,
 Officii tanti non immemor ipse disertos
 Misi oratores, qui solarentur amico
 Affectu gnatum: lenirent atq; dolorem.
 Seruatumq; diu sic testarentur amorem.
 Indubia fidei pignus post funera patris.
 Rex nouus imprudens animi leuitate iuuentæ
 Atq; malæ gentis uitio, quæ sepe nouarum
 Percupidæ est rerum, suggestu ac ductus eorum
 Qui maledicendi studio uersantur in aula,
 Suspectos habuit legatos: atq; putauit
 Exploratores missos infirma videre
 Quæq; loca, unde capi possent regionis & urbis,
 His igitur iuuenis temerè succensus abegit

Indecores illos ignominiaq; notatos.
 Nam mediam his barbam decus oris grande virorum
 Abradi iussit, longasq; abscindier oras:
 Nudate partes vt circumquaq; paterent,
 Quas natura tegi iussit discrimine certo.
 Dedecus in nostræ gentis probrumq; virorum.
 Eiectos homines iussit Hiericunte morari,
 Oris ita affecti doucc decus omne rediret,
 Nec contumeliam hanc grandem sum passus inultam.
 Delectum fieri iussit cessante tumultu:
 Ex quacumq; tribu florentes are cateruas,
 Præstantes animi iuuenes secernere iussit.
 Ast Ammonitæ cernentes scandala cæco
 Haud impacta viro, tristi maledictaue surdo.
 Nec contumeliam Regi fecisse canoro.
 Sed bellatori fama super æthera noto.
 Cum strepitu ingenti missis Ductoribus alti
 Nominis, educunt ex vrbibus agmina multa,
 Omnibus ex agris collecto milite fines
 Curruci camp. latos implere laborant.
 Ante vrbis portas quæ charanachana vocatur.
 His neq; contenti magna mercede minacem
 Conduxere Syrum, cui dat prouincia nomen
 Et regnum, fluuium grandem posita inter vtrunq;
 Hinc etenim Tigri, atq; illinc Euf. ate rigatur.
 Additur huic etiam Maacha ex regione Tyrannus:
 Ductor & Isobus, quo non iactantior alter

Et melior nugis quam dextra, ac voce tremendus.
 Millia tres isti reges terdena trabebant.
 Armatorum hominum, currus, equitesq; superbos.
 Bis mille, instructos variis sua corpora relis:
 Armaq; virgatis sagulis beluina tegebant.
 Pellibus ex raptis variarum cæde ferarum.
 His tamen auxiliis nequaquam absterritus ipse
 Saruadas misit fratres, duo fulgura belli,
 Cum classe exigua, sed lecto flore iuuenta.
 Conflitu nec enim numerofo milite cepto
 Vincitur: at magnis animis, & robore firmo.
 Palma etiam melius superum conceditur aura,
 Ponte superiecto Iordanem exercitus acer
 Traiicit in latos fines progressus eorum.
 Sedit & intrepidus prope ripam fluminis alti
 Vnde locus nomen, letum trahit vnde vigorcm
 Fœlici limo, quando superenatat amnis.
 Arbitrabantur dubio procul esse futuros
 Victores hostes: quoniam foris, intus, & vrbe
 Bis geminas acies structas plenasq; pararant.
 Exiguam ac nostram spernebant turgida fastu
 Pectora: quum clausam in medio mox esse vorandam.
 Omnia vbi vidit quæ prudens Ductor Iobas,
 In geminas acies partitus & ipse cateruas
 Fratri vnâ cura cômisit & arte regendam
 Quem breuibus verbis sic est hortatus in hostem.
 Tu viden a facie, dorsoq; exurgere bellum.

Ex capis aliis, aliisque ruentibus vrbē.
 Perge Ammonitas tu contra hoc agmine firmo:
 Ne timeas Arabum iactas ad sidera voces.
 Quin tacitus telis tu contra audentior ito.
 Inque syrium proficiscar ego, Regesque superbos.
 Si te quod nolim, retro violenter adactum
 Ammonide impulerint, tibi confestim agmine nostro
 Subsilio presens adero: quod si mihi Reges
 Fortē viderentur vi multa insistere: retro
 Lucenti fratri poteris succurrere frater.
 Esto vir foris, patria pro gente gerendum
 Hoc bellum est nobis, violato Regis honore.
 Iustitia partes nostræ sunt: rector olympi
 Viderit, & palmam superis aspiret ab oris.
 His actis, aciem syrios conuertit in acres
 Acrior ipse vomens spumas ex ore cruentes,
 Ducitor & ante omnes vibrans ex rolo ore duro,
 Hastam, equitum turmas confertos traxit in hostes:
 Hic patuit iusta quantum diuina suorum
 Cœlitus aspiret causa clementia robur.
 Namque equites nostri syriorum pectora & arma
 Quotquot in occursum primos habuere forarunt.
 Deiectos ab equis per humum strauere repentem.
 Quo viso tremuere Duces: exercitus omnis
 Obstupuit primo, dehinc terga auersa dedere.
 Vnde omnes: gelidos tantus paupor occupat artus,
 Millia viginti, & supra iacuerē perempti.

Cetera

Cetera turba metum fugere per auia quæque.
 Vrbe quoque, egressi quos ante parauerat Ammon
 Horrisono vani nostros clamore putarunt
 Possē absterre, nihilominus agmine facto
 Fulmineis in eos uibrabant braccbia telis.
 Ergo frustrati strepitu clamoris inani
 Protinus ad syrios (ut erant) a mœnibus urbis
 Editore loco, trepidantia lumina tollunt.
 Auxilia unde sibi properē uentura putabant.
 Quos ut uiderunt fugiendo terga dedisse
 Pallantes per agros ac deuia quæque uagari:
 Correpti exemplo nimia formidine & ipsi
 Tela abiecerunt conuerso lumine ad urbem,
 Inde fugam properant, ea proxima tuta petentes
 Mœnia: sed nostri totis calcariibus armos
 Quadrupedum in festis urgebant agmine telis.
 Post dorsum profugos dextra leuaque premebant.
 Ad portas urbis donec, & mœnia uentum est.
 Ante fores ipsas est orti miserrima cades
 Namque inter se se dum certant esse priores.
 Vulnera suscipiunt alii, redduntque uicissim.
 Compressi aut alii flatu crepuere retento:
 Præcipue nimio uentres abdomine tardi.
 Plerique, in foueam lapsi experire natando
 An possent exire: sed impedit alta crepido.
 Hoc strepitu acciti præreptis undique telis
 Accurrere citi ciues, & cardine uerso.

Bartholomæi Bottæ .

*Viribus eximiiis nixi sunt claudere portas :
Bis nimio intrantis turbæ cessere tumultu :
Tertia sed postquam aggressi molimina, postea
Aprensos vncis manibus traxere viritum.
Ferratos vestes aris duxere per ausas.
Obstruxere aditus totos, dehinc aggere multo.
At ni fecissent : aderant iam limine in ipso
Hostibus extremis permixtoq; agmine nostri.
Qui vacuos aditus irrumpere fortè repertos
Extemplo, ac trepida tentassent vrbe potiri :
Sole cadente tamen, surgente & vespere tardo.
Dulcisono interea recipi clangore iubel at
Buccina viçtores in castra hostilia fessos.
Exuuias vbi collectas iam Ductor Iobas
Cum fratre in populum partiri sorte parabat.
Nos autem leti reduces excepinus ambos
Vt validos fratres, dignis & honoribus ambos.
Ornari placuit parta sine sanguine palma
Hic finis sandi Regis, plaususq; secutus
Heroum : qui vera illum cecinisse probarunt.*

Dauidiados VII. Libri finis.

168

10. AVGVSTI BOTTÆ

FRATRIS NOSTRI,

In nonum Dauidiados argumentum.

Monosticon IX. Libri.

Nouus hêt victos Arabes Rabateiaq; castra.

ARGVMENTVM.

REge fatigato sermonem orditur Iobas
Præfatus veniam : suscepta vt clade dolentes
Vltro Arabes Ammone sati fera bella pararint,
Armarintq; syros, rapidis quos alluit vndis
Arduus Eufrates, decepti numine falso.
Vt rex ipse manu seuum prostrauerit hostem :
Quo ceso Isacidis fuerit victoria parta.
Hinc Arabas memorat rursus grauioribus ausis
Iam vires alias, aliasq; armasse phalanges.
Post eadem ingentem, Rabateia in castra fugatos
Venisse, & fatum miserabile fortis Priæ.
Hic solium nati at patrem in sua regna receptum.

Dauidiados. Liber IX.

AT Berselaus genitor cui bellica facta
Semper evant cordi sitiens audire subactam
Ammonitarum Isacidiis per sacula gentem.
Extendit palmam, iudicaturq; silentia testis.
Ut siluere omnes: senior sic faxier orsus.
Sape fuit gatum volui interrumpere Regem.
Illus at nimia victus dulcedine verbi
Conticui (fateor) regali pendulus ore.
Sed quoniam mecum multi quinuè hyscere coram
Non ar sint, sicut audire quid inde secutum
Post fuerit, tanto fracti anne quiescere bello
Ammonidæ infreniuè Abas satis esse putarint?
An noua cum syriis potius se in bella pararint?
Tuq; Ducum Ductor fortunatissime Ioba,
Auspice quo semper felicia bella geruntur,
Qui memorare potes, nec enim confecta fuere
Te sine: qui bellis præfectus in omnibus adsis.
Trosequere inceptum sermonem Regis ab ore.
Plurima nox restat: nec enim labentia somnos
Sydera persuadent: nec adhuc fumantia vina
In stomachi fundo sedem inuenere quietam.

Aptius

Aptius hasta mihi quàm lingua mouetur in hostes
Bersellæ pater subito respondit Iobas
Aspera bella magis didici tractare gerendo:
Quam fando verbis mea fortia facta referre.
Facundi quis enim poterit vestigia Regis
Ponè sequi? docto qui felicissimus ore est:
Bellipotente manu, multo & felicitior armis.
Asper ut in factis ego sum, sic durus & ore.
Attamen aggrediar: nec enim tua spernere iussa
Fas vniquam fuerit cuius pater optime nostrum
Hinc Ammone sati iacturam in pace nequibant
Præterito passam bello, tot acerba suorum
Funera ferre Ducum, rabidum Melchona secuti.
Sorte iterum ducta qui vatis ab ore canebat
Fortunam instabilem fato: semperq; fuisse
Euentus belli dubios: idcoq; monebat
Tentari casus iterum: meliora futura.
His igitur freti responsis, atq; furore
Innato genti vitio regionis adustæ,
Armari pubem statuunt: repetiq; syrorum
Auxilia, a cupidis duplici mercede locanda,
Ne simul acceptam cladem paterentur inultam.
At Syrus Eufraten citra qui pinguis duro
Vomere & arua colit simul exercetur in armis.
Inualidum cernens se se minus atq; potentem
Aduersus vires hebræas: sed tamen optans
Acceptam cladem & tot funera acerba suorum.

T

Vlciſci ad ſocium traiecto flumine miſit.
 Regem adrazarum : peditum cui copia multa
 Multiiugi curruſ, Equitum quoq; mille fuerẽ
 Agmina : nam tanto bellandi ardebat amore
 Hebræam in gentem, quam fortem nouerat eſſe.
 Semper vt in promptu foret illi exercitus ingens,
 Lariſtuo ſumptu quem Rex prædiues alebat.
 Ne qua moræ præcium tanti foret hora paratus :
 Si noua bellandi ſe occaſio forte tuliffet.
 Horrendam cladem memori nam mente tenebat
 Quam fuerat paſſus Rex Adrazarus alter,
 Proximus imperio ſed diſcors mente ſuperba,
 Dum Meſopotamum Regem ſe dicier olim
 Ambiret, regno fluuium inter vtrumq; parato.
 Et niſi de regni conſinibus orta fuiſſet.
 Inter eos vrgens, graue controuerſia bellum,
 Quæ paritura videbatur, fortaſſe dediſſet
 Suppetias illi ſolito de more, propinquo.
 Nunc itaq; aſcitus fraternæ lege ſyrorum
 Quantaſcumq; habuit ſuper anni ponte locato
 Tranſmiſit turmas equitum, peditumq; cateruas.
 Atq; infinitos curruſ vtrumq; rotatos.
 Falcibus vnde ſeges metereſtur dura virorum,
 Sub Duce militiæ forti Caddanne ſobacho.
 At Syrus Eufraten citra ſuperaddidit illis
 Omnem militiam ſpoliato rure pedestrem :
 Vix equites paucos ex nobilitate coegit.

Quod

Quod præcedenti multos amiſerat anno.
 Militia princeps cum ſines eſſet adortus
 Lothæios celeres Arabas cum Rege paratos
 Protinus adiunxit Syriis, coniunctaq; caſtra.
 Iudæam verſus tacito contendere greſſu
 Auia deſerti, vallesq; mouere per imas,
 Vt vel Iordanem nobis tranſuadere poſſent
 Incautis : ſubita nam ſic formidine quirent.
 Omnia turbari, nec haberi tempus ad arma
 Cogendi populos, (fuerat ceu moris) in vnum.
 Rex autem prudens ſuperum ceu numine plenus
 Iamdudum norat pigritantibus iſta futura
 Hebræis : ſed enim vigilando poſſe caueri.
 Vere nouo monuit populos, & in arma coegit.
 Grandis erat nobis exercitus, & bene concors
 Altaq; de ſummo virtus inſuſa latebat.
 Ipſe quoq; in medio fuluis Rex noſter in armis
 Ingentes animos nobis dabat : intus alebat.
 Semper enim fuerat bellando victor . & omnes
 Quæ circa nos fuerant gentes, quibus atq; ſuperbie
 Ante premebamur, fracti dititione potenti,
 Contuderat bellis verſo in contraria fato.
 Imperioq; ſuo virtute ſubegerat alta.
 Ergo bene inſtructi noſtrum traiecimus animum
 Inde Ammone ſatos ſyriosq; petiuimus vnâ
 Tempore quo iuncti campeſtria lata parabant
 Deſerere : atq; omni penitus ceſſante tumultu

r 2

Occultas tentare vias prope tecta ferarum.
 Ecce improuisi tacite pergentibus vltro
 Adsumus : erectas acies ostendimus : atq;
 Congredimur subito latis sine cessite campis.
 Non illos currus cingebant, fossa, nec agger.
 Omnia nam retro taciti impedimenta trahabant
 Ergo citi aggredimur rectis ad vulnera telis.
 Pugna fit, occurrunt hostes non absq; pauore.
 Turbatis animis seruatq; ordine nullo.
 At nos instructi cuneis dispergimus illos.
 Conscimusq; vagos disiectis arte manipulis.
 Pallantes alios huc illuc currere cernas,
 Qui redeunt ad nos : & ne videantur inertes,
 Cuspide conuersa rursus noua prælia tentant.
 Sed circumfusi prosternimus ore precantes
 Incassum vitam : nec enim miserescimus illo
 Tmpore cuiusquam, quo, si non perditur hostis:
 Perdere erit promptus : ridebit & insuper hostem.
 Militiæ interea princeps Ductorq; syrorum
 Et si improuiso percussus corde sobachus
 Aggressu nostro, raptis diffideret armis,
 Vincere posse tamen ratus est, si prendere nostrum
 Perdere vel Regem quauis contingeret arte.
 Continuo instructus iaculis, arcuq; dolofo
 Desilit e curru rapido, proceresq; vocauit
 Bissenos, forti dextra quos nouerat esse:
 Alipedes in equos vnâ conscendere secum

Atq;

Atq; omni studio nostrum comprehendere iussit
 Dimissis aliis Regem, vel perdere curent.
 Imperat inde sequi sed rarius agmina multa.
 Protinus in cuneum deducti irrumpere tentant
 Per medias acies : ibi nam prætoria signa
 Esse Ducem belli fuerant prætereunda sueta.
 Rex autem noster prænoscens omnia, vestem
 Iam dudum mutarat, equo prouectus & acri
 Roboream forti dextra comprehenderat hastam
 Heroasq; suos, vt se sequerentur in hostes
 Audaces illos, aciem qui rumpere nixi,
 Hortatur: iusq; globum fecere repente.
 Dehinc procedentem dextra lauaq; secuti
 Obiiciunt sese porrectis eminus hastis.
 Verum hostes alio (quia nullum insigne vedebant
 Inter eos Regis, cum declinare pararent
 Instantes ictus, pendentia frena reflecti
 Heroes oculis sensim videre coruscis.
 Nec minus edocti cursum tenuere retortis
 In leuam loris cuneum disrumpere tentant.
 Conuersus verò iaculum contorsit in illos
 Bellipotens Ductor : clipeo qui protinus aræ
 Bannaie exceptus porrecto umbone pependit.
 Cumq; manu vellet iaculari hastile secundum,
 Per latus intectum currentis lancea Regis
 Ingreditur subito, penetratq; per ilia ferrum.
 Vulnere quo lasus confestim flexit habenas

T 3

Alipedis princeps : seq; in sua castra recepit.
At alii comites subita formidine capti
Sunt visi tentare fugam : penitusq; reclusa
Sunt ac ie vetiti, densa ceu grandine venti
Vndiq; iactatis quatiuntur corpora telis.
Prosternuntur equis, vita terit vngula functos.
Parte alia princeps quassatus pectora cursu
Vulnere letali fossus vix lora tenebat.
Amplexusq; iubas gelidus, similisq; ruenti,
Cognitus exceptusq; suis dum veste cruenta
Exiit, vitam nimio cum sanguine fudit.
Consternati animi facto ductoris acerbo,
Et procerum casu, penitus certamina linqunt
Telaq; proiciunt Syrii, fugiuntq; per arua.
Ipsi arabes etiam tremefacto Rege, Syrorum
Abscessu rapido, proprias vertuntur ad vrbes.
Hebraei verò fugientum cade frequenti
Crassantur, ne iterum atq; iterum redeuntibus annis
Improbate virum cogantur ad arma venire,
Et dulcem patriam, carosq; relinquere natos.
Nocte ruente tamen, crebro & clangore tubarum
Cædibus absistunt fessi, terfosq; reponunt
Sanguineos enses vaginis strage peracta.
Victores subeunt tum castra relicta Syrorum.
Corpora curantur vino atq; hostilibus escis.
Postera cunq; dies summo luxisset eoo.
Exunias omnes collegimus, atq; viritim

Debita

Debita pars diuisa fuit : Regiq; relicta
Pars sua : qua placuit meritos decorare tribunos,
Atq; viros fortes donis accendere ad arma.
Indolis egregiæ iuuenes ad fortia facta.
Quis captos numeret currus ? & millia equorum ?
Quos subneruari iussit : ne rursus ad arma
Assumi possent, rhædas iterumne trahendas.
Collectis igitur spoliis, partoq; trophæo,
More tryumphantum patriam repetiimus vrhem.
Ciuihus excepti lætis ante omnia grates
Soluimus offerimusq; Deo pia vota : litantq;
Sacra Sacerdotes casti, dum templa frequentant.
Victima pro victis, datur hostibus hostia cæsis.
Plurima : taurorumq; extis altaria fumant.
Lata coronatur partis vrbs celsa tryumphis.
Regifico luxu conuiuia multa parantur.
Noctes atq; dies ductoribus alta patebat
Regia Dauidis, donec qua septima secum
Luna trahit, populi solemnia cuncta replerent.
Tunc etenim læti sub frondibus esse frequentant
More patrum vasta dum tentarentur heremo
Vnde dies illi sunt scænophægia dicti,
Letantem populum quòd oporteat esse sub vmbri
At Syrii Reges atriti cladibus istis.
Nam sexaginta peditum sunt millia cæsa,
Quadräginta equitum prope defecere perempta.
Nec fuit vlla domus tota regione syrorum.

r 4

Absq; suo luctu, quæ funere tristis acerbo
 Non fuerit polluta: metu grauioris & anni.
 Ne nos victores omni regione vagati
 Flammis & ferro popularier omnia late
 Vellamus. quis enim nobis obsistere posset?
 Legatos igitur veniam, pacemq; petentes
 Clementi miserere Duci, cumulataq; verbis
 Munera supplicibus: se seq; subire paratos
 Dixere imperio, regisq; facessere iussa.
 Conditio placuit. Regi, data fœdera pacis.
 Sunt tamen iis populis nonnulla indicta tributa
 Munera preterea Regi sunt iussa quotannis
 Purpureæ vestes binæ, bineq; coronæ
 Ex auro & gemmis capiti decus omne per auum.
 Quadriugi currus octo candore niuali.
 Ocia ne iuuenes longo corrupta veterno
 Efficerent molles, neu torpida corpora luxu.
 Vere nouo iussa Regis delegimus omni
 Ex populo peditum viginti millia forci
 Robore, & expertos bellis multo ante peractis.
 His Hec atontarcas præfecimus atq; Tribunos
 Magnanimosq; Duces omni virtute decoros
 Ioiada cum samma cunctis Rex ipse tribunis
 Præposuit: summamq; rei mihi tradidit vni.
 Addidit his celeres quingentos casside & arcu
 Conspicuos plenam & doctos gestare pharetram.
 Sub Duce Sabbochai ac suetos versare per arua

Hinc

Hinc illina varios cursus, pariterq; recursus.
 His etiam totidem chathafractos imperat addi.
 Armatos equites galea & thorace decoros.
 Lenibus atq; ocreis surras & crura nitentes.
 Quadrupedes isti magnos ac fortibus armis
 Accepere graues: Duro vt superesse labori,
 Sufferre vt pondus possent æstumq; diei.
 His præfectus erat belli grauis autor & armis
 Bannaia heros claua metuendus & hasta.
 His tribus aggredior duos legionibus hostes,
 Inq; Ammone satos Arabes instructa mouemus
 Castra: sed, a lachrymis vix temperet vllus obortis.
 Cor licet ille ferox & inexorable pectus
 Trux gerat auditor, refero Lachrymabile bellum,
 Quod nos intulimus, bellum exitiale tenaci
 Nequitia genti, & præcordia plumbea habenti.
 Namq; lacis siti probris, inferre coacti
 Vindice iustitia fuimus fera bella per arua.
 Sed semel atq; iterum fractos decuisset ab armis
 In læsam gentem temere desistere sumptis.
 Verum exercentes preciosa odia, atq; gerentes
 In nos nequitia nunquam saturabile pectus,
 Nuncia fama tulit rursus noua bella parare.
 Sollicitare syros oblatis mille talentis.
 Qui tamen auxilia hæc toties repetita negarunt
 Cladibus afflicti binis, prudentius (inquam)
 Fœdera nobiscum seruare illesa putarunt.

Quam

Quam toties fractos rursus se inuoluere bello,
 Nos igitur fines ingressi occurrimus illis,
 Qui iam aduentabant populari milite multo,
 Sed male composito, sed in experto, atq; fugaci.
 Prælia vix primi tentant clamore secundo.
 Fortia si clamor contundere pectora posset.
 Verum vbi nostra vident sua pectora tela forare,
 Effluere & multum clamantis ab ore cruorem;
 Protinus elingues facti flectuntur ad urbem:
 Inq; fugam versi pedibus talaria nectunt.
 Plurima turba quidem cecidit certamine in isto:
 Sed multo plures trepidantia dorsa secuti
 Præduce Sobbochai celeres, strauere per agros.
 Dehinc ferrò, atq; igni popularier omnia late.
 Capimus: & canas in agris exurere messes.
 Cædimus agricolas, armenta gregesq; voramus.
 Oppida destruimus, castellaq; sparsa per altos
 Eruimus montes, munita palatis, turres:
 Aequamusq; solo quassas a sedibus ædes.
 Quin & odoriferas, sylvarum exurere plantas
 Cum palmis oleas, placuitq; excindere vites.
 Ligna; pomifera, ac cedros simulatq; cupressos.
 Corpora cuncta senum cæduntur inertia passim;
 Corpora sed iuuenum robusta, laboribus apta,
 Matres atq; viri, pueri, innuptæq; puella
 Compede seruantur, simul & captiua trahuntur,
 Ismaëlitis dehinc prætereuntes illac.

Vt reliquæ merces alias portantur in oras
 Sic facimus cunctis tota regione vagati.
 Donec ad extremam Rabatæ peruenimus urbem.
 Metropolim latiq; caput nobile regni.
 Namq; ibi Rex solium sceptrumq; tenebat auitum:
 Atq; Magistratus aderant, & curia patrum.
 Hinc populis leges, iura, ac Responso dabantur:
 Rex autem Iuuenis, furibundus, & improbus astu,
 Iniustiq; patres, Gnatonum & curia plena,
 Reddiderant urbem cælo terræq; perosam.
 Aduentum nostrum fama referente per urbem,
 Extemplo exoritur nouus hic & vbiq; tumultus,
 Matres atq; senes trepidant: fremit arma iuuentus,
 Arma viri, ferte arma citi, defendite portas.
 Eia hostes adsunt: date tela, ascendite muros.
 Induitur primus Rex ipse nitentibus armis.
 Purpuream clamidem super armis baltens auro
 Conspicius nectit flammam imitante pyropo.
 Armantur proceres pariter cum Rege furentes,
 Conscendunt currus oneratos vndiq; telis.
 Missilibus iaculis hinc arcubus atq; pharetris,
 Hinc hastis grauibus cedro redolente resectis.
 Scandunt rursus equos ciues equitesq; relictis,
 Qui potuere fuga conflictu euadere primo:
 Artifices, famuliq; simul, nec nobile vulgus;
 Diuersa arripiunt tela, his furor arma ministrat.
 Hi peditum grandem numerum, magnamq; phalangem

Efficiunt, aciem statuunt tamen ordine nullo.
 Non ibi Ductores Quinquageni atq; Decani.
 Sed neq; centeni sunt, milleniue Tribuni.
 Qui stimulent animos, acuunt sermonibus iras.
 Qui proferre pedem doceant, simul atq; referre.
 Turba ingens turbata metu commota furore.
 Obiicitur nobis gradientibus ordine belli.
 Instructas acies peditum nam fronte locatus.
 Abbisais frater quo non velocior alter
 Ingenio, & cursu campis ducebat apertis,
 Agmen agens equitum, ne quis vi, irrumperet possit,
 Bannaias dextrum cornu cingebat ut ala,
 Agminibus reliquis, fieret ne irruptio ab hoste.
 Per latus obliquum dorso qua miles adortus
 Ordine turbato dum se defendere vellet.
 Structuram traheret, confunderet atq; manipulos.
 Sobbochais leuam præciuxerat altera cornu
 Ala leuis celerum, præcedere docta cohortes,
 Interdumq; sequi, semper latus omne tegebat.
 Ast ego ceu princeps medio maturior ibam.
 Instructus claua & grauibus circumdatus armis
 Huc illuc voluens oculos, aciesq; regebam.
 Rex itaq; e curru iaculis instructus acutis
 Profilit in nostros primus, temerarius, audax.
 Quem multi proceres sunt circumquaq; secuti.
 Hunc contra Abbisais frater meus iuit, & hasta
 Fraxinea summum galeæ deprendit, & ictu

Præualido

Præualido rubram excussit cum casside cristam.
 Quassatus iacuit media reuolutus arena.
 Cæsariem ostentans nudato varrice nigram.
 Accurrunt celeres socii, rapiuntq; trementem,
 Semianimam curru vicina morte reponunt.
 Vix e conspectu pugnae currentis & hostis
 Prærapido cursu volucrum subtractus equorum.
 Currus abit velox, Regemq; reportat in urbem.
 Fratris enim comites Regem, & spolia ampla petebant.
 At proceres summo pro Rege resistere nixu
 Tendebant: oriturq; illic accerrima pugna.
 Nam neq; tum longis poterat decernier hastis;
 Comminus at nudo tantum conflagitur ense.
 Abbisais belli præfectum mole Gigantem
 Corripit amplexu duro, violentus, & illum
 Pectore tollit humo, ac iunctis premit ilia palmis.
 Compressus crepuit, disrupto ventre per auras
 Spiritus egreditur: diffusaq; viscera terram
 Commaculant tabo: tum demum corpore toto
 Sternitur ut Barrus: quem serpens aure patenti
 Perculit ingressus: cum fixerit ora cerebro,
 Tum simul heroes nostri, ne fratris adessent
 Magnificæ factis nudi tantummodo testes,
 Arripiunt proceres, fugiens quos liquerat Ammon
 Et iugulant quosdam parua pugione recepto.
 Ast aliis lateri capulo tenus abditur ensis.
 Bannaias equitum Ductor tum fronte recisa

Hostili visa totis calcaribus armos
 Protinus vrgeri grauium mandarat equorum.
 Nec plura his diu'tis, confertos inter, & hostes
 Ingreditur primus, clauaq; instructus ab aena
 A dextra leuaq; viros mactabat inertes.
 Fit via vi: irrumpunt equites, multosq; trucidant.
 Parte alia celeres cunctos subduxerat arte
 Sobbochais: medios fueratq; ingressus in hostes:
 Ceu Lupus inter oues, vel ouilia nactus aperta,
 Cedit vbiq; viros, cuneosq; globosq; frequentes
 Dissipat, audaces lacerat, contundit inertes.
 Ast vbi se pedites cernunt vtrinq; soluti
 Ordinis hinc inde abscessu totius equestris;
 Prærepto cursu fractos gradiuntur in hostes.
 Quoscunq; oppositos pilis aut ense trucidant,
 Ingeris in spacio viginti millia paruo
 Tempore, per campos strati iacuere perempti.
 Namq; suis, hostes Ducibus cessere fugatis.
 Atq; metu nimio vires cecidere: nec vltra
 Oppressi nostris valuerit resistere turmis.
 Sed neq; conclusi poterant dare terga: nec vlla
 Spes opis exterius miseris speranda dabatur.
 Ergo trucidantur captarum more ferarum.
 Ast Arabes reliqui retro qui castra tenebant,
 Cernentes nimiam tam paruo tempore stragem,
 Tutius esse rati similem metuendo ruinam
 Si se subtraherent conflictu: & ruta subirent.

Mœnia,

Mœnia, ne hostili prædæ vacuata paterent.
 Sic abeunt volucres, dum nostri cœdibus instant,
 Dum spoliis inhiant, quaruntq; aptanda tropheis.
 Nec nouere prius castris abiisse fugaces.
 Quam sua se tutos portis bipatentibus intra
 Mœnia condiderint: reuoluto & cardine postes
 Vellibus insertis, superadiec'to aggere multo
 Sint obturata: ne quassa vel ariete crebro
 Cardinibus vulsis procumbere porta valeret.
 Supposito noctu tacite consumpta vel igni,
 Incurso hostili prædanda pateret hyatu.
 Victores igitur propere circumdamus urbem.
 Tentamusq; omnes aditus, si forte vacaret
 Desertus custode locus quo irrumpere nostri
 Armati possent. tanta simul vrbe potiri.
 Irrita sed postquam sunt tentamenta reperta.
 Nec fissura quidem nobis est visa patere.
 Obsidione paro iam ter circumdare victos,
 Oppressosq; fame toties superare rebelles.
 Ardentes animis ergo præcingimus urbem
 Stridentum instar apum progressa examina mille,
 Aggeribus fossisq; vias excludimus omnes:
 Castella erigimus, turres quoq; tempore paruo
 Balistis grauibus, pulsariet vnde valerent.
 Et procul arceri possent a mœnibus hostes.
 Dum quateret muros aries, tormenta; missa,
 Cum fierent fossa, foderetur & vndiq; tellus.

Egressi ut mures latebris noua praelia tentant.
 Audaces in eos, cophino quibus eruta tellus.
 Asportabatur non longè, ut cresceret agger.
 Fit strepitus castris: oriturque repente tumultus.
 Arma citi properant: acies protenditur illuc.
 Oppressi fugiunt hostes, conduntur & vrbe.
 Missilibus iaculis portas tutantur & arcu.
 Saxa volant fundis, crebro cathapultaq; longè
 Mittitur: & neruis contorta phalarica venit.
 Ceduntur quidam, ac foueis tumultantur in ipsis.
 Tutius ergo rati petimus tentoria nostra.
 Interea quandoq; tamen de mœnibus vrbis
 Egrediebantur forulis, cæcisq; latebris.
 Improvisi aderant, escam prædamq; petentes.
 Sicubi pastores pecora, aut errantia passim
 Fossarum ripis, vel aquarum margine longo
 Vidissent speculis, currebant protinus illo.
 Cædebant pueros: rapiabant unguibus vncis
 Quæ poterant, furtimq; abigebant rapta priusquam
 Aut speculator eos prætoria ab arce videret,
 Pastorum aut quisquam fugientum nuncius esset.
 Vnde Duces belli longis clamoribus acti,
 Agmina ad arma virum præconis voce ciebant.
 Tum lenia interdum, grauiam & quandoq; necessè
 Prælia erat fieri, propiore urgente tumultu.
 Nec soli de plebe viri, sed fortia quædam
 Magnanimum Heroum telis perfoffa cædebant.

Tunc

Tunc etiam vrias Ethæus forte relictus
 Aspauit. socijs pugnam fugientibus vltro
 Nescio quo casu dum solus sustinet hostes,
 Obrutus a numero cecidit, fidissimus vnus
 De numero procerum, bellique accerrimus ille
 Seruator legis: quem mollia nulla morabant.
 Nec poterant vnquam duri superare labores.
 Incerti euentus belli, nec coguita nobis
 Fata Dei: ignaris faciunt fortasse videri
 Quod personarum, ac rerum discrimine nullo
 Nunc hunc, nunc illum rapiat ferus ensis ad orbem.
 Hec audita Ducis pupugit sententia Regem.
 Conscia flagitij hoc dicto sunt pectora pulsa.
 Ab quam difficile est crimen non prodere vultu.
 Inuita rubuere genæ, pallore deinde
 Suffuse, mox & lachrymis rorantur obortis.
 Sermonem tamen ille suum quem ceperat altè
 Prosequitur, nihil his asper commotus Iobas.
 Vnus post abiam sic pergitus (inquit) ad vnam
 Nos Bellatores perfoffa corpore metam,
 Pastores igitur moniti discrimine tanto
 Castrorum dorso mutarunt pascua longè,
 Vnde nec audiri pecorum balatus eorum
 Mugitusuè bouum possent, nec ab vrbe videri.
 Quin etiam custos castellis ante locatis
 Est adiectus eques, qui hostem prohiberet aquari.
 Pluribus exactis hoc pacto mensibus, urbem

2

Vndiq; conclusam didici non posse teneri
 Vtcrius, nec posse famis tolerare laborem.
 Ciuibus id passim profugis referentibus vltro.
 Missimus ad Regem, qui cuncta peracta referrent.
 Rabbatha multarum capiendam vt sciret aquarum
 Obsidione breui : nec non discrimine paruo
 Posse expugnari fessis iam ciuibus urbem.
 Quare collectis ex omni gente veniret
 Classibus instructus populorum millibus ipse :
 Vt sibi, non nobis, tanta victoria palma
 Ascribenda foret totum memoranda per orbem.
 Rex itaq; accitus populis refluentibus vltro
 Ex cunctis tribubus præsse super aduolat vrbi.
 Tum trepidare metu, tenuesq; amittere vires
 Heu miseros videas, nec posse resistere ciues.
 Nec veniam admissi toties sperare rebelles.
 Quin desperatis animis extrema morantur.
 Regis ob aduentum tormentis cingimus urbem,
 Vndiq; pulsantur muri : labat ariete crebro
 Concussum omne latus : densis sonat ictibus ær.
 Crate superiecta cuneis fodiuntur & ipsa
 Fundamenta soli : sunt in tempore paruo
 Fracture ingentes : magni soluuntur hyatus.
 Iplentur fossæ, muniminaq; omnia late
 Pulsæ ruunt ipsis muris hærentia dudum
 Apparent turres, celsæ nudantur, & AEdes :
 Interiora vrbis paulatim cuncta patefcunt.

Luce

Luce palam aggredimur nudatam moenibus urbem.
 Apparent rari custodes, & quibus arma
 Impedimenta dabant potius ne euadere possent,
 Corpora quam tegerent nostris imbellia telis.
 Irruimus cuncti, prætorio, & arce potimur.
 Pallantes videas veluti fantasmata quædam
 Confectos macie ciues errare per urbem.
 Mactantur multi, iugulo fodiuntur aperto
 Nonnulli, qui colla dabant ferientibus vltro.
 Cade fatigato cessauit milite strages.
 Millia nobilium sunt plurima capta virorum.
 Sed de plebe virum vix dena reperta fuere.
 Consumpti gladio reliqui vel peste, fameue.
 Rex ignominiam fuerat quam passus ab illis
 Sic iubet vlcisci : vt qui disecuerunt suorum
 Barbam oratorum, ferro ferraq; secentur
 Per medium a summis ceruicibus vsq; deorsum.
 Posteriora virum qui nudauere suorum
 Prosterni iussit nudatos ac resupinos
 Carpentis super attractis tribulisq; trabisq;
 Distrumpi ventres inamataq; viscera fundi.
 Ingentem prædam traxit de diuite terra:
 Millia pondo auri, argentum sine pondere certo.
 Aes infinitum perfractis ante colossis.
 Et caput ornauit dempta a Melcone corona
 Inclusis gemmis lucentibus atq; pyropis.
 Mania deposuit cunctis ex vrbibus ora.

2 8

Oppida destruxit, demoliturus & arces,
 Ni genibus flexis veniam pacemq; petisset.
 Extremus natus puer hic Ammonius hæres,
 Quem morti ereptum Regem pro patre lacarat.
 Cui leuia indixit pendenda tributa quotannis,
 Seruitij vt clemens duras moderatus habenas.
 His ita transactis, solymam sumus inde regressi,
 More triumphantium victricia signa ferentes.
 Que templo Domini memores defiximus altè.
 Extera tunc demum nimio terrore quierunt
 Bella. sed interius plusquam ciuilia nobis.
 Insurrexerunt nil tale timentibus vquam.
 Quis pater, a gnato depulsus sede rebelli.
 Nos quoq; compulsi fuimus prauertere tela.
 Pignus in ingratum nostrorum sanguine tincta.
 Dixerat hæc fortis narrator, & acer Iobas.
 Reges sed expuncto, & mensa surgente quieuit.
 Postera iamq; dies claro surgebat Eo.
 Cum Regem proceres aduent, Regemq; salutant.
 Armati assistunt, iussis parere parati,
 Sive Hierosolymam regni caput imperet vrhem.
 Victrices acies accedere, signa referre,
 Vt scæptrum antiquum repetat, sedesq; relictas.
 Sive per ingratas vrbes transcurrere mandat.
 Vt meritas sumant leuitatis crimine pœnas.
 Rex ardens quamuis mentem reflectat vtrinq;
 Discorum tamen ante memior seniõris amici,

Vt

Vt sapiens mollisq; ani nos, & temperat iras.
 Interea populi quos strinxerat horrida strages
 Atq; noui Regis leti deformia fata,
 Exemplo coiere simul, se dedere pacti,
 Legatos misere Duces, qui nomine gentis
 Israelitarum veniam pacemq; rogarent.
 Accessere tribus simul omnes præter Iudam.
 Postquam inuogressi, & coram data copia fandi.
 Intuitu primo pauidi obstupuerè videndo
 Armatos astare Duces, & cingere Regem,
 Alter in alterius faciem mox lumina versi,
 Quærchant taciti, quis eorum faxier esset
 Ausurus: verum solio Rex prius ab alto
 Est affatus eos blando sermone benignus,
 Ne pauceatis (ait) sed vota expandite vestra.
 Nam licet armati, pacem exquirimus armis.
 Horrida bella quidem gerimus non sponte: rebelles
 Inuiti nostros ferro insectamur & igni.
 Si positis animis humili ceruice subacti
 Imperium expertum iam tandem ferre paratis.
 Fas erit optata nobiscum pace potiri.
 Dixerat, atq; illos quæ vellent dicere iussit.
 Tunc resoluta metu sunt pectora clausa virorum,
 Neptalides vultu spectabilis, ore disertus
 Iosia sic cepit. Rex noster inclyte salue.
 Vos quoq; magnanimi proceres saluete, Ducesq;
 Isacidum populi nos legauere, dolentes

z 3

Terga dedisse tibi, gnatoq; hesisse perempto.
 Tam grauis heu culpa veniam, pacemq; reposcunt
 Suppliciter miseri: fassis ignosce, precamur.
 Iam respiscentes vel serò respice clemens.
 Namq; recognoscunt Dominum, Regemq; salutant.
 Teq; suam carnem, sua viscera cara fatentur.
 Ossibus osq; suis, proprioq; e, sanguine certum.
 Oramus, redeas in regnum: sicq; coronam
 Sceptra relicta manu capias moderamina rerum.
 Atq; diem statuas, qua te comitemur euntem,
 Carmina Lætiæ concessa pace canentes.
 Dixerat ille gemens lachrymis rorantibus vltro,
 Tam sibi quàm reliquis: simul ora genæq; mædebant.
 Rex hilari vultu respexit, & ante cadentes
 Ac genua amplexos dictis solatur amicis.
 Surgite vos (inquit) veniam, pacemq; petistis,
 Nos veniam pacemq; damus, miserescimur vltro
 Visceribus nostris, generis quibus autor & vnus,
 Et quibus vnus adest Deus, idem cultus, & ara.
 Proxima bisquinos cum Luna repleuerit orbés,
 Adsint Ductores equitum, peditumq; tribuni,
 Atq; magistratus cunctis ex vrbibus adsint.
 Israelitarum primi, capita atq; domorum.
 Maiores vndè natu viridilsq; iuuentus.
 Conueniant omnes rapidi Iordanis ad vndas:
 Vt nos Hierusalem ad magnam comitentur euntes.
 Hæc ait, & solio surgens amplectitur illos,

In signum pacis: post Regem fortis Iobas,
 Deinde Duces alii dextras, & mutua iungunt
 Oscula. conuiuas recipit dehinc Regia mensa.
 Post epulas abeunt lati, pacemq; reportant.
 Letificant populos vulgato munere pacis,
 Disponunt igitur quæ Rex præceperat illis
 Omnia: seq; parant venienti occurrere Regi.
 Rex autem admirans quòd defecisset Iudas
 Ante tribus alias, nec dum rediisset amicus.
 Nam neq; cum Tribubus reliquis vel miserat vnum.
 Duriciem tantam tacito sub pectore prudens
 Cognatæ gentis versabat, & vnde maneret.
 Tandem animaduertit, nimio quòd fusa pudore
 Regis inoffensi, proprio de sanguine creti,
 Tarda foret: quare magis inuitanda benignæ
 Mitis ad obsequium Regis, quam tristibus esset
 Irritanda modis: ideo mandata sadocho
 Blanda sacerdoti de dit, vt mollire retentet
 Pectora maiorum natu, cur tardius (inquit)
 Quam reliqui fratres, in regna reduciis ipsum?
 Iudæi vestrum Regem, vestrumq; Tribulem?
 Os vestrum, carnem vestram, seu viscera vestra?
 Tuq; Nepos, sanguisq; meus Iesseus Amasas
 Si non posthabito fueris mihi carus Ioba,
 Militiæ Ductor, terrarum & Rector olympi
 Hæc faciat mihi, vel passis grauiora rependat,
 Hæc mandata dabat, referens quæ cuncta sacerdos

Pectora cunctorum, nec non ipsius Amasæ
 Flexit in obsequium Regis, pulsoq; pudore
 Legatum extemplo misit: qui diceret illi:
 In tua Regna redi Rex inclite, pandimus urbem,
 Te prestollamur Dominum, Regemq; precamur,
 Seruorum culpis ignosce, reuentera clemens.
 Compositis igitur rebus, pacatus & ipse
 Dauides animos procerum lenibat amarus
 Nam ferro potius cuperent ultore reuerti.
 Cornua tam Luna pleno simul orbe coibant.
 Iamq; dies prefixa aderat quæ lumine clara
 Aspergens cælum terramq; trabebat amicos
 Dauidem ad Regem populos: comitatus ut alta
 Mœnia Hierusalem conscenderet: vnde fugatus
 Desertusq; suis sine honore refugerat ante.
 Primus Iordanem toto comitatus Iuda
 Audaci preueltus equo transiit Amasas
 Maiori studio, deserti Regis ut olim
 Crimen obuumbra: et: precedentemq; leuaret
 Defectus noxam, veniens quem latus ab alto
 Rex complexus equo dedit oscula cara nepoti.
 Quod cernens simili studio sperauit & ipse
 Ore procax Semeis veniam, a, grauiore reatu.
 Vnde cadens flexis genibus, me poenitet (inquit)
 Rex miserere mei: culpamq; ignosce fatenti,
 Nec meminisse velis, sed clementissime parce.
 Proximus ut Regi spectans hunc lumine toruo

Abbissais

Abbissais: Ductor sperasti euadere frustra
 Mortem (inquit) Semeis, Christo maledicere Regi
 Ausus es in faciem nobis presentibus? atro
 Puluere & augustam speciem fodare? maligne
 Quin etiam saxis Regem lapidare volebas?
 Nunc autem reputas nos delinire precando?
 Quin morere ut iuste es meritus, sue sanguine culpam.
 Hec ait, & gladium subita succensus ab ira
 Vagina eripuit latus ut transfoderet eius.
 Aut caput inuisum valido decerperet ictu.
 Fecissetq; statim: ni Rex vetuisset, & enssem
 Iussisset condi, ac dictis pressisset amaris.
 Saruiada semper mihi pro Sathanae fuistis,
 Nec cessatis adhuc defungi munere vestro,
 Quid tentatis adhuc animum corrumpere mitem?
 Ignoratis enim me hodie Regem esse creatum?
 Ergone presenti tam nobis luce serena
 Occidetur homo per me quicumq; sit ille?
 Infensus fuerit quantumlibet, est mihi promptum
 Parcere: viuat (ait) Semeis, si poenitet illum.
 Nec minus ille Siba Ionatae cui prædia prolis
 Res, & auita domus fuerant commissa regenda.
 Officiosus erat, fugienti sicut & ante.
 Exhibuit iumenta, quibus tum fessa sederent
 Corpora: pergratas atq; esurientibus escas.
 Sic modo plura dedit, quibus & ueherentur onusti
 Diuersis opibus famuli per aperta fluenta.

subdolus

*Subdolos atq; vaser metuens, largitio Regis
 Irrita ne fieret: vacuo quæ obrepserat illi.
 Me miserum vacuos quantum assentatio blandæ
 Torquet in obliquum Reges Gnatonis acuti?
 Cunctorum extremus tractato apparuit anni
 Miphiboseth claudus vili subuectus onagro.
 Rex cui Saulus auus Ionathæ spes vnica prolis,
 Quem sibi Dauides conuiuam ascuerat olim,
 Patris amicitie non immemor, officiiq;
 Et cui pergratus donauerat omnia quondam
 Saulis aui fuerant quæ ditia prædia Regis.
 Cuncta sibi a famulo commiserat inde regenda.
 Præpositum æconomumq; domus quem iusserat esse,
 Huic tamen insido assentatoriq; ministro
 Rex alias iustus, restituoq; censor & equi,
 Quæ domino dederat famulo est largitus iniquo.
 Ille tamen gratus, nec prisca oblitus amoris
 Squallidus, illotus, crines & puluere sparsus,
 Sordidus illunio, barbamq; impexus ab illo
 Manserat vsq; die, quo Rex diffugerat vrbe.
 Nunc quoq; claudus, inops, redeunti occurrerat illi.
 Exilarat faciem, reducem gratatur amicum.
 Quem prope despiciens animo Rex vidit amarò.
 Miphiboseth (inquit) fugientem deseruisti?
 Cur non venisti nobiscum saulia proles?
 Me quia despexit famulus meus improbus iste.
 Miphiboseth respondit ei: nam iussus vt agro*

sterneret

*Sterneret ille mihi iumentum: auersus abiuit
 Imperio domini contempto: teque sequutus
 Fallaci obsequio deliniit: insuper & me
 Incusauit atrox affecti crimine regni.
 Tu tamen es nobis velut angelus altus olympi:
 Iudicio qui vera probas, & inania spernis.
 Interrupit eum Dauides plura volentem
 Dicere: iam statui, mea stat sententia fixa,
 Prosequeris longam casso sermone querellam.
 Reddita vos inter diuidite prædia, dixi.
 Omnia quin habeat potius, subiunxit egenus
 Miphiboseth: satis esto mihi tua gratia: postquam
 Cernimus incolumem Regem in tua regna reuerti.
 Nam nec ego patresq; mei quid tale meremur.
 Quin male demeritis vita est pro munere magno
 Nam quis ego vel qualis eram? quod luce serena
 Me prospexisti vilem, terraq; iacentem?
 Mortuus ecce canis reuolutus puluere retro
 Sum pietate tua magno dignatus honore.
 Gnatus vt assiduus tibi commensalis adessem.
 Dixerat. interea populi venere frequentes
 Ex tribubus reliquis cupientes ducere Regem.
 At circumseptum cernentes vndiq; fratres
 Inter iudeos medium, vt vix visere quirent
 Difficilisq; foret turbis accessus ad ipsum.
 Mox indignari, furere, atq; tumultus oriri.
 Clamabant omnes stipantem aduersus Iudam.*

clam

Clam nobis Regem cur suffuratus adisti?
 Fraternasq; tribus furias non vsq; moratus?
 Nonne magis nobis tibi quam Rex pertinet iste?
 Unde cetero numero te nos superamus adaucto?
 Hisq; subiratis dura respondit Iudas.
 Est mihi proximior Rex, quam tibi, sanguine carne,
 Ut pote qui nostra fuit ortus in vrbe Tribulis.
 Fas fuit vnde mihi cunctos præcedere: quid tum
 Numquid propterea tulimus data munera nobis?
 Numquid honoratis præ te donaria nobis?
 Rex est pollicitus? vestes, an vina, vel escas?
 Quamuerum paradigma fuit, ceu mitigat iram
 Pectore surgentem responso mollis amici.
 Suscitat accensum sic durus sermo furatam.
 Israelitas inter tunc extitit vnus
 Ambitiosus homo Sybaris Bocræia proles
 Seditione potens, cui rixæ, & scismata cordi.
 Semper erant: opportunoq; hic tempore capto
 Arripiens Lituum sonitus dedit ære canoro.
 Debinc citus exclamat præconis voce tonantis.
 Amplius Israel nil cum Dauide relictum
 Est commune tibi: tibi nil Iesseia proles
 Attinet: in proprias contempte reuertere sedes.
 Hac voce audita conuersum est mobile vulgus.
 In tua tella redi Israel, vox omnibus vna.
 Non tuus Isaiides Rex est: solius Iudæ.
 Sicq; tribus omnes auersæ Rege relicto

Ad proprios rediere Lares: & solus Iudas
 Est comitatus eum densa stipante caterua;
 Vsq; syoneam donec conscenderet arcem,
 Gaudia quis referat Solymorum Rege recepto?
 Occurrunt Regi redeunti in vestibus albis,
 Letitiam interiorem habitu exteriori reuelant.
 Hierusalem ingressu resonabant cantica pacis.
 Ducebantq; choros tacitæ per compita matres.
 Formosi iuuenes vnâ compraq; puella.
 Ludebant pedibus, pulsantibus æthera sistris.
 Per mediam incedunt vrbe simul agmina iuncta.
 Deinde Syoneam paucis properatur ad arcem.
 Ante alios omnes inuisit mobile templum
 Rex supplex, illicq; Deum proclinis adorat.
 Sacra sacerdotes cumulant altaria donis.
 Lenitæ pecudes mactant taurosq; feroces,
 Ingentes pateras sacrato sanguine plenas
 Abbiathar princeps, iuxtaq; Sadochus ad aram
 Pro reditu Regis, populi pro labe recenti
 Effundunt: mittuntq; preces, veniam; reposcunt.
 Thure Deum placant sacro Thimiamate iuncto.
 Atq; Dei sedem plena venerantur acerra.
 Caditur anniculus sic deinde tenerimus agnus.
 Quo sacra complentur, typus atq; figura futuri.
 Omnibus expletis, pacato & numine tandem.
 Rex inter procercs medius contendit ad aulam.
 Atq; ibi sceptrum capit, solioq; refedit eburno.

Ornatam gemmis : capiti locat inde coronam .
 Tum memor illius ; qui retro cadere fecit
 Bisquinas tribuum partes inamabile vulgus ,
 Abbisai (dixit) nostras tibi sume cohortes
 Cum celestibus , pphetisq; simul , totamq; phalangem ,
 Atq; equitum turmas prætoria nostra secutas ,
 Insequere & Sybarim per compita cuncta loquacem .
 Cæde luat pœnas affecti crimine regni .
 Protinus arma capere : exequere hæc mea iussa priusquã
 Concitet instabiles bella ad ciuilia plebes .
 Ergone Bochriades plusquam nos Absalon anget ?
 Hæc ait , ille celer Regis mandata facessit .
 Imperat inde Duci sapiens prouisor Amasæ ,
 Ut cito discurrens munita per oppida Iudæ ,
 Instruētas acies equitum , peditumq; phalanges
 Cogat in obsequium Regis , si forte tumultus
 Exciti propter Sybarim vel ad arma ruendum
 Instabiles animo plebes fortasse volarint :
 Et quoniam nouitas rerum permulcet inanes
 Nobilium mentes spe libertatis amica .
 Prouidus iccirco Dauides mandat Iobæ ,
 Ut per amica Ducum circumuolet oppida , turmas
 Ex alijs etiam tribubus legat : vrgeat omnes
 In sua castra priusquam pelliceantur ab hoste .
 Soluitur his dictis ea concio : Regia iussa
 Ductores explere parant : & ad arma recurrunt .
 Rex autem sumptis Chamaa Galaditide dextra

Quem

Quem Berselaus genitor commiserat illi .
 Atq; alij comites mensæ incubere parata .
 Berselaus enim senior secesserat vsque
 Iordanem , ne cerneret amplius aula
 Vndantes motus , vasto velut equore fluctus .
 Et noua tantarum fugeret fastidia rerum .
 Mordacæ Regum curas horrebat : amica
 Optauit senio magis ipse quiete poriri .
 Nam Regis comitatus iter , dum cedere velles
 Dauides amplexus eum simul oscula iungens ,
 Exhortabatur solymam vt conscenderet urbem ,
 Vlturus secum , blanda fruiturus & aula .
 Assidua sumpturus & omnia quæque rogasset .
 Respondit senior . quid me conaris ineptum
 Delicijs retinere tuis ? cantoribus aures
 Surdescunt cytharæq; sono capularis amici .
 Non epula suauis , neq; dulcia vina palato .
 Iamq; lacescenti stomacho mihi nulla placere
 Incentiua gulæ possunt . magis illa grauare .
 Quinpotius rogo te , sine me in mea tecta reuerti .
 Mollius in patrio condantur vt ossa sepulchro .
 Est meus Achimaas qui tecum ascendere possit
 Pignora cara mei , stirpis spes vnica nostræ .
 Huic facito quæcumq; mihi conferre parabas .
 Rex ait Achimaas veniat , tu in pace quiesce .
 Commensalem igitur Iuuenem decreuit habere .
 Ac veluti gnatum prope se discumbere fecit .

Post

Post epulas sero dant corpora fessa sopori .
 Rex tamen haud longam potuit captare quietem .
 A. dentes curas transacta pericla ciebant .
 Sed magis agebant populorum ingrata suorum
 Pectora : quæ tantis olim cumulata per ipsum
 Officij , odio Dauidem gratis habebant .
 Sed neq; quotidie poterant presentibus vllis
 Ohsequijs vario lenita quiescere ab æstu .
 Sed neq; bellorum toties percussa flagello
 Indurata nimis valere aliquando domari .
 Nec grauter correpta modo defectio præsens
 Castigata fuit tantorum strage virorum .
 Nunc etiam tentant molimina cassa rebelles ,
 Buchriademq; sequi malunt (pro Rege) loquacem,
 Pro Dauide sequi sybarim sine nomine malunt .
 Et pietate virum , atq; omni virtute carentem .
 Hac meditans stratis surgit : psalteria sumit .
 Que modo vel digitis , vel pectine pulsat cburno :
 Ut super cithæas dulci modulamine vates
 Hauriat egregius mixtis & vocibus auras .
 Contractum mororem animi quibus altior intrans
 Spiritus extutiat : moneatq; futura tenendo .
 Spiritus hic Domini doctissimus omnia nouit .
 Omnia lætificat mæstissima pectora lenis .
 Prescius antemonet quæcumq; futura per æuum .
 Mellifluo cantu motus fidibusq; canoris
 Spiritus hic velox & vocuocantis amici

Mirifico

Mirifico lapsu summo descendit olympo :
 Vatis & ingressus mentem leniuit amaram .
 Quid mæres (inquit) vatum dulcissime psaltes ?
 Quidue noua populorum seditione moueris ?
 Hic vetus Isacidum mos est cervicis alienæ :
 Officia vt contra Ductorum murmure certent ,
 Ingrati obsequijs peruerso corde receptis .
 Hoc scelus ex phariis didicerunt plebibus olim
 Murmure linguarum quoties vexatus & ipse .
 Ductor Hebreorum ? quo non mansuetior alter .
 Niliaci regni caput olim Aegiptia Tamais
 Testis erit , rubras quæ vidit sanguine ripas .
 Et mare Eritreum poterit testari illud .
 Quando pigebat eos inimica ex gente profectos .
 Testis & vnda Marath ligni potabilis ictu ,
 Quæ prius acris erat , sed ligno reddita dulcis .
 Nec contra solos Musen Aaronaq; fratres .
 Murmura surgebant : linguis petulantibus ipsi
 Detraxere Deo decies . Nec pluribus ista
 Israëlitarum gens est correctæ flagellis .
 Millia multa virum ceciderunt Mose iubente
 Pro vituli cultu Synai sub vertice summo .
 Pro madianitis etiam sunt cæsa puellis
 Millia multa hominum , qui turpe Beelphegor ara
 Idolom posuere suæ ; & coluere nefandum ,
 Ab quoties aliti demissa cælitus escæ
 Concupiere dapes , quas fert Nilotica tellus ,

A A

Carnes ac scombros, atq; allia, ceps, pepones.
 Nec cædens gladius, vel eos compefcuit ignis.
 Sed neq; tum fitiens Dipsas, immiffus & Aspif
 Surdus: & omne genus ferpentum morfibus aspris
 Perdomuere graues animos & pectora dura.
 Quid referam? quoties ardentes murmure multo
 Expetiere fiti puras ex fontibus vndas?
 Et nisi iurgando petiiffent, saxaq; dextris
 Ductorem in Mofen rapuiffent: forfan haberi
 Digna exauditu vel honesta petitio poffet.
 Petra tamen fluxit percuffa rebellibus vndas.
 Vndas petra dedit concuffa, & fluminis inftar.
 Vorticibus rapidis per denia tramite longo:
 Castra fequebatur fitientum tempore multo.
 Nonne cothurnices arreptas flamine venti
 Nobilitum Regum, mensis vulgaribus efcat
 Appofui? nec folius conuiuia noftis,
 Mense fed integro fupra fexcenta virorum
 Millia cum pueris & matribus ortigometra
 Sunt aliti, donet faturis in deda verfa eft.
 His tamen obfequiis numquid mollita fuere
 Corda ducentorum procerum cum plebe fecuta?
 Ne molirentur de fede repellere fratres?
 Schifmatis autores cum viuos tartarus hanfit?
 Tunc etiam externo tollentes igne reforta
 Thuribula, a domino prorumpens flamma vorauit.
 Omnia quid referam? fimul omnes murmure certo
 Exploratorum

Exploratorum reditu per inane leuarunt
 Clamosas iterum, atq; iterum vsq; ad fydera voces.
 Inq; graui paulopost feditione coacti
 Ipsum reftorem faxis fidumq; ministrum
 Arreptis petiere? & nimea cura refiflat,
 Obieftu nubis, superante furore necaffent.
 Cumq; Ducem peterent egiptum mente reuerti,
 Crassata eft in eos vltrix feutentia certa.
 Nam periere omnes, sunt strata cadauera paffim.
 Defertis confumpta locis (duo preter) Iefum
 Atq; Caleba duces patria tellure potitos.
 Impia progenies Samuelem nonne videntem
 Imperio meritis parto pepulere? nec illum
 Infula noftra iuuat, probitasq; innoxia vita?
 Sic nunc immemores meritorum mille tuorum,
 Te quoq; posthabuere tribus, Regemq; negarunt.
 Quid nobis (aiunt) tecum Ieffæia proles?
 Ast aderit tempus, quando tua vincula collo
 Abieciiffe suo pigeat: stirpemq; negaffe,
 Ieffæam: atq; alium Nabatæa prole profanum
 Conftituiiffe fibi Regem: qui calce perennes
 Reiciat cultus: tribubus noua fana recondat.
 Atq; introducat vitulos Idola nefanda.
 Vt dicant iterum surgentes ludere plebes
 Post epulas, hi sunt Ifraëlitica proles
 Dii, qui te AEgipto eduxere per aquoris vndas.
 Gentilesq; iterum paulatim fumere ritus

*Assuescant : donec corruptis moribus vna ,
 In scelus omne ruant proceres cum Rege prophani .
 Tunc procul a terra nostra abiicientur & ipsi ,
 Qui gladio hostili poterunt superesse recisis
 Urbibus , atq; fame longa obsidione peresis .
 Non tamen inde tuum pœneas excindier omne
 Semen vt exosum , patrio sed more flagellis .
 Admissi luat vt pœnas , cedetur : & inde
 Corruptum scapulo Dauidis & arce fruetur .
 Tu modo ne timeas mi dulcis amice tumultus
 Instantes tribuum clamosa voce citatos :
 Bochriada autoris solius cœde quiescent .
 Tunc tibi pacato , ac dulci psalteria plestro
 Pœngenti , veniam rursus lateq; monebo .
 Que generi ventura tuo , Christumq; docebo :
 Quem saluatorem paritura est virgula Iesse .
 His animum dictis leniuit . & aëra scandens
 Venerat vnde redit diuinus spiritus ille .
 Præmissi interea Ductores iussa faciessunt .
 Namq; Tribus cunctas iam iam peragraverat ille
 Sollicitando patres Inuenesq; loquacibus ausis :
 Vt spreto Dauide , magis se ad regna vocarent .
 Seditione potens animos vexabat eorum .
 Fecissetq; aliquid turbata pace : sed eius
 Absq; mora Abhisais vestigia torta legebat .
 Ingentiq; manu collecta senus Iobas
 Ponè sequebatur fratrem non passibus æquis ,
 Indignans*

*Indignans socium q; Amasan tempore belli
 Astinisset ei Dauides : turgidus ergo
 Expectabat eum : quem demum feruidus astu
 Vt fuit intuitus venientem , protinus illum
 Aggreditur blandis , fallaciq; ore salutat .
 Frater (ait) salue : dillapsumq; arripit ensem ,
 Ac per vtrumq; latus celeri transfueberat ictu .
 Labitur infelix indigna cade peremptus .
 Illum irriserunt tanta impietatis amici .
 Ecce iaces (aiunt) qui collega esse putasti
 Ductoris magni , Regis comes , atq; propinquus ?
 Verùm ne reliquis mora prætereuntibus esset ,
 (Namq; vie medio princeps reuolutus Amasas
 Puluere in immundo proprioq; cruore madebat .
 Deniq; sistebant aliqui , casumq; dolebant)
 Abstulit , e medio quidam , gelidoq; locauit
 Membra super saxo celsi Gabaonis ad ima .
 Transit ergo sequens populus solius Iobæ
 Signa Ducis , fratrisq; eius velut ante solebat .
 Præcurrrens autem sybaris transfugerat vsq;
 Bethmaca : munitam doctamq; tenebat Abellam .
 Militiæ princeps igitur sua castra locauit
 Inter vtrumq; locum , ne mutua ferre valerent
 Auxilia vlla sibi , sed clausa hinc inde vacarent .
 At ciues trepidare metu , crudelia facta
 Principis illius memorantes : cæde recenti
 Quippe madebat adhuc tanti fera dextra propinqui :*

Quisq; suis minime post fœdera paxta pepercit;
 Quo pacto externis, a Rege rebellibus unquam
 Ignoscet? nec enim saturari sanguine posset.
 Nulla salus victis: restat suprema morari
 Excidia, ac proprio reuolutos sanguine mergi.
 Sed mulier sapiens, docta fuit vrbe reperta,
 Quo miseris potuit tam durum auertere casum,
 Eloquio dulci peccatus mollire ferocis.
 Principis hæc valuit. muros conscenderat ergo,
 Accitumq; Ducem sic est affurier orsa.
 Militæ nostri Regis Dux inlyte quæso
 Supplicis ancille dignare attendere verbis:
 Quæ tibi grande decus, nobis paritura salutem,
 Quid tibi vel Regi deuota admisit Abella?
 Quæ nunquam census, neq; iussa tributa negauit?
 Nonne parens studii? num vatum mater Abella?
 Quisq; rogare volunt, paradigmate nonne vetusto
 Dicitur, vt veterem veniant, veniant in Abellam?
 Quam dubii responsa petunt: referuntq; petentes.
 Cur sortem domini, quam custodire, tueri
 His armis debes, conaris perdere tutor
 Infelix? aderit tempus rationis agenda.
 Absit (ait ductor) mens hæc, animusq; malignus.
 Non ego contendo nostros disperdere ciues:
 Pro quibus arma gerò solers, gessiq; tuendis.
 Non ita res agitur: Sybarim sed persequor unum,
 Bochriaden, peruersum hominem, qui voce rebelli.
 sollicitat

sollicitat plebes Regi secedere nostro.
 Vt luat emeritas ex hausto sanguine penas,
 Solus Is. in manibus nostris tradatur: ab vrbe
 Castra monebuntur confestim, & abibimus omnes.
 Sustineas (pates inquit) paulisper & illud
 Infandum caput ex muris iactabitur istis.
 Tunc abiit, ciuesq; vocat, simul atq; vocatis
 Sic ait. O miseri ciues, quibus imminet urbis
 Supremum excidium: nec cura admittitur vlla,
 Possit vt auerti? nostris sermonibus ergo
 Attentos adhibere animos, monitusq; salubres
 Percipite antiquæ matris, & condite menti.
 Quid vobis, Sybaris malus hospes contulit unquam
 Bochriades? aut quid forsitan speratis ab illo?
 Vt tollatis eum magno Dauide relicto?
 Qui nos finitimo dudum saluauit ab hoste,
 Qui nos seruitio pressos bellando redemit,
 Per quem tutati iam libertate potimur,
 Per quem vitales iam dudum carpimus auras,
 Qui nos incolumes tam læta pace tenebat.
 Dum fuimus fidi, dum non admissimus hostem.
 Hostis enim dubio procul est quicumque saluti
 Inuidet huic nostre, certam parat atq; ruinam.
 Tollite de medio pestem hanc contagia vestri.
 Infandum caput hoc scelerato abscindite trunco.
 Quod procul, e, muris cauti demittite vestris.
 Illud enim solum princeps exquirat Iobas.

Bartholomæi Bottæ.

His moti ciues sybarim rapiuntq; necantq;
Et caput anulum sporta de mœnibus alris
Principis ante pedes demittitur : inde cadaver
Suspendum pedibus summa de turre pependit .
Soluitur obsidio turmis abeuntibus inde .
Exultant ciues : felix lætatur Abella .
Panduntur porta , iuuat ire , relicta videre
Munia castrorum , vestigia fixa per herbas .
Illic Abbatis tentoria læta patebant .
Estiterant illic prætoria celsa minacis
Principis , horrendiq; Ducis , quem pulsa pauebant
Pectora adhuc hominum , nimia formidine diri
Nominis , ac dextre tantorum sanguine plena .

Libri IX. Finis .

189

IO. AVGVSTI BOTTÆ

FRATRIS NOSTRI,

In decimum Dauidados argumentum .

Monosticon X. Libri.

Agnoscit decimo venturæ tempora prolis .

ARGVMENTVM .

Post palmam in signem , & libamina reddita diuis .
Spiritus e. cælo regi ventura neporum
Fata canit : condet Salomon memorabile templum .
Virtutum ante alios titulis sapientior omnes .
Huius ab interitu regnum scindetur auitum .
Hic binos reget : ille decem populosq; tribusq;
Neglectoq; Dei cultu simulacra deorum
Falsa colent , templum externo spoliabitur Hoste ,
Dehinc varii casus regni expanduntur Iude .
Optata demum Dauides pace quiescit .

Candidus interea gratanti exceperat vrbe
 Heroas reduces palma sine sanguine parva
 Dauides : meritoq; sacros indixit honores :
 Conueniunt populi , Iuuenes , matresq; patresq;
 Ante tabernaculum , pyrisi quoq; foederis arcam .
 Ecce sacerdotes induti vestibus albis
 Balibeolis lumbos cincti , capita alta Tiaris
 Astabant , pateras manibus phialasq; tenebant .
 In medio Abbiathar princeps , secumq; Sadochus
 Sustentans dextra sacrata veste grauatum .
 Porticibus vacuis lauita mille ministri
 Instructi cultris armenta gregesq; trahabant ,
 Qua iugulo doctus flamen mactaret aperto .
 Sanguineq; imbueret spumantia cymbia sacro
 Quem sancta ingrediens sanctorum offerret ad aram
 Gemmata ornatus poderi protostamen vbique
 Aurea liniret digitis duo cornua tecti
 Altaris reliquum sulco versaret in imo
 Pro culpis populi veniam pacemq; petendo .
 Lauita interea rapiebant tergora costis ,
 Ut tostae implerent lances fumantibus escis .

Elixæ

Elixæ partim variis coquerentur abanis .
 Sic dapibus populi , sacris iam rite peractis ,
 Leti accinguntur , conuiuia festa frequentant .
 Nox erat , & terris animalia somnus habebat .
 Cum fesso Regi media iam nocte peracta
 Per dulcem somnum reparatis artubus , inde
 In tenues sopor ille leuis dispergitur auras .
 Corripit , e stratis corpus : psalteria sumit .
 Quæ leuibus digitis , & pectine pulsat eburno .
 Plectra manu quindocq; mouet : quandoq; morando
 Ore canit psalmos vates , modulatur & hymnos .
 Spiritus almus adest summo delapsus olympo ,
 Leniter ingreditur cari præcordia vatis .
 Pectus alit , mentemq; fouet , docet atq; futura .
 Tu mihi Dauides bone serue , fidelis amice ,
 Obsequium præstare paras memorabile in æuum .
 Condeve marmoreum deuoto pectore templum :
 Ut stabili tuear quodammodo sede propinquus
 Te , Regnumq; tuum presenti numine firmem .
 Utq; Hierosolymis longo præpolleat æuo
 Stirps tua : qua demum mihi germinet inclyta proles
 Imperium late propagatura per orbem .
 Hoc desiderium , tuaq; hæc meditatio sancta
 Ut tibi iam retulit Nathan ex nomine nostro
 Grata mihi est , (fatcor) sed quam mihi deniq; sedem .
 Est facturus homo ? repleo qui numine cælum .
 Atq; tribus digitis rotum dimetior orbem ?

Basilicam

Basilicam concedo tamen mihi condier vrbe,
 Vt populus nostro sub cultu degere possit.
 Nec refluat rursus vanorum ad templa deorum.
 Non tu Bellator pollutus sanguine multo,
 Sed tua progenies Salomon Nathanis alumnus
 Templa mihi condet pacatis vndiq; rebus.
 Sit satis ad sumptus auri argentiq; talenta
 Congessisse tibi thesauris plurima nostris.
 AÆtis & immani magnam siue pondere molem.
 Tu tamen genitor nato describe figuram
 Templi huius, superet q; & omnia templa per orbem
 Condita nunc, olim, seu quodocunq; futura.
 Mueries templi solido de marmore tota
 Intus & ex. erius dolabitur arte fabrili.
 Eius erit stabilis firmissima forma quadrata.
 Monte super Moria celsi, e regione syonis,
 Nunc vbi tritura locus est, atq; area messis.
 AEqua Tebusæi, redimes quam sœnore multo
 Cum cernes gladium populi de cede madentem.
 Alta ibi præcipias vt fundamenta locentur,
 Sexaginta intus cubitos porrecta tenebit
 Linea, bis denos transuersa, sed alta tricenos.
 Viginti cubitos capient oracula sacra
 Separethac medius paries a corpore templi.
 Intus vbi Cherubin expandent desuper alas.
 Sustineantq; thronum palmis hinc inde leuatis.
 Aurea sit sedes mea, qua responsa dabuntur.

sub

Sub pedibus prisce sacratam fœderis arcam,
 Qual ex seruator, virga, & data talius esca.
 Cedrus odorata interius templum ambiat omne.
 Et solida fiant Laquearia summa cupresso,
 Artificumq; manu diductum effulgeat aurum.
 Lamina bracteolis concisa, affixaq; clauis.
 Sic sapienter eat, tabulas vt contegat omnes.
 Nec calaturas minuat, sed vestiat illis.
 Aurea promineat, qua stipite surget ab imo
 Cortice rugoso sinuosa annosaq; vitis:
 Angulus excipiat tractam compagne in ipsa
 Vnus quisq; suam, donec conscenderit vsq;
 Parietis ad medium, tunc brachia rite reflexa
 Tendantur longa lateq; hinc inde trahantur
 Quouis instar zonæ templum cingatur vbiq;
 Palmis flexis in se sursum atq; deorsum,
 Exhiberans foliis ostendet pampinus vuas,
 Hinc platanus, foliis & oliua virentibus illinc
 Sustineant vitem ceu fulcra bidentia ramis.
 AEquaris spaciis exurgens palma rubetis
 Tollat in immensum densos super ardua ramos,
 Exuperet vitem digitis pulcherrima rubris,
 Ostendet spatulas, spacio quam deinde relicto
 Plurima nux Iuglans albo cum flore sequatur.
 Cumq; suis arbor granatis punica malis.
 Marmoris omne solum buxo sit, & abiete stratum,
 Quod tamen affixo totum resplendeat auro.

Accipiat bifores oleæ dehinc ianua valuas.
 Calatæq; intus palma, variaq; figura.
 Vestibulum exterius vacuis hinc inde locetur
 Porticibus. pateant quibus atria quadra reflexis
 In medio, sub diuo altare struatur abanum.
 Interius vacuum, crates super arca fixa.
 Victimæ ubi pingues, holocaustaq; tota cremantur.
 Leuigena hinc prunas ardentes afferat intro
 Thuribulis clausas thimiamate suavis odoris
 Desuper effuso, auratam quo suffiat aram.
 Vestibus indutus sacris de more sacerdos
 Bis sex propositos parnes clibanosq; recentes
 Aurca mensa gerat, super his & mascula thuræ
 Cumq; suis niteant intus bisquinq; lucernis
 Hinc inde ex auro duo candelabra locata.
 Perpetuum his oleo Lumen foueatur in æuum.
 Utq; sacerdotum sit oblatio munda meorum,
 Fusile grande foris folium maris instar habebunt.
 Mille Batos capiat, quo baptizentur in ades
 Mox ingressuri, sacrata per hostia mundas.
 Bisquinæ peluæ etiam fundantur ab anæ.
 Hostia cæsa quibus detracta pelle Lauetur,
 Quæ super altari ponatur, & igne cremetur.
 Sint etiam plures operoso ex ære Lebetes,
 Quois reliquæ carnes posito elixentur ab igni.
 Vnde sacris epulis populus vescatur in æuum.
 Deniq; diuinis rebus sic rite peractis,

Interioris

Interioris erunt cultus vasa aurea cuncta
 Crateres, phialæ, nec non & cymbia, Lances,
 Thuribulæ, & ciali, mortaria, thuris acerræ.
 Exterioris erunt ex ære sed omnia fuluo.
 Vasa ministerii, caldaria sine Lebetes.
 Atriaq; exornent fortes hinc inde columna
 Vni forte Booz: alii sit nomen Hiachun.
 Ere corinthiaco fusa cum basibus æueis.
 Erca sint etiam super Epistellia: fundet
 Que pater argilla Iordanis Tyrius Hiras;
 Illè Metallorum faber Illustrissimus vnus.
 Ingentem hanc fabricam septem (saxo) expleat annis.
 Filius iste tuus Salomon Nathanis alumnus.
 Cui viuens scaptrum dabis, in folioq; Locabis.
 Quem mihi delegi in natum: sapientia cuius
 Aeternum fiet toti notissima mundo.
 Gloria, diuitia, præclara potentia, nomen,
 Famaq; per varias curret celeberrima gentes.
 Finibus a cunctis venient hunc visere Reges,
 Munera cui proni pretendunt poplite flexo.
 Præcipue prudens virgo Regina sabæa
 Docta sybilla quidem Salomonem anigmate tentans.
 Omnia sed soluet multo sapientior ipse.
 Fælix ille diu, tua si vestigia semper
 Seruarit, nec se retrorsum auerterit vquam.
 Neq; senior factus declinet tramite recto,
 Fæmineus mentem si forte inuasit ardor.

Filius

Filius huic Roboam, cui turgida pectora fastus;
 Consilia (ab fatuus) veterum qui sana relinquet,
 Vnde relinquetur populis pre scismate multis;
 Qui sibi Hieroboam Nabathæum asciscere Regem
 Audebunt: cultus nostros qui calce repellet.
 Ac si bisenas in partes veste recisa
 Bisquinasq; sibi tollat Nabathæus heros,
 Immeritoq; duas reliquas superesse nepoti
 Te propter faciam, tua ne michi cara Lucerna
 Tam propere extinguere videatur: nec tamen ille
 Gratus erit nobis suscepto munere tanto.
 Nec seruare diu poterit mea iussa: sed infra
 Tres annos, metuens ad Iudam posse relabi
 Instabilem populum, si nostra ad sacra quotannis
 Temporibus statis solymam sineretur adire:
 Bis geminos statuet vitulos, in sinibus vnum
 Extremis regni, mediam prope Danis ad urbem.
 Vrbs infensa mihi? steterant vbi tempore multo
 Rapta idola Micho, Teraphim mentitus & Ephod.
 Alterum in ade mea sacrataq; vrbe Bethellis,
 Semisopitus vbi vidit miranda Iacobus,
 Scindentes scalam descendentesq; ministros.
 Non tamen euadet, meritas dabit impia penas
 Stirps Nabatheæ mihi, penitusq; excisa iacebit.
 Cum nostra dudum fuerit patientia abusa.
 Degenerat patri Roboam stultissimus vnus
 Colliget incassum populos peditumq; trecenta

Millia

Millia, vt imperium redimat violenter auitum:
 Cum tamen hæc nostro nutu cognouerit acta,
 Cautior effectus ciuilia bella relinquet.
 Et contentus erit tribubus regnare duabus.
 Hic statuet multas vrbes, & muniet armis.
 Acceptis profugis solymam refluentibus vltro.
 Omnibus ex tribubus colerent ne idola subacti.
 His tamen officiis male gratus & ad mea surdus
 Munera, cum populo mihi dorsum vertet & ipse,
 Magnatesq; sui: sed terga auersa flagello
 Mox quatram duro: nam Rex. A Egypcius armis
 Sesacus instructus Iudæa per oppida victor
 Consendet Solymam nihil ausam fœdera contra,
 Quin etiam turpi Roboam formidine captus,
 Rex vrbe excipiet victorem: & in arce locabit.
 Ad quæcumq; volet palmas extendet aduncas:
 Nec templo parceret: sed & aurea scuta leuabit,
 Quæ pater intulerat ditissimus omnium vnus.
 Pro quibus exhaustus Roboam arca scuta reponet.
 Filius huic. Abias speciem pietatis auitæ
 Principio regni præ se feret: vnde fauorem
 Promeritus nostrum sumptis erit acer in armis.
 Castigare tribus alias audebit, in ipso
 Conflitu belli eloquio nec parceret amaro.
 Hieroboæ insidiis sed circumquaq; reclusus
 Vt pius extendet iunctas ad sydera palmas,
 Continuo præsens adero, tonitruq; ciebo.

Bb

Quo sanitu Israël absterritus omnis abibit.
 Auersos Abias gladio infectabitur hostes.
 Sanguine inundabunt fossæ, campi; madebunt.
 Hieroboam ulterius tam grandi clade recepta
 Nequaquam fines tentare audebit Iudæ
 Præluēt, & moriens finet illos pace potiri.
 Sed tamen hanc pacem asperget formidine multa
 Æthiopum Zaras Rex iactantissimus vnus.
 Millia q̄ decies centena exercitus eius
 Et secum traheret tercentum mille quadrigas.
 Quingentis occurreret eis cum millibus heros,
 Te referens pietete, & religione decorus,
 Defuncto patri postquam successerit Asas.
 Cui deus vnus erit fiducia: cumq; rogarit
 Sentiet auxilium presens: ex territus hostis.
 Terga dabit fugiens, quos opprimeret vrbe maressa
 Adueniens victor Sephoræ sub vallibus imis.
 Casorum exuuiis fiet ditissimus Asas.
 Thesauros olim amissos in templa reponet.
 Vate dei monitus renouabit fœdera prisca
 Cum populo atq; Deo sub cultu legis auita.
 Pace tamen longa, nimio feruore soluto
 Paulatim ex animo tanta hac fiducia cadet.
 Namq; videns in se. Basan consurgere Regem.
 Collectis tribuum turmis tentare parantem
 Ædificando Rhamam si claudere posset Iudam.
 Ne valeat patrii fines excedere regni.

Territus

Territus hinc nimum Syriæ subsidia poscet.
 Auxilii oblitus nostri in maiore periclo.
 Inde graues longo persoluet tempore pœnas.
 Namq; dolore pedum deinceps vexabitur acri.
 Donec deficiat meliori regna relinquens.
 Inclutus hunc sequitur tua perpulcherrima proles
 Iosaphat assumptis etiam fortissimus armis.
 Illi semper erant prope millia mille virorum
 Sub Ducibus claris & ad horrida bella paratis.
 Nec pietate minor, vel religione secundus.
 Vt Rex edito figet diuina iussa.
 Doctor vt, eloquio Domini præcepta monebit
 Seruari in populis: quin exhortabitur ipsos
 Leuigenas, vt eant circum oppida cuncta, per vrbes
 Iustitias Domini, Mosi quoq; scita docendo.
 Atq; sacerdotes discurrere vbiq; iubebit,
 Ne careant plebes doctoribus atq; magistris.
 Iudiciumq; Dei statuet prætoribus ipsis,
 Iusticiam præ oculis habeant, non munera caca
 Respiciant: sit personarum acceptio nulla.
 Quam fœlix foret hic vir: terq; quaterq; beatus,
 Regis amicitias si deuicaret iniqui.
 Regis Achab natam gnato iuncturus Ioræ.
 Sic longa sic pace frui se posse putabit.
 Israelis enim Rex impurissimus ille
 Iezabellis Achab dira impietate grauatus
 Non solum vaccas Bethauen Nabathæia sculptæ

Bb 2

Exculturus erit : verum & vaga sydera cæli ;
 Excolet , Astarotenq; , Beelphegor , atq; Baallem .
 Sydoniumq; chamos , dirumq; Molochæ perignem .
 Omnibus iis lucos media plantabit in vrbe .
 Inq; suis phanis simulacra reponet eorum .
 Iisq; sacerdotes statuet , quibus impia sacra
 Ritibus obscenis mos est seruare , petulcos
 Allicere & populos , vt religionis auita
 Post habito cultu diuosq; deasq; sequantur
 Vt reliquæ gentes : quarum florentia regna .
 Lauigenas verò obstantes , nostrosq; prophetas
 Mille dabit lato , ferro truculentus & igni .
 Tesbaeus vates nostri Zelator honoris .
 Máximus euadet cælum clausurus Helias ,
 Ne pluat ingratis , campi vel rore madescant .
 Vt dillatati (quos pleno copia cornu
 Calcitrare facit) respiscant proxtinus omnes
 Adueniente fame : cum pingues tabida lumbos
 Siccarit macies , atq; extenuauerit artus .
 Cumq; sitis fessas obstrinxerit arida fauces .
 Tunc monitis locus est , tunc acceptabile tempus .
 Quod respiscendi cum viderit acer Helias ,
 Se se sponte feret : Regem incusabit iniuam .
 Et coget populos carmeli vertice montis .
 Obiurgabit eos cur torto limite claudi ?
 Gressibus obliquis cœlestia iussa sequantur ?
 Si Deus est Dominus cæli terræq; marisq;

Quem

Quem prisca coluere patres , sanctiq; propheta ,
 Mente colant solum hunc pura hanc venerentur
 Vni huic sacra ferant , cantent huic hunc & adorent .
 Quid si forte Baal Deus est , Deus ipse colatur .
 Mille sacerdotes lucorum hic , atq; Baallis .
 Ferre bouem : (dicet) struatis altaribus artus
 Imponant primi , componant ligna , nec ignem
 Subiciant , flammæ summo sed ab æthere poscant .
 Quas si forte Baal dederit . Deus ipse colatur .
 Sin autem , auersas ad me conuertite mentes ,
 Sacra Deo patrio faciam , quæ aspergine multa
 Infundam ardentes flammæ & ab æthere solus
 Elliciam : quæ sacra vorent , altariaq; ipsa .
 Tunc conclamabunt omnes : bene fatur Helias .
 Cumq; Baal minime poterit sua lambere sacra
 Cœlitus ex templo descendens flamma vorabit
 Sacra Dei patrii , redigetq; in puluere saxa .
 Tuncq; sacerdotes falsos occidet Helias .
 Ne solito populus valeat deludier astu .
 E cælo largi mox effundentur & imbres :
 Suscipiens quos terra ferax data semina reddet
 Fœnore multiplici , pinguescent omnia læta .
 At regina graui commota furore suorum
 Cœde sacerdotum , mortem intentabit Helia ,
 Qui metuens indigna pati , peragrabit Iudam
 Accola deserti mortem quoq; poscet ab alto .
 Peresum q; erit vita tam tristis vbique ,

Bb

2

Iuniperi fessus dum semisopitus in umbra
 Exiguam captans requiem pro tempore, vocet
 Audiet angelicas hortantes sumat ut escam.
 Sub cinere excoctum panem, quo pectore robur
 Sit firmum, sedetq; sitim de fonte perenni,
 Bis monitus surget celesti pane refectus,
 Dehinc proficiscetur loca per deserta viator
 Fortis & accinctus lumbos quadraginta diebus
 Noctibus & totidem nunquam ieiunia soluet.
 Donec ad excelsum Synai peruenierit oreb.
 Lenis ubi mæstum tenui delapsa susurro.
 Dans monitus, ignota docens, solabitur aura.
 In patriam rediens Heliseum soluet aratro.
 Parte superiecta palii: qui patre relicto,
 Atq; valesfaciens cunctis vestigia sancti
 Sponte secuturus, donec requiescat ab alto
 Spiritus illius duplex cum viderit ipsum
 Per conuexa poli curru ducente leuari.
 Fidus erit vates, mirandaq; signa patrabit.
 Sistet aquas ictu palmi Iordanis (ut ille,
 Caluiciemq; suam videntes destinat vrsis
 Atq; feris aliis lacerandos, sicut Helias
 Bis quinquagenos cæli dedit igne vorandos.
 Panibus & paucis centum saturare prophetas
 Precipiet: saturis multum superabit & inde.
 Hydria cen iussu numquam defecit Helie.
 Qua seruabatur puluisculus ille farinæ.

sed

Sed neq; pingue oleum tenui manare lechito
 Desiit amobus, viduam miseratus vterque.
 Teflis Iordanis, curataq; lepra Naaman.
 Defunctorum animas reuocabit vterque, parentum
 Deuictus lachrymis: etiam post fata sepulto
 Contactu solo vitam dabit alter eorum.
 Mortiferam sanabit olus, sale sparget & vndas:
 Hinc steriles agri fient vligine pingues.
 Quanta erit impietas illius Regis Achabi?
 Quem non mirandus comescuit ore propheta.
 Officiis nullita meis nec pectora dura.
 Præstita num cælo duplex victoria fleffet?
 Aduersus Syrios Benadabo Rege coactos?
 Quod me monticolam solum non valle potentem
 Arbitrabuntur: me ostendam cunctipotentem.
 Me tamen ingratus spernet: simulacra deorum
 Vana colet: cædi iustumq; Nabutha iubebit.
 Vineæ ut illius gratis potiat inempta.
 Iunget amicitias scelerato Iosaphat isti.
 Vnde geret bella infelicia cumq; periculo
 Ipse sui capitis, quasi non memor esset eorum
 Quæ contra æthiopas nostro munimine fretus
 Gesserat ante pater, cum millia mille trabentem
 Strauerit ingentem Zaram cum milite paucis.
 Hic tamen increpitus (saxo) emendabitur: & me
 Tacatum inueniet, protectoremq; salutis.
 Cumq; orientales populi Lothæia proles

Bb 4

Acciti auxilio Nabathea tenentibus arua
 Improvisi aderunt longa iam pace solutis
 Urbibus : ut rapiant illas , populentur & arua .
 Ecce repentino aduentu percussus Iudas
 Aspergens cinerem , & cilicino indutus amictu
 Vota precesq; dabit , lachrymas quoq; fluminis instat
 Quis ego deuictus per patrem oracla resolua
 Spondebo auxilium , subiuam & sine sanguine palmam
 Namq; Ammonæ sati propèra cum fratribus ira
 Versus Idumeos hostilia prorinus arma
 Conuertent in eos tumidi nil tale cauentes :
 Inq; vicem demum rabido correpta furore
 Pectora , conuertent tela omnia : seq; repente
 Confodient : ac se se crassabuntur in ipsos .
 Degener inde Ioram sancto genitore creatus
 Vxoribus potius mores imitabitur aspros ,
 Fratribus excisis , primis quoq; gentis Iudæ .
 Ad sanam mentem nec eum reuocabit Helia
 Ex alio procul orbe minantis epistola missa ,
 Quo translatus erit super aera ab alite curru .
 Vnde nec immeritas recto luct ordine pœnas .
 Namq; meo auxilio exutus cum cæde suorum
 Ille palestinis , Arabumq; latronibus agri
 Quasitis opibus , multo & spoliabitur auro .
 Saucius inde diu cruciabitur vlcere fædo .
 Intus & exesus vitalia mittet ab ano .
 Huic quoq; succedet scelerum simul impius heres

Iunges

Iunges amicitias pariter cum Rege nefando .
 Quæ sibi constabunt magno : nam pectus anhelum
 Rex nouus , e , curru calamo transfiget acuto .
 Regia debinc proles fontem cœdentur ad vnum
 Quinquaginta viri fratres spes tanta nepotum .
 Quæ strage audita nimio percussa furore
 Sena parens reliquos tollet sua viscera natos ,
 Regis vt extinguat crudelis Athalia semen .
 Fœmina quæ populo multos dominabitur annos .
 Sed tua (ne timeas) penitus succisa propago
 Non erit : infantem Helisabæ claua subtrahet vnum
 De necè , cara soror magni dulcissima coniunx
 Pontificis : templo quem sedula nutriet alto .
 Eductum hunc proceres puerum regnare iubebunt ,
 Inq; tuo statuent solio tua scepra regentem .
 Impia nequicquam clamans mactabitur illa ,
 Vngula multorum quam dilaniabit equorum :
 Semen vt illius matris cognoueris esse .
 Quam nouus , e , specula Rex iusserat vltor ab alta
 Præcipitem mitti , canibusq; repente vorari .
 Impia quod simulachra noua introduxerit vrbe ,
 Sustulerit cultum nostrum , nostrosq; profetas ,
 Quod iustum iniusta mactarit cæde Nabuthen ,
 Quod magnum procul , e , regione fugarit Heliam
 At puer ille tuus solio insignitus auito
 Pontificis sancti suafu , procerumq; bonorum
 Vfus consilio , cultum reparabit in vrbe .

Qu

Qui prope desertus fuerat, templumq; nouabit.
 Morte obita vero, cura senioris amici
 Desertus, nimum ac gaudens popularibus auris,
 Gaudentium illecebris nostrum sibi poscet honorem.
 Atq; Idola coler, simulacraq; vana deorum.
 Sed neq; correctus respiscere voce sobrini
 Atq; sacerdotis magni curabit amica.
 Insuper & scelere grauius scelus impius addet.
 Namq; meum vatem lapidari reita monentem
 Pontificem & magnum rabida ferus ore iubebit.
 Sacrilegis manibus templi penetralibus ipsis.
 Troch dolor, ante altare cader, ceu victimq; cæsus.
 Hac æget ingratus, patris immemor, atq; sororis
 Officiis, quoru. n. vita regnoq; potitus.
 Pro meritis igitur pœnas luet, inq; Syrorum
 Corruer, ille manus fœdæ laceratus & ora,
 A turis famulis lecto perimetur in ipso.
 Post hunc Amasias regnabit filius eius.
 Principio iustus paricidas tollet, eorum
 Gnatis ignoscet: nec enim pro crimine patrum.
 Hi debent plecti: sua culpa cuiq; nocebit.
 Hic in Idumeos accinctus milite multo.
 Accitis etiam secum pugnacibus armis
 Israëlitarum vlticia bella mouebit.
 Sed monitu nostro auxiliaria castra remittet.
 Vnde salinarum in vallem bisquina necabit
 Millia debiunctotidem per saxa abrupta iubebit

Præcipientesq;

Præcipientesq; dari, summaq; crepidine rumpi.
 Hic etiam ingratus fiet: nam turgida fastu
 Pectora destituent me me, simulacra deorum.
 Gentis Idumææ quæ capta fuere, colendo.
 Quæ saluare suos, neq; se potuere colentur?
 Sed neq; correptus respiscet ab ore propheta.
 Quin à se nostrum vatem minitando repellet.
 Cumq; supra vires etiam se posse putarit,
 Carduus & cedrum Libani tentabit ad arma,
 Prætereunte fera sed conculcabitur ante,
 Captus & irrisus perfractis mœnibus vrbis,
 Diffugietq; Lachis: vbi mox interficietur.
 Defunctum referent tamen: vt tumultetur in vrbe
 Non respondebunt (vt dicitur) vltima primis.
 O quam dissimiles iuuenis coma, cauciesq;
 In plerisq; aliis ardens quæcumq; iuuenta
 Laferit, in melius mutat maturior ætas.
 His contra benefacta virum delira senectus
 Perdet. sic sapiens Salomon, fatuusq; deinde.
 Sic erit Ozias etiam florente iuuenta
 Me colet, atq; meas leges seruabit ad vnguem;
 Propterea secum pergam in cunctisq; fauebo.
 In bellis protector ero, & demoliar hostes.
 Hinc magis atq; magis deberet subditus esse:
 Quinimo erecta fiet ceruice rebellis.
 Nam regni sceptrum minime contentus eburno
 Præsulis officium volet vsurpare superbus.

Ingressus

Ingressus templum veluti prothostamen is esset ,
 In arribulo arrepto sacram thymiatis aram
 Tentabit suffire , vetantibus vndiq; multis
 Leuitici generis , retroq; trabentibus illum ,
 Nec minus instabit dextra minitandæ profanæ ,
 Tunc ego de cælo rugiam , terramq; mouebo ,
 Percutiamq; manu frõntem : resperfus abibit .
 Amplius haud sceptrum nec celsi palatia tanget .
 Sed contentus erit priuatam degere vitam .
 Cui non sufficiunt sua sic regalia princeps ,
 Muna , sed tentat contingere sacra profanus :
 Pellitur bis longè , meritoq; arcetur ab illis .
 Filius interea Ioatan versabitur aula :
 Expediet causas , iustas moderabitur iras .
 Quæ gesturus erit , meditabitur ante iacentem .
 Defunctumq; patrem : minus atq; grauiabitur inde .
 Imperio assuetus , cum rerum mole premetur .
 Defesso tandem langore abeunte parente ,
 Suscipiet sceptrum grauis & moderamina regni .
 Nil temere audebit nostram summiffus ad aram .
 Poplitibus flexis accedet , munera suplex
 Offeret , auxilium a nobis sperabit ab alto .
 Contra Ammonitas bella importuna mouentes .
 Protinus ipse adero prasens , tonitruq; citato
 Hostibus incuriam terrorem , animumq; leuabo .
 Sufficiamq; meo populo clam pectore vires .
 Donec sternat eos , & stratos exuat omnes .

Captiuum

Captiuum ducat Regem , proceresq; prehenfos ,
 Vnde repente ruens hostiles occupet vrbes .
 Incustoduas , quinim cœu septa relicta .
 Tum multabit eas argenti mille talentis ,
 De grege mille dabunt pingues cum foetibus agnas .
 Hæc pendentur eis indicta tributa quotannis .
 Post bene recta diu nostri moderamina regni
 Dormitet hic Ioatan , & tunculis requiescet auitis ,
 Cui succedet Achaz Rex impius atq; profanus .
 A , me deficiet populus : cultumq; relinquet .
 Istius hortatu Regis sacra templa vacabunt .
 Non Thimiama mihi , non pinguis tura dabuntur .
 Non holocausta ferent , sed nec mactabitur vlla
 Victima casa mihi , aut fundetur sanguis ad aram ,
 Non laudes vlla , non alleluia canetur .
 In portis atrijsq; meis argentea nulla
 Buccina de turri populos ad temple vocabit .
 Non Lyra , non Cythara , nec Barbitos vlla sonabit .
 Organa , non hymnos , sed nec psalteria psalmos .
 Sistraq; nec nostras resonabunt timpana laudes .
 Rex Idola colet , simulacraq; vana scelestus .
 Ardentiq; (nephas) semen dabit ipse Moloch .
 His laesus multisq; aliis grauioribus ergo
 Post ratum monita , & post aspera verba propheta .
 A populo auertam faciem atq; a Rege profano .
 Mittam in eos Rasim Syria Regemq; phaccæ .
 Qui bellatores omnes ad millia centum

Ore trucidabunt gladii , captiua ducenta
 Millia deducunt populatis urbibus igne .
 Assur in auxilium nequaquam impune vocatus
 Adueniet pugna , populosq; domabit utrosque ,
 Nam quamuis Rasm perimet , subigetq; Damascum ;
 Atamen ingenti & præda spoliabit Iudam .
 Inde palestini campestria proxima tollent
 Oppida : vicinasq; vrbes , munitaq; castra .
 Quin & Idumæus lacerum vastabit Iudam .
 His perfracta malis neq; mens mutabitur eius
 Amplius , ægypti pharaonior ipse tyranno .
 Post plagas , altare meum dinellet abanum .
 Atq; ibi constituet funestum altare Baallis :
 Vasa mei templi confringet , & hostia claudet .
 Ergo repentina sublatus morte trahetur .
 Ad tenebras Ditis , baratro torquendus inimo .
 Sed neq; Davidis tumulabitur æde sepulchri .
 Degeneris torsit te vita futura nepotis ?
 At consoletur similis tibi , filius eius
 Ezechias , primo qui regnaturus in anno
 Mense Dieq; manu capiet quo scepra , coronamq;
 Imponet capiti , quæ sunt insignia regni .
 Mox folio surgens primis comitatus amicis
 Ascendet montem Moriam , templumq; reuifet .
 Præcipiet clausas aperiri a cardine valuas ,
 Leuitico generi accito , mandabit & ipsis
 Flaminiibus mundare solum , lustrarier ædem ;

Quisquilias

Quisquilias , sordesq; omnes efferrier inde ,
 Proicietq; foras cedron torrentis in amnem .
 Atria purgari , sacrumq; altare reponi .
 Omnibus bis demum lustris tum rite peractis ,
 Diluculo surgens summo Rex templa reuifet .
 Atq; holocausta bouum offerri septena iubebit ,
 Agnorum totidem , hircorumq; piacula septem .
 Tam pro peccatis populi quam Regis vt essent .
 Tbuva sabæa de hinc mandabit in igne cremari ,
 Donaq; suffiri iuncto thymiamate multo .
 Leta dies cultusq; mei instauratio grata .
 Pragmata quin mittet longè latèq; per vrbes
 Totius populi Israelis , vt ante ruinam
 Quæ pro deserto cultu patrio imminet illis ,
 In sanam mentem redeant . Idolaq; vana
 Proiciant : simulacra manu subrefacta refringant .
 Atq; creatorem cæli , terræq; marisq;
 Quem coluere patres , recolant , venerentur adorent .
 Inuitabit eos etiam ad paschalia festa .
 Quæ prisco de more patrum celebrare parabit .
 Ante tamen lucos frondosaq; phana sub illis
 Succindet , nec non altis in montibus aras .
 Serpentem Ezechias etiam confringet abenum ,
 Quem domini iussu Moses exexerat olim ,
 Serpentum morsu vt qui vexabantur heremo ,
 Intuitu solo pendentis ab arbore abeni
 Huius serpentis mox sanarentur : & esset

INGENS

Ingens prodigium, mysteria magna futuri,
 Cumq; ideo populus coleret venerabile signum,
 Illi diuinos impartirentur honores.
 Ezechias domini zelo succensus ab alto
 Deponet ligno, minuetaq; id fusile monstrum,
 Ir dignum ut facinus poterit fortasse videri.
 Ast ego, non serpens, populo sum thure colendus.
 Num Deus est serpens? mihi Latria debita soli.
 Propterea Regem me toto corde colentem.
 Suscipiam: incolumen seruabo, tuebor ab hoste.
 Cum Rex Assyrius nosti quandoq; furoris
 Virga potens, populo dum multiplicabo flagella
 Huic nostro: supplex ut me correctus adoret.
 Ast ille elatus nostros sibi poscet honores,
 Ascribetq; sibi palmas, quas calitus ipse
 Immerito dedero: quin & blasphemus in altum
 Soluerit os rabidum, dextramq; leuarit ad astrum
 Latrando inualidum me, se virtute potentem.
 Nec me posse suis urbem defendere telis.
 Vtq; suas vrbes, munita vel oppida multi
 Non valere Dei contra sua tela tueri;
 Tutari nec ego potero mea mœnia solus.
 Ab sine mente ferox, qui despicias omnipotentem?
 Me duce vicisti feralia bella gerendo
 Non virtute tua: quæ nulla videbitur esse.
 Cum tibi quem cledero subtraxero corde fauorem.
 Ergo Sennacherib rediens a cœde Tarachæ

Æthiopum

Æthiopum Regis, quem me Ductore subactum
 Prosterneat: tumido mentem super athera fastu
 triget: atq; sibi palmam prescribet adeptam.
 Iehunc virtute sua, propriis iactabit, & armis
 iubruere hanc urbem, me me nequeunte tueri.
 Tunc ego reiiciam tumidis mea lumina castris:
 Respiciamq; meum Regem; tutabor & urbem,
 Angelus vnde meus gladium vibrabit in hostes
 Assyrios, vna perimet prope nocte ducenta
 Millia Belligerum, cinefactaq; corpora salus
 Vestibus ac armis reddet: quæ præda meorum
 Esse queant, Assur tum perturbatus abibit.
 Agnoscetq; meam virtutem improvidus, amens
 Nec duare diu poterit: nam casus obibit.
 Ne gratis in templo natorum acinace suorum.
 Ante tamen signum dedero toto orbe tremendum.
 Sole decem gradibus retro cadente per orbem,
 Ingens prodigium, quo portendetur & ipsi
 Ezechia Regi stenti, mortemq; moranti.
 Instauranda salus; iuxta promissa propheta,
 Confestim apposito ficus malleagmate molli,
 Iam desperatum, per me sanabitur vlcus.
 Tertia lnx aderit, qua Rex curatus ad altum
 Conscendet templum grates alturus ad aram.
 Ecce oratores procul a Babilone profecti
 Dona ferent Regi Ezechia, causasq; repositens
 Portenti illius magni de sole reg: essu.

Prospera, corda leuant, faciuntq; tumescere Reges;
 Nam Rex Ezechias circa se cuncta videndo
 Prospera, letitia quadam afficietur inani.
 Vnde ostentabit quæcumq; recondita dudum
 Regibus, a, priscis, etiam penetralia sacra,
 Thesaurosq; suos, veterumq; secreta parentum,
 Omnia legatis pandet Babilone profectis.
 Inde redargutus, quod & in Babilona ferentur
 Omnia: migrabit populus, cariq; nepotes.
 Pectora compunctus respiciet, & inde propheta
 Promeritas grates haud indignatus habebit.
 Temporibusq; suis veniam pacemq; rogabit:
 Omnia que propter te condonabimus illi.
 Ergo pace bona, vita fungetur, abunde
 Dives opum, pecudum, armentorum, quiq; reponet
 Thesauros multos, vrbes, atq; oppida condet.
 Manibus, extructis solymam firmabit & ipsam.
 Introducet aquas obstructo fonte Gyonis.
 Quæcumq; optabit faciet scelicibus ausis.
 Nam presens adero: cordi, manibusq; fauebo.
 Defessus tandem multis requiescet ab annis.
 Et mausolao super extolletur in alto.
 Degener ast illi proles succedet iniqua,
 Moribus auersus patriis (mirabile dictu)
 Omnia quæ genitor patravit, destruet ille.
 Deditus Idolis cultum reparabit eorum.
 Militiam cæli colet, & delutira deorum.

In nostra statuet templa simulachra Baallis.
 Somnia seruabit: fumantia consulat exta.
 Garritus animum capiet, volucrumq; volatus.
 Inspiciet velut augur inanis, Ethruscus aruspex
 Ventriloquas phytonis anus insanus adibit.
 Multiplicesq; Magos, Diuinos, omnigenasq;
 Incantatores præstigia vana docentes,
 Nocte dieq; petet: versabitur inter & illos.
 Nec gnato parcat: sed eum lastrabit in igne.
 Vatribus, a nostris crebro correptus, in ipsos
 Excandescet: eos cædi, perimiq; iubebit.
 Sicq; prophetae Solymam ad sumum vsq; cruore
 Implebit nulli parcere: nec auunculus eius
 Maximus Esaias vates euadet ab illo.
 Namq; redargutus scelerum, truculentior actus
 Inclusum ligno serra refecabit acuta.
 Defessus tandem expurgiscat, & ante paratum
 Educam durum Regem, Babilone flagellum.
 Qui captum abducat, vincitumq; in carcere trudat.
 Tunc ibi mens obsessa malis respiciet (abunde
 Namq; reis intellectum vexatio prestat.
 Tunc ibi cognoscat me: multiplicesq; reatus
 Ipse suos nullo cogente fatebitur omnes.
 Suplex orabit veniam: miserebimur eius:
 In patriamq; tuo illum restituemus amore.
 Redditus in patriam mores mutabit anitos.
 Induet ac patrios: cultumq; Baalis inanem.

Destruet, ac Lucos, nec non & phana deorum
 Eruct errores omnes iam pectore sano.
 Meq; colet solum dominatorem orbis, & cui
 Lustratoq; mihi cedetur victima templo.
 Hoc vita funto Iuuenis dominabitur Amon,
 Qui patre deterior multo grauiora patrabit.
 Quod tener Idolis fuerit sacratus in igne,
 Abiecto cultu nostro, reparabit eorum.
 Sacra prophanabit nestra: instaurabit eorum.
 Nec tamen ut genitor, durus mutabitur unquam.
 Nec methanaea fores pulsabit pectoris eius:
 Ergo mihi Domino q; perstet mente rebellis,
 Ipse etiam fauulos sibi sentiet esse rebelles.
 Solstitiis postquam regnauerit iste duobus,
 Iurabunt in eum serui, dominumq; necabunt.
 Ultio confestim tamen hos condigna sequetur.
 Namq; trucidabit populus collectus iniquos.
 Substituetq; patri puerum virtutis auitæ.
 Indolis egregia similem tibi pectore & ore.
 Moribus iste grauis, sensu maturior auro.
 Ostauo diadema ferens dominabitur anno.
 Sceptra roget sapiens, iustus, pius, atq; modestus.
 Principio regni populum pietate prophanum
 Eloquio partim deserta ad sacra reducet.
 Terribilisq; minas partim regaliter addet.
 Templum instaurabit nostrum: sumabit & aras.
 Atria purgabit, cadetur & hostia nobis.

Destruet

Destruet. Astarten & templa prophana Baallis.
 Succendet lucos Baalim, insanosq; prophetas.
 Diruet excelsas altis, e, montibus aras.
 Reliquias populi quem Rex disperferat Assur,
 Colliget: utq; migrent, monitis suadebit amicis.
 Prorinus ex omni tribuum regione videlis
 Migrantes Solyman, veluti cum Rege sub vna
 Terra fuit: quando solemnia festa petebant.
 Quin etiam librum legis tum forte repertum,
 In quo nostrarum veb sunt congesta minarum:
 Quas & Iosias Rex propagare iubebit.
 Atq; iis commotus mox nostra oracula poscet.
 Quæ veneranda dabit vates Theucathias Olda.
 Fixa manere statuta Dei, nec posse reuelli,
 Et si differri possint regnantis amore.
 Pectora q; suplex pupugisti, dicite Regi,
 Hæc mala ne timeas tu: producentur in annos.
 Tu prius ad patres ibis, conderis & vrna.
 Territus hinc populum spacirosa per atria templi.
 Colliget: atq; dies referens instare malorum,
 Vos inter dominumq; deum, noua fœdera funto.
 Quæ si fregeritis rursum: mala fixa manebunt.
 Feste, fame, & gladio, flammisq; peribitis omnes.
 His dictis mecum proceres plebesq; nouabuunt.
 Fœdera facta prius, sed ab his persepe soluta.
 Tunc etiam phasen sanctam celebrare frequentes
 Post habita dum dum per tempora multa iubebit.

Cc 3

Bartholomæi Bottæ.

Donabit populo pecorum quoq; millia multa,
 Ut celebrare queant conuiuia mutua Leti.
 AEdibus in cunctis prisco de more per urbem
 Arnicolus tum rixâ tener mactabitur agnus:
 Immaculatus erit, de cuius sanguine postes
 Fasciculo byssopi tingent, & limina sursum.
 Tecta futurarum sunt hæc mysteria rerum.
 Ut quondam fecere patres Pharaone subacti.
 Cum primum phariis simul egrederentur ab oris.
 Debinc celebrabuntur paschalia festa quot annis,
 Donec Iosias Rex vixerit: inde quiescent.
 Noster eo cultus solymis regnante vigebit.
 At cum sex lustris fuerit dominatus in vrbe,
 Niliacis pharao Nechao conscendet ab oris
 Mille trabens currus, peditum quoq; millia centum,
 Sexcentas equitum turmas, radiantibus armis.
 Aduersus Syrios me me impellente superbos:
 Cui sine consilio nostro obuius ire parabit.
 Fretus Iosias q̄ erit vir fortis in armis.
 Parua manus secum: sed bello viuida virtus.
 Et quamquam pharao (me illi parcente) monebit.
 Ne tentet conferre manum: sed propria curet.
 Quandoquidem phariis duce me conscenderit oris.
 Non nociturus ei, sed debellare superbos.
 His minime attentis aciem producet in hostes.
 Fortiter & pugnans dum brachia tollit in altum.
 Ecce repente aderit transuerso emissâ sagitta,

Quæ

Dauidiados Lib. X.

204

Quæ latus incauti Regis penetrabit apertum.
 Saucius, e, pugna curru retrahetur, & inde
 Dum propere solymam repetet: morietur inultus.
 Mox retrahent acies pedetentim, Rege perempto.
 Ductores alii solymam sine honore fugati.
 Tum miseri ciues occurrent, aëra latè
 Quæstibus implebunt, & fletibus ora rigabunt.
 Funereasq; faces ducent quacunq; per urbem.
 Rex mausolæo demum condetur in alto,
 Ob populi peccata sui sine crimine casus.
 Hinc querulus vates componet carmina questus,
 Lagubri populo longum deslenda per auum.
 Tum veh veh incipient legis maledicta venire.
 Filius huic sancto Regi succedet iniquus,
 Quem populus fratri delusus imagine falsa
 Natu præponet, maiori infælicibus ausis.
 Hunc pharao Nechao Syria rerumq; potitus
 Accitum velut indignum deponet: at illi
 Substituet natu maiorem, subiicietq;
 Niliaco imperio, solymam venturus ad urbem.
 Quam premet ere graui nec non reddenda quotannis
 Imponet Ioachim Regi populoq; tributa.
 At caldæorum (pulsò pharaone, tyrannus
 Assyriis illi se subiicientibus vltro.
 Cum Nabuchodonosor Syriam peruasit omnem,
 Tum quoq; Iudæam inuadet, subigetq; subactam
 Imperio grauiore premet, spoliabit & auro,

Cc 4

Tum Regem vincitum trahere in Babilona parabit,
 Sed factæ fidei scelere immutabitur, atq;
 Per latera effossum; e; maris iactare inebit.
 Sicq; patri iusto Rex degener impius iste.
 Iumentum vt stolidum fussi tumulabitur ima.
 Vasa mei templi Rex transferet inde prophanus,
 Inq; sui Diui templo Babilone locabit.
 Næpe ego veitentem populum mihi terga relinqua,
 Atq; prophanatum sceleratis ciuibus illud.
 Augustum templum patiar violare prophanos.
 Nam; viros propter, loca sunt mihi grata, fideles.
 Non homines propter sacra templa tuemur iniquos.
 Sum custos templi iuste viucentibus auro.
 Sed male moratis templum spoliabitur auro.
 Tunc apparebunt horum mendacia verba.
 Pectore sacrilego qui viuunt, ore prophano
 Tergeminant: templo domini confidite leti,
 Viuite pro libito, modo templo, dona feratis
 Plurima: vos templum domini seruabit in auum.
 Dives id abiiciam templum Salomonis, & urbem:
 Cum sint latronum conuersa, & in antra ferarum.
 Rex igitur durus me permittente secabit
 Latronum latera, atq; feras venabitur illas.
 At successorem Solymis quem fecerat ipse
 Rex caldaorum, seu senserit esse rebellem,
 Seu defecturum potius sperauerit illum,
 Ob diram patris cædem, abiectumq; cadaver.

Post

Post aliquot menses rediens occludet iu urbem,
 Obsessumq; diu, tandem se dedere pactum,
 Consilio vatis nostri, ne perderet urbem
 Suscipiet: verum Babilona migrare iubebit,
 Cum populo multo iuuenum, matrumq; senumq;
 Cum natis Regina suis (miserabile visu)
 Tam procut, a patria nunquam reditura meabit.
 Duciores equitesq; simul cogentur abire,
 Artificumq; manus migrare iubebitur vna.
 Quid gemis, o, fili longè consultius istis
 Fiet id abductis: quam sic remanentibus vrbe.
 Nam genus iisce tuum longo seruabitur aeo.
 Omne solum forti patria est: tellure parente.
 Quod propagatum in patriam quandoq; reducam.
 Tanta futurorum ciues pressura malorum
 Protinus apprehendet: q; eos mansisse pigebit.
 Et miseri mortem gemitu lachrymisq; vocabunt.
 Namq; Sedechiam Regem ferus ipse monarcha
 Illis constituet grauiora tributa daturum.
 Iurisiurandi quem religione ligabit.
 Obstrictos etiam proceres volet esse fideles?
 Qui mihi fallaces Domino persæpe suere.
 Quo paterunt homini pacto remanere fideles
 Vix poterunt dicto lustris perstare duobus.
 Pollicitis etenim, & spe decipientur inani.
 Egypti Regis, cui certo fœdere iuncti
 Deficient: censum ac promissa tributa negabunt:

Sapius

Sapius & quavis noster reppererit illos
 Helchiades magnus vates Anathotide cretus,
 Atq; alii plures me præcipiente profeta
 Testari fuerint vrbis gentisq; ruinam,
 Ex fidei neglectu deficientibus illis;
 Et quia sumpfissent incassum Rex populusq;
 Id nomen domini magnum simul atq; tremendum.
 Spernent periuri vatum monitusq; minasq; .
 Ceu mea fregerunt toties iam fœdera pacta .
 Iurisiurandi sub religione verenda .
 Sic cum caldæis iam dudum fœdus initum
 Fœdisfragi rumpent, sic deficientq; rebelles .
 Ecce ferox aderit vindex Babilonius hostis .
 Vt Leo dirrepta quam forte parauerat esca
 Immensos saltus per aperta dat æquora campi,
 Dum venatorum sequitur vestigia, quos si
 Pastorum reperit clausos magalibus vllis,
 Irruit, atq; fremit, vastosq; dat ore rugitus .
 Vndiq; concurrunt catuli, cætusq; ferarum,
 Irrumpunt aditus tandem, miserosq; trucidant .
 Dilaniant & oues, populantur & omnia lata .
 Discerpunt artus: sunt omnia plena cruoris .
 Haud aliter Solymam Caldæi exercitus ingens
 Sunt obsessuri, vallo fossaq; repletis,
 Turribus erectis æquabunt mœnia, donec .
 Labe famis matres avidæ sua pignora mandant .
 Proh scelus insandum? facinus miserabile & hosti,

Ex

Ex se visceribus genitis sua viscera pasci.
 Perfractus tandem murus cadet ariete crebro .
 Irrumpent aditus, periment quoscunq; furentes,
 Offendent, proceres sint, seu de plebe pauentes .
 Per fora, perq; domos stricto mucrone sequentur
 Armatos iuuenes: nec parcent matribus ipsis .
 Ense trucidabunt natos ante ora parentum .
 Deinde patres miseros, natorum sanguine in ipso
 Lapsantes rabidi iugulabunt: ædibus altis .
 Præcipitesq; dabunt infantes vberè raptos .
 Luctus vbiq;, cruor, cædes, gemitusq; cadentum .
 Nusquam tanta fuit strages ab origine mundi .
 Alterum in alterius mactatos sanguine cernes:
 Matres atq; viri, pueri innuptaq; puella,
 Strata simul passim defuncta cadauera vita .
 Diues inops mixtim iuuenesq; senesq; iacebunt .
 Plena domus quæuis dominorum cæde suorum .
 Limina perq; vias sanguis fluet vndiq; riuis .
 Nec prius, a, tantis cessabunt cædibus vsquam
 Caldæi immanes, quam brachia lassa rigescant .
 Deniq; captiuos manibus post terga ligatis
 Arce bunt: quærent & opes, penetrabilia quæq;
 Rimabunt, vestes, argentea, & aurea vasa
 Dirripient: torques, præciosa monilia, gemmas .
 Rex autem belliq; Duces, equitesq; putabunt
 Posse per occultum limen cecasq; latebras
 Vrbe exire foras, & per deserta viarum

Hostiles

Hostiles vitare manus, euadere mortem.
 Ast ego rete meum expandam, venabor & illos.
 Nam caldæus eques aquilis velocior ipsis
 Pulueream nubem cernens conscendere in altum
 Id quod erit ratus effugientem abscedere Regem,
 Protinus effusus per colla sequentis habentis
 Quadrupedum: & duris stringet calcareibus armos.
 Diffugient pauidi proceres Regemq; relinquunt.
 Desertum rapient hostes cum prole: cathenis.
 Nabuchodonosori deinctum in Rebtata sistent:
 Quem sic increpitans duris affabatur ille.
 Sperasti te posse manus euadere nostras
 Fisis arundineo baculo tu perfide Nili?
 Heccine tu domino officiis ingrâte recepitis?
 Te Regem feci deiecto Rege nepote,
 Fortuna ex humili sublimem teq; leuauit
 Ad folium: contra tu me deponere tentas?
 Ad miseram mortem tua te periuria ducunt.
 Te Deus ipse tuus quem deierando negasti
 Tradidit ecce mihi: meritas dabis impia pœnas?
 His dictis natos eius, proceresq; malignos
 Quorum consilio defecerat ante rebellis,
 Ipsi lus ante oculos Regis mactare inebit.
 Lumineq; effosso vinctum trahet in Babilona,
 Carcereq; intrusus retro pedore peribit.
 Hic finis vitæ Matarthæ Regis iniqui,
 Hoc erit excidium Solyme populiq; rebellis.

Nabuzardus

Nabuzardus enim vacuatis adibus ignem
 Subiiciet: te & populabitur omnia late
 Flamma vorax, templi & fastigia summa prophanis,
 AE iuabitq; solo turres ac mœnia circum.
 Captiuosq; trahet vinctos Babilona cathenis.
 Agricolas tantum nuda tellure relictos.
 Godolias princeps suffectus Ductor habebit.
 Ne vel inane solum aut glebas patiantur inertes,
 Sed neq; reliquias deserte incumbere terra
 Regia stirps deuota sinet, sed principe casto
 Tentabunt alias captiuos ducere in oras.
 Ductores alii sauo Israële perempto,
 AEgyptum reduces potius migrare probabunt.
 Consulto incassum vel reclamante propheta.
 Sed qui peccarunt prauis cum ciuibus vna
 Cuprea frondosis Idola colendo sub vlmis,
 Fœcundi & custos clamando Beelphegor horti,
 Agricola (faxo, pereant cum ciuibus vna.
 AEgyptum repetent igitur sine numine nostro.
 Inde reuersuri nunquam ad patria arua colenda.
 Meq; ibi posthabito recolent ægyptia monstra,
 Lymphatos vates vana & responsa secuti.
 Quin reclamantem Hieremiam & dira minantem
 Obruet arreptis subito plebs impia saxis.
 Aduenient igitur Taphnim Babilonius vltor
 Perdet eos omnes iam protectore subacto.
 Exciderant manibus sensim psalteria vati.

Audite

Bartholomæi Bottæ .

Audito excidio totius gentis , & vrbis .
 Amplius haud se se poterat cohibere , sed vltro
 Rumpabant gemitus , & fletibus ora rigabat .
 Ac demissa solo iam lumina fixa tenebat .
 Et meditabatur tacitus quo carmine supplex ,
 Pro populo oraret carisq; nepotibus ipsis .
 Sed lenis æstiuæ rediens ceu sybilus aura
 Spiritus afflatu tetigit præcordia leni
 Quid gemis , o , vates (inquit) dulcissime ? cessa
 A lachrymis : frustra speras reuocare precando
 Quæ semel effatus sum : stat sententia fixa .
 Cum scelerum cumulo fuerit mensura repleta ,
 In sceleratorum caput effundatur oportet .
 Non tua propterea cessabit Regia proles .
 Nec tibi deficiet populus Babilone reductus .
 Expletis etenim bis septem deniq; lustris
 Errorum culpas veterum patientia longi
 Seruitii , victus penuria , mille laborum
 Purgarit facies , animos mundauerit ipsos :
 Tum veniam pacemq; petent : potentur & illa .
 Cum Medi , perseq; truce[m] Babilonæ subactam
 Reddiderim famulam , fiet tua libera proles .
 Captiuq; tui tum libertate fruuntur .
 Cyrus enim , rerum dominus , magnoq; potitus
 Imperio per me , populum releuabit egentem .
 Et factus voti compos mihi debita vota
 Persoluet , templumq; meo sub nomine condi
 Præcipiet

Dauidiados Lib. X.

208

Præcipiet Solymis , vasa & Babilone reposita
 Restituet : gentem & captam in sua regna remittet .
 Zorobabel sapiens profugos tua clara propago
 Colliget , in patriam Cyro & mandante reducet .
 Dux erit hic populi : in sacris prothostamen Iesus
 Ambo regent reduces : iuri præfectus & armis
 Zorobabel : animos & sacra docebit Iesus ,
 Hisq; superueniet legis dottissimei Esdras .
 Qui mores hominum , & cultus reparabit auitos .
 Helchiades etiam mittetur Athersata ductor ,
 Diruta caldæis reparet qui mœnia diues .
 Auxilio Regis fratrus consortis & eius
 Congestos veteres lapidum eruderabit acervos .
 Vt citius consumet opus , possitq; redire .
 Iuxta conditum ad Regem , ne tempore capto
 Surgat in hebræos nouus aduersarius Aman .
 Ergo instauratis quamprimum mœnibus vrbis
 Adiciunt postes firmabunt cardine valuas .
 Constituent vigiles , qui nocte dieq; vicissim
 Seruabunt portas : arcebut mœnibus hostes
 Perpetuos Samaritas : duos atq; cuthæos .
 Hic alienigenum dirimet rectoribus ante
 Vxorum Helchiades consortia , quam meus inde
 In populum ingrueret furor , atq; parata flagella .
 Atq; inopum releuata fames : contentaq; sola
 Mutua sorte dabunt gratis : cessabit in illo
 Tempore caruificum sanus , quo tota voratur

Pauperis

Pauperis in solo mensis substantia cursu .
 His populum iustæ, castæq; regentibus esto .
 Parta quies : subita auertentur & inde pericla .
 Nam neq; in extremis Holofernes omnia vastans
 Obsessam poterit comprehendere suibus urbem .
 Quin caput ipsius præcidet fœmina Iudub :
 Assuris immensam virtutem fœmina sternet .
 Pulchra quidem facie : sed castis moribus illa
 Pulchrior , æterno fama celebrabitur æuo .
 Nec minus Hebræas inter formosa puellas
 Hester erit celebris , gentem discrimine læti
 Quæ Iudeorum totam seruabit vbique
 Terrarum , precibus supplex facieq; venusta .
 In Babilone quidem nascetur ea inclyta planta
 Candida ceu spinas inter nascuntur acutas
 Lilia : purpureasq; rosas dant dura rabeta .
 Tempus erit quo Rex Assuërus perfidis vrbe
 Castrorum in morem tentoria lata iubebit
 Expandi , & subter conuiuia lata parari .
 Præfectis , Ducibusq; suis satrapisq; per omnes
 Imperii fines , & Regibus atq; Tyrannis .
 Cumq; volet formam Regine ostendere vastis
 Vt sperent populi prolem simul inde creandam
 Egregiam , Imperio , sceptro , ac Diademate dignam
 Propterea acciri regali schemate comptam
 Præcipiet : verum prodire superba negabit
 Nec metuet teneri Regalia iussa mariti ,

Quin

Quin etiam fastu spernet rogitata venire .
 Consilio septem sapientum hortante Mamuca
 Tum deponetur Solio , extrudetur ab aula .
 Subiectæ vt discant aliæ parere maritis .
 Vlla nec exemplo vasthis præsumat abesse .
 Tum desolato quæretur & altera Regi .
 Ne reuocaret eam nimio deuictus amore .
 Nam veluti clauo clauus secluditur alto .
 Sic & amore nouo retruditur ille veteris .
 Ergo alias inter Babilone vocabitur Hester .
 Insignis facie , virtute insignior omni .
 Hanc speciem raram cum viderit Artaxerxes ,
 Cumq; pios mores Rex ipse probauerit eius .
 Coniugis amplexu dignabitur , atq; corona .
 Nuptiæ & Illustres fient , hilarabitur aula .
 Anno parta quies populis cessante tributo .
 At non cessabit stimulis expuncta proteruis
 Pulsa prior coniunx vasthis : quin perdere Regem
 Forte per Eunuchos conabitur ante fideles .
 Ast ego scrutator cordis , vindexq; malorum
 Exitiale scelus non sum passurus inultum .
 Nam cum Regina patruus rescouerit illud ,
 Atq; reuelarit Regi discrimina vitæ ,
 Protinus Eunuchos rapiet , subigetq; fateri .
 Vtq; luant pœnas lignum tollentur in altum .
 Nulla tamen merces fido reddetur amico .
 Confestim : sed eum magna versarier aula

D d

Constituet, donec captato tempore reddat.
 Premia digna viro de cuius munere viuit.
 Historia ascribi faciet memorabile factum,
 Interea Regi assuero exaltare placebit.
 Amaditen Aman Agagis de stirpe gigantum.
 Atq; adeo extollet, patris vt dignetur honore.
 Vnde & adorari se turgidus ille iubebit.
 Vt pote præpositus cunctis, solioq; secundus.
 Diuino indignum sed Mardocheus honore
 Inclyta stirps Sauli Regis censebit: & illi
 Non genibus flexis procumbet: sed neq; stantem
 Pronus adorabit: neq; mox assurget eunti.
 Amathides vero monitus cum sciuerit istud,
 Ingenus hebræum tantam excandescet in iram:
 Vt penitus statuatur totum delere per orbem.
 Sorte prius ducta, quo mense dieq; trucidet.
 Ad Regem ingressus delatos suggerit omnes
 Esse reos mortis, quia seditione potentes,
 Legibus, & variis vtentes, omnibus hostes
 Inseni, possunt communem effringere pacem.
 Vt pereant omnes nimium Rex credulus illi.
 Edicet suis: sparsis cursoribus inde
 Omne per imperium longè lateq; per oras
 Diffusum hoc edictum propagare iubebit.
 Fâs sit Iudeos omnes occidere cuiq;
 Vt publicos hostes, & totam perdere gentem.
 Diripere illorum liceat bona cuiq; volenti.

Quis

Quis referat gemitus, lachrymas, suspiria luctus
 Isacidum? tantas quæ lingua diserta querellas?
 Fletus ubiq; pauor, & plurima mortis imago,
 Imminet hostis atrox, intentant omnia mortem.
 Stat præfixa dies, mensis quoq; proximus instat.
 Causa mali tanti tum Mardocheus & ipse
 Indutus sacho resperfus puluere canos
 Ante fores Regis cassas dabit ore querellas.
 In fontem populum quod crudelissimus Aman
 Emerit, vt pecudes, diræ quas destinet aræ.
 Pro solo fastu, quo corda tumentia feruent.
 It clamor cælo: penetrant & sydera voces.
 Audiet hæc mitis Regina, dolebit, & intus
 Hunc miseri casum populi, lachrymabitur ultro.
 Tum votis precibusq; deum placabit: & inde
 Regales induta sinus diademate sumpto
 Ad Regem intrabit sub læti iniussa periclo.
 Intuituq; graui Regis pauëfacta, Leonis
 Sicut in aspectu, primo pallore refusa
 Debinc tremefacta caput veluti moribunda reflectet.
 Tunc ego, qui Regum nutu fera pectora muto,
 Conuertam Regem ad pietatem, protinus aureum
 Extendet scæptrum (quod erit clementiæ amantis
 Expressum signum) mox exanimatus & ipse
 Consurget solio celer, & miseratus amatam
 Consortem, amplexu lenibit, & oscula iunget.
 Vix tandem fugientem animam reuocabit ad artus

D d 2

Quæ sensim rediens paulo vix ore loquetur .
 Terribiles oculos mi dilectissime coniunx
 Ut vidi , expaui : precor ad conuiuia nostra
 Ne dedigneris pariter cum Amane venire .
 Sepositis cunctis (rex inquit) fiat id Aman
 Quod Regina petit : secum canabimus ambo .
 Læta redit , canamq; parat : tum protinus adsunt
 Ambo conuiuæ , post pocula sumpta lyæi ,
 Rex hilaris factus petet , O Regina quid optas ?
 Fave age , ne timeas , nullam patiére repulsam .
 Et si dimidium regni quasiueris , esto .
 Tum Regina genas suffusa rubore decentes
 Cras ait , exponam Regi , quæ munera posco .
 Iusta & honesta petam , precor adueniatís ut ambo
 Mecam pransuri . id fiet , veniemus vterque .
 Inde thoro surgent , factus lætissimus Aman
 Discedet : sed cum Iudæum in limine tristem .
 Viderit ante fores , sibi nec procumbere prorum ,
 Nec genibus flexis dignantem assurgere ; bilim
 Tam iecur elatum nimis excandescet ob atram .
 Cumq; domi fuerit , Zaram atq; asciscet amicos .
 Se fortunatum coram iactabitur illis .
 Nullus apud Regem me me felicior extat .
 Me quoq; (quod deerat) solum cum Rege vocauit .
 Regina ad cœnam : secum & pransurus abibo .
 Sed Mardocheum iudæum ferre sedentem
 Non assurgentem nequeunt mea lumina ferre .

Vxor

Vxor Zara crucem celsam (proponet) in altum
 Qua suspendatur , cras mane iubeto parari .
 Addictamq; neci si ab Rege poposceris illum ,
 Ut citius pereat ; facile exorabis amicum .
 Sic valeas lætus Regina accumbere mensæ .
 Vxorís linguam feret : & sic consieri rem
 Constituet : quare se matutinus ad aulam
 Conseret , exosi mortem deposcat ut hostis .
 Hæc proponet homo : Deus at disponet , in ipsum
 Ut redeant fraudes , quascumq; parauerat illi .
 Iudicium Domini iustum , sententia recta .
 Noctem illam insomnem Rex ducet , proinde iubebit .
 Annales libros , & commentaria rerum
 Quæ sibi contigerant afferri : cumq; legentem
 Audierit scribam de prodicione relata ,
 Per Mardocheum iudæum : poscet ab ipso .
 Numquid mercedis quicquam susceperit ille ?
 Nil penitus (dicet) iussum est resideret ut aula .
 Ingratum Regem me quisquam dixerit esse ?
 Rex dicturus erit ? numquis properarit ad aulam ?
 Tunc matutinum (referent) Amana sedentem .
 Illum introduci , coramq; sedere iubebit .
 Quidnam fiet ei , quem Rex decorare preoptat ?
 Ille autem pro se id quæri meditatus : Is (inquit)
 Byssina indutus trabea , colloq; mouili
 Exeat ornatus , sonipes quem ab Rege secundus
 Excipiat letum : procerum quoq; primus habenas

D d 3

Præcedens teneat dextra , & cœu præco per urbem
Clamet : Id Regi fuerit quicumq; fidelis
Quem decorare volet Rex , sic decorabitur ille .
Tum Rex Aman , facito sic ipse , iubebit
Hæc Mardocho Iudæo , quæ memorasti
Omnia : pretereas vnum nec Iota : deinde
Huc introduces fidei virtute decorum .
Vt grates illi meritas referamus & ipsi .
Namq; fide illius vitales carpinus auras .
Procinus egressus thalamo mæstissimus Aman
Ad Mardochoam Iudæum it poplite flexo ,
Demissis oculis quem voce salutatur amara .
At cum byssinam vestem circumdare vellet ,
Ludibrio id fieri ratus , exclamabit , abito
Pessime cunctorum : me etiam deludis inique ?
Regis at imperio fieri cum resciet ista ,
Annuet , ac tacitum tentabunt gaudia pectus .
Spe florere noua sibi visus , & l' inde salutem
Concipiet populi tanto decoratus honore .
Iudæi hunc etiam egressum effulgere videntes ,
Iam deploratam incipient sperare salutem .
Alterius laudis sed præco miserrimus Aman
Itq; reditq; gemens : premit altum corde dolorem .
Deniq; summissis vultu digressus ab aula
Cum gemitu tacitus proprias remeabit ad ades .
Vxore accita casum narrabit ineptus ,
Atq; in amicorum cœtu plorabit vterque .

Mussabunt

Mussabunt primo , dehinc voce loquentur aperta .
Coram Iudæis cecidisti perditus , & nos .
Dum flebunt , ades singultibus atq; replebunt ,
Ecce aderunt Regine Eunuchi Aman vocantes .
Quamprimum veniat , quia sunt iam cuncta parata .
Dum mussat , faciemq; lauat , paulumq; moratur .
Hi spectare crucem , cuius scitarier ergo ?
Compellare virum videas vrgere ministros .
Vix tandem foribus poterunt educere mæstum .
Atq; introgressus simulato gaudia vultu
Vix , tamen effinget : capient triclinia Regem .
Conuiuamq; : epulis curabit corpus vterque .
Epoto tandem vino , alta silentia rumpet
Rex hilaris factus , quidnam sibi postulat Hester ?
Nempe aliquid , dubio procul O Regina requiris ?
Fare age ? cuncta licet sperare ab Rege marito .
Deniq; tum surgens lachrymis implebit obortis
Pulchrior hoc ipso Regina sinusq; genasq; .
Et genibus flexis , vitam mihi posco relinqui ,
Vitam donari mihi quæso miserrima coniunx .
Nec plura his poterit singultibus interclusa .
Tum Rex admirans , & quis tibi demere vitam
Audeat ? anne aliquis fortasse potentior est me ?
Hic meus hostis adest Aman , me pessimus Aman
Fraude exquisita Iudæam perdere tentat :
Namq; ego sum Iudæa , & Mardochoia Neptis ,
Insontes autem Iudæos destinatur omnes

Infandæ morti, simul & me, prob dolor ingens.
 Hac techna Is Regis vitæ insidiatur operta.
 Ut tibi cum fuerint nostri solatia dempta,
 Deficias mœrore: valens regnabit & ipse.
 Extemplo subita Rex exardescet in ira,
 Vultus & aspectus mutabitur eius in Aman.
 Assurgatq; thoro, & proflans concedet in hortum.
 Consciens ille sibi metuens a Rege parari
 Grande malum, fastu tamen vsq; priore retento,
 Regina inq; thoro quasi leniturus eandem
 Proruet. extemplo rediens, vt viderit illum
 Tam prope Reginam temere, & sine more iacentem.
 Me quoq; comprimere vxorem presente scelestus
 Verbero præsumet? Latrones vnde iacentem
 Corripient illum, atq; manus post terga ligabunt.
 Ad edibus illius se conspexisse repente
 Mane Arbona crucem referet, sensisse paratam.
 Pro Mardocheo: cui Regis vita fideli
 Extiterit cura, mox proditione reiecta.
 Tum Rex dicet eis, sceleratum appendite in illa.
 Sic suspendetur cruce quam præfixerat ipsa.
 Sic cadet in foveam, iusto quam fodit iniquus,
 Tum quoq; Regina patruus suffectus honore
 Responfis aliis mandata priora cruenta
 Mox retrahetabit: vertent in gaudia lætus.
 Mœstus Dauides tum respirauit, & ausus
 Spiritui sancto sibi respondere loquenti.

Viscera

Viscera penè metu fuerant diuulsa gemendo
 Ne penitus nostrum genus hic extingueret Aman.
 Amalechita memor quæ iussi gessimus olim,
 Sed tua pro nobis sententia iusta resistet.
 Hinc tibi quas possum reddo pro munere grates.
 Hinc te laudabunt nostri sine fine Nepotes.
 Atq; dies festos celebrabunt inde quotannis.
 Si lachrymis veniam precibusq; reposceret (inquit)
 Hic populus pacem, ceu Mardocheus & Hester.
 Spiritus almus ei, solatia certa darentur.
 Sed quia prædura plebs hac ceruice laborat,
 Ferrea corda domet vexatio longa necesse est.
 Vt videatur eis & inexorabilis esse
 Ipsa Dei pietas, interdum & clementia dura.
 Post tamen hunc casum multo discrimine plenum.
 Pacato Rege Assuero, atq; Amane represso,
 Iudæi in patriam victa Babilone regressi
 Agrauibus bellis diuturna pace quiescet.
 Quotidiana Luent Lenibus peccata flagellis.
 Dum vicinorum stimulis acuentur acerbis.
 Collaq; seruitio persarum vincula mancunt
 Atq; tributorum ceruix oppressa silebit.
 Vt (quanti intersit) distant seruire potenti
 Toto corde Deo, qui in Libertate tuctur.
 Et seruire homini, qui libertate repressa
 Seruitio vexat duro, grauat atq; tributis.
 Hic status esto tuis, Aries dum cornua bina

Fronte

Bartholomæi Bottæ .

Fronte tenet , quibus his latè dominatur in oris .
 Præpes ab occasu sed cum properauerit Hircus
 Fronte gerens solum media inter lumina cornu
 Ariete prostrato perfractis cornibus eius
 Vellera diripiet , vacuabit & ossa medullis ,
 Lataq; depascet veloci pascua cursu .
 Nomen & imperium sibi tantum deliget hircus .
 Pabula cuncta suo pecori pascenda relinquet .
 Et si fronte ferox Solyman petet : attamen ipse
 Cornu lenibo , atq; grauem mulcebo furorem .
 In somnis monitis venienti occurrat Iadus
 Vestibus indutus sacris , Cidariq; decorus .
 Aurea qua fronti pendebit bractea summa
 Sculptum nomen habens nostrum Terragræmaton illud .
 Vnde micant radii claro ceu sole nitentes ,
 Pontificemq; meum tanto fulgore coruscum
 Magnus Alexander cum viderit : ipse repente
 Desiliet curru , capite & diademate dempto
 Flexus adorabit dominum , mirantibus inde
 Principibus cunctis , gratus memorabit amicis ,
 Olim se vidisse deum sub imagine tali
 Imperium ad magnum , Dariiq; ad regna vocantem .
 Intrabit placidus , sacrataq; templa reuerset .
 Dona ferens aris holocausta cremare iubebit .
 Et pro præteritis grates aget : atq; futuris
 Obsequiis suplex effundet vota precesq; .
 Deniq; munificus septena tributa remittet .

Legibus

Dauidados Lib. X.

214

Legibus atq; sacris permittet vbiq; locorum
 Moribus ac patriis Iudæam viuere gentem .
 Ancipiti interea ciues sub sorte manebunt .
 Rex Assum donec suscepit improbus ille
 Regnandam Antiochus , bellum cum Rege superno
 Qui gerere audebit nostras prosternere leges .
 Quiq; prophanabit templum , simulacra deorum
 Introducendo , carnes mactando suillas ,
 His etiam vesci nostros compellet hebreos .
 Sacrilegâq; manu templum spoliabit , & omnes
 Thesauros rapiet , phialas , atq; aurea vasa .
 Vasa dicata mihi prædo impius auferet ? aram
 Effodiet ? nequis teneros super imbuat agnos .
 Quin septem fratres variis cruciatibus atrox
 Ante oculos matris ferro lacerabit & igne .
 Heu quantas miseris strages dabit impius ille ,
 Per fora , perq; domos , & per castella propinqua ,
 Per nemora , & saltus , & per spelæa ferarum
 Incircuncisi lustrabunt vndiq; nostros ,
 Ut repriment , aut ut gentis præpucia ducant .
 Posthabeant legem nostram : sacra nostra refellant .
 Tunc Hierosolymis nuda statione relictis
 In patriam Modin Mathathias nobilis vnus
 Christorum ex genere . Asmonæa futura propago
 Cum gnatis Iuuenumq; manu secedet in urbem
 Ecce satellicii Regis scelerumq; ministri
 Ingressi Modin ad sacra prophana vocabuunt

Ipsum

Bartholomæi Bottæ .

Ipsum cum populo Mathathiam at ille negabit
 Sacra deis , qui non sunt dii , Libamina ferre .
 Quin senio: Zelo nostri succensus amoris .
 Protinus arrepto fodiet pugione suillas
 Mactantem carnes , hortatoresq; ministros
 Regis , & ad populum clamabit , adeste parati
 Diuinam legem , & patrios defendere cultus .
 Egrediens Modin populo comitatus ab omni .
 Proxima queq; petet castella impune trucidans
 Incircumcisos : pueris præputia demet .
 Inde ducum metuens iram montana subibit
 Antra per & sylvas inter spælea ferarum
 Vitam infelicem dumeta per aspera ducet .
 Impius interea Rex defendere iubebit
 In reliquos , qui fortè domi capientur in vrbe .
 Tum septem gemini fratres Machabæia proles .
 Excipient in se rabidum per rosta furorem
 Viscera : membratim discerptaq; corpora fortes
 Excutient animas proauorum ad limina tuta ,
 Expansis sinibus Letis quas colliget Abras .
 Ast aderit tempus quo per tormenta tyrannum
 Sanctorum mortem preciosam pleiscar in ipsum .
 Namq; suis veluti scatebris bullire videbit
 Vlceribus vermes , qui noxia viscera rodent .
 Proiectumq; feris inhumatum informe cadauer
 Deseret infelix fugiens exercitus eius .
 Corporis offensus diro graue olentis odore .

Post

Dauidados Lib. X. 215

Post senis occasum surget Machabæus Iudas
 Magnanimus Ductor , dextra bellator & acer ,
 Qui saluum faciet populum caelestibus armis
 Conatus Syriæ quoties frustrabitur astu ?
 Exiguaq; manu nostro munimine fretus
 Millia multa virum leto dabit : atria nostri
 Purgabit templi : statuas idolaq; tollet
 AEdibus , e nostris : Lustrabit & omnia rite .
 Sacraq; restituet , cultus reparabit auitos .
 Consilioq; Simon fratrem , populumq; iuuabit .
 Fides Ioannes , Ionatasq; acerrimus armis
 Prælia nostra gerent , fratrum hæc concordia rara
 Quam sælix concors hæc Asmonæia proles ,
 Bella foris gestura , domi versabitur aris .
 O quam sælices , si nunquam sædus inirent
 Cum procul occiduo venientibus orbe rogatis .
 Comparis impatiens fastus , regniq; libido
 Dissidium pariet , generi , gentiq; ruinam .
 Hostis Idumæus sub amici nomine parti
 Romanas acies adiunget : sædæra sunt
 Sed malefida quidem : nam magnus ductor in urbem
 Ingrediens templum violabit , & aurea queq;
 Vasa feret , spoliis ditatus abibit opimis .
 Hostibus hesternis nostra hinc penetralia adire
 Hinc via regnandi patefacta quirilibus esto .
 Filius Antipatris Romano sædere fretus ,
 Fretus amicitia Magnatum transferet olim

Hoc

Bartholomæi Bottæ.

Hoc in se regnum : & pessumdabit omnia lata .
 Herodes scelere ante alios immanior omnes
 Libertatem adimet dura ditione Tyrannus .
 Nec solos hostes duro mucrone sequetur ,
 Quin etiam in ciues dirus crassabitur ipsos .
 Dilectam uxorem fœde lacerabit in iram
 Suspicione leui motus subitoq; furore .
 Tigride quin etiam hircana crudelior , ipsi
 Non parcat gnatis genitor , tria pignora tollet .
 Ab pater informi exponet sua viscera leto ?
 Heu quantæ flentum tollentur in efrata voces
 Cesorum infantum , matrumq; ululatus ad astra .
 Verbigenam propter nostrum , quem nuper obortum
 Iudæis Regem cum senserit esse futurum ,
 Mox secum statuet sub testâ fraude necandum .
 Hic multum lachrymans , crebra & suspiria ab alto
 Corde trahens vates David Iessaius heros
 Sic fatur : Christumne tuum de semine nostro
 Vt promisisti , venturum perditus ille
 Aggressurus erit ? quæ non fœralia Regum
 Pectora suspicio mouet ? absterretq; tyrannos ?
 Spiritus (intus ait) non est prudentia tanti ,
 Non est calliditas (mihi crede) aut vlla potestas
 Quæ possit promissa Dei præuerrere fixa .
 Hæc tibi sufficiant generis præscisse futura
 Fata tui : minime deerunt post sæcula multa
 Qui completa canant fœlici carmine vates .

Protinus

Dauidiados Lib. X.

216

Protinus his dictis sese subtraxit , & vnde
 Venerat , ethereas consendit spiritus auras .
 Deposita psaltes cithara trabeaq; decorus
 Vt Rex ad templum magna comitante caterua
 Quod prope porticibus figi præceperat amplis ,
 Egressus meritas tanto pro munere grates
 Reddidit : atq; aras multo cumulauit honore .
 Deinde sacerdotes psalteria tangere plectro
 Edocuit : psalmos & pangere voce canora .
 Angelicum resonare melos capere per auras .
 Cantores ipsi vigintiquattuor vna .
 Tam bene concordēs , hortabanturq; sateri .
 Quam bonus est Dominus : pietas quam magna parētis
 Innatos hominum diffusa per omnia secla :
 In genus Isacidum super omnes inde refulsit :
 Quod pharaona ferum decies percussit , & oras
 Reddidit Aegipti vastas : tum deniq; cunctos
 Israelitas spoliis eduxit onustos .
 Ac sine remigio , siccisq; per æquora plantis
 Agmina transuexit submersis hostibus illis .
 Per deserta dehinc populum sine frugibus vllis
 Quadraginta annis demissa calidis esca
 Pauit eos , dedit & duro de marmore potus .
 Eruditq; rudes decies tentatus ab illis .
 Horrendum intonuit Synai de monte sacrato
 Cum præcepta daret , legemq; interprete Mose .
 Terribilemq; Dei vocem audiuere loquentis

Bissenæ

Biffena tribuum turmæ cervicis abenæ .
 Cum variis fessos morbis prostravit heremo ,
 Ut complerentur promissa fidelibus olim .
 Facta tribus patribus , & claro nomine magnis .
 Introduxit eos tumido Iordane subacto
 Frugiferam in terram , manantem & nectare dulci .
 De qua præmissis crabronibus aculeatis
 Fortes in bello gentes eiecerat ante .
 Perdidit at reliquas , ferro , vastavit & igni ,
 Subiiciendo suis vires , aliisq; pauorem .
 Perq; tribus omnes diducta sorte diremit .
 Litem omnem : ac populo terram diuisit Iesus .
 Consiteamur ei , quia maximus optimus ipse est .
 Quam mitti pietate suos complectitur omnes .
 Laudibus expletis diuina req; peracta ,
 Dimisit populum Dauides , deniq; parta
 Pace per extremos fines , requiescere iussit .
 Vnumquemq; suos agros proscindere cultro ,
 Falce putare suas atq; ordine ponere vites ,
 Et dare proli operam , & curare domestica facta .
 Fas erat & cunctis gaudere , quiete potiri .
 Liuidus vnde Sarban tantum turbare quietem
 Tentauit : Regis præcordia fomite mouit .
 Laudam humanarum , quibus exultaret in aula ,
 Cum se tantorum populorum cerneret esse
 Regem vnum , cuius regerentur ; & omnia nutu .
 Ergo iubet numerari omnes a finibus vsq; .

A d

Ad fines alios : ad se numerumq; referri .
 Militiæ princeps mandatum inuitus Iobas
 Exequitur Regis : quoniam sibi causa subesse
 Nulla videbatur , neq; belli instare periculum :
 Enumerat tamen : urgebat nam iussio Regis ,
 Vnde Hierosolymis Ducibus comitantibus illum
 Egressus propere penetrat confinia regni ,
 A Dani incipiens extremis finibus vrbis ,
 Ad libanum prætergrediens Sydona Tyrumq;
 Littoreas vrbes Zabuloneosq; labores
 Dinumeratq; viros aptissima corpora bello .
 Dehinc ad Bersabæen finem telluris Iudæ ,
 Secernitq; viros fortes , quæ copia magna est .
 Inde regressus adit Regem , numerumq; reportat .
 Ex toto Israele refert numerasse virorum
 Millia succingi gladio octingenta valentum :
 Millia sed quingenta tribus solius Iudæ .
 Qua nulla in bello fuerat pugnatio vnquam ,
 Dumq; titillaret Regis iactantia pectus ,
 Tam multas acies populorum posse suorum
 Instrui , & armatas quoscunq; impellere in hostes .
 Ecce immortalis pupugit præcordia Regis
 Vermiculus vehemens & dente momordit amaro .
 Sinderesin dicunt , repulitq; a mente tumorem
 Præteriti fastus , doxamq; ostendit inanem .
 Tum Rex percussit pectus , veniamq; rogauit
 Protinus ecce Gadus diuina afflatus ab aura .
 Nuncius asper adest , tria pretenditq; flagella .

E c

Elige Rex (inquit) quod mauis : siue per annos
 Septem vrgerè famem populum : bellumue trimestre ,
 Seu pestem tridui : nec respondere moreris .
 Tum Rex suspirans , abs te nimis vrgeor (inquit)
 Attamen est melius Domino se subaere miti ,
 Cuius in infirmos homines clementia multa est :
 Quam sufferre hominum graue , inexorabile peccus .
 Mox abeunte Gado , pestisq; repente secuta est
 Horribilis , decies septem nam millia sumpsit .
 Exiguo tridui spacio : cumq; angelus vrbe
 Ense Hierosolymam peteret : vastaret vt illam ,
 Ipsius obtutu Dauides territus (inquit)
 In me in me ferrum quæso conuerte cruentum ,
 Magne Dei vindex : peccauit ego pastor iniquus
 Causa mali tanti , quid oues meruere tacendo ?
 In me , progeniemq; meam crassetar Is ensis .
 Tum pius ac clemens dominus respexit ab alto
 Prostratum Regem , populiq; misertus , & ensẽ
 Condere vagina stratorem iussit eburna ,
 Affuit ecce iterum Gadus : ac præcepit vt aram
 Rex ibi construeret super æquo vertice montis ,
 Sæuus vbi madidum vindex absterferat ensẽ ,
 Nec mora Rex montem scandens affatus Arcumã est
 Sexcentis siclis plateamq; redemit ab illo ,
 Quadraginta boues , Domino quos obtulit illic .
 Hunc dixere locum maiores , quo pater Abrahæ
 Isaac obtulerat natum : sed victima factus
 Est aries pro illo : miranda figura futuri .

Hoc cecinere loco quondam dormisse Iacobum
 Dum fugeret fratrem petra ceruice reposta ,
 Fulgentem scalam cælo vidisse locatam .
 Qua descendentes , ascendentesq; ministri
 Cælituum Regis mandata , hominumq; ferebant
 Casibus innumeris pressorum vota precantum .
 Magnificumq; loco templum edificauit in isto
 Paulopost Salomon , qui regnum patre iubente
 Dum superesset adhuc Adonia fratre reiecto
 Assumptus Iuuenis , verum sapientior ipso ,
 Et pietate prior : patris curare senectam
 Vt decuit natum , meritoq; sategit honore .
 Vestibus electis , thalamo , blandisq; fouebat .
 Virginis inq; sinu suauis dormire puellæ ,
 Quæ gelidos artus iuuenili ardore foueret ;
 Grata ministra seni , solitas dum porgeret escas ,
 Gratiore aspectu thalamo dum degeret vno ,
 Dum reuocat somnum dulci gratissima voce ,
 Dum frigescentem calidis completitur vlnis .
 Hanc animi toto Rex est complexus amore ,
 Hanc ceu nata foret , tetigitq; libidine nulla ,
 Dulcia libauit , suscepit & oscula tantum ,
 Casta tamen semper . dat qualia nata parenti ;
 Ore quidem speciosa nimis , speciosior autem
 Moribus ingenuis , rara & virtute decora ,
 Psalteria psallentem cantu Dauida iuuabat ;
 Præteritam vitam , exanclatosq; labores
 Dum recolit , dum quanta euaserit atq; pericla .

Bartholomæi Bottæ.

Dum studet emeritas Domino persolvere grates ;
Diuinas laudes meditatur pectore toto .
Dum caneret psalmos , & dum componeret hymnos ,
Ipsum Abisac modulis vt olympia musa fouebat .
Laudibus explicitis , tandem psalteria ponit .
Iamq; aderat suprema dies vrgente senectâ
Acciri proceres ad se , salomonaq; natum .
Præcipit hortatur sapienter vt omnia cernat
Iustitiamq; colat , sit seruantissimus æqui .
Vt sit forti animo regno disperdere iniquos :
Vtq; deum timeat super omnia : munere cuius
Fratribus explosis natu maioribus , ipse
Imperium accepit regnandum tempore multo :
Si pius extiterit cultor , seruauerit & si ,
Ipsius mandata Dei , legesq; paternas .
Presidio cuius regnum vitamq; tenebit .
Ædificet templum , nec parcat sumptibus vllis .
Hortatur proceres animis opibusq; inuare
Magnanimum Regem preclarum condere templum .
Vt sint vnanimis tractare negocia regni ,
Concordi pace vt viuant , concordia paruas
Res auxit , sparget verò discordia magnas .
Hec ait , & pöpulo benedicens iussit abire .
Dehinc archana dedit mandata nouissima nato .
Collegitq; pedes , placidaq; in pace quieuit .

Libri x. Finis.

IO. AVGVSTI BOTTÆ

FRATRIS NOSTRI,

In vndecimum Dauididos argumentum .

Monosticon XI. Libri.

Vndecimus Christi Dauides continet acta .

ARGVMENTVM.

Fertur in Ægyptum puer : in patriamq; refertur .
Rara per atatem dat signa : virilibus annis
Emicat : ad Iordanis aquas vñstq; Ioannem ,
Post lauacrum deserta petit : Sathanamq; refellit .
Discipulosq; legit , quibus ad se se attrabat orbem .
Hosq; docet celsis in montibus ; alta polorum
Regna quibus pateant : implet virtutibus oram .
Excitat & vita functos : Liuore premuntur
Primores gentis , rabidi quem perdere querunt .
Proditor hæret eis Iudas : canaq; peracta
Egreditur : capitur : Crucifigitur : ac tumultatur .

BARTHOLOMÆI

BOTTÆ.

Dauidados. Liber XI.

Hinc canere incipiã serus post tempora vates
Longa licet, Regi & vati diuinitus olim
Dauidi fuerant quæ præmonstrata futura.
Xpi facta sui: quem stirps sua virgo, virilis
Nescia complexus, supero sed fata calore
Concepit verbo verbum: ceu plantula storem,
Conceptum peperit, sed nec minus alma remansit.
Verbigena hinc Christus, pariterq; vocatus Iesus
Est mortalis homo: Deus immortalis & idem.
Vna etenim persona sibi, substantia duplex.
Mortalem rapuit mors impia, mors crucis illa.
Ast immortalis nequaquam obnoxia morti est.
Quin vita functum corpus reparauit ab orco
Perpetuam in vitam: nec ei dominabitur vltra
Mors, quin & mortem deuicta morte refringet.
Ascalone quidem satus improbus ille feroci
Herodes animo potuit vexare parentes,
Moliri insidias puero: sed obesse nequiuit.
Ante oculos auium panduntur retia si ustra.
Nam monitu angelico secedunt inde, priusquam
Efferus in pueros crassetur cade nefanda.

Sed

Dauidados Lib. XI.

220

Sed quid agit? tantum non profecisset amando,
Quantum odio profecit eis mucrone necando,
Infantes cæsi, nec ad impia tartara missi,
Sed superum sedes petiere cruce corusci.
Martyrii roseam capiti meruere coronam.
Euasit puer, ac phariis versatus in oris,
E vita donec decesserit improbus ille.
Infelicem animam tandem per mille dolores
Excussit pluto, tenebrisq; retrusit in imis.
Fletus amarus vbi, stridentq; ex frigore dentes.
Angelico hinc monitu patriam remeavit ad urbem,
Inde sinu Nazara suo Galilæia paruum
Exceptit, fouit reducem florentibus herbis.
Pulcher ibi, scitusq; puer puerilibus annis
Floruit, Etatemq; super quandoq; refulsit.
Signa potestatis dando miracula rara.
Ne super atatem pro monstro appareat illis.
Sicut vbi tenebris tegitur sol clarus opacis,
Emicat interdum, radiisq; illuminat orbem.
Conditur atq; cito, ne tempora nubila mutet,
Ast vbi maturum Christo successerat auum,
Principio sexti paulatim ostendere Iustri
Incepit sese: & signis clarere per orbem.
Nam pater ex alto, cum baptizatus ab vnda
Conscendit, coram multis astantibus, illic,
Agnouit prolem, proprioq; confessus & ore.
Spiritus e, cælo veniens super astitit illi.

E e 4

Expansis aliis multo cum lumine circum
 Lustravitq; caput, placitaq; ibi sede quicuit:
 Qui Duce desertum petiit, tentandus ab hoste.
 Quadraginta dies quem ieiunando laceffit.
 Tum demum accedens sensu tentator inanis.
 Irrita tela dedit: nam cuncta retorfit in ipsum.
 Ancipiti gladio diuina legis Iesus.
 Effugit demon victus, confusus abiuit,
 Artibus iisq; uifer nempe est aggressus Iesum.
 Nate Deo, e, duris panes his effice saxis,
 Notus ut in terris diuinam recolaris honore.
 Et sine pane, (Dei verbo) subiunget Iesus,
 Viuit homo: veluti prisca vixere parentes,
 Quadraginta annis dum versarentur heremo.
 Tunc assumpsit eum, super & pinnacula templi.
 Constituit, dicens: saltu te mitte deorsum.
 Nam Deus alitibus superis mandauit, in vlnas
 Ut te suscipiant, præceps ne offendere possis,
 Et ne ledantur tua crura crepidine saxi.
 Præcipiti Sathana tum respondebit Iesus.
 Cum facili cochlea pateat descensus ad ima,
 Haud fas est tentare deum, & descendere saltu.
 Tunc iterum assumpsit super alta cacumina montis
 Excelsi, vnde queant ingentia regna videri,
 Totius mundi: mea sunt hæc omnia (dicit
 Tentator) tibi scæpra dabo super omnibus istis,
 Te faciam dominatorem totius & orbis,

si

Si mihi sis supplex: & si me pronus adores,
 Vade (ait) o Sathana: Dominum tu pronus adora,
 Tu supplex colere, ac illi seruire memento.
 Tum victus fugit mox & confusus abiuit,
 Qui procul abstiterant, dum luctaretur Iesus,
 Protinus accedunt supera de sede ministri:
 Qui celeri motu quæcumq; paranda pararunt.
 Atq; ministrarunt Domino sine murmure leti.
 His recreatus herus, paruaq; quiete refectus;
 Ad vada Iordanis rursus sacrandæ rediuit.
 Baptismo ipse suo multo meliore Ioannis.
 Quem tum mandarât seruari carcere trusum
 Rex Herodiaden propter; Galilæus ille
 Tetrarcha vxoris fraternæ turpis adulter.
 Dum correctorem nollet sufferre prophetam:
 Deniq; composito caput obruncâuit honestum,
 Iurisiurandi sub relligione prophana.
 Indignum facinus? caput id, quo haud sanctius vllum
 Heu saltatrici impensum est mercede choraulæ?
 Debino piscatores, verbi cum Rete potentis
 Piscari exorsus est Nazareus Heros:
 Quos piscatores hominum nota arte retenta
 Sedulus effecit: mutatis retibus illis,
 Vndiq; concurrunt Iuuenes audire magistrum
 Non terrena (velut phariseia turba) docentem,
 Sed sanos mores, quibus ad cælestia regna
 Expansis per iter virtutum scanditur alis.

Bissenos

Bissenos fratres numero secreuit ab omni ,
 Et lustrauit eos , humilesq; leuauit in altum
 Culmen apostolicum , clauēs & habere polorum
 Imperiūq; sui consortes imperat esse .
 Hisq; dedit vincire reos , & soluere vinctos .
 Isacides tribuum capita vt bisseua reliquit .
 Sic Dauidiades nouus hic electa per orbem
 Omnibus in populis capita hec bisseua reliquit ,
 Militiaq; suā Ductores : hisq; cohortem
 Exiguam numero superaddidit , hosq; vocauit
 Discipulos tantum , tenui de nomine paruos :
 Effectu verò magnos , ac pondere rerum .
 Hi nec erant plures numero , quam legifer olim
 Ad regimen populi sibi coniunxisse refertur ,
 Et quot Helim palmæ , fontesq; fuisse feruntur .
 Fontibus his passim fuit omnis terra rigata
 Dulcibus iis caricis totus saturatus & orbis .
 Urbibus ex cunctis videas accedere turbas ,
 Magnarum quidam vt videant miracula rerum ,
 Quidam infirmantum curari vt corpora poscant :
 Insidias quidam vt tendant , technasq; dolosas :
 In capita ipsorum insidiæ vertentur eorum .
 At sanos monitus alii aternamq; salutem
 Diuino optabunt haurire loquentis ab ore .
 Ipse autem prudens , & seruantissimus æqui ,
 Veridicus doctor , variis sermonibus illos
 Mulcebat , sæpe & tecto paradiamate quosdam
Increpitans

Increpitans , pandit penetralia cordis eorum .
 Cælorum dicit regnum simile esse satori :
 Qui dum latiflua per agrum sua semina spargit :
 Pars iter attritum secus : inter saxa : vel inter
 Pars spineta cadit : cultis pars cætera glebis
 Obtegitur : reddet sola hæc pars vltima fructum
 Multiplicem : quidam tricesimus exit , & alter
 Sexagesimus , ast alius centesimus exit .
 Regnum etiam cæli dixit simile esse serenti
 Agricola , qui dum sereret , bona semina sparsit :
 At cum dormirent homines , clam liuidus hostis
 Praua superseuit Zizania , Githq; melanthon .
 Infelix lolium , steriles & sparsit auenas .
 Multaq; præterea indoctis paradigmata turbis .
 Omnia quæ caris seiunctim exponit amicis .
 Fælices oculi qui tum potuere videre
 Sydeream faciem , vocesq; audire disertas .
 Nam multi id Reges , multi id cupiere prophetæ ,
 Nec potuere ; suis seruata nepotibus ista .
 Quin etiam instabiles turbas cum sæpe videret
 Velle quidem , nec posse sequi sua dogmata priscis
 Anteriora , prior montem , conscendit in altum .
 At comites fidi vestigia nota sequuntur .
 Quos inter , viridi mox heros cepite sedit ,
 Formosa expandens labia est sic ore loquutus .
 Quam felix tumida qui non spirauerit aura ,
 Dum iactat voces , & sesquipedalia verba .

*Ast humili potius , dum spiritu inanis anhelat .
 Fœlices humiles , & qui omnia sponte relinquunt .
 Nam regnum cœli pars est mercedis eorum .
 Fœlices etiam mansueti , mitibus agnis
 Persimiles , quia viuendum tellure fruuntur .
 Lugentes etiam miseros (mirabile dictu)
 Dicite fœlices , quia consolabitur illos
 Spiritus , a summo veniens paracletus olympo .
 Et qui iustitiam esuriunt , sitiuntq; , beati .
 Nam saturabuntur , cum gloria fulserit illa .
 Fœlices , & qui miseris succurrere norunt ;
 Compatiens succurret eis miserator ab alto .
 Pectore qui puro sunt , & mundo corde , beati .
 Namq; Deum cernent in maiestate nitentem .
 Tunc facie ad faciem , & si nunc enigmate cernant .
 Sunt quoq; pacifici fœlices , semper oliuam
 Legati pacis referuntq; feruntq; virentem ,
 Patre Deo nati merito dicentur & ipsi .
 Et qui Iustitiam propter , patiuntur iniquos
 Insectatores , poterunt simul esse beati .
 Namq; dabuntur eis cœlorum maxima regna .
 Vosq; mei fratres cum sectabuntur iniqui ,
 Cum detractores maledicent , probraq; dira
 Iactabunt falso in vos , nostrum propter amorem :
 Fœlices eritis : & terq; quaterq; beati .
 Namq; erit in cœlis hinc vobis maxima merces .
 Multaq; præterea sociis documenta salutis*

Et

*Et meliora dabat nec enim dissoluere legem
 Se venisse refert aut euacuare profetas :
 Verum quæ decerant , potius documenta replere
 Et promissa dare & referare inclusa sub illis :
 Perficere & perfecta minus : super addere & illis
 Consilia alta quidem , veluti contemnere mundum :
 Omnia pro Christo terrena relinquere sponte :
 Seq; negare , leui dorsum supponere fasci ,
 Cervicemq; iugo leni sua subdere colla .
 Atq; suam portare crucem , cuiusq; paratam .
 Deinde sequi angustum per iter vestigia Christi ,
 Sic & ad angustam cœli contendere portam .
 Quam nisi sarcinulis positis intrare camelli
 Haud poterunt gibbi , vel acus intrare foramen .
 Inscrit hæc inter nonnunquam dogmata certa
 Sinceræ fidei : qua veræ trinus & vnus
 Creditur esse Deus totius conditor orbis ,
 Vnum principium , ac finis , dominator & vnus ,
 Vna quidem natum Dei , substantiaq; vna ,
 Vna Dei maiestas æterna , omnipotensq; ,
 Immensa , incomprehensibilis , nec fabilis vlli .
 Tres maiestatis personas esse docebit
 Diuinæ , patrem , verbum cum flamine sancto .
 Nam pater omnipotens æterno ex pectore verbum
 Æternum omnipotens genuit : processit & inde
 Spiritus amborum nexus , communis amorq; ,
 Spiritus ille calor , quo cuncta fouentur , aluntur .*

Principium

Principium sine principio , & finis sine fine ,
 Est deus omnifator , trini dominator & orbis .
 Hic pater omnipotens , verbum , quo cuncta creauit .
 Et sine quo nihil est factum , per secula prisca
 Ostendit paucis : tetra caligine mundum
 Offuscante , virumq; animos oppresserat error .
 Cum veri cultura Dei deserta fuisset ,
 Maxima pars hominum solem , Lunamq; putarunt
 Esse Deos , nec non fulgentia sydera cælo .
 Hinc simulacra coli capere , idolaq; vana .
 Et quod deterius demonia praua latenter
 Illa subintrarunt , pro diis responsa dederunt .
 Quin & Iudææ regio tunc pars quota mundi
 Vix retinere Dei veri , quam acceperat olim
 Notitiam , à , paribus poterat : certantibus illis
 Inuidiæ facibus super ambitionis honores .
 Mammona preterea Hyppocritæ cum ventre colebât .
 Discubitus illis primi , primeq; cathedræ
 Semper erant cordi , sic purpura , sicq; Thiaras .
 Hæc mala contemplans , mundum positumq; maligno ,
 Errores hominum supera miseratus ab arce
 Demisit verbum in cælis genitum sine matre ,
 Filius vt matris fieret sine patre virili .
 Sic Christus Deus est & homo de virgine factus .
 Hic ego sum Christus (dixit) qui nuncio vobis
 Omnibus æternam pacem , æternamq; salutem .
 Expandi portas , aperiri , & regna polorum .

Eia

Eia agè præterita vitæ , veterumq; malorum
 Ammodo paniteat , nostrosq; assume mores .
 Abluite & culpas clari Iordanis in vnda .
 Nam nisi mundati per lympham & flamine sancto
 Mox velut infantes geniti fueritis in vndis :
 Cælica regna Dei nequaquam intrare potestis .
 Deniq; tinxit eos proprio baptismate Christus .
 Quid referam miracula mille patrata per vrbes
 Vt sic pertentent tacitum noua gaudia pectus ?
 Ille dedit visum cæcis , mutisq; loquellam .
 Et claudis gressum : surdosq; audire coegit .
 Ac turpi lepra infectos mundauit , & ægros .
 Omnes curauit quouis langore maligno .
 Quos non Hippocrates , vel primus in arte Machaon
 Sed neq; curasset validis podalirius herbis .
 Ille vel Hydropicos fatenti humore grauatos ,
 Imperio , aut tactu solo sine more leuabat .
 Quin etiam dira paralysi peste solutos
 Surgere confestim sanos , humerisq; grabatum
 Tollere , sicq; domum validos repedare iubebat
 Fimbria quin etiam leuiter vel tacta valebat
 Sanguine eos fluxus restinguere fonte perenni
 Quos annis medici bisseis non valuerunt
 Exsiccare , licet tentarint omnia doctæ
 Experimenta artis , sed erant medicamina vana ,
 Consumptis opibus fuerat defessa relicta :
 Deteriusq; valens post dorsum accessit ad illum

Plena

Plena fide , limbum tetigit : sanata recessit .
 Hospitaq; ipsius facta est gratissima martha .
 Tum solymam ascendit , solemnna festa quotannis
 Cum sociis celebrare volens , vt prædicet vrbis
 Aduentumq; suum , Methanaam , & regna polorum .
 Vtq; fidem faciant rerum miracula verbis ,
 Vt patris æterni prolem se ostendat ab actu :
 Pellit ab obsessis demonia pessima primum ,
 Nec sinit illa loqui , laudesq; refellit eorum ,
 Testis enim mendax miscet mendacia veris .
 Vt tendat laqueos iis , quos cenodoxia vexat .
 Aegris optatam præstabat & inde salutem .
 Imperio , tactuue manus , febresq; fugabat .
 Ille luto cæci nati loca luminis vnxit ,
 Præcepitq; , petat Siloen , (mirabile visu)
 Excepit lumen cæcus mox lotus in vnda .
 Testis is est præcoq; valens virtutis Iesu
 Diuina : quin formidabilis hostibus ipsis ,
 Atq; supercilium strauit clamore secundo .
 Deinde potestatem diuinam ostendit Iesus
 Multo maiorem , quando reuocauit ab imis
 Faucibus inferni defuncto corpore manes .
 Cum deploratam immatura morte puellam
 Restituit patri , pro qua iam flebile carmen
 Tibicines mæsti patrio de more canebant .
 Sicq; puer viduæ spes matris & vnica proles
 Iamq; vrbis portâ elatus , tumultoq; propinquus ,
Occurrit

Occurrit Domino Taburi de verrice montis
 Cum sociis , magnaq; hominum stipante caterua
 Tum descendenti . vt visus reuocatur ab orco ,
 Redditur & matri iam lætæ : clamor ad auras
 Turbarum ascendit nouus ecce profeta , reuisit ,
 Ipse suam plebem Deus : & descendit olympos .
 Vrbibus hand solis sese monstrabat amicis
 Fulgentem signis , mirabilibusq; nitentem
 Portentis patriæ vt Nazare , sicq; Capernis .
 Sed tamen ante Canan signo illustrarat aperto .
 Vertit vbi lymphas in vinum : gloria diui
 Tum primum coram sociis patefacta refulsit .
 Propagata dehinc etiam lustrauit heremum .
 Cum quinos panes in millia quinq; virorum
 Multiplicauit ita , vt saturatis deniq; turbis
 Bissenî Cophini superarint fragmine lecti :
 His pro delitiis fuerant obsonia pisces ,
 Atq; iterum septem cum millia quattuor auctis
 Panibus exceptit lautæ , saturosq; remisit
 Pisciculi pauci sunt addita pulpamenta .
 Lecta de hinc sportas septem fragmenta replebant .
 Quas voces saturata dabat ? quæ carmina laudum
 Ventris amica nimis plebs illa ? uocabat alumnum
 Et magnum Regem , vatem , diuumq; sonabat .
 Inde tamen modico post tempore , inania plebis
 Viscera cum fierent , rixas ac bella ciebant .
 Præcipue decertabant Mysteria sacri .

Cum referaret eis panis, quæ mente reſuſa
 Non capiebantur: ſed erat vox omnibus vna,
 Da nobis terrenum hunc panem ſemper abunde.
 Ventris at ingluuiem quando improperabat Ieſus,
 Surgebant in eum, quis es? aut quæ ſigna dedisti?
 Nonne dedit Moſes de cælo dulcius olim
 Manna? quod angelicis manibus ſcriptura paratum
 Eſt teſtata, tua hæc meliorem patribus eſcam?
 At reſpondit eis: ego ſum qui lapſus olympo
 Deſcendi in terras, vt verus panis abundet.
 Ipſe ego ſum panis viuus, quem miſit ab alto
 Omnipotens genitor, carni qui præparat omni
 Conuenientem eſcam: qui manducauerit ex me
 Viuet in æternum: quin & ſi mortuus eſſet,
 Surgeret: amiſſam uitam repararet in æuum.
 Non vobis Moſes de cælo præſtitit eſcam;
 Sed pater ipſe meus verum dat ab æthere panem.
 Manna quid antiquis patribus tum profuit illud?
 Omnes proſtrati iacuerunt per antra ferarum.
 Vix duo ſexcentis ex millibus euafere.
 Qui terram intrarunt promiſſam fertilis ora.
 Eſt caro noſtra cibus, uerè dat pocula ſanguis.
 Qui ueſcetur ea, & qui pocula ſanguinis huius
 Hauſerit, in nobis, in eoq; manebimus ipſi.
 Meq; uelut miſit uiuens pater: atq; ego uiuo
 Ceu propter patrem: ſic qui manducat, & hauit
 Hanc eſcam, potumq; meum, me propter & ipſe
 Viuet

Viuet in æternum, nec dira morte peribit.
 Quod niſi fili hominis ueteri quam traxit Adamo
 Sumpſeritis carnem, calicem quoq; ſanguinis eius
 Mors generi humano in uobis, præfixa, manebit.
 Æternam uitam ſine me, nec habebitis umquam.
 Talia dum ſuper hæc myſteria facra referret
 Litigio cepere ſimul contendere duro:
 Quo pacto poterit præſtare quod aſſerit iſte?
 Humanam nobis lacera dare corpore carnem?
 Fas erit humanum nobis haurire cruorem?
 Terga dehinc uertunt ſpernentes cætera, diſtu
 Digna, uel auditu, mirabilia relatu.
 Quidam etiam aſſeclæ turbarum uana ſecuti
 Verba, retro dorſum uano ſub murmure uertunt.
 Quam durus ſermon eſt huius? quam uè aſpera uerba?
 Quis nam ferre poteſt? quæ aures audire loquentem?
 Tunc ad biſſenos conuerſus, numquid abire
 Vos etiam uultis? procul ite? relinquite ſolum?
 Sed nec ero ſolus, genitor cum pneumate ſancto
 Mecum erit alituum innumerabilia agmina mecum.
 Innumera charites quæ me comitantur ubiq;.
 Petrus ad hæc, uitæ fons, o lux optima rerum
 Ad quemnam tristes te poſſumus ire relicto?
 Æterna uitæ tu nobis uerba proſaris,
 Pollicitum nobis te Chriſtum credimus eſſe.
 Teq; Deo natum ſaluatorem eſſe fatemur.
 Talibus auditis, petro ſubiunxit Ieſus.

Tu petrus es, super hanc petram ædificabitur olim
 Præualitura fide & meritis Ecclesia nostra.
 Quam nulla inferni poterunt subvertere porta;
 Prebeboq; tibi claves pro munere magno
 Regni cælorum, ut quodcumq; ligaueris istic
 In terris: etiam in cælis mox esto ligatum,
 Quicquid & in terris tu solueris, esto solutum
 Protinus in cælis, fixa hæc sententia nostra est.
 His dictis varias eius regionis in oras
 Cum sociis abiit, populos curando, docendo,
 Nulli indulgebat verax ea lingua potentum,
 Præcipue Hypocritas insectabatur auaros
 Primores etiam solymorum irreligiosos
 Increpitans atrio temploq; arcebat ab ipso.
 Quod male versantes, faciebant antra latronum,
 Illorum technas, adopertaq; furta retexit.
 Fænoris incrementa, irritamenta malorum.
 Vnde redargutis excanduit ira furorq;
 Concepere odium, & pepererunt tempore certo,
 Persimiles patribus qui quondam vera locutos
 Multoties ad se missos odere prophetas,
 His super adduntur iam dudum non minus acres
 Inuidiæ stimuli, fama resonante per vrbes
 Nomen, & eximias laudes, mirandaq; gesta,
 Turbarum accursus diuina ad verba fluentum,
 Sed magis atq; magis tunc succenduntur in ipsum,
 Cum Martha fratrem defunctum eduxit ab orco,
Iam

Iam prope fœtentem, tumulo iam quadruiduanum
 Tum miseri dixerunt inter se: nonne videtis?
 Quod nil proficimus solerti intendere cura?
 Hunc hominem constat tantis splendescere signis,
 Inq; dies maiora ab eo portenta coruscant.
 Ipsi eni sequitur totus vestigia mundus.
 Hoc etiam deerat, iam voce vocare sepultos,
 Atq; exaudiri? superas reuocarier auras?
 Vtius procedere si dimittimus illum.
 Iam credent in eum simul omnes: iamq; sequentur
 Vt Christum Regem, & nostris dominabitur oris.
 Protinus occiduo veniet Romanus ab orbe,
 Ferreus ille ingens nitidis exercitus armis.
 Cunctorum domitor, belli insuperabilis arte;
 Qui victos terra penitus spoliabit opima,
 Nescio quas gentem nostram traducet in oras.
 Hanc igitur pestem, e, medio tollamus, oportet.
 Eradamus eum, e, terra, caput omne malorum,
 Illius in panem lignum mittamus amarum.
 Si non profuerint artes, veniemus ad arma.
 Consilia hæc fecere in nostrum pessima Christum
 Turba sacerdotum nimio liuore grauati.
 Nec minus ardentes pharisei pectore duro
 Atq; saducei iurarunt insimul omnes
 Aduersus Dominum & Christum autoremq; salutis.
 Perniciosa sinet Deus hæc consulta rigere.
 Atq; opere expleri, quia sic præuiderat ante:

Ut moriens Christus precioso sanguine soluat
 Humani generis pro toto tempore noxas.
 Utq; pios manes redimat de carcere ceco.
 Si tibi nunc referam passim dulcissime lector
 Horrendam Christi mortem crucis : aspera corda
 Quam Iudæorum sunt molitura , dolebis .
 Nec gemitus poteris compefcere cordis anhelos .
 Ora rigabuntur lachrymis velut imbre profusis .
 Si tamen hanc etiam partem non abnuis ; acri
 Robore præmuni pectus : patienter & audi .
 Nam breuibus retexam dura fastigia cædis .
 Dum solymi proceres tentabunt perdere Christum ,
 Attamen ante domum turbis post pascha remissis :
 Ne grauis in populo caderet fortasse tumultus .
 Interea taciti templum patienter adire
 Cum sociis Christum , populumq; docere sedendo ,
 Ut quasi securum caperent , dehinc tempore viso .
 Verum hoc propositum mutare coegit Iudas
 Proditor argenti qui spe frustratus inani
 Additus est sceleris comes : vlciscatur ut illum
 Furtiui iactum luctri , quem reddere partii
 Denarios statuunt triginta , nobile tanti,
 Id præcium domini , Christi , Ducis , atq; magistri ?
 Post extremam igitur cœnam qua discipulorum
 Loturus plantas multis testatus Iudam ,
 Cumq; simul veteris mysteria solueret agni :
 Instituit fidei noua mystica corporis almi ,
 Sanguinis atq; sui ; memores post fata minores

Qua

Qua seruent , faciant , sumantq; , colantq; per æuum ,
 Proditor Iscarioth dira vexatus Erynni .
 Protinus , e , medio exiuit , fratresq; reliquit ,
 Atq; adiit Caypham , peditesq; poposcit ab illo .
 Quos etiam instruxit , cui fixerit oscula , seruent ,
 Iniiciantq; manus : captumq; in vincula trudent .
 Ducendo & caueant , ne dilabatur , vt olim .
 Cuncta sciens Christus socios hortatur & ipsos ,
 Quæ fuerant ventura pio sermone monebat .
 Atq; suo exemplo duos tolerare labores .
 Nam regnare datur , nisi post certamina dura .
 Egrediamur (ait) montemq; petamus oliuæ .
 Utq; viatores hoc de torrente bibamus ,
 Propterea nostrum caput extolletur in altum .
 Nocte suboscuro mæstos sermone leuabat .
 Quid facietis (ait) cum me circundabit armis
 Insperata cohors ? fugietis scandala passi ,
 Neq; relinquetis solum : sed non ego solus .
 Nam pater est mecum , qui me non deserit vnquam .
 Diffugietis (ait) sic stat sententia vatis .
 Percusso pastore , greges sparguntur vbique .
 At contra Petrus nimio deuinctus amore
 Asserit audacter : rapiat licet hic pauor omnes :
 Hæc fuga me turpis non abste auulserit vnquam .
 Certa mihi mens est , pro te diffundere vitam .
 Tunc Simon animam pones ? subiunxit Iesus ,
 Nocte ter inficias ibis me nosse , priusquam
 Bis vigil allektor det nuncia signa diei .

Ff 4

Multaq; preterea iactabat inania petrus .
 Talia quærentes inter se proxima cernunt
 Montis oliuiferi loca : Gethsemanimq; tenebant .
 Tres secum assumpsit , sociorum hic parte relicta .
 Ut leuius possent procul euitare pericla .
 His tribus assumptis tristes narrare querellas
 Incepit , mæstos illi ostendere vultus ,
 Atq; necis diræ contractum corde dolorem .
 Dehinc vigilare monens vix est anulsus ab illis .
 Ad lapidis iactum genua atq; labantia fixit .
 Oret ut ad patrem , quæ suggerit , omnibus agra ,
 Aegra caro vellet tam duram euadere cadem .
 Hoc informe crucis letum mens omnis abhorret .
 Non tamen hec hominis mea , sed diuina voluntas
 Fiat in æternum tua : qua reparare iubemur
 Humani generis iacturam sanguine nostro .
 Quid tibi plura feram ? iam passio dura propinquat .
 Sanguineas , e , fronte datat mens anxia guttas .
 Sed tamen a superis firmatus ab alite nisso .
 Robore percepto sic deinceps obuinus ibat
 Hostibus intrepidus , mala quæq; paratus adire .
 Ecce repente cohors armato milite multo .
 Iscariothe duce aduenit , quæritq; latentem .
 Impiger occurrit dicens quem quæritis , ad sum .
 Territa voce cohors diui (mirabile visu)
 Retrorsum ruit , ut turres a fulminis ictu .
 Iussa tam n surgit : nec casu mitior ipso

Infremuit ,

Infremuit , iecitq; manus , rapuitq; volentem .
 Vixit ei palmas retrorsum more latronum .
 Per spinas pedibus nudis per saxa trahabant .
 Aspersi maduere vepres & saxa cruore .
 Defessus tandem , primum est pertractus ad Annam
 Pontificem Caiphæ socerum , a quo deinde rogatus
 Responsum ob verum mala pulsatur : & illic
 Turbato abnuitur nimia formidine petro .
 Quem dulci intuitu flentem reuocauit amare .
 Pontificem ad rabidum Caipham reiectus ab Anna
 Sistitur : intus vbi cætus confederat omnis ,
 Concilium horrendum scribarum & phariseorum ,
 Cumq; Saduceis seniorum turba sedebat .
 Atq; sacerdotes in eum iam torua tuentes
 Insurgunt primi : sed aperta calumnia falsos
 Arguit , inde alii , atq; alii noua crimina fingant .
 Quæ falsi testes mendaci voce probabant .
 Stabat ibi tacitus velut agnus vitis Iesus .
 Tum ferus , e folio vultu gestuq; minaci
 Impatiens iræ Cayphas surrexit in illum .
 Increpitans & ait , quid tu alta silentia ducis ?
 Crimina non audis ? num cuncta tacendo fateris ?
 Filius es ne Dei ? iam ediffere vera roganti ?
 Fare age , quid mussas ? tempusq; tacendo moraris ?
 Te simul adiuro per non effabile numen .
 Ut dicas nobis , an verè missus olympo
 Vera Dei soboles tu sis & certa propago ?

Tunc

Tunc summi patris reuerens id nomen Iesus ;
 Sic est (vt dicit) maiora videbitis (inquam)
 Hunc hominis natum alta maiestate sedere
 A dextris domini (ceu vates dixerat olim)
 Nubibus inq; poli venientem cernet eundem
 Omnis homo , plagas & qui pupugere videbunt .
 Horridus hic summus præcisa veste sacerdos
 Blasphemavit (ait) quid oportet querere testes ?
 Impia num vestras blasfemia perculit aures ?
 Esse reum mortis clamauerunt ilicet omnes .
 Insiluere in eum pulsantes vndiq; sacrum
 Corpus , & vngue genas laniabant more leonum ,
 Pulchraq; sædabant sputis fœtentibus ora .
 Percussæ pugnis malæ colaphisq; tumebant .
 Concussi dentes alapis , caput vndiq; quassum ,
 Disticti crines , mento diuulsaq; Barba .
 Mane trahunt vinctum manibus post terga ligatis
 Præsidis ante fores : prætendunt crimina multa .
 Quod gentem totam subuerterit , a Galilæa
 Vsq; Hierosolymam : quod non soluenda tributa
 Censuerit : Christum Regem se dixerit esse ,
 Credere sed renuit præses : nam soluere censum
 Quis prohibere potest ? Regem sine schemate spernit ,
 Herodem ad Regem Galileum missit Iesum .
 Quem Iudæorum manus indefessa sequuta est .
 Certa mori potius , quam sic desistere ceptis .
 Herodem ante Ducem sceleratum , sistitur insons .

Sustulerat

Sustulerat vatem magnum paulo ante Ioannem :
 Quem tollat , vates nunc sistitur alter Iesus .
 Plurima quem blanda rogitans ceu subdola vulpes
 Illaqueare cupit , potius vel signa videre .
 Quæ dudum audierat per eum patrata fuisse .
 Si verè lymphas in vinum vertere nosti .
 Inquiet , hunc calicem si verteris : eripiam te .
 Et si multiplicas panem , imple pane canistrum ,
 Mecum eris in primis , te carum exercitus omnis
 Vt patrem colet : utq; Ducem te optabit habere .
 Lumina si cæcis ? Lusco huic quoq; redde ministro .
 Cur mihi de multis saltem non annuis vnum ?
 Infirmum incolumem vel redde , vel erige claudum .
 Multa quoq; irridens seniorum cætus in illum
 Obiiciebat ei , miracula vana ferebat .
 Esse sibi , aut aliis numquam potuisse saluti .
 Ille autem tacitus minime alta silentia rupit .
 Nullaq; signa dedit , quia erant demptura salutem .
 Herodes illum pariterq; exercitus eius
 Despiciens tanquam morum insipientis amictu
 Induit : atq; caua decorauit arundine dextram .
 Romanoq; Duci pacatus ab vrbe remittet .
 Christus vt insipiens , summi sapientia patris .
 Ecce iterum vinctus per strata retractus ad arcem .
 Vix auidis ereptus erat de faucibus vrsi ,
 Tigribus hircanis datus est , sæuoq; Leoni ,

Præsidis

Præsidis ergo iterum cum sistitur ante tribunal!
 Conclamant, crucifige reum, crucifige pilate!
 Impaciens iræ index, vos tollite (dicet.)
 Tollite vos potius, vestrum crucifigite Christum.
 Namq; ego non reperi tam diræ mortis in ipsum
 Vrgentem causam nostris sub legibus ullam.
 Vtq; ego conuicio, reperiri posse negarim.
 Nec verò Herodes vestrans examine multo
 comperit esse necis dignum, nobisq; remissit.
 Emendatum igitur iam dimittamus abire.
 At succlamarunt scribæ: dimittis abire?
 Cæsaris, o, præses, qui se Regem esse fatetur?
 Ast ille inconstans animi, rogauit & vnde
 Ortum habeat: vel quo (si Rex) dominetur in orbe?
 Incertus tandem quid agat, paulumq; moratus
 Nec bene perceptis responsis eius, ad illos
 Regreditur: rursusq; alio sermone salutem
 Quærere si possit: quid enim tentare nocebât?
 Postcere moris erat populo tunc temporis vnum
 Quem magis optarant solui de carcere vincitum:
 Demeritosq; alios lignum sustollere in altum.
 Fiebam autem hec propter paschalia festa.
 Seu reminiscentes q; digredientibus illis
 Partibus, e, phariis, quidam periere per vndas.
 Euasere alii festis cadentibus vndis.
 Romulides ad eos memores estote, q; vnum
 E vinculis (inquit) poscetis abire solutum.

Non

Non hic; sed Barabas potius soluendus abibit,
 Clamant Con Barabas potius miratur abire.
 Pessimus ille latro atq; homicida sinatur abire?
 Proh scelus & contra leges damnabitur insons?
 Ast illi contra, tollent ad sydera voces,
 Quem non iure queunt rabido clamore resellent.
 Vocibus iis victa est constantia iudicis aequi.
 Vnde ratus tantas non posse quiescere voces
 Iam nisi supplicio miseri; iubet introduci,
 Atq; flagellari ad plantas a vertice summo,
 Protinus exutum statuunt Christum ante columnam,
 Deuinctum cadunt flagris miserabile corpus.
 Carnibus heu laceris sanguis fluit vndiq; riuus,
 Vndiq; currentes famuli penetrantia linquunt,
 Tota cohors excita ruit prætoria ad illum.
 Illudunt capto conuicia, scommata in illum
 Torta retorta fluunt, subsannant atq; cruentum.
 Stemmata regali Ludicro deinde notarunt
 Quod Iudæorum regnum affectauerit ante.
 Quod se se Regem prædixerit esse futurum.
 Propterea teictum clamide & super induit illum
 Purpura longa, pedes quæ late contegat imos.
 Figitur & capiti spinis intorta corona.
 Prosceptro dextra datur & fluuiialis arundo.
 Regifico cultu instructum solioq; locatum
 Gramineo; coram nudato vertice ringunt.
 Ore salutantes pulsabant pectora pugnis:

Te

Te Iudeorum Regem saluere iubemus
 Lictores dicunt, & flexo poplite coram
 Sicut adorantes sputis fœtentibus ora
 Ora decus cœli minime maculare timebunt .
 Tunc etiam famuli fingentes Regia Christo
 Obsequia : impingunt colaphos , alapasq; , repingunt .
 Ast alios videas ; a , mento vellere barbam ;
 Sanguine concretos capite & discerpere crines ,
 Tempora quassari pugnis , & arundine rapta
 De manibus , tundi sacrum caput , atq; retundi .
 Puluere fœdatam faciem quis non fleat illam ?
 Quæ nitida specie stellantia sydera vincit ?
 Turpatam sputis faciem quis non fleat illam ?
 Quæ mortalis homo nec erat speciosior vllus ?
 Quis faciem pugnis , colaphis alapisq; tumentem
 Non fleat ? illam inquam faciem quam lumine certo
 Et super ætheri catus cherubin , seraphinq;
 Prospicere exoptant , delectanturq; , tueri ?
 Hanc tamen & siccis oculis spectare pilatus ,
 Et scribæ potuere , ac deidere sequaces .
 Eduxere foras lacerum crudeliter ora ,
 Effossamq; caput spinis , corpusq; cruentum ,
 Purpureo tectum ludicro corpus amictu .
 Trux ea gens , in eum nulla pietate monetur .
 Quin potius rabido rugiit turbata furore .
 Et crucifigatur repetunt clamore frequenti ;
 Et si nonnunquam responderit ipse pilatus .

Mittor

Mittor , in fontemq; virum nil tale mereri .
 Quid tamen effecit ? quia suggerit impia turba
 Hunc tu dede neci : nam sacra lege iubetur
 Occidi quicumque Deum se dixerit esse ,
 Progenitum uè Deo ; velut asserit iste scelestus .
 Quæ propter crucifige reum , crucifige merentem .
 Quas non in facies se verterit ipse pilatus ?
 Pallidaq; ora metu fiunt præsaga futuri .
 Nam veniet tempus , quando hæc patrasse pigebit .
 Introducit eum rursus , disquirat ab illo .
 Vnde domo ? quisnam ? vel qua sit origine cretus ?
 Responso sed eum minime dignatus Iesus
 Auersam faciem crudo steterat ab ora .
 Continuo spreti turgebant ora Leonis ,
 Vtq; erat impatiens , subitam exandescit in iram .
 Non mihi faris (ait) ? mendæ aspernaris amicum ?
 Quanta sit in terris hæc nostra potentia , nescis ?
 Vt crucifigaris , vel dimittaris abire ,
 In nostro sedet arbitrio : hæc est nostra potestas .
 Fare age quid venias ? qui sis ? quo sanguine cretus ?
 Agnus ad hec grauiore sono respondit Iesus .
 Arbitrium nullum (ne magnificeris) haberes
 In me : nec tibi de terra foret vlla potestas ,
 Desuper , e , cælo tibi ni concessa fuisset .
 Responsis agni sedata est ira leonis .
 Romulides igitur satagebat soluere Christum .
 Precipue consorte thori mandante marito .

Nil

Nil tibi cum iusto fraudis dulcissime coniuæ
 Ne noceas iusto , quia me mea somnia terrent .
 Semisopita thoro te discedente relicta
 In somnis vidi mitem a pastoribus agnum
 Ante meos oculos crudeliter esse peremptum .
 Pastoresq; super mox irruit ultio digna .
 Horrida tempestas celo rugiente suborta est .
 Pastores rapido quæ fulmine adegit ad umbras .
 Latrantesq; canes caelestis flamma vorauit .
 Quem crucifigendum Iudæi vocibus instant ,
 Agnus is est iustus : vos obruet ultio digna .
 Vocibus his pulsus , magis & suadente pilatus
 Iustitia , Incolumem querit dimittere Iesum .
 Iudei contra nittuntur , abire frementes
 Si sinis hunc nunquam te Augustus Cesar amabit .
 Omnis enim qui se Regem facit : esse rebellem
 Romano Regi , constat : crucifige rebellem .
 Tolle hunc o preses , tolle hunc , crucifige merentem .
 Talibus auditis clamoribus , æqua pilato
 De christo excussa est penitus sententia mentis .
 Formidabat enim , ne si dimitteret illum ,
 Admonitus Cesar pulsum renocaret ad urbem ,
 Et velut infidum forsam , puniret acerba .
 Ergo lithostratum pellem pro pelle daturus
 Ascendit Iudex turbata mente tribunal .
 Circulant populi , stat victima mitis Iesus .
 En Rex vester adest (dixit) dimittimus illum ?

Ab

Ast illi obliquis oculis & torua tuentes ,
 Clamabant crucifige Reum , crucifige merentem .
 Quæ nona sentitia est ? Regem crucifigere vestrum ?
 Nolumus hunc Regem : Rex nobis cesar abunde est .
 Subiicient turba , tolle hunc , tolle & crucifige .
 Tunc victus preses , Lymphas afferte ministri
 Ecce manus coram vobis a sanguine iusti
 Abluimus (dixit) vos ultio digna prehendat .
 Nos super hic sanguis , nos hæc vindicta manebit .
 Atq; super natos snito ruat ultio nostros .
 Mox tuba terribilem sonitum dedit : audiat omnis
 Iudicium horrendum , sententia dira legatur .
 Hunc Iudæorum Regem suspendere ligno .
 Lesa maiestate reum crucifigere mando .
 Tollite lictores , Christum crucifigite Regem .
 Protinus hunc rapiunt lictores , atq; paratum
 Imponunt humeris graue lignum nuper ab ydis
 Bethsaidæ emersum , de quo prædixerat olim
 Fatidico monitu Salomoni Austræa Sybilla .
 Suspendum Regem cedrus hæc erecta tenebit .
 Crimine quo finem Salomon tua regna tenebunt .
 Heu species horrenda Ducis , quem turba ligatum
 Oppressumq; graui ligno trahit inter iniquos .
 Hunc tamen & matrum stentes pia turba sequuta est .
 Quas miserans Christus gemebundo est ore loquutus .
 Flete Sionæ& solymorum ; inclyta proles
 Flete super vos ipsas , non me deflat vlla

Cg

Ecce dies venient, steriles vos quando beatas
 Quæ non lactarunt, feliciaq; vbera natos
 Estis dictura, nec non & montibus istis
 O, cadite, opprimite, & vestris tumulate ruinis,
 Ne mala viuentes tumulo grauiora feramus.
 Si viride hoc lignum flammis exuritur istis?
 Arida vos fomenta quibus cruciatibus argent?
 Talia dicentem pugnis ac verberare multo
 Carnifices & fune trahunt ad Golgota montem.
 Fessus at ille tamen grauiori ac pondere pressus
 Concidit in terram genibus sub poplite flexis.
 Surgere nec potuit stimulis vrgentibus inde.
 Donec supposito huic oneri simone leuarunt.
 Est locus in summo montis caluaria dictus,
 Caluicies caesorum hominum quod vbiq; iacerent.
 Non quia depositum prothoplasti cranion illic.
 Arbea quod tenuit magnis cum patribus olim.
 Supplicii locus hic, quo vix protractus Iesus
 Exiit cum veste cutis connexa cruori.
 Artibus excisis ceu gluten adheserat illi,
 Nudus & extensus, velut ebruius ante Noëus,
 Membra super ligno clauis confixa fuere.
 Cedrus habet corpus, sed brachia robur oliuæ,
 Stipite ferali crux figitur inde cupresso.
 Spectaculum horrendum ligno suspensus Iesus.
 Et cruor ut rini manabat corpore toto.
 Hæc amor, hæc pietas, sufferre impellit amantem.

Additur r

Additur his titulus qui causam mortis adumbret,
 Rex Iudæorum est hic Nazareus Iesus.
 Non erat acceptus titulus primoribus iste.
 Vnde reformari repetita voce repostunt.
 Nec tamen huic voto preses consensit, aitq;
 Esse nephas, duco, titulum corrumpere, verum.
 Quod scripsi, scripsi: culpa hæc iniuria vestra
 Rex Iudæorum est nolitis, siue velitis.
 Cum sit cunctorum Rex designatus ab alto.
 Namq; & pro cunctis orauit Mitis Iesus.
 Suscipe sancte parens holocaustum pinguius agno.
 Dele hontium culpas, nostrosq; cruore lauentur.
 Humani generis sordes; redimantur & imo
 Carcere captiui precioso sanguine nostro.
 Adduntur precibus lacryma, suspitua, vota.
 Cum clamore dehinc valido super hostibus ipsis
 Diffundi veniam orabat, misere scimus alro,
 Ignari quid agant, pater his ignosce precamur.
 Audiit has voces pater, atq; exaudiit illas.
 Carnifices autem nulla pietate moueri
 Vocibus his cernas, potius deludere fixo,
 Partiri vestes, tunicam decernere sorte.
 Textilis hæc tunica, a summo in consutillis ore,
 Extremum ad Lymbuin, quam mater neuerat olim.
 Texueratq; simul renoluto pectine crebro.
 Heu quibus hæc oculis genitrix pia, mater amata
 Suspicias en gnati lacerum tua viscera corpus?

Gg

Te coram liſtor tincto ſpoliabat amiciū,
 Concretam pellem crudus cum veſte trahēbat,
 Te preſente crucis nudum extendebat in ara,
 Quem tu veſtieras trabea ſine ſordibus alba,
 Nunc deturpatum, clavis conſigere ſentis.
 Quæ tibi ſancta parens tunc mens erat? enſe doloris
 Tranſfigebantur valido tua pectora ab iſtu.
 Tunc implebantur priſtorum carmina vatū.
 Et cum ſublaturū manantem ſanguine cernis,
 Fædatam faciem ſputis, fluidoq; crude:
 Sydereos oculos vicina morte nigrantes:
 Quid tibi tunc cordi? dolor vt penetrabile telum
 Anxietas, lachrymæ, gemitus, ſuſpiria multa.
 Omnia quæ gnatus ligno ſpeculatus ab alto
 Diſcipulumq; videns dilectum aſtare Ioannem,
 Vt pius his verbis ſic eſt affatus vtrumque.
 Filius, o, mulier deinceps tuus eſto Ioannes.
 Hec tibi mater erit mi dilectiſſime fili.
 Exigua hæc duri caſus ſolatia ſunto.
 Blaſfemi interea nonnulla indigna relatu
 Pretereundo viam iactabant ſcommata in illum.
 Euge euax euge hic alios ſaluauerit, eſto.
 Enohe ſe ſaluū faciat modo: nonne ſe ipſum
 Ante decet medicum curare? alioſq; deinde?
 Sed neq; ſuſpenſus valet hic ſaluare ſeipſum
 Ergo nec ante alios verè ſaluauerat, Euge.
 Cum ſcribis etiam phariſæi hæc voce profari

Si Deus eſt, natusq; Deo, ſe liberet ipſum:
 Si Pater eſt illi Deus, eius vincula ſoluat.
 De cruce, & incolumem iubeat deſcendere natum.
 Tum credemus ei: quia verè eſt filius eius.
 Sed quia nec potis eſt ſolus ſaluare ſeipſum,
 Nec pater omnipotens iubet hunc deſcendere ligno.
 Expreſſum indicium eſt fuerit q̄ numinis expeſ.
 Talia iactabunt in eum conuicia ſcribe.
 Ignari rerum, vatū, fatiq; futuri.
 Tunc adeo vilis, nauicq; putatus Ieſus?
 Audeat vt latro pariter ſuſpenſus, in illum
 Spicula contemptus iacularier? euge propheta
 Si genitore Deo verè ſatus eſ, miſerere tuiq;
 Et noſtri miſerere, ſimul ſaluemur & ipſi.
 A dextris autem latro prope pendulus alter,
 Hauſit vt interius lumen pendentis Ieſu.
 Subtriſtis contra ſic eſt effatus: amice.
 Quod loqueris neſcis, virtutem numine plenam
 Non capis inſontis dira caligine cæcus.
 Participem ſceleris ſimilis te pœna manebit.
 Nos etenim factis condigna recepimus ipſi.
 Pendeat iſte licet nobiſcum, non tamen illi
 Criminis vllius labes: nil fecit iniquum.
 Arguit his ſocium: poſt hæc conuerſus ad ipſum
 Pendentem iuxta Chriſtum, diuumq; faterur
 Eius adorando numen, ſupplexq; rogando.
 Chriſtæ memento mei, in regnum cum veneris illud

Quod tibi debetur per secula cuncta beatum
 Annuit his Christus votis mitissimus vnus,
 Nec dedignatus vocem exaudire latronis,
 Invisiurandi sub relligione sacrati
 Pollicitus, te hodie mecum paradifus habebit.
 O peccatores qui delinquendo secuti.
 Estis latronem, similes estote precando.
 Vos Metanea vocat, vitam mutare priorem,
 Et veniam sperare, & calica regna licebit.
 Interea Christus tanta hec conuicia passus.
 Atq; lacessitus diris sine fine cauillis.
 Fudit apud patrem tristes ex ore querelas.
 Mi Deus alme parens quare sic deferor abs te?
 Nec plura his: genitor faciem qua cuncta seronat.
 Auerit terris, iussitq; recedere solem.
 Ac lunam, & stellas: tenebrasq; induxit in orbem,
 Densas, & quales nec passa ægyptia tellus.
 Verum lictores audita voce querentis.
 Sed non percepta, videas mox surgere Indo,
 Tela manu capere, & clipeis inducere leuq;
 Inq; vicem se se hortari, Ecce vocauit Heliam?
 Tollere ne forsan veniat (caueantus) Helias.
 Christus at aduertens natum responsa repleri,
 Hoc etiam attendens ut adimpleretur agoni.
 Quod solum dcerat (Satio) clamauit ab alto.
 Quo suspensus erat ligno: tum proximus illi.
 Accurrunt, properataq; pocula fellis amari.

Acri

Acri admixta mero pretendunt: tristis at ille
 Libauit tantum, potusq; refellit amarus.
 Vineæ lecta foretib studio plantata salubri
 Et bene culta diu domino quæ dulcia vina
 Reddere debueras, nigro impingnata veneno.
 Pocula amara necis reddis? pro nectare spinas.
 Languidus, a, sexta nonam deferbuit vsq;
 Debinc consumatum est (clamauit) vt omnia vatum.
 Pristorum completa fore alta oracula norint.
 Atq; futurorum completas esse figuras.
 Ingenti demum clamore erectus ad ipsum.
 Progenitorem: postremum quod te alloquor hoc est.
 Adhis summe parens, spirantem respice natum.
 Namq; tibi commendo animam, tu suscipe dextra:
 Susceptamq; sinu patrum pro tempore conde.
 His dictis animam emissit, caput inclinando.
 Horrescit tonitru cælum, tremefactaq; tellus.
 Morte sui domini confecta dolore gemiscit.
 Immensiq; maris mota insonuere profunda.
 Pulsa tremore magis fremuerunt infera regna.
 Terribili motu terræ ima sepulchra debiscunt.
 Vnde die terna exilierunt corpora multa.
 Horrida tum magna franguntur & ossa parentis,
 Inq; duas partes tunc, a, summo vsq; deorsum
 Scinditur id velum templi, quo sancta teguntur.
 Centurio obstupuit cernens hec omnia signa.
 Atq; exclamauit. Deus hic, aut filius eius.

Gg 4

Vera dei soboles dubio procul, aut Deus ipse est.
 Multi etiam ex turba planxerunt pectora pugnis.
 Atq; recedentes clamabunt, pro scelus ingens?
 Admissum est hodie, a, nobis: occidimus ecce
 Autorem vitæ, disoluimus atq; latronem.
 Indignum facinus nullisq; piabile sacris?
 Interea cæli ciues superumq; ministri
 Cernentes faciem qua latabantur herilem
 Deiectam, exanguem, & mortis pallore profusam,
 Fletibus assiduis vestes, atq; ora rigabant.
 Expoſuere patri tristem de gente querelam.
 Hęcine plebs ingrata Deo promunere reddis?
 Hęc benefactori Domino tua premia sunt?
 Te Deus, e, phariis captiuam exemerat oris:
 Aspera tu domino iecisti vincula collo?
 Te siccis pedibus ventosa per aquora vexit:
 Tu per torrentis traxisti saxa cruentum?
 Ille tuo capiti ex auro gemmisq; coronam,
 Tu vero ex spinis pungentibus infixisti.
 Ille tuis manibus sceptrum donauit eburnum,
 At tu pro sceptro præfigis arundine dextram?
 Te magnum Regem superatis hostibus vnxit,
 Abs te ludicro derisus Regulus ipse est.
 Sepe tyrannorum repulisse flagella potentum
 Dura tuo dorso armati bene noſimus ipsi.
 Tu vero duris potuisti ingratis flagellis
 Dilacerare tuum dominum vel corpore toto?

Serpentem

Serpentem Dominus pro te exaltauit ab ænum.
 Ne te serpentum lacerarent ora veneno,
 Tu vero Dominum in cruce pro serpente leuasti.
 Vipereis lingua tu morſibus ecce necaſti?
 Purpureis croceisq; stolis te vestiit ille:
 Verbere tu Dominum vestiisti ac sanguine nudum.
 Quid plura his? vitam tibi præstitit ille beatam.
 Tu miseram mortem letumq; informe dedisti?
 Hęc superætherei ciues Christiſq; ministri
 Exposcunt: quibus altitonans sic ore locutus.
 Este pii, non hec veniunt sine numine nostro,
 Hauriet effusum gens hæc peruersa cruorem.
 Sanguine nec rabiem diram faciauerit hausto.
 Pulsarunt faciles infesti præſidis aures
 Sub specie simulata religionis auitæ:
 Dicentes, noſti quam sit celeberrima nobis
 Crastina lux, qua dedeceat pendere peremptos
 In cruce: perfringi tribus illis crura iubeto,
 Vt tolli possint, & humari, vel scrobe mergi.
 Lumina ne ledant humana horrore perempti.
 Annuit his præſes: confringunt crura duobus
 Miſſi liſtores hinc, & pendentibus illinc.
 Deſunctum at Christum, vel lumina clauſa videntes.
 Demiſſumq; caput, nec membra tremore moueri,
 Crura nec illius confringunt: sed tamen vnus
 Nomine longinus ferro latus haurit apertum.
 Vnde repente cruor mixtim manauit, & vnda.

Sanguis

Bartholomæi Bottæ :

Sanguis & vnda fluens nostræ instrumenta salutis .
 Sanguis erit præcipuum, quo homines redimetur ab hoste
 Concretas sordes mundabit & vnda salubris .
 Inde fluunt septem noua sacramenta salutis .
 Vt latere effosso prothoplasti est edita coniunx .
 Sic latere effosso coniunx ecclesia Christi .
 Dum formaretur , Christum sopor altus habebat .
 Fœlix longinus oculis collyria lippis .
 Inuenit meliora , sacrați aspergine roris .
 Sanguine luminibus sparsis ophthalmia cessit .
 Panituit violasse latus ferrugine sacrum .
 Vim tamen expertus fluidas in casside guttas .
 Sanguinis excepit ; quas Mantua diues habet nunc .
 Sanguinis hinc Christi mysteria condita sacra .
 Corpore nam Christi caelesti vt pane cibamur .
 Sanguine sic Christi latantur pectora nostra .
 Tristitia istius seculi ne absorbeat vlla .
 Vespere Iosephus Rhamatha regressus ab vrbe .
 Diues opum , fidei sed ditior , aulicus vnus ;
 Qui non annuerat seniorum fraudibus illis ,
 Hactenus & quamuis se se calauerit effosso
 Christi discipulum , procerum formidine tentus .
 Non tamen hoc casu se dissimulauit amicum .
 Inuit enim audacter Romani ad presidis aulam
 Donariq; sibi miserabile corpus humandum .
 Orauit : facile id preses concessit : at illi
 Se socium iungit Nicodemus : & ambo profecti .

Supplicii

Dauidados Lib. XI. 238

Supplicii ad montem quem dicunt Golgotha tristes
 Inueniunt matrem miseramq; astare sorores
 Ante crucem horrendam predilectum atq; Ioannem
 Et flentes cernunt , plangentes pectora pugnīs .
 Ast Magdalenam super omnes ora rigantem ,
 Diffusos humeris crines , pallamq; rigentem
 Sanguine concreto stillantibus vndiq; guttis
 De cruce , quam manibus iunctis amplexa tenebat .
 Has quantum poterant consolabantur amici .
 Grandibus ipsi etiam rorabant tempora guttis .
 De hinc se operi accingunt , schalis hinc inde locatis .
 Nituntur gradibus , deducunt forcipe clauos .
 Amplexi lacerum & pendentia brachia , corpus
 E cruce diuellunt suspiria multa trabentes .
 Inq; sinum matris frigentia membra reponunt .
 Heu quis ego ? vt referam genitricis flebile carmen ?
 Non poterō , nisi tu mea musa Thecocharis adsis :
 Tu pia , compatiens , & mater adesto canenti .
 Heu complexa sui corpus miserabile nati .
 Flebilis alma parens tales dabat ore querelas .
 Fili dulcis amor , mea lux , mea viscera cara
 Nate virum decus : heu quantum mutatus ab illo
 Quem coluere Magi , nostris dum pendulus vlnis
 Tam speciosus eras , & maiestate tremendus .
 Est vbi nunc species ? vbinam decus oris honestum ?
 Est vbi nunc facies diuina ? vbi lumina clara ?
 Fulgur vbi ex oculis ? quo terrebantur iniqui ?

Corporis

Corporis est vbi vis? vbi forma? decusq; vigorq;?
 Omnia nate tibi, atq; mihi brevis abstulit hora:
 Iudæi crudeles? impia turba ministri?
 O sepi scribæ, pharisæi, pontificesq;?
 In vos quid potuit mens hic admittere tantum
 Filius? iniustas voluistis sumere pœnas?
 Ingrati, gnato dederat qui lumina cæcis,
 Lumen ademistis? surdis qui expanderat aures.
 Illi obturastis: mutis qui deinde loquelam
 Reddiderat, mutum fecistis, & absq; loquela.
 Et qui leprosos turpes mundaerat, illum
 Fecistis turpem leprosum verberare duro.
 Deniq; qui vita functos reuocarat ab orco:
 Vos interfecistis eum, & misistis ad orcum.
 Infantem & iustum vos impia turba necastis?
 Exinctum, totos lacerum crudeliter artus
 Desleat omnis homo: natum vos plangite matres.
 Flete viri mecum, pueri inuuptæq; puellæ.
 Saxa fleant, montes resonent plangoribus alii.
 Ipsa fleat tellus, lachrymis exestuet æquor.
 Effundat largos imbres & turbidus aer.
 Singultus æther, reddant suspiria, cæli.
 Angeliciq; chori dominum vos plangite vestrum.
 Angele mi Gabriel, super omnes esse futuram.
 Qui me dixisti felicem: iam super omnes
 Sum misera: occisum natum complector in vlnis.
 Talia deslenti, tenui demissa susurro.

Vox

Vox matri illapsa est, tantis iam parce querelis.
 Parce parens lachrymis: tuus ecce resurget Iesus,
 Tertia cum noctis tenebras aurora fugarit,
 Fulgentem natum rediunum mater habebis.
 Annuit oraculo super omnes anxia matres.
 Consolata parens hac spe, poscentibus vltro
 Curandum gnati corpus tum porrigit ægra.
 Attulerat suaves myrrhæ Nicodemus odores
 Atq; aloes libras prope centum, his ungere corpus
 Tum festinarunt, & voluere syndone munda.
 Linteolo faciem obnubunt, bigat insita plantas.
 Dehinc loculo imponunt Cyparissi ex vimine texto,
 Desletum corpus: paruo subiere pheretrom
 Triste ministerium stentes Nicodemus & alter.
 Funereasq; faces pueri non ordine longo
 Auersas tenere retro: quos deinde secuta
 Fletibus implendo & plangoribus æthera matres.
 Exiguum Domino exhibitum est pro tempore funus.
 Est specus in saxo viridantis in æquore campi.
 Quod sibi pro tumulo, proliq; parauerat ipse.
 Certus Iosephus mortis, male certius & horæ.
 Hunc vbi deuenere locum, statuere pheretrum.
 Desletum educunt corpus: tumuloq; recondunt.
 Quem saxo ingenti claudunt, tituloq; resignant.
 Indulgent lachrymis, dicuntq; nouissima verba.
 Inde recedentes stentem abstraxere parentem.

Lib. xi. Finis .

IO. AVGVSTI BOTTAE

FRATRIS NOSTRI,

In duodecimum Dauidados argumentum.

Monosticon XII. Libri.

Exurgit Christus: scãditq; charismata donat.

ARGVMENTVM.

EXurgens Christus nostras rediuius ad auras
Visit in primis matrem: monstratq; parentes.
Visit & fratres, plagas ostentat & illis.
Quingentos in monte alios solatur amicos.
Dehinc fessos reficit, petro commendat ouile.
Conuascensq; Hierosolymis caelestia dona
Spondet: Oliueti tum summa cacumina tendit.
Accitis sociis mandata nouissima prabet.
Manibus antiquis comitatus ad arbera scandit.
Ad dextram patris residens dat pneumatici
Dona; quibus Christo totus conuertitur orbis.

240

BARTHOLOMAEI

BOTTAE.

Dauidados. Liber XII.

Tertiam clara dies nitido surgebat Eo,
Lustrabatq; polum tenebris auro fugatis.
Cum iam lucifero scelerata in tartara victo,
Et fractis heredi portis rediuius ad auras
Victor uans Christus magna comitante caterua
Triscorum patrum tumulo surrexit ab imo.
Splendida cui facies radiis solaribus equa
Terruit astantes vigilas, cecidere retrorsum.
Surgere nec poterant, donec celer inde recessit:
Ut in istam matrem & gnati pro eade dolentem
Viseret, ac duri daret ut solatia casus.
Quam tamen anteuolans Gabriel noua nuncia presto.
Leta ferens distis fuerat solatus amicis.
O Regina poli, posito mœrore perempti.
Alleluia canens noua gaudia concipe mente.
Ecce resurrexit deuicta morte triumphans.
Iam iam adierit gnatus rutilo splendore coruscus
Nec dum finierat Gabriel noua leta referre.
Affuit ecce Deus radiis lustrantibus orbem.
Ore micans blando iussit saluere parentem.
Ecce resurrexi (dicens) tecumq; morabor

Letus

Bartholomæi Bottæ.

Letus : adhuc vinum cernunt tua lumina natum
 O pia mater (ait) plausu letare perenni .
 Filius ecce tuus tenebris rediuius ab imis
 Letus Iesus adest : deinceps metus omnis abesto .
 Non me iterum poterunt rabidæ cõprehendere turbae ,
 Nec potis vlla mei Iudæis amplius esto .
 Dum mortalis eram , genitor quæcunq; iubebat
 Dura suum natum pro hominum perferre salute ,
 Prenaluere mihi : sed nunc suprema potestas
 Facto immortalis totum est concessa per orbem .
 Nunc itaq; e , cunctis (vates vt dixerat olim)
 Hostibus ipse meis viciscar : & omnibus ipse
 Debita pro meritis vt index premia reddam
 Vix ea fatus erat : flectebat humillima mater
 Ante deum genua , vt notis daret oscula plantis .
 Id non sustinuit natus , sed vtrinq; lacertis
 Amplexatus eam roseæ dedit oscula fronti .
 Iussa sedere procul nato blanditur honesto .
 Quanta quis enarret ? pertentent gaudia mentem
 Virginis intactæ ? dulces ex ore fluentes
 Testantur lachrymæ : & suspiria rara loquuntur .
 Diuinam faciem miratur , & ora loquentis :
 Lumina miratur radiantia fulguris instar .
 Et quem diuinum redolet miratur odorem .
 Dulcis (ait) mater dudum suspensa fuisti ,
 Quare post tantos exauclatosq; labores .
 Tot mala sustinui , mortem quobq; cadis acerba .

Nimirum

Dauidados Lib. XII.

241

Nimirum fraternus amor , pietasq; parentis
 Humanigenæ sperata redemptio causa est .
 Nam descendentes animas post vltima fata
 Lucifer Infernus vasto sorbebat hyatu .
 Tante molis erat prothoplasti crimen . Adami
 Id sobum poterat deleri sanguinem vestro
 At modo deletum est , vt tu ipsa dolore probasti .
 Sed mala quæ patimur presentis tempore finem
 Accipiunt : bona succedunt eterna futura
 Sic mihi , sic patribus modo successisse probabis
 Ostenditq; patres , quos secum eduxerat imis
 Inferni tenebris , stola quos amicum erat vna
 Altera amittura est , castos post secula munes
 Corpora multa tamen sanctorum exire sepulchris
 Iusserat , vt secum deuictæ mortis haberet
 Veridicos testes : quos gens agnosceret illa
 Hos statuit primos coram fulgore nitentes
 Matris in aspectu solaria magna doloris
 Preteriti : simul & vna spes leta futura .
 Cernere erat primos procumbere utrosq; parentes
 Demissa vultu culpam verbisq; fateri
 Filia nostra , parens domini , iam parce precamur
 Crimine tu nostro magnos es passa dolores
 Nos piget immeritam tanto merore repleffe
 Oscula debinc nata palmis tremulo ore dederunt
 Hos tamen accipiens vultu Regina sereno
 Sic est affata : O salix hæc vna parentum

H b

Que talem ac tantum descendere fecit olympo
 Culpa redemptorem : qui maiestate repleuit
 Viscera nostra Dei : Reginam meq; dolores
 Hi sunt facturi cæli ; terreq; marisq; .
 His adiectus Abel roseo sua membra cruore
 Tinctus adhuc domino teneros ab ouilibus agnos
 Obvulerat viridante thoro : gratanter Olympo
 Quæ Deus aspexit , flamma & lamboñte recepit .
 Tertia post illum proles Seth : stirpsq; deorum .
 Huic accessit Enos , domini qui numen adorat ,
 Inuocat & primus : sobolem docet atq; vocare .
 Defuit unus Enoch uinus translatus in Eden .
 Cætera progenies coram Sethaia uenit :
 Innumera gentes , populi sine fine redempti ,
 Ante Dei matrem genuflexi procubuere .
 Et grates illi natoq; salutis agebant .
 Post hos longeuum properare Mathusala cernas .
 Quam multos utraq; manu , genus omne trahebat
 Ille suum : hi dominam proni reuerenter adorant .
 Deinde redemptori referunt pro tempore grates ,
 Venit & inde Lamec nato comitante Noao .
 Munera grata Deo qui pingues obtulit agnos ,
 Consolatorem quem dixerat esse futurum
 Orbis totius perituri ob crimina gentis .
 Ex nimio luxu corrupta : hunc esse Noaum
 Constitit ex arca pregrandi : cuius imago
 In dextra ipsius residebat : & altera uitem

Pampineam

Pampineam porrecta manus cum falce gerebat .
 Ante pedes dominae prostratus ut oscula sanctis
 Figeret in pedibus : confestim est surgere iussus ,
 A subridenti domina , dextraq; prehensus .
 Salue (ait) o domini mater , nostreq; salutis
 Tu uera arca Dei : tu uino uitis abundans .
 Corda hominum uera , quo lexificantur & ora
 Ponē sequebantur gnati , quibus orbis abunde
 Gentibus innumeris modo sic repletus inundat ,
 Astitit inter eos Hebrææ gentis Abramus
 Præcipuus princeps , de cuius semine Christus
 Præpuciiq; pater fidei : benedictio magna
 Cui promissa fuit cæli , telluris in umbra .
 Huic humilis Regina patri asserrexit , & illi
 Libandam dextram porrexit : & inde sedere
 Iussit : quem uultu sic est affata sereno .
 Gaudeo care pater generis nostri optime princeps
 Te saluum tandem eternis exisse tenetis .
 Gratulor æreas ad nostri luminis auras
 Te cum prole tua rediisse cruore tamen si
 Gnati huius nostri , crudeli ac morte redemptos .
 Sed magis atq; magis letor tria corpora uestra
 Lucidiora die iam surrexisse sepulchro .
 Isacon his dictis lachrymis affatur obortis .
 Quam melior pro te mea uiscera uictima Christus
 Est oblata patri preciosi sanguinis instar .
 Isaciden etiam Domina est dignata Iacobum .

H h

Affari: erecta est reparato tibia nervo
 Care pater, iam iam poteris conscendere scalam,
 Quam vidisti olim a terra contingere cælum
 Dehinc legislator Moses se se obtulit vtero
 Reginam ut mitis mitem alloqueretur & ipse
 Sed primo obtutu radiantia cornua propter
 Virginis ora solo defixa fuere panumper
 Ast crexit eam natus cito, respice quæso
 Legiferum Mosem (inquit) dulcissima mater
 Doctor Hebreorum qui ex ypilione refulsit
 Aegipti terror, duri pharaonis & ultor
 Peruia qui populo rubri maris aquora nostro
 Fecit: & aquoreas hostes protraxit in undas
 Quadraginta annis per vastam duxit horremum
 Isacidas: manna quos pavit ab æthere lapsa
 Atq; eduxit aquas de petra fluminis instar
 Tam dextram porrexit ei pulcherrima virgo,
 Et caput inclinans ad eum sic ore locuta est
 Isacidum rector, populi quoq; maxime doctor,
 Ecce rubum cernis, cuius fuit ille figura
 Quem tu pastor adhuc in Syna ardere videbas,
 Nec tamen absumi: virgam quoq; cernis adesse,
 Arida quæ fuerat prius absq; humore, virentem
 Ecce arcam vinam felicia lumina cernunt
 Me tua, celesti manna, verboq; refertam
 Me quoq; serpentem vinum videt absq; veneno
 Subiunxit natus, quem qui respexerit alto

Saucius intuitu sanabitur ore colubri
 Hunc sequitur qui me quoq; nomine reddit Iesus
 Bellipotens, solem & lunam qui sistere fecit
 Respice terribilem vultum, dextramq; minacem
 Triginta Reges Cananzos ense peremit
 Et septem gentes terra deleuit ab ista
 Quam dedit Isacidis duodena sorte direptam
 Ecce sacerdotum manus, & longeva caterua
 Podere vestiti, preciosa & cidare compti
 Ante omnes Aaron mitra insignitus acuta
 Astirit ante pedes Regina, hanc pronus adorat
 Cur Domina o princeps (ait) hostia vestra vacabit
 Pingua cessabunt holocausta, sacriq; cruores
 Filius ecce meus deinceps erit hostia viva
 Vnica sufficiens cunctorum tollere labe
 Taurorum neq; enim aut vitulorum sanguine possunt
 Deleri peccata, sed agni labe, carentis
 Melchisedech autem prisca servabitur ordo
 Accessit senior tunica succinctus in alba
 Fascia cuiq; caput reuoluta tegebat honestum
 Tenia pendeat post dorsum candida vita
 Dextra sacerdotis panem vinumq; ferebat
 Instaurabuntur senior tua mystica sacra
 Melchisedech gaude (dixit Regina) sacerdos
 Sed mutabuntur, specie remanente priore
 Nam verbo domini quo cuncta creata fuere
 Ex Vino sanguis in carnem panis abibit.

Turma sacerdotum post hæc transiit : & ecce
 Visendam ad domini matrem dandamq; salutem
 Accessere Duces bisseptem, fortibus armis.
 Qui populum Domini saluum fecere subactis,
 Hostibus : Ottoniel Syriorum Rege fugato
 Inter eos primus Regine se obtulit ultro.
 Cui Regina manum facilem porrexit, & inquit
 Tu libertatis reparator amice fuisti.
 Nati tecta figura mei, qui per dita pulchra
 Libertatis adhuc reparauit munera victor,
 Cusardum oppressit sauum moriendo Tyrannum.
 Tuq; Aioth pingui ut perfosso Æglone tulisti
 Ferrea seruitii depresso vincula collo,
 Sic meus exoluit culpærum vincula natus.
 Nequitiarum utero, nequam cacodæmone fosso.
 Tuq; armatus idem fecisti uomere Sangar,
 Hec dicens ambas pro magno munere palmas
 His Ducibus prætendebat cuiuscumq; uolenti
 Oscula libare ut Dominæ, Christiq; parenti.
 Delhora dulcis apis, fortis simul atq; uirago
 Virginis amplexum petiit : dedit oscula nata.
 Neptalidemq; manu ducebat & ipsa Baracum,
 Quo duce deuictus. Sisaras, prostratus Iabin.
 Ponè sequebatur Iabel Canaia coniunx.
 Quæ lacte epotum, simul inde sopore grauatum
 Ductorem Sisaram clauo per tempora fixit.
 En Gedeon (inquit Christus) fortissimus unus

Isacidas

Isacidas inter Ductores, O pia mater.
 Pro signo palma cui ros descendere iussus
 In niucum vellus, licet area sicca maneret,
 Certa figura mei descensus adherere ab alto
 Virgineum in ventrem, bene nosti candida virgo,
 Cum me uterus cepit claustro remanente pudoris
 Area sicca uelut, nec semine sparsa virili.
 Sex alii post hos dextram tetigere parentis
 Oretenus. Sanson postremus in ordine venit.
 Quem simul ac vidit, te non potuere tenere
 Gazei Sanson (inquit) nec me tenere
 Iudæi, portas abiens tecum ipse tulisti,
 Ipse quoq; egressus inferni claustra leuauit,
 Virgineo in thalamo dum talia gaudia fiunt,
 Ut sint præteriti solatia læta doloris.
 Dum recipit manes, dum corpora cernit eorum
 Qui surrexerunt testes per cuncta fideles,
 Præcipue Regem de cuius semine nata est,
 Ut pia stirps patrem Dauidem ore salutet.
 Deinde pios Reges seriem miratur auorum,
 Dumq; recognoscit vates, aliasq; prophetas
 Læta parens, completa videt quæcumq; futura
 Hic cecinere, videt se ex Iesse stirpe creatam,
 Turgidulam virgam cælesti rore dedisse
 Hunc roseum florem proprio de germine Iesum.
 Quem super ascendit septemplex spiritus ille,
 Seq; recognoscit, & virgo sit illa beata.

Hb 4

Quæ post conceptum peperit puerum Emanuelem.
 Virgoq; concepit: peperit quoq; virgo, nec unquam,
 Virgineum storem quisquam decerpfit ab illa.
 Seq; domus Domini portam videt esse per ævum
 Aeternum clausam: penetrat quam nemo virorum,
 Cælesti Domino fuerit q; peruia soli.
 Dum scælix virgo exultaret in omnibus istis:
 Interea matres solymis quæ vnguenta parabant:
 Mane nouo obscuras vix excutiente ienebras
 Egressa portis tacitos ad Golgotha gressus
 Extendunt, pavidæq; omni quatiunur ab aura,
 Audent ire tamen: stimulos impingit amarus
 Corde dolor tacitus nimio causatus amore.
 Sole recens orto tandem venere sub ipsa
 Septa Proxima virens quibus est circumdatus hortus,
 Quo Mausoleum corpus condebat Iesu.
 Quærere, cæperunt tacito sub murmure matres,
 Heu lapidem grandem quis tollet ab ore sepulchri?
 Nullum etenim famulum (nec Magdalena) trahebant.
 Diues opum: in reliquis nec erat de paupere regno.
 Extollunt oculos munimina ad alta sepulchri:
 Sublatum cernunt saxum: tumulumq; patere.
 Angelus ecce Dei descenderat aethere summo.
 Tellurem magno motu concusserat accor,
 Dispulerat saxum tumuli quod vulserat oro.
 Ac veluti in folio, sic dura sedē sedebat.
 Illius aspectus radiantis fulguris instar

Terribilis

Terribilis vigilēs penē examinauerat ipsos.
 Vnde fuga lapsi solymam petiere: nec vsquam
 Respexere retro, donec prætoria gressi
 Nuncia principibus minimè placitura tulerunt.
 Matribus at pavidis vestem candore nitentem
 Letitia signum prætendit, & ore locutus,
 Leniti hās blando: iam vos nolite timere,
 Nam scio quid petitis? crucifixi vngenda magistri
 Quæritis hoc tumulo iam dudum membra reposita.
 Sed non sunt hic: surrexit rediuius Iesus.
 Ite, suis bona nuncia fratribus ista referte.
 Vt repetant properè Galilæam ipsūq; videbunt.
 Nam præcedet eos, sicut prædixerat ante.
 Angelus hæc: matres nimia formidine pulsa
 Splendorem vultus nequeuntēs ferre loquentis,
 Protinus auersæ fugiunt per opata viarum.
 Regressæ donec subeunt sua tecta trementes.
 Hiscere non ausæ cuiquam, siluere per horam.
 Alloquitur demum pavidas excussa timorem
 Magdalena: quid hic agimus sine more silentes?
 Sed redeamus adhuc, fortasse recesserit illic,
 Qui fulgore sui vultus radiante corusci
 Nos modo terruerat. nec plura assumpsit odores
 Prima manu; progressa foras; citâ pergere capit.
 Quam reliquæ, matres gressu properante secute
 Cum primum ad tumulum ventum est, custode vacante.

Inueniunt

Inueniunt: intrant septa interiora sepulchri,
 Despiciunt oculis antra hec latebroſa cauerna
 Ecce duos aſtare vident in veſtibus albis
 Æthereos iuuenes, tremulas: qui blanda locuti
 Conſolabantur matres: quem quaeritis (inquam)
 In loca deſuncti viuentem? viuit Ieſus,
 Non eſt hic, ſurrexit enim, celer atq; reſeſſit.
 Ite, redite viam, ſociis noua leta reſerte,
 Dicite diſcipulis, verè ſurrexit Ieſus,
 Pergant ſecuri in Galilæam nil metuentes
 Inuenient illic, quo iam preceſſerit ille.
 At pauida matres iterum rediere, quibuſdam
 Geſta enarrarunt, iuuenis mandataq; viſa.
 Somnia ſunt illis deliramenta q; viſa.
 Iccirco nec digna fide, nec credere digna.
 Sed potius ſpernenda velut fantaſmata quedam
 At ſenior petrus reliquis ſeruentior vnus
 Cum caro ſocio quem plurimum amabat Ieſus
 Condixere, viam pariter contendere curſu:
 Verane narrarent matres, vt noſcere poſſent
 Corripuere viam montis per ſcrupea ſaxa,
 Quos lento greſſu mox Magdalena ſecuta eſt,
 Dehinc matres aliæ gradibus veſtigia tardis
 Emicat ante petrum iuuenis currendo Ioannes,
 Et prior ad tumultum contendit, ibiq; moratur,
 Spectando quidnam foret intus aperta per ora
 Sarcophagi: verum metuens intrare nec audeſt.

Donec

Donec a deſt ſocius curſu deſeſſus anhele,
 Sudoremq; manu tergit de fronte fluentem:
 Septa dehinc audeſt petrus penetrare ſepulchri,
 Et ſpecus horrendum ſteterat quo mortuus heros
 Mox ſequitur iuuenis pauido veſtigia greſſu:
 Dumq; manu tentant ſalebroſa per ima ſepulchri
 Sindona repperiunt, fuerant qua membra voluta
 Seiunctim implicita inueniunt ſuda in fronti.
 Signa reſurgentiſ fuerant ea certa relicta.
 Matribus illa piis donant ſeruare per æuum.
 Mirantes abeunt, turbantq; crepuſcula mentem.
 Sublatumq; putant: potuiſſe reſurgere verò
 Vix credunt, cunctis tamen hinc abeuntibus vna
 Magdalena manet, ſublucit tenta dolore.
 Querit hunc læbrymans, læbras rimatur & oſ.
 Per ſoneas querit, ſpelæa per atra ſerarum,
 Heu tanto cari vrgebatur amore magiſtri.
 Hanc Deus, e thalamo matris ſpeculatus Ieſus
 Bachantem huc illuc & per loca dura vagantem,
 Vt inſuetus erat meſtam miſeratus amantem eſt,
 Vnde vale faciens mari ſe contulit illuc.
 Magdalena iterum iam forte rediuerat ægra
 Ad tumultum, atq; dolens ſtabat ſuper ora ſepulchri,
 Proſpiciens intus ſi forte videret amatum,
 Reſpexiſſe ſemel nec ſufficiebat amanti.
 Vnde iterum atq; iterum tumuli ſpectabat in ima
 Ecce duos vidit iuuenes in veſtibus albis:

Qui

Qui dixere illi : mulier quid flendo requiris ?
 Aut cur te maceras plangendo pectora frustra ?
 Quæ respondit eis : quia surripuerat latenter
 Ex hac sede meum Dominum, nec ubi posuere sublatis
 Mæsta scio : hæc dicens iuuenes assurgere vidit
 Cuidam aduentanti magno reuerenter honore.
 Mox quem quærebat dominum conuersa retrorsum
 Astantem vidit, sed nescia flebat eundem.
 Tum Dominus quid (ait) ploras tu ? quem uè requiris ?
 Protinus illa putans olitorem, dic mihi quæso
 Dic ubi nam posuisti illum ? si forte tulisti ?
 Dic precor, o, Domine ut tollam, in tumultuq; reponam.
 Tunc ait, o Maria, hanc solito de more uocando
 Me non agnoscis ? notam uocem, ut, simul hæusit,
 Ut simul agnouit, clamat gemebunda, Magister
 Raboni ac Domine ingeminat mi dulcis amate.
 Et simul hæc dicens lachrimansq; ruebat in illum,
 Ut lachrymis plantas scilicet de more rigaret,
 Prostrata ut pedibus insingeret oscula caris.
 Ille manu fronti opposita sine more uentem
 Continuit, pulsamq; graui sic uoce locutus.
 Tangere me noli : nec dum sum scandere uisus.
 Ad summum patrem tibi : quin tu concita perge
 Ad socios fratresq; meos, & dicit tandem
 Me ad dominum patremq; meum conscendere, nec nõ
 Ad dominum uestrumq; patrem : dehino talia factus
 Exiit Christus, tenuesq; recessit in auras.

Nec

Nec minus hæc uiso Domino recreata recessit
 A tumultu ad socias matres, quas pendula rupes
 In uiridante thoro defessis apta, tenebat.
 Alleluia canit procul Alleluia canamus,
 Surrexit Dominus, mihi uere apparuit ipse,
 Vera mihi facies, uerus mihi nuncius, ipse.
 His oculis uidi Dominum, audiuiq; loquentem.
 Et mandata dedit, referam quæ fratribus eius.
 Continuo læta matres uertuntur ad urbem
 Ecce occurrit eis Christus, blandæq; salutat.
 Ammodo credentes, pedibus sinit oscula figi.
 Fratribus ac mandata iterat referenda coactis.
 Inde memor petri & lachrymarum sponte fluentum
 Compatiens subiti nimia formidine casus,
 Antra petit, quibus ille latens plorabat id ipsum ?
 Se miserum incusans, hæc forte gemendo ferebat :
 Heu quia nam tanto uexatus turbine mentem
 Amisi sanam ? & Dominum ter uoce negaui ?
 Quod si cum Domino confessus mortuus essem,
 Surrexissim etiam secum, uitaq; potirer
 Aeterna, sed nunc quo uultu, aut fronte pudenti
 Ante meum Dominum uel solo limine sistam ?
 Me miserum quid agam ? sine Christo uiuere mors est.
 Coram illo durus nequeo apparere negator ?
 Hic igitur moriar : finis mors una malorum.
 Dum Petrus hæc secum studio iactaret inani ?
 Affuit ecce Deus silentum salator Iesus,

Ac

Ac releuauit humo tristi mœore iacentem.
 Pollicitus veniam, atq; alias in pectore vires.
 Colligat ut sparsos socios mandauit & illi.
 Nam se visurum spondet sub vespere cunctos.
 Inde abiens alios exquirat, qui vrbe relicta
 Castellum Emmaum se se retrahendo petebant.
 Dum pauidi retro aspicerent, comitem ecce sequentem
 Ignoti specie peregrini passibus æquis
 Aduertunt prope se auscultantem verba loquentum:
 Affabantur enim de præceptore viando.
 Quos (peregrinus ait) sermones fertis ad auras?
 Tristitiam atq; grauem mæsto preterenditis ore?
 Tunc ex discipulis Cleophas audentior vnus
 Solus (ait) solyma peregrinus in vrbe fuisi?
 Ignarus rerum quæ pascate facta fuerunt?
 Nouerat ipse quidem fuerat quæ passus Iesus,
 Nam sua terga super fuerat tritura fabarum.
 Vt tamen hi medico nudarent vulnera mentis,
 Hæc iterum quamnam fuerint quæsiuit ab illis,
 De Nazareno (Cleophas respondit) Iesu,
 Qui miranda gerens opera, & diuina locutus
 Verba Dei vates, in se commouerat vrbis
 Primores adeo, vt captum, casumq; flagellis,
 Vocibus instarent ligno cruci figier alto.
 Depositem, tumulo fuerunt condier atro.
 Tertiz lux agitnr qua hæc perpetrata fuere.
 At sperabamus redimendos esse per illum.

Isacidas

Isacidas omnes alienis gentibus istis.
 Heu periit spes nostra, omnes periare labores.
 Morte redemptoris: nostra hæc fiducia vana,
 Summo mane licet quædam de matribus ausæ
 Golgotha caluarium montem properanter adire.
 Viserè defunctum, portantes vnguina multa
 Nudatos artus iterum linire parantes.
 Se vidisse ferunt quædam miranda regressæ
 Angelicor' vultus, radiantiaq; ora locuta
 Queritis incassum vacuo iam membra sepulchro
 Vngere quem vultis Christus surrexit. Iesus
 Peruolat egressus vestras rediniuus ad auras,
 Consolaturus, petit Bethana, parentem:
 Vos intrate specus: cernetis mane sepulchrum.
 Ite redite uiam, dicetis fratribus eius.
 Ecce resurrexit, iam iamq; videbitis illum.
 Talia narrabant matres, fantasinata nobis
 Ista uidebantur, muliebria, anilia verba.
 Increpuit, dictis & castigauit amaris
 Christus eos: dicens vanos, sensuq; carentes.
 O stulti nimium, nimium quoq; credere tardi,
 Quæ prisca uates, quæ prædixere propheta.
 Nonne pati Christum patienter oportuit ista?
 Sicq; intrare suum regnum, cæloq; potiri?
 Debinc scripturarum mysteria pandere sacra
 A Mose inceptit Christus, reliquisq; prophetis.
 Quæ de morte sua uelamine tecta latebant.

Deq;

Deq; sepultura varijs cæolata figuris :
 Mox surrecturum triduo que fata canebantur :
 Prima soporati cunctorum vt mater Adami
 De latere emicuit : sic sancta ecclesia Christi
 In cruce sopiti fuerat noua sponsa creanda ;
 De latere effosso : cunctorum mater vt esset
 Ebrius utq; Noë cruda resupinus arena
 A maledicendâ derisus prole iacebat ;
 In cruce sic cruda resupinus & ebrius ipse
 Subsanandus erat maledicta a stirpe cothæa
 Pinguis vt agnus erat populo mactandus Hebræo
 Vt mare transiret mersô pharaone sub yndis
 Sic tener agnus erat Christus mactandus Iudæo
 Vt mare Baptismi transiret crimino mersô
 AENEUS vt serpens ligno suspensus in alto
 Intuitu solo curabat ab aspide lafos
 Sic & oportebat ligno crucifixus in alto
 Tartarea Christus curaret ab aspide lafos
 Gazea Sanson vt custoditus in vrbe
 Mane nouo emicuit vâsis a cardine portis
 Inferna Christus sic custoditus in vrbe
 Et tumulo corpus dum seruabatur in atro
 Mane resurrexit fractis a cardine portis
 Utq; fuit triduo nâsta conclusus in aluo
 Immanis ceti Ionas demersus abisso
 Egressus pecoris domum eructatus ab ore est
 Sic Christus triduo conclusus ventre sepulchri

Emicuit

Emicuit tandem superas rediuius in auras .
 Talia discipulis dum collegeretur Iesus
 Atq; explanaret veteres in lege figuras ,
 Sic mulcendo via dulci sermone laborem .
 Castellum quo ibant emmaus apparuit illis .
 Composuit vestes alto peregrinus iturus
 Ast comites vtraq; manu deflectere nixi
 Nobiscum maneat (aiunt) hac nocte rogamus ,
 Inclinata dies , suadet quoq; respicris ortus ,
 Sicq; coegerunt secum hospita tecta subire ,
 Confestim fessis conuiuia parca parantur .
 Discumbunt lotis manibus ; cereremq; prehendens
 Sublatis in cælum oculis benedixit Iesus ,
 Protinus ac fregit , consucto frustula more ,
 Tum porrexit eis , qui consuetudinis eius
 Effecti memores atra caligine dempta
 Ex oculis , aspexere , & nouere magistrum .
 Ille autem tenues subito secessit in auras .
 Linquentes illi extemplo conuiuia surgunt .
 Semefasq; dapès , & nec dum epota relinquunt
 Vina : sed emensi relegunt iterata viarum
 Quæ mox transferant spacia , inter seq; stupentes
 Admirabantur vultus , atq; ora loquentis .
 Perq; vices graue iter vario sermone leuabant ,
 Nonne inerant nobis ardentia pectore corda ?
 Dicebat Cleophas , mysteria condita lege .
 Dum referaret ? opertaq; fata futura doceret ?

ii

*Ammaon Lucas medicus (nam nomen vtrumq;
 Illi erat ,) ardebant (inquit) mea viscera flamma
 Interiore Dei , dum verba ignita referret .
 Interpres nemo melior quam conditor ipse
 legis , & arcani referator is optimus esto .
 Qui secreta suo texit paradigmata sensu .
 Iam sexaginta stadiis rediere remensis
 Præ desideo grandi sub vespere sero ,
 Ingressi solymam socios petiere receptos
 Arce syonæ prædiuitis æde Simonis .
 Quem penes extructam cœnam confecerat heros .
 Hos vbi conspexit sera sub nocte per umbram
 Aduenisse Petrus letis excepit in vlnis .
 Leniter increpitans rediuuium nunciat illis
 Surrexisse Deum ac Dominum vitæq; magistrum
 Se vidisse refert , atq; illum audisse loquentem .
 Ast illi catu in medio retulere magistrum
 Et comitem specie peregrini habuisse per horas
 Penè duas , nec non mensa hospicio , sodalem .
 Attamen ignotum , donèc Benedictio sola
 Perfregit panem solito de more Magistri .
 Vt faciem nouere , statim secessit in auras .
 Dum sererent hec inter se se , apparuit illis ,
 In medioq; stetit Christus nitidissimus heros :
 Vesperè claustra licet speculas portasq; tenerent ;
 Attamen inrauit radiantis fulguris instar .
 Territa tum primum sunt pectora discipulorum*

Lumine

*Lumine tam claro faciei : spiritus vnde
 Visus eis tantum Dominus , non corpus (vt ante)
 Pax (inquit) vobis : nostram contingite dextram .
 Vosq; artus tractate meos , palpate , videte ,
 Ipse ego sum vester Dominus , vesterq; magister ;
 Nam nec habet carnem , neq; dura hæc spiritus ossa
 Vlla tenet : veluti mihi nunc cognoscitis esse
 Palpando : hæc dicens palmas tractabat eorum .
 Et præ letitia dicebat , nunquid habetis
 Escarum quicquam ? vt vobis cernentibus , illis
 Vescar ? & hoc signum verum me corpus habere
 Omnes possitis pariter comprehendere certo .
 Ast olli apposita est assi pars plurima piscis ,
 Mellitusq; fauus , quo nulla est dulcior esca .
 Vescitur his partim Christus spectantibus illis
 Reliquiasq; dedit , quas illi mandere iussi ,
 Poculaq; hauserunt , quæ præ gustauerat ipse .
 Non quia consurgens egeat potuue ciboue .
 Immortalis enim haud mortalibus indiget escis ,
 Sed quia corpus idem quod erat prius , intulit illis ,
 Vt fierent certi , per sensus indidit omnes .
 Certi igitur facti rediuuium corpus habere .
 Gausi sunt discipuli nimis intrus & extra .
 Christus eos fecit dociles , vt condita legis
 Atq; prophetarum possent secreta doceri .
 Debinc necis ipse suæ causas expandit , vt omne
 Humani generis scelus elueret , preciumq;*

Ii 2

Bartholomæi Bottæ.

Tartareo captorum exolueret ipse Tyranno
 Non gemmis auro argentouè, sed ære cruoris
 Immerito effusi : patienter oportuit ergo
 Ista pati Christum mortemq; subire, sepulchro
 Defunctum condi, ternaq; resurgere luce.
 Quæ ventura patres, prisca & cecinere prophetæ
 Utq; figurarum implerentur dogmata legis.
 Dehinc propagari pallens Methanaa per orbem,
 Atq; fides possit sacroq; in fonte lauari
 Omnes immersas gentes in nomine trino
 Tam patris ac nati, sacri quoq; pneumatis almi.
 Exurgensq; iterum, pax vobis omnibus (inquit)
 Me pater omnipotens veluti transmisit in orbem,
 Sic ego vos mitto : dehinc insuflauit in illos,
 Flaminis accipite hæc omnes spiramina sancti,
 Quorumcunq; remisistis peccata, remissa
 Me penes in calis & erunt, pariterq; retenta
 Quæ vos duxeritis retinenda probabo per æuum.
 Vos penes arbitrium vitæ mortisq; relinquo.
 Clauigeros cæli facio inferniq; profundi,
 Vos hic in terra quæ vultis soluite mites :
 Mitis ego in calis eademq; soluta, probabo.
 Sic ea duxeritis quæcunq; liganda, ligabo.
 His dictis tennes se se subtraxit in auras,
 Alta petens sanctis cum manibus aduolat æden,
 Est locus in summis orientis partibus altus,
 Quem cherub ignita framea, seu torrida Zona

Cingit

Dauidiados Lib. XII.

Cingit in omne latus : Deus hic plantauerat olim,
 Terrestrem paradisum vbi quem plasmarat Adamum
 Translulerat, dederatq; coli loca plena viretis,
 Fructibus omnigenis pomorum vnaq; nucumq;
 Non æstus non frigus adest, sed dulcia tempe,
 Ver ibi perpetuum : irrorant auræq; tepentes
 Fons nitet in medio paradisi argenteus vndis
 Emanans liquidis muscoso margine ripæ.
 Temporibus certis super esluit, vnde rigantur
 Omnia prata, vireta simul, virgultaq; plantæ,
 Quattuor inde fluunt ingentia flumina late
 Quattuor ad partes terræ labentia : physon
 Qui Ganges etiam quandoq; vocatur & indus,
 India quo fruitur, fuluum simul aduehit aurum.
 Æthiopasq; Gyon ambit septem fluis inde
 Irrigat Ægyptum Nilus quo fertilis extat.
 Fertur in Assyrios Tigris Babilonaq; cingit.
 Eufrates Mesopotamos disternit ingens.
 Arbor ibi iuxta fontem pulcherrima visu
 Complantata fuit miræ virtutis opima.
 Eius enim frondes faciunt ad vulnera carnis,
 Incolumem vitam sed poma salubria seruant.
 Hinc nomen traxit, nam vita dicitur arbos.
 Fructibus eius Enoch viuit translatus in Eden,
 Ante Mathusalem nunc vsq; ad sæcula multa.
 Fructibus eius adhuc magnus, quoq; viuit Helias,
 Ignea vis raptum curru quem vexit ad Eden.

Corpora discipulos linquens conscendit ad Edem
 Christus , ibiq; pios manes per amena vireta
 Constituit , donec prefixo tempore secum
 Conscendant parto ad cœlestia regna triumpho
 Sepius interea visit matrem , atq; reuisit .
 Discipulos etiam repetiuit tempore in illo .
 Forte tamen Didimus Thomas illa absuit hora
 Post aduentanti focii dixere : magistrum
 Vidimus ac Dominum : verè surrexit ab imis
 Partibus inferni , & nobis apparuit heros
 Lucidior solito : diui vocem hausimus omnes :
 Nam foribus clausis venit , pariterq; recessit .
 Ille vt erat dubius , nisi videro (dixit) in illo
 Fixuras manuum , laterisq; patentis hiatum
 Contigeroq; manu , non credam corpus id ipsum
 Surrexisse , quod in ligno periisse probauit .
 Duriciem Didimi focii risere : sed ipse
 Christus vt audiuit , tollendam censuit : vnde
 Octauo (velut ante) die regressus ad illos
 Mandauit saluere , data pace omnibus , inquit
 Pax vobis , thoma accedas seruataq; multis
 Ex causis continge modo meâ stigmata dextra .
 Apprensâq; manu digitis loca tangere iussit .
 Expediet quandoq; tua hec dubitatio multis .
 Esto fidelis (ait) deinceps : nihil amplius hære .
 Poplitibus flexis , lachrymis respondit obortis
 Credulus en Thomas , Dominus meus , & Deus es tu .

Credo

Credo fidelis ero non ambigèr amplius vnquam
 Mens mea , forsan & hæc olim tetigisse iuuabit .
 Visus & tactus mihi te facit esse fidelem
 Christus ait : sed erunt omnès mihi crede beati ,
 Qui me non viso præconum voce meorum
 In me crediderint , audita : deinde recessit .
 Vnde omnes leti patriam petiere fideles .
 Et propagarunt Galilæa per oppida Christum
 Surrexisse , frequens visum , palpataq; membra .
 Ingens concursus , desideriumq; videndi ,
 Ad taburim montem properat Galilæia tota ,
 Christus ibi se se promisserat esse videndum .
 Ergo , Mane recens orto pulcherrimus heros
 Improvisus adest , coram quem quæritis (inquit)
 Ecce adsum , vestras rursus rediniuus ad auras .
 His dictis , palmas vtrasq; extendit in omnes .
 Denudatq; pedes , latus atq; ostentat apertum .
 Accedunt omnes , cernunt , dant oscula plantis .
 Oscula dant manibus : quosdam complectitur ipse .
 Deinde sedent iussi , medius sedet inclytus Heros .
 Circumquaq; sedent focii , dominumq; coronant .
 Tum præcepit eis : gentes itote per omnes
 In gyrum oceanus quas ambit solis ab ortu
 Dum per vtrumq; polum radiantia lumina spargit ,
 Defessus tandem occiduis requiescit in vndis .
 Quæ fidei vestræ sunt fundamenta docete ,
 Propagata Euangelium , bona nuncia ferte ,

Expandi cælum credentibus, atq; recludi
 Æternæ portas vitæ hi s, qui flumine sacro
 Lustrati fuerint nostro sub nomine trino.
 Quæ vobis mandata dedi seruanda, docete.
 Vnde salus animis, post mortem vita Beata.
 Corpora quin etiam, in melius mutata resurgent
 Nunc defuncta licet iaceant cinesalta sepulchris.
 Este viri fortes omni formidine pulsa,
 Namq; ego semper ero vobiscum in sacula, donec
 Cunctorum adueniet finis, consumptio secli.
 Dixerat atq; valesaciens disparuit inde,
 Tum stupefacti omnes rediere in propria quisque
 Bethsaidam petrus rediit comitantibus octo
 Discipulis: verum tenuis cum vitæus adesset.
 Piscatum nobis Simon ait, ire necesse est.
 Cumq; fatigati noctem quam longa fuisset
 Per mare Gennefareth laxassent rethia frustra
 Mane etiam adueniente nihil potuere tenere
 Squammigeri pecoris, casso vnde labore legebant
 Retia: confectiq; fame iam littora versus
 Nauem impellebant, tunc improuisus Iesus
 O piscatores, summa de rupe vocauit
 Pulmenti quicquam piscatum numquid habetis?
 Atq; nihil penitus tum respondentibus illis.
 Iussit vi in cymba iactarent rethia dextram.
 Piscibus hoc iussu mox rethia plena fuerunt
 Centum quinquaginta tribus (mirabile visu)

Nec

Nec fregere plagas tanti (bona copia) pisces.
 Nonit Ioannes dominum hæc miracula solum
 Posse patrare: Deus nobis Deus ille magister
 O Petre exclamat, residet qui in littore solus.
 Diuinos vultus, diuinaq; lumina cerno.
 Imperio cuius collecti in rethia pisces,
 Quid faciat Simon ex toto corpore nudus?
 Rete trabens leua, dextra clauumq; regebat,
 Exilit inde tamen proramq; ad littora vertit,
 Auditum ad nomen domini, capc nostra philippe
 Munia ait: tunicam simul induit, emicat ardens
 Protinus, e, puppi: pedibus super æquora currit
 Concitus: opratumq; petit super omnia Christum.
 Discipulum ardentem is letis amplectitur vlnis.
 Mox etiam socios cum piscibus alta trabentes
 Retia, conuiuas ad prandia ducit ouantes.
 Nam viridante thoro celeres ad iussa ministri
 Gausape sternebant, mappas, mantilia, quadras,
 Insuper addebant purum & sine labe salinum.
 Deinde ministrabant panes & pocula plena,
 Nec deerant pruna fumantes, craticulæq;
 Pisce superposito, nidorem ventus alebat.
 Iussit & afferri captis ex piscibus Heros
 Craticulaq; coqui, ne captio inuutilis esset,
 Tum uideas Petrum currentem ad Littus, & inde
 In terram effusos, numerantem in Littore pisces.
 Miratur tantos subito potuisse prehendi,

Mirantur

Mirantur socii tantos coisse repente ,
 Semirutasq; plagas potuisse tenere stupefcunt .
 Exuti squammis exenterrantur , & vdi
 Igne superpositi torrentur , & inde feruntur
 Lancibus in mensam patulis : tum Christus Iesus
 Sublatis in cælum oculis benedixit , & absq;
 Cultello secuit panes in frustra : per herbam
 Duscubuere omnes , dapibus saturantur opimis .
 Nec quisquam audebat Dominum cunctarier ipsum ,
 Tu quis es hospicio qui nos dignaris amico ?
 Namq; omnes norant Dominum , norantq; magistrum .
 Expletis dapibus Simonem appellat Iesus .
 Simon Ioanides me dilligis amplius istis ?
 Tu melius nosti , Simon respondit , Iesu ,
 Erga te quanto vnusquisq; tenetur amore .
 Agnos pasce meos tum Petro dixit Iesus .
 Deinde iterum , atq; iterum super hoc scrutatus Iesus .
 Turbatus verò Petrus : domine omnia nosti ,
 Scis planè q̄ amo te : tu mea sola voluptas
 Solus amor meus es , te dilligo pectore toto .
 Pasce meas pecudes (iam si me dilligis) inquam .
 Pro libito cingi poteras cum iunior esses ,
 Quamq; tenere viam libuisset , pergere quibas :
 Cum senior fueris , te cinctum pertrahet alter
 Pergere quo nolles inuitum : sed præcuntem
 Respice me , sequere , & vel serò imitare magistrum .
 Hæc dixit , signans fuerat qua morte parentem

Clarifica-

Clarificaturus : surgens dehinc capit abire .
 Ponè sequebatur Petrus , sociiq; frequentes .
 Conuersus Simon flexa ceruice sequentem
 Vidit Ioannem , quem plurimum amabat Iesus ,
 Coniiciens secum , expediens fore , vt adiceretur
 Ille sibi in casus quosuis fortuna vocasset ,
 Atq; sub hæc Dominum sic percunctatur Iesum .
 Huic autem , quid erit Dominò ipsum indice signans ,
 Responsum paucis dedit indignatus Iesus .
 Si volo sic illum expectare , quid attinet ad te ?
 Quin potius tu vel nunc vestigia nostra sequare .
 His simul , a , sociis auditis , ecce putarunt .
 Discipulum iuuenem dilectum non moriturum .
 Sed sic mansurum incolumen per sæcula cuncta .
 Non tamen hunc dixit Dominus nunquam moriturum .
 Sed sic mansurum donec delapsus olympo
 Suscepturus eum ad cælestia regna veniret .
 Quod semel est fixum decretum immobile mortis
 Corripit & sanctos id ineluctabile fatum .
 His actis , illos solymam conscendere iussit ,
 Vt pentecostes festo propioris adessent ,
 Sic ait , ac ténues mox est delapsus in auras ,
 Aereos campos dehinc est regressus in æden .
 Felicesq; pios gratanti fronte reuifit .
 Ast illi solymam Galilæa abiire relicta .
 Iamq; dies aderat , albo signanda lapillo ,
 Qua Christus parto ad cælestia regna triumpho ,

Ascensurus

*Ascensurus erat : cum discumbentibus illis
 Improvisus adest , conuiuas pace salutat .
 In medioq; sedet , cunctis mirantibus illam
 Illustrem faciem , que turbida corda serenat .
 Conuescens tardos conuiuas credere regem
 Surrexisse suum , sociis referentibus ipsum
 Se vidisse nouum . increpitat : dehinc talia fatur .
 Nulli fas vestrum solymis excedere , donec
 Incluta vos virtus de calis imbuat omnes .
 Nam velut audistis lymphæ mersisse ruentes
 Baptistam turbas , sic vos ex pneumate sancto
 Baptizabimini , siquidem vis ignea cunctos
 Imbuet : insolitoq; exardescetis amore .
 Interea quidam cupientes scire futura
 Scitabantur eum : num vellet tempore in isto
 Regnum interceptum externis reparare , fugatis .
 Non vestrum est (inquit) scrutari fata futura .
 Quæ pater omnipotens sibi soli intacta reseruat .
 Cognita prestabunt quidnam momenta futura ?
 Quandoquidem nihil adiungi , minuiue potestur .
 Vos potius moneo curare quod instat agendum :
 Cum virtute noua imbuerit vos flamen ab alto :
 Veridici testes eritis mihi primitus vrbe hac ,
 Et coram populo me surrexisse canetis .
 Hinc per Iudeas vrbes , castellaq; , pagos ,
 Dispersi nomen nostrum , numenq; canetis .
 Et per samariam , Galilæiaq; oppida mille .*

Dehinc

*Dehinc in toto propagabitur orbe volantes .
 His dictis , surgens ad summa cacumina iussit
 Montis Oliuiferi se se properare sequentes .
 Surrexere omnes præeuntem haud passibus æquant .
 Et iam nube caua tectus præcesserat omnes :
 Ductor vt excelsus , manes , quos iussit adesse
 Per turmas , aciesq; suas partitur , agitq; .
 Vnamquamq; tribum proprio sub principe ducit .
 Ascensurus enim grandem parat ante phalangem
 More tryumphantis premittere , deinde sequentum
 Agmina mille locat volucrum comitantia currum .
 Et vexilla parat , ramis quoq; nexa trophæa .
 Dispositis rebus , quæq; opportuna tryumpho .
 Iamq; aderant socii , quos testes esse volebat
 Mirifici ascensus : extremum affatur & illos .
 Immensas orbis partes itote per omnes
 O socii , bona nuncia dicite gentibus illis :
 Crediderint in me , æternam quicumq; salutem
 Nanciscuntur : aqua vos baptizabitis illos
 Expresso (vt docui nostro) sub nomine trino .
 Signaq; eos faxo tunc admiranda sequentur .
 Nomine namq; meo cacodemona pessima tollent :
 Corpore ab obsesso : linguisq; loquentur & ipsi
 Non prius auditis : cunctorum audire loquellas
 Percipere & poterunt , ac respondere parati .
 Serpentes diros tellent , procul atq; fugabunt .
 Est si pestiferum biberint fortasse venenum ,*

Pocula

Pocula sumpta mali fient innoxia viri .
 Imponentq; manus super ægros , atq; resurgent
 Incolumes : tactu referent sua strata salubri .
 Iam fortes estote , patrem peto : vosq; valete .
 Protinus his dictis terra vestigia pressit ,
 Sustulit ac sensim se se , calumq; petiuit .
 Dumq; ferebatur sursum comitantibus illis ,
 Extensis manibus stratos benedixit , & inde
 Ascensu rapido nubes penetravit ad vsque ,
 Inde sedens nymbo superavit & athera summum
 Nubibus arrepti manes comitantur euntem ,
 Sub pedibusq; vident stellas , & lumina mundi .
 Magna : notant celos , propius mirantur olympum .
 Virtutes cali , calorumq; ista videntes
 Agmina sanctorum propero scandentia saltu ,
 Admirabantur concives , atq; stupebant .
 Aduentare novos homines super athera ferri .
 Gaudebant , simul & properabant pandere portas ,
 Claustraq; cœlorum , fuerant per sacula mille
 Quæ duris obstructa seris , referantur vbiq; :
 Obuius alituum superorum exercitus ingens
 Occurrunt Regi : venientes deinde cohortes
 Agnoscunt hominum , concives atq; salutant .
 Moxq; cateruatim conscendunt alite curru .
 Perueniunt tandem ad capitolia montis Olympi .
 Sanctorum radiis totus prefulget olympus .
 Hic vertex cali , calos supereminet omnes .

Hic

Hic vrbs Hierusalem sursum que sancta vocatur ,
 Mansio sanctorum fœlix , optata , perennis .
 Hæc vrbs viuendum preciosa condita petra .
 Fundamenta tenent biffena , patentq; per amplas
 Portarum gemmas aditus ad olympia semper
 Regna : nec armati custodes claustra tuentur .
 Nullus ab hoste metus : procul est a finibus illis .
 Nec potis eiectus superas euadere ad auras :
 Fata obstant : retinent æternaq; vincula captum .
 Hinc timor omnis abest mortis , famis , atq; dolorum .
 Non illic vrunt æstus , vel frigora torquent .
 Nullum illic mortale malum , sed abunde superstat
 Omne bonum , menti quod fas optare relictum est .
 Pax ibi perpetua est : requies ea parta laborum .
 Victor ad hanc urbem Christus conscendit , & vna
 Agmina sanctorum deducit mille nitentum ,
 Candida nam cunctis stola , qui est cœlestis amictus .
 Angelici cœtus reduces (mirabile visu)
 Vnumquemq; suis in sedibus ordine certo
 Excipiunt leti prope se , amplectuntur & illos .
 Tu pater omnipotens gnatum festiuus & ipse
 Excipit , ac letis redeuntem amplectitur vlnis .
 Quem iubet a dextris aurata in sede sedere :
 Donec ei vt Regi cunctos subiecerit hostes .
 Dona dehinc miranda dedit mittenda deorsum
 In fratres , nostro quos ipse reliquerat orbe .
 Ne se desertos , a , præceptore putarent ,

Nempe

Nempe illum intuiti sursum conscendere, rursus
 Descensurum illinc sperabant: seq; fouendos
 Ut prius: ast illis delapsi ex æthere summo
 Ecce duo assistunt iuuenes in vestibus albis.
 Qui dixere, viri fratres Galilæia pubes
 Quidnam suspicitis cælum? quid in æthera fixis
 Luminibus; pando sursum quid & ore tueri
 Creditis? in cælum conscendit Iesus apertum,
 Assumptus vobis superavit Iesus olympum,
 Non rediturus abit modo, sed post sæcula multa;
 Tempore in extremo venientem ex æthere rursus
 Conspicient omnes, & qui pupugere tremiscent.
 Ite Hierosolymam vos, & requiescite, donec
 Insolita virtute polo vos induat alto.
 His dictis ambo cælum petiere volantes.
 Tum descendentes de vertice montis oliui
 Vnanimes solymam rediere: arcemq; Syonis
 Appetiere citi: solita in cœnacula tuti
 Se reclusere, opperientes munera sacra.
 Interea Petrus numerum suplere minutum
 Sortis apostolicæ socios hortatur: vt alter
 Excipiat sedem, qua præuaricatus Iudas.
 Elegere duos ex omnibus: & super ambos
 Miserunt sortem, Matthiam pretulit illa:
 Vndenis numerum superadditus Isq; repleuit.
 Hi sunt bissemi, genuit quos flamine sacro
 Inspirante, pater patrum & Rex filius eius.

Vt

Vt patriarcha Iacob bisseuos genuerat olim,
 Vnde Hebræorum genus, & præclara propago,
 Sic modo christiadam bisseus fratribus orta
 Aurea gens toto propagaretur in orbe.
 Dum completeretur lux quinquagesima ab orto
 Mane resurgenti Domini, residentibus istis
 Bissemi patribus cum cœni discipulorum.
 Arce Syonæa pariterq; orantibus illis
 Intonuerè poli, sonitumq; dedere suauem.
 Ecce fragore nouo veniens vt sibilus austri
 Ex oriente globus supera descendit ab æthera
 Igneus, innocuas distillans undiq; flammæ.
 Ingressusq; domum, fulsit splendore chorusco.
 Hic velut in linguas secuit se innoxius ignis,
 Sectus & insedit supra capita ardua fratrum
 Centum viginti, faciem complexus & ora,
 Ora sinusq; fouens, etiam interiora repleuit
 Pectora; diuino quæ feruè facta calore.
 Protinus excussa turpi formidine cuncti
 Exiliere domo, soluerunt ora loquellis:
 Per fora, perq; domos capere affarier omnes.
 De patre omnipotente Deo magnalia quedam,
 Deq; cœterno verbo, cum pœnitate sancto.
 Principium sine principio, & finis sine fine.
 Cunctorum Deus est, sator, & plasinator eorum.
 Hæc simul atq; semel variis cum talia linguis
 Exprimerent audacter, vt illos ignea virtus

Kk

Ardens & non consumens fari intus agebat.
 Concurfus hominum fiunt hinc inde volantum.
 Quos vehemens flatus venientis mouerat ignis,
 Tunc etenim solymis aderant ex omnibus oris.
 Quæ sub sole iacent cultrores relligiosi,
 Diuinæ maiestatis quos ignis ad arcem
 Traxerat insolitus, patrio cumq; ore loquentes
 Audirent illos cuncti sine more stupebant;
 Atq; inter se se vario sermone serebant.
 Nonne viros istos Galilæia protulit omnes?
 Et patrio sermone rudes, tardosq; loquella?
 Promptos ecce modo, atq; omni sermone disertos?
 Omnibus & linguis audiuius ecce loquentes?
 Et Parthi, & Medi, seu quos Babilonia misit,
 Persæ, ac Assirii qui habitant fluuium inter vtrumq;
 Eufratem ac Tigrim, nec non idoltra cirenæ,
 Æthiopes, Bactri, Scytæ, Garamantes, & indi,
 Cappadoces, Lybici, atq; Affri, Numadæq; gerones,
 Misit ab Ægypto vel quos Nilotica tellus,
 Romani demum fortes, Græciq; loquaces.
 Germani, Hispani, Galli, & procul orbe Britanni.
 Inq; viris istis patrias nouere loquellas.
 Omnibus iis hominum linguis fabantur aperta.
 Iure igitur merito cernentes ore loquellis
 Tam subito variis effari, corde stupebant.
 Ignari rerum, vnde viris hæc gratia fandi.
 Nonnulli sumpto tribuebant munera. Bacho.

Cum

Cum neq; gustassent quicquam, vel mane bibissent.
 Verum causa fuit, vatum responsa priorum.
 Hoc signo portendebatur id esse futurum,
 Omnibus vt linguis ecclesia sparsa per orbem
 Imensum interdum loqueretur, & inde suapte
 Patria quæq; suos bene lingua perita doceret.
 Tum Petrus orator factus (mirabile dictu)
 Alloquitur plebem, causasq; ostendit eorum.
 In medium adducit vatis responsa Ioellis,
 Quæ fuerant promissa infert, modo desuper esse
 Completa: vt famuli ac famule spirantia dona
 Celitus haurirent: atq; ex munere Christi;
 Quem crucifixisseni diri, tumuloq; reclusum
 Mandassent custodi: ne surgere posset.
 Hunc tamen, e tenebris rediuiuum & carcere iniquo.
 Post triduum tumulo eduxisse patrem omnipotentem
 Pluribus ac fieri manifestum testibus ipsis,
 Qui dudum secum vixissent, constituisse.
 Vidimus his oculis intrantem lumine multo
 Ad nos præclusis foribus, pariterq; fenestris:
 Nosq; salutantis vocem hausimus auribus istis,
 Affantem socios, conuescentem atq; bibentem.
 Quadraginta dies in terris estq; moratus,
 Sæpius apparens, noua dans mandata priusquam
 Scanderet ad cælos letus peteretq; parentem.
 Is quoq; præcepit nobis testarier orbi,
 Præpositum se se censorem gentibus esse:

Kk 2

Bartholomæi Bottæ.

*Venturumq; iterum cum maiestate potenti ,
Iudicet vt viuos , ac vita deniq; fūctos :
Quos ad iudicium rediuituos voce vocabit
Angelica , cūctos præconis more citando .
Mox rationem operum exalturus vt artuer æquus
Pro meritis demum reddet sua præmia cuique :
Cælica regna piis , in tartara trudet iniquos .
Quare agite o dominum celi quicunque timentis
Errorum iam peniteat , scelerisq; nephandi ,
Quod rerum ignari dudum admisistis in illum .
Credite & abluite hæc flumio peccata salubri .
Nec plura his compuncta hominum tria millia verbis ,
Petrum oratorem toto sunt corde secuti :
Quos baptizari Christi sub nomine iussit .
Felix orator petrus , cui spiritus ille
Vim persuadendi concessit : luce sequenti .
Cum peterent templum pariter petrus , atq; Ioannes
Claudum erexerunt ita natum in nomine Christi ,
Ipsius ante fores templi coram omnibus ; vnde
Rursus ad orantem petrum prope millia quinque
Sunt conuersa virum , sacro & baptisinate lota .
Aurea gens fuit hæc , in eis renouataq; secla .
Omnibus idem animus fuit : vna eademq; voluntas .
Omniaq; inter eos communia : nullus egebat ,
Nullus abundabat : duo erant pronomina dempta .
Quæ per euaritiã cūctorum causa malorum ,
Ex illa catu veluti de semine iacto ,*

Propagata

Dauidiados Lib. XII.

259

*Propagata fides longè latèq; per orbem .
Religio creuit : facta est ecclesia magna .
Vana superstitio Diuim deleta malorum est .
Christus adoratur , colitur Deus vnus vbique .*

Finis Dauidiados . Laus Deo .

R E G I S T R V M .

* A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y
Z Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk .

